

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושבעים-ואחת של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, ה' באב התשנ"ה (1 באוגוסט 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 14:02

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות ותשובות	
מסקנות הוועדה לבדיקת הנהגת יום לימודים ארוך	
פסק-דין בעניין חפירות בקיבוץ שניר	
הספר "להתהלך בארץ" – מקראה במולדת	
חוק משלימי התזונה 5784	
מימון הפסקת היריון לקטינות	
חיסונים בקרב תלמידי בתי-ספר	
שירותי "טיפת חלב"	
תעריפי הכניסה לגנים לאומיים ולשמורות טבע	
מזבלה בפאתי ג'נין	
זיהום אוויר במפעל "שפיר"	
קרינה רדיו-אקטיבית באזור חיפה	
כביש הערבה – כביש דמים	
חצרות-יסוף	
סיוע לעוזבי קריית-ארבע	
דיור קבע לתושבי כפר דניאל	
הגבלת השתתפות במכרזים של "בנה ביתך"	
מחסור במגרשים לבנייה בכפר אכסאל	
שינוי מדיניות מחירי הקרקעות לבנייה	
יוקר מחירי הדיור מול 18,000 דירות ריקות	
שיפור תשתית הכבישים בין יבנה לתל-אביב	
הצעת חוק התגמולים לחסידי אומות העולם, התשנ"ה-1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 106), התשנ"ה-1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת חוק נכסי המדינה (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 43), התשנ"ה-1995
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק הפטנטים (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1995
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 27), התשנ"ה-1995
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 44), התשנ"ה-1995
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 45), התשנ"ה-1995
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק המפלגות (תיקון מס' 4), התשנ"ה-1995
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר), התשנ"ה-
1995
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
המצב המדיני והביטחוני בהקשר של הסכם אוסלו ב'

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת מליאת הכנסת.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו על שולחן הכנסת –

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לדיון מוקדם: הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – פטור משירות ביטחון לאב חד-הורי), התשנ"ה–1995, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – עדכון סכומי ההלוואות לזכאים), התשנ"ה–1995, מאת חבר הכנסת יהושע מצא; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לחסינות), התשנ"ה–1995, מאת חבר הכנסת עוזי לנדאו; הצעת חוק העונשין (תיקון – סרט שבא בעבירה), התשנ"ה–1995, מאת חבר הכנסת שאול יהלום.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

נעבור עתה לתשובות על שאלות. אדוני שר החינוך והתרבות, בבקשה.

מסקנות הוועדה לבדיקת הנהגת יום לימודים ארוך

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ד בתמוז התשנ"ה (12 ביולי 1995):

למרות החלטת ממשלה מפורשת, האומרת שוועדה לבדיקת הנהגת יום לימודים ארוך תסיים את תפקידה ותגיש את מסקנותיה עד סוף אפריל שנה זו, עדיין לא הוגשו המסקנות.

רצוני לשאול:

1. מדוע?

2. מתי יוגשו המסקנות למעשה?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, צודק חבר הכנסת בוחבוט בשאלתא שלו, שאכן צריך ואפשר היה לסכם את מסקנות הוועדה הזאת עד חודש אפריל.

כתב לי יושב-ראש הוועדה, פרופסור חיים אדלר, מנהל בית-הספר לחינוך באוניברסיטה העברית בירושלים, כי תאריך היעד של 30 במאי 1995 הוא אבסורד מוחלט, הוא בלתי-ריאלי לחלוטין, ואין לו כל אפשרות לעמוד בלוח זמנים זה. כפי שאמרתי, הוא כינה את לוח הזמנים "בלתי ריאלי לחלוטין".

אני מצטט ממכתבו כדלקמן: "עם קבלי על עצמי את תפקיד יושב-ראש הוועדה התנית, בשיחה עם שמשון שושני, שליד הוועדה יפעל צוות מקצועי לאיסוף נתונים רלוונטיים ועיבודם; אני רגיל לעבוד כך, ואני חושב שאסור לקבל החלטות בעלות משמעות ציבורית בלי לדעת היטב את המרכיבים העיקריים של התופעה הנמצאת בבדיקה. בעניין שלפנינו יש להבין, בין השאר, מדוע וכיצד כל הניסיונות להאריך את יום הלימודים לא עלו יפה או התמוססו עם הזמן. הצעתי שהגוף המקצועי שיפעל ליד הוועדה יהיה 'המרכז לחקר מדיניות חברתית בישראל', שבהנהלת מר יעקב קופ, ואומנם כך נעשה.

"בתוכנית להשתית את המלצות הוועדה על עובדות כגון היצע המורים בעלי הכשרה במגזרים השונים של מערכת החינוך ושל האוכלוסייה; ניצול שעות התקן הקיימות על-ידי בתי-הספר במגזרים וברמות השונות של מערכת החינוך, וחישובי העלות של הארכה אפשרית של יום הלימודים; בדיקת סוגיית המבנים והאקולוגיה של בתי-הספר באספקלריה של יום לימודים מוארך; בדיקת חלופות קיימות של תוכני ודרכי חינוך לאפשרות של הארכה של שעות הלימוד – תוכניות העשרה, על דרך קרן-קרב, ו/או חינוך בלתי-פורמלי; רצונות והעדפות ציבור ההורים; השוואה שיטתית עם ארצות אחרות, כולל במפורט ובעומק עם שלוש-ארבע ארצות לדוגמה, ועוד. ממילא מדובר על מבצע של איסוף נתונים גדול למדי.

"אני צופה אפוא על סמך כל האמור לעיל, שטייטה של דוח תהיה מוכנה לקראת סוף השנה האזרחית, והדוח גופא יוכל להימסר לכם בחודש פברואר 1996".

במלים אחרות, אדוני היושב-ראש, פרופסור אדלר רוצה לעשות מחקר הרבה יותר משמעותי ורציני. חשבנו, שעל סמך נתונים שלנו אפשר לקבל החלטה בדבר מדיניות מהירה.

בהיותו איש אוניברסיטה הוא מבקש לעשות זאת בצורה הרבה יותר מעמיקה ויסודית, כדי שיהיה לנו דוח, שנוכל להפיצו ולהשתמש בו.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

הממשלה קיבלה החלטה, שעד חודש אפריל תוגשנה המסקנות. אבל, אני מבין שזה לא פשוט לשבת ולקבל החלטות.

השאלה שלי היא, האם הממשלה תוכל להכין את המסקנות שהיו ויוחלט על יום לימודים ארוך בכל מדינת ישראל, כדי שלפחות בתקציב 1996 הנושא הזה יקבל ביטוי כפי שבאמת ממשלת ישראל החליטה?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

את השאלה הזאת יש להפנות לשר האוצר. אעביר לו את השאלתא. בכל מקרה אם תחליט הממשלה על הארכה נוספת של יום הלימודים, היא תצטרך להגיש תקציב נוסף.

היו"ר י' עזרן:

אדוני בוודאי לא מתנגד לקבל תקציב נוסף.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני לא מתנגד לקבל תקציב נוסף. אבל, אני גם מתנגד להעלאת המסים בישראל.

היו"ר י' עזרן:

זה ברור. זה גם אנטי-חינוכי.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

זה אנטי-חינוכי. אני בעד שנגדיל את התוצר שלנו כדי שתהיה לנו עוגה יותר גדולה, וכתוצאה מכך גם השירותים החברתיים יגדלו, כפי שאכן קרה בשלוש השנים האחרונות בצורה מאוד דרמטית.

פסק-דין בעניין חפירות בקיבוץ שניר

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ט בתמוז התשנ"ה (17 ביולי 1995):

בתאריך כ"ט בסיוון התשנ"ה (27 ביוני 1995) פורסם, כי בפסק-דין בפרשת החפירות בקברים בקיבוץ שניר, מתח בית-המשפט ביקורת על מנכ"ל רשות העתיקות ועל פעילות הארכיאולוגים.

רצוני לשאול:

1. אילו צעדים בדעתך לנקוט לנוכח דברי הסניגור, שבדיוני בית-המשפט נאמר שמנכ"ל הרשות חילק רשיונות חפירה טלפוניים במקום רשיונות חוקיים, שלא קיים את חובת ההתייעצות, ולא דאג לפרסם ברשומות בנוגע לאתרי עתיקות כנדרש בחוק?

2. מה יעשה כדי למנוע הוצאת עצמות וחילול קברים?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

2-1. הרב רביץ, בזכותך קראתי את פסק-הדין כולו. פסק-הדין שאתה מתייחס אליו לא נוזף ברשות העתיקות. אין שום עמדה של כבוד השופט נגד רשות העתיקות. יש נזיפה כלפי התביעה, על הכנה רשלנית של התביעה, על כך שהיא לא הכינה את הצדדים הפורמליים הדרושים לצורך הרשעה. למשל, לא הביאו את ההוכחה ששטח המקרקעין שאליו פלש הנאשם הוכרז כאתר עתיקות. כן לא הביאו את דבר קיומו של רשיון כדין ואת כל הדברים שהיו צריכים להביאם.

יש גם נזיפה כלפי הסניגוריה. אני רוצה רק לקרוא לכם קטע מדברי השופט: "קודשי ישראל אינם מניה לאדם או לגוף זה או אחר, ולאור הטחות הסניגור בסיכומים, ראיתי לנכון לציין האמור לעיל". השופט רואה את הצורך בהמשך החפירות בעתיקות ישראל ובהעלאת צפונות העבר כדי שעם ישראל ידע משהו על עברו בארצו, בארץ-ישראל. אבל הוא לא מוצא מקום להרשעה. הוא לא נוזף ברשות העתיקות.

אני רוצה לחזור ולומר כאן, מעל דוכן זה, שרשות העתיקות מבצעת תפקיד קשה ביותר. עבודות הפיתוח העצומות המתנהלות בארץ, בכבישים ובדרכים, בשיכונים, בבניית בנייני ציבור חדשים העמיסו על רשות העתיקות מאות אתרים חדשים שהיא חייבת על-פי חוק, ולא מיוזמתה, לערוך בהם חפירות הצלה, ואם היא לא תערוך בהם חפירות הצלה היא תפר את חובתה. אבל, היא לא רק תפר את חובתה. מדע הארכיאולוגיה לא יוכל להתעשר בידיעות ההכרחיות על ההיסטוריה של עמנו ושל ארץ-ישראל.

היו"ר י' עזרני:

אדוני השר, אנחנו קצת מוגבלים בשאליות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

סיימתי.

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אינני רוצה להיכנס לפורמליות, אם היתה נזיפה של השופט כלפי רשות העתיקות או לא. דומני שמשתמעת נזיפה.

אבל, אני רוצה לנצל את השאלה הנוספת שלי לאור דברייך. גם אני מאוד מחייב את גילוי ההיסטוריה שלנו והעבר, שהוא באמת מאוד מפואר והוא יכול להעמיק את הקשר עם השורשים שלנו. זה דבר חיובי כשלעצמו. מדוע, למען השם, חייבים לעשות את הדבר הזה על חשבון הריסת קברים? מדוע לא תיפסק הטראומה הזאת אחת ולתמיד, ואכן, רשות העתיקות תעשה רק את הדברים שהם מכובדים ומוסכמים על כל חלקי החברה בישראל? זה יוריד מהם מעמסה לקראת התפקידים העיקריים בכך שיוותרו על חיטוט בקברים.

תודה, אדוני.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת הרב רביץ, רשות העתיקות לא פועלת מכוח רצונו של השר הממונה עליה, אלא מכוח החוק. היא מקבלת את עמדות היועץ המשפטי לממשלה גם כאשר עמדת היועץ המשפטי לממשלה בעניין עצמות אדם קשה מאוד לעולם המדע והארכיאולוגיה. אם רוצים לשנות חוק, צריך לשנות את החוק בכנסת. רשות העתיקות פועלת מכוח חוק והיא נזהרת מאוד, על-פי ההנחיות החדשות שהוצאתי, בכל הנושא של כבוד המת.

יתר על כן, הנוהג החדש שהחיינו אותו, אם מותר לומר הוצאנו אותו מקברו, הוא הנוהג שהיה קיים בממשלות הקודמות שבהן היו שותפות מפלגות חרדיות. לא שינינו דבר. דבקנו בסטטוס-קוו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אנחנו מצפים מכם ליותר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אנחנו עושים יותר. חבר הכנסת רביץ, בכל התחומים החשובים למדינת ישראל, אנחנו עושים הרבה הרבה יותר.

תודה רבה.

הספר "להתהלך בארץ" – מקראה במולדת

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

על-פי פרסום ב"הארץ" (י"ד בתמוז התשנ"ה – 12 ביולי 1995), שותף משרד החינוך והתרבות בהכנת הספר "להתהלך בארץ" – מקראה במולדת, שבו לא מוזכרים יישובים ישראליים ואזרחים המתגוררים ביהודה, בשומרון ובעזה, בבקעת-הירדן וברמת-הגולן.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?
2. האם נפסל הספר?
3. האם ננקטו אמצעים כלשהם?
4. כיצד ינהג משרדך בעתיד?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המקראה "להתהלך בארץ" מיועדת לתלמידי החינוך המיוחד, הלומדים בכיתות משולבות בבתי-ספר כלליים ובבתי-ספר מיוחדים. החומר מכוון לאוכלוסיית יעד בעלת פיגור קל סביבתי ומשני ובעלי ליקויי למידה. האגף לתוכניות לימודים אינו מדפיס במקראות מיהו קהל היעד, כדי שלא לבייש ולא לתייג את התלמידים. הייעוד של החומר מוסבר במדריך למורה.

אוכלוסיית התלמידים, שלה מיועד החומר, מוגבלת ביכולת הלמידה והקליטה שלה מחמת ליקויים מולדים ופגיעות נרכשות. לפיכך, החוברת ערוכה כאוסף סיפורים של טיולים בארץ.

בחירת הנושאים מתייחסת לטיולים אפשריים, שיערכו תלמידים אלה עם מוריהם בבית-הספר.

אין כל כוונה לגרום עוול לשטחים או לעמדה פוליטית כלשהי. בתהליך הסלקציה של חומרים גיאוגרפיים והיסטוריים נקלעו מחברי המקראה להכרעות קשות ומסובכות. היה עליהם לוותר על כמות אדירה של חומרים טובים וחשובים, שלא הוכנסו למקראה מחמת המגבלות שצוינו לעיל. גם כך נמצאת המקראה עמוסה מדי עבור תלמידי החינוך המיוחד. זו מקראה ראשונה בתחום זה לחינוך מיוחד שיצאה בארץ. טרם הוצאתה עדיין לא היה סילבוס מנחה למקצוע המולדת בחינוך מיוחד, ומן הסתם יש מקום לשינויים ולתיקונים.

המטרה שעמדה לנגד מפתחי התוכנית היתה לחבב על תלמידי החינוך המיוחד את הארץ ואת הטיול בה ולהעמיק בהם תודעת שייכות לכאן, בצד ידע רלווטי מסוים על-אודות אתרים ומאורעות.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני סיים את תפקידו.

סגן שר הבריאות, בכבוד.

יורשה לי, בינתיים, כשסגן שר הבריאות עולה לדוכן, לברך אותו בברכת מזל טוב על נישואי בתו; שיזכה להרבה מאוד נכדים ונינים בריאים ושלמים.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, תודה רבה לך, ליושב-ראש הכנסת, לכל השרים ולחברי הכנסת שגם באו וגם בירכו. שיהיו תמיד שמחות לנו, לכם ולכל עם ישראל.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

חוק משלימי התזונה s784

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הבריאות ביום ט' בסיוון התשנ"ה (7 ביוני 1995):

באוקטובר 1994 עבר בקונגרס האמריקני חוק משלימי התזונה S784, הקובע את חשיבותם של משלימי תזונה במניעת מחלות כרוניות ואת החובה להעביר מידע על-אודות משלימי תזונה לידיעת הציבור. כן מעודד החוק לאפשר גישה חופשית וזולה לחומרים אלה.

רצוני לשאול:

1. האם בחן משרד הבריאות את חוק משלימי התזונה S784?

2. האם ייזום משרדך חקיקה דומה בישראל?

3. מה עושה המשרד כדי לחנך ולהפיץ את מעלות השימוש במשלימי תזונה?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חוק משלימי התזונה האמריקני – S784 – נבחן בימים אלה על-ידי משרד הבריאות, במסגרת דיוני ועדה מיוחדת שמונתה לנושא הבחנה בין מוצר מזון לתרופה.

2. כאמור, משרד הבריאות שוקל, במסגרת הוועדה שצוינה לעיל, הגדרה של מוצרים בקבוצה מיוחדת שתבחין בין מזון לתרופה, כגון התכשירים המבוססים על צמחים וכדומה שמייחסים להם תכונות ריפוי מסוימות, על סמך המסורת והמקובל בארצות המערב. אם יאושרו מוצרים בקטגוריה זו, יהיה צורך גם בשינוי חקיקה מתאים.

3. במסגרת הוועדה להבחנה בין מוצרי מזון לתרופות, הוקמה תת-ועדה הבודקת את נושא משלימי התזונה. בהתאם להחלטות ולהמלצות הוועדה, לכשתתקבלנה, יכין משרד הבריאות תוכנית פעולה מפורטת, אשר תובא, כמובן, לידיעת הציבור.

מימון הפסקת היריון לקטינות

חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את שר הבריאות ביום ט' בסיוון התשנ"ה (7 ביוני 1995):

לאחרונה נודע לי, כי על-פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי אין זה מחובתה של קופת-החולים לבצע הפסקת היריון מטעמים שאינם רפואיים, ובתוך כך גם הפסקת היריון לקטינות, וזאת אף שערב כניסת החוק לתוקפו נהגה לפחות קופת-חולים הכללית לממן הפסקת היריון מטעמי גיל.

רצוני לשאול:

1. האם הנושא ידוע לך ופרטיו נכונים?

2. מדוע לא יחויבו קופות-החולים לממן הפסקת היריון כנ"ל?

3. אילו צעדים יינקטו כדי לשנות הסדר זה?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי, המבוססת על חומר שהגיש ד"ר ברלוביץ:

1. הנושא מוכר למשרדנו. סל שירותי הבריאות המחייב את קופת-החולים הינו לפחות סל השירותים שניתן על-ידי קופת-חולים הכללית ב-1 בינואר 1994, שהינו "המועד הקובע" לצורך כך.

2. בהתאם למידע המצוי בידינו, קופות-החולים מממנות הפסקות היריון לקטינות. לפיכך לא היה צורך לחייבן בכך.

3. לאור האמור לעיל, אין צורך בנקיטת צעדים לשינוי המצב הקיים.

חיסונים בקרב תלמידי בתי-ספר

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר הבריאות ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

בעקבות הידיעה ב"ידיעות אחרונות" כי תלמידים רבים לא קיבלו השנה חיסונים – רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרד הבריאות?

2. מה ינקוט המשרד על מנת להבטיח שכל התלמידים יקבלו שירותי בריאות?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הסקר שעליו מתבססת הכתבה המצוינת בשאילתא אינו מוכר למשרד הבריאות, ואין אנו יודעים על מה הוא מתבסס ובאילו בתי-ספר מדובר. בהתייחס למתן חיסונים לתלמידי בתי-ספר, העובדות אינן נכונות. לשכות הבריאות המחוזיות והנפתיות של משרד הבריאות ברחבי הארץ בודקות מדי שנה, בשליש האחרון ללימודים, באילו בתי-ספר לא ניתנו חיסונים כנדרש, והן פועלות למתן החיסונים בעצמן. על-פי בדיקתנו עם לשכות הבריאות, הדבר בוצע גם בשנה זו על-ידי לשכות הבריאות. לפיכך, קרוב ל-100% מהתלמידים, הלומדים במסגרות לימודיות ממלכתיות, קיבלו את החיסונים גם השנה.

2. כאמור, קרוב ל-100% מהתלמידים קיבלו את החיסון כנדרש. עם זאת, משרד הבריאות עורך בימים אלה בחינה מחודשת לנושא שירות בריאות לתלמיד, לאור השלכות חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

שירותי "טיפת חלב"

חבר הכנסת א' בן-אלישר שאל את שר הבריאות ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

ב-1 בינואר 1995 הוחל חוק ביטוח בריאות ממלכתי על הציבור בישראל. הדבר גרם לכך שמרבית האזרחים משלמים סכום גבוה יותר ממה ששילמו בטרם הוחל החוק.

שירותי "טיפת חלב" אינם נכללים כיום בסל השירותים הניתנים על-פי החוק הנוכחי, ומהווים נטל נוסף על משפחות רבות.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין שירותי "טיפת חלב" נכללים בסל השירותים הכולל של קופות-החולים?

2. מה ייעשה להכללת שירותים אלה במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שירותי "טיפת חלב" נכללים בסל השירותים של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אולם בהתאם לחוק הנ"ל, בתקופת מעבר של שלוש השנים הראשונות לכניסת החוק לתוקף, השירותים יינתנו כפי שניתנו טרם כניסת החוק. בהתאם לכך, רוב השירות ניתן כיום באחריות משרד הבריאות באמצעות לשכות הבריאות המחוזיות והנפתיות או על-ידי הרשות המקומית בערים הגדולות.

2. כאמור, שירותי "טיפת חלב" כלולים בחוק ביטוח בריאות ממלכתי. בימים אלה עורך משרד הבריאות בחינה מחודשת לנושא ולאופן מתן השירותים, בהתאם להשלכות החוק.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני סגן השר, על המאמץ הגדול.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מציע שתשקלו בנשיאות הכנסת, שלא יהיה מצב שבו עולה סגן שר לדוכן, הציבור רואה בטלוויזיה שהוא עומד, שותק ויורד. אף אחד לא מבין.

היו"ר י' עזרן:

הוא בירך, הוא הודה, הוא השיב על ברכות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא כל פעם עולה סגן שר אחרי שהוא חיתן את בתו. בדרך כלל זה לא קורה.

היו"ר י' עזרן:

השר לאיכות הסביבה ישיב על שאילתות. הוא חזר בשלום מבוסניה; הוא יכול אפילו לברך ברכת הגומל. אדוני השר, האם הציוד, בסופו של דבר, ילך לאיבוד או יחולק?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חס ושלום. הכול יסודר היום. אין שום בעיה. הציוד לא מתכלה. אנחנו מילאנו את חובתנו, מילאנו את כל הטפסים כדת וכדין. זה שיש אי-סדרים בשדה התעופה בספליט, זה יכול לקרות בשדה תעופה שממלא תפקיד כל כך מסובך. מפקד הטייסת, במו ידיו מסר את כל הטפסים מלאים לידי מנהל נמל

התעופה והמכס בנמל התעופה, והכול התנהל כפי שצריך להתנהל. היתה איזו תקלה, אבל במשך היום התקלה הזו תוסר והציוד, שכאמור אין בו שום חלק שעלול חלילה להתכלות, יועבר לאן שהוא צריך לעבור, כלומר לפליטים ולאלה שזקוקים לציוד הזה.

תעריפי הכניסה לגנים לאומיים ולשמורות טבע

חבר הכנסת ר' אלול שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ד בתמוז התשנ"ה (12 ביולי 1995):

בעקבות תלונות על התייקרות מוגזמת בתעריפי הכניסה לפארקים לאומיים ושמורות טבע, וסגירת עוד אתרים שבהם היה הביקור חופשי עד כה – רצוני לשאול:

1. בכמה אתרים נגבים כיום דמי כניסה וכמה היו לפני חמש שנים?

2. האם נכון לטעון כי דמי הכניסה בהם גבוהים מהמקובל בעולם, בעוד רמת השרותים נמוכה בהרבה?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כיום נגבים דמי כניסה ב-45 אתרים – 33 גנים לאומיים ו-12 שמורות טבע. בשני גנים לאומיים ובשמורה אחת גובים דמי חנייה מרכב פרטי. לפני חמש שנים נגבו דמי כניסה ב-48 אתרים.

2. מחיר הכניסה משתנה מאתר לאתר, אך גובהו הממוצע – 10 ש"ח. זה תואם את רמת המחירים המקובלת במערב – 3.5 דולר או 3 פאונד. השירות הניתן למבקרים, החל מהדרכה וחומר על אודות האתר וכלה במתקני שירותים ומשחק, ברזיות ומדשאות, דומה ברמתו הבסיסית, ובדרך כלל עולה ברמת האחזקה על הסטנדרד המקובל בעולם.

מזבלה בפאתי ג'נין

חבר הכנסת מ' פלד שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ט בתמוז התשנ"ה (17 ביולי 1995):

נודע לי, כי המזבלה שבכניסה הצפונית לג'נין, המנקזת אשפה מיישובים רבים בצפון, איננה עומדת בקריטריונים הקשורים באיכות הסביבה, ומסכנת את אקוויפר הגלבוע שממנו שותים תושבי עמק יזרעאל, עמק בית-שאן וחלק גדול מיישובי תענך.

רצוני לשאול:

1. האם הדבר ידוע למשרדך?

2. אם כן – מדוע מאפשר השר הפעלת המזבלה?

3. האם תיסגר המזבלה לאלתר, עד שתעמוד בכל הקריטריונים?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ידוע למשרדי על קיומה של המזבלה.

2. הסמכויות בעניין זה נתונות בידי המינהל האזרחי ולא בידי המשרד לאיכות הסביבה.

3. המזבלה תיסגר עם פתיחתו של האתר החדש המיועד לסילוק הפסולת באזור ג'נין. אתר זה עומד בכל הקריטריונים הסביבתיים הנדרשים, ונכלל בתוכנית האב לסילוק פסולת באיו"ש.

בינתיים ביקשתי מהמינהל האזרחי כי יקפיד על הפעלה נאותה של המזבלה בכניסה הצפונית לעיר.

זיהום אוויר במפעל "שפיר"

חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

ביום 1 ביולי 1995, בשעה 19:28, נראה עשן שחור עולה מארובת מפעל "שפיר" לייצור נייר וקרטון, הנמצא ברחוב תוצרת הארץ בתל-אביב.

העשן היתמר מארובת המפעל במשך דקות אחדות וזיהם את כל הסביבה בענן שחור וסמיך.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך ממה נבע זיהום זה?

2. מה ייעשה כדי למנוע את המשך זיהום האוויר באזור?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מותרת פליטת עשן שחור במשך זמן קצר – עד שש דקות, מארובות דודי קיטור. תופעה זו נובעת מתהליך הדלקת הדוודים ונישוף הפיח שנותר בארובות, וזה, ככל הנראה, הגורם לאירוע שנצפה.

2. כדרישת עיריית תל-אביב מתכוונים בעלי המפעל להעבירו או לסוגרו בשל קרבתו לפרויקט מגורים מתוכנן. אנו נוודא בינתיים כי הוא עומד בתקן הסביבתי לאיכות אוויר. משרדי אוכף את התקן הסביבתי, ובקרוב נפרסם תקני פליטה נקודתיים שניתן יהיה לאוכפם ביתר אפקטיביות.

קרינה רדיו-אקטיבית באזור חיפה

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

"מעריב" (רצ"ב צילום הידיעה) טוען, כי בעקבות גילוי קרינה רדיו-אקטיבית באזור חיפה בכמות של פי-25 מהמותר, מינית ועדה לבדיקת האירוע החריג.

רצוני לשאול:

1. מה משמעות קרינה זו מבחינת תושבי חיפה?

2. האם זו תופעה חד-פעמית או קבועה?

3. מה העלתה הבדיקה?

4. כיצד עוקב משרדך אחר הקרינה בכל הארץ?

5. האם נתגלו תופעות דומות במקומות נוספים?

6. אם כן – היכן?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עוצמת הקרינה שנמדדה באירוע (250 מיקרו-רנטגן לשעה) היתה גבוהה פי-25 מרמת קרינת הרקע הטבעית, אך לא "פי-25 מהמותר".

מבחינת תושבי חיפה לא היתה לאירוע משמעות. שדה הקרינה היה מקומי, והגיע עד טווח של כמה עשרות מטרים מנקודת ביצוע העבודה, על רציף המספנות.

2. האירוע היה חד-פעמי.

3. הבדיקה העלתה, כי מקור הקרינה היה צילומי רדיוגרפיה שבוצעו על-ידי קבלן פרטי עבור מספנות ישראל. שדה הקרינה כאמור נותר בתחום הרציף, שהיה ריק, ועל כן לא נתהוותה סכנה לציבור.

4. המשרד מפעיל רשת של שבע תחנות ניטור קרינה סביבתית ברחבי הארץ. בתוך חודשים מספר נפרסם קובץ נהלים, שיחייבו את אישורו של הממונה על הקרינה במשרד לצורך ביצוע כל פעילות רדיוגרפית.

5. ככל שידוע למשרדי, לא נרשמו תופעות דומות במקומות נוספים.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר. אני מאחל לך בריאות.

אני מזמין את סגן שר הבינוי והשיכון להשיב על שאלות.

כביש הערבה – כביש דמים

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

כביש הערבה הינו עורק יחיד המקשר את תושבי אילת ויישובי הערבה עם מרכז הארץ. בעקבות חתימת הסכם השלום עם ירדן נפח התנועה על הכביש גדל. יש צורך למגן ולהגדיל כביש זה ככל האפשר.

רצוני לשאול:

1. האם נשקל להרחיב את הכביש לארבעה מסלולים ולהקים גדר הפרדה במקום?

2. מה יעשה משרדך בעניין?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד לענות על שאילתא של חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

1. לדעת הגורמים המקצועיים במע"צ, הרחבת הכביש לארבעה מסלולים, לרבות גדר הפרדה, אינה רלוונטית בכביש שנפח התנועה בו כיום הינו כ-5,000 כלי רכב ביממה.

2. המשרד שוקל בשנת התקציב הבאה לכלול עלות של גדר הפרדה בתקציב. מובן שהדבר טעון אישור הגורמים המתאימים במשרד האוצר ובכנסת.

רק לאחרונה הסתיים פרויקט גדול של הסדרת תאורה ב-18 צמתים מתוך 20 צמתים לאורך כביש הערבה. בנוסף בוצע פרויקט ייצוב השוליים בקטעים רבים בכביש, והעבודה תימשך בקטעים שטרם הושלמו. מע"צ גם עוסקת עתה בפיתוח טכני של פסי סימון משוננים ובהסדרת חניוני דרך המיועדים לרענון ולמנוחה בנקודות שונות לאורך הכביש.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני סגן שר השיכון, אני מוכרח לציין שאני מאוד מאוכזב מהתשובה. אני רוצה להזכיר מה היתה השאלה. השאלה היתה, מדוע לא יהפוך כביש הערבה לכביש שיש בו ארבעה נתיבים, שניים מכל צד נוכח מכת תאונות הדרכים שאנחנו שומעים עליה מדי יום, עם קורבנות אדם.

התשובה שאתה נתת לא מקובלת עלי מסיבה פשוטה. אני שמעתי את הטיעון הזה של מע"צ. הטיעון של מע"צ, שעושה בדיקה האם כביש צריך הרחבה רק לפי מספר כלי הרכב שנעים בו, הוא רלבנטי כאשר מדובר בכביש שאורך הנסיעה בו הוא שעה או חצי שעה או ארבעים וחמש דקות. אני חושב שאתם צריכים להכניס במע"צ קריטריון נוסף. כשמדובר בכביש שהאורך שלו הוא למעלה מ-200 קילומטרים, שנוסעות בו משאיות כבדות, שהנוף בו הוא חד-גוני ואנשים נוטים להירדם ונוסעים גם באמצע הלילה, אי-אפשר לתת תשובה פורמלית, שרק בגלל מספר קטן של כלי רכב – – –

אדוני היושב-ראש – א. על חשבון כל אלה שלא היו; ב. הנושא שווה את זה, תאמין לי.

היו"ר י' עזרן:

אני אפילו לא מתווכח אתך, שתקתי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה ממש מרגיז. תושבי אילת יצאו להפגנה בנושא זה. יש עוד דברים שקשורים בסטטיסטיקה, למשל מספר התאונות יחסית למספר כלי הרכב. האם מישוהו ערך את הסטטיסטיקה של מספר התאונות בכביש הערבה יחסית למספר כלי הרכב, והנושא של אורך הנסיעה? אני מציע לך כסגן שר, לבדוק פעם נוספת את השיקולים של מע"צ. אני חושב שמע"צ עושה עבודה אדירה בכבישי הארץ, אך בנושא כביש הערבה התשובה איננה מספקת, ואני לא רוצה שיווצר מצב שנצבור חלילה וחס במהלך חצי השנה הקרובה עוד עשרות הרוגים על כביש הערבה, כדי שישנו את המדיניות שהצגת פה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. כאורך הכביש, אורך השאלה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אתה, כחבר בוועדת הכספים, יודע שיש עוגת התקציב, ואת העוגה מחלקים לפרוסות. לקראת אישור התקציב החדש, אנחנו מוכנים לשנות את הקריטריונים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

סדר העדיפויות הוא שלכם.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

מע"צ היא זרוע מבצעת של המשרד הממשלתי. במסגרת התקציב שהיה קיים בשנה שחלפה, זה מה שניתן היה לעשות. אם אדוני יראה לנכון לעזור למשרדנו להעביר את התקציב עם סדר העדיפויות החדש, נשמח לבצע זאת.

היו"ר י' עזרן:

תודה. הבנתי שחבר הכנסת גולדשמידט רוצה את העזרה שלכם, להכניס את כביש הערבה לקריטריונים, ואז הוא יעזור לכם בתקציב.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אנחנו רוצים את עזרת ועדת הכספים.

היו"ר י' עזרן:

אני אומר זאת, כדי שלא יהיה כאן דיאלוג בין חירשים. רבותי, אנחנו ממשיכים. שאילתא מס' 4901, של חבר הכנסת צחי הנגבי. הוא איננו – לפרוטוקול.

חצרות-יסף

חבר הכנסת צ' הנגבי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

הובא לידיעתך, שאנשי היישוב חצרות-יסף נתקלים לאחרונה ביחס בלתי-אוהד מצד נציגי משרד השיכון בכל הנוגע לבעיות דיור, תשלום מוזל לגני-ילדים, הקצאת מבנים לפעילות חברתית, הנחה בתשלומי ארנונה ודמי שכירות על מבנים.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם לא – כיצד יסייע משרדך לתושבי חצרות-יסף בפתרון בעיותיהם?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפי תוכנית מיתאר ארצית מס' 13 ולפי תמ"א 13ג – חוף הים התיכון, מיועד שטח אתר הקרוונים חצרות-יסף לתיירות. אתר חצרות-יסף אינו מתאים להקמת יישוב קבע מסיבות חברתיות (התבדלות קבוצות אוכלוסייה במקום אינטגרציה חברתית), ומסיבות תפקודיות (תעסוקה) וכלכליות (תחזוקה יקרה).

לפיכך, משרד הבינוי והשיכון מציע מגוון רחב של פתרונות דיור בערים הקיימות באזור, שהינן בעלות תשתית חברתית, ארגונית ומוסדית, כגון נהרייה, מעלות, כרמיאל, עכו ושלומי. הפתרונות מותאמים ליכולת המשפחות וכוללים דיור מוגן לקשישים, דיור בשכירות סוציאלית לנזקקים לפי קריטריונים קבועים מראש, וכן משכנתאות נוחות למשפחות המסוגלות לרכוש דירה.

2. הפתרונות המפורטים לעיל חלים גם על זוגות צעירים, שנוסף על כך זוכים למשכנתאות מוגדלות לצורך רכישת דירה. אנשי "עתיד ובית" ועובדי משרד הקליטה מטפלים ישירות ואישית בכל משפחה ומשפחה, על מנת שזו תקבל פתרון דיור ותתפנה מהאתר הזמני.

נציגי המשרד אינם מקשים על האוכלוסייה, נהפוך הוא: הטיפול האישי בתושבי האתר מתנהל בשיתוף המועצה המקומית וללא כל ניסיון לפגוע בתושבי המקום, מתוך מגמה ברורה לקיים את החלטת הממשלה על פינוי האתר.

ביחס לתשלום מוזל לגני-ילדים ולהנחה בתשלומי הארנונה, מומלץ להפנות השאלה לרשות המקומית, האחראית על הנושאים.

בנושא דמי השכירות, התשלום נע בין 370 ש"ח לקרוון לבין 187 ש"ח למגורון, אך לנוכח העובדה שהעולים מקבלים השתתפות בשכר דירה במשך שבע שנים מיום עלייתם, גובה התשלום החל מהשנה הרביעית נע בין 77 ש"ח למגורון ל-260 ש"ח לקרוון.

היו"ר י' עזרן:

שאלתא מס' 4967, של חברת הכנסת יעל דיין – לפרוטוקול.

סיוע לעוזבי קריית-ארבע

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

נודע לי כי משרדך, שנהג עד כה לסייע למשפחות העוזבות את קריית-ארבע, הודיע להן על הפסקת התמיכה בסוף השנה.

רצוני לשאול:

1. האם המידע מדויק?

2. מדוע שונתה מדיניות המשרד?

3. האם יעודד משרדך בדרכים חלופיות את עזיבת תושבי יו"ש לתוך תחומי ישראל?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדנו סייע בהשתתפות בשכר דירה למשפחות שעזבו את קריית-ארבע בשנה האחרונה, ולא הודיע על הפסקת הסיוע. פונים המבקשים המשך השתתפות בשכר דירה, נבחנים על-פי נוהל שגובש במשרדנו. רק הזכאים על-פי הנוהל מקבלים המשך השתתפות בשכר דירה.

2. המשרד לא שינה את מדיניותו.

3. בתוכנית העבודה של המשרד לשנת 1995, אין שום תוכנית לעידוד עזיבת תושבי יו"ש לתוך תחומי "הקו הירוק". הדבר אמור גם בהצעת תוכנית העבודה לשנת 1996.

היו"ר י' עזרן:

שאלתא מס' 4968, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אין סיכוי שהיא איננה. בבקשה.

דיוור קבע לתושבי כפר דניאל

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

משפחות עולים מאתר הקרוונים כפר דניאל, המעוניינות לרכוש דירות במודיעין הסמוכה, נתקלות בקשיים.

רצוני לשאול:

1. האם יש תוכנית לאכלס משפחות עולים, ובכלל זאת מכפר דניאל, בדיוור קבע במודיעין?
2. האם יכין המשרד תוכנית, שלפיה משפחות אלה ירכשו במודיעין דירות במחיר השווה לגובה המשכנתה המגיעה להן?
3. פרט לדיוור במודיעין, אילו אופציות נוספות לדיוור קבע פתוחות בפני תושבי האתר כפר דניאל?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

1. למשרד הבינוי והשיכון אין תוכנית לאכלוס העיר מודיעין בחתך מסוים של אוכלוסייה. המשרד, בשיתוף עם מינהל מקרקעי ישראל, מקצה קרקע לקבלנים במכרז, ומשלב זה אין המשרד צד בתהליך שבין מוכר הדירה לקונה הדירה.
 2. מדיניות משרד הבינוי והשיכון הינה מתן חבילת סיוע לתושבי אתרי הקרוונים, כאשר התושב על-פי דרכיו, אפשרותו וטעמו מחליט על היישוב שבו ירכוש את דירתו.
 3. תושבי האתר כפר דניאל יכולים להשתלב בפרויקטים מסוג "בנה דירתך", שאותם יוזם משרד הבינוי והשיכון, ובהם ניתן להגיע למחיר סופי נמוך ליחידת דיוור.
- סך הסיוע למשפחות העולים הינו בין 70,000 ל-80,000 דולר, בהחזרים של עד 500 ש"ח לחודש.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני סגן השר, תושבי כפר דניאל מעוניינים לגור במודיעין, משום שזהו היישוב הסמוך אליהם. הם התערו באזור, חיים בו כבר פרק זמן ממושך, והם מעוניינים להמשיך לחיות באזור. אני תוהה, אם משרד השיכון העביר את הקרקע לקבלנים לצורכי בנייה, בוודאי היו לו הכנסות גבוהות מאוד. מדוע, במסגרת כל התוכנית של מודיעין, לא הכין המשרד תוכנית שלפיה יוכלו דווקא תושבי אתר הקרוונים הסמוך הזה, לרכוש את הדירות, אפילו בשיטה שאדוני הזכיר – שיטת "בנה ביתך" – דווקא במודיעין? מדוע לא מנצל המשרד את ההכנסות האלה, כדי שגם האוכלוסייה של מודיעין לא תהיה חדגונית? שלא יהיו שם רק בעלי אמצעים היכולים לרכוש, אלא גם עולים, שיוכלו לשלם רק את גובה המשכנתה, יגורו בעיר מודיעין.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

לגבי השאלה הנוספת, המתפנים מאתר הקרוונים בכפר דניאל, מקבלים סיוע של המשרד, כ- 100,000 ש"ח, מתוך זה כ-94,000 ש"ח מענק. אנו לא מכוונים עולים למודיעין או למקום אחר. עם הסיוע הגדול שהם מקבלים, הם רשאים לרכוש דירה גם במודיעין.

כמובן, מסגרת "בנה דירתך", לא "בנה ביתך", מקלה עליהם, והם יכולים לרכוש דירה גם במודיעין, כאשר נאשר שם פרויקט "בנה דירתך".

היו"ר י' עזרני:

שאלתא מס' 4990, של חבר הכנסת צחי הנגבי. הוא איננו – לפרוטוקול.

הגבלת השתתפות במכרזים של "בנה ביתך"

חבר הכנסת צ' הנגבי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

אזרחים פנו אלי בטענות על כך, שב-12 במרס 1995 נערכו מכרז והגרלה מטעם מינהל מקרקעי ישראל לשטחים של "בנה ביתך" בשכונה הוורדים ב' בקריית-שמונה, ומתוך 153 האזרחים שנרשמו ל-36 מגרשים, נותרו רוב המתמודדים מחוסרי הדיור, תושבי קריית-שמונה, בידיים ריקות.

רצוני לשאול:

1. האם כל מהלכי ההגרלה בוצעו כדין?

2. אם כן – האם יש דרך למנוע תופעה כזו בעתיד?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מהלכי ההגרלה מוצו כדין והשתתפו בהם אזרחים מעל גיל 18, תושבי הארץ ותושבים חוזרים, אשר המציאו אישורים מתאימים למשרד הפנים.

2. התופעות במכרז זה נבעו כתוצאה מכך שהביקוש עלה על ההיצע. בעתיד יוציא המשרד מכרזים נוספים, כך שאזרחים שלא זכו הפעם הזאת, יוכלו להשיג דירה בעתיד.

היו"ר י' עזרון:

שאלתא מס' 5005, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – לפרוטוקול.

מחסור במגרשים לבנייה בכפר אכסאל

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

מאות זוגות צעירים ורווקים העומדים להקים משפחה באכסאל אינם מוצאים פתרון למצוקת המחסור בדירות ובמגרשים לבנייה בכפר.

זה שנים רבות לא הקצה מינהל מקרקעי ישראל מגרשים חדשים לתושבי אכסאל.

רצוני לשאול:

1. האם יפשרי המינהל קרקעות לבנייה בכפר אכסאל? אם כן – מתי, וכמה?

2. מה הם המחירים שייקבעו למגרשים שיוקצו?

3. מה הן ההנחות לרוכשי המגרשים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתחום השיפוט של אכסאל לא נותרה רזרבה קרקעית בידי מינהל מקרקעי ישראל. עם זאת, הותר שטח של כ-70 דונם שהיה בתחום שיפוט עיריית נצרת-עילית, והוחלט על צירופו לתחום השיפוט של המועצה המקומית אכסאל. הנושא כרגע נמצא בתהליכי אישור סופיים על-ידי שר הפנים.

2. מאחר שאין הקצאות מגרשים לבנייה באכסאל, אין בידינו נתונים לגבי ערכי הקרקע ומחירי המגרשים.

3. היישוב אכסאל נמנה עם היישובים באזור עדיפות לאומית ב', ולכן משלמים בו 51% דמי חכירה מהוונים בלבד, במקום 91%.

היו"ר י' עזרן:

שאלתא מס' 5036, של חבר הכנסת אברהם רביץ. בבקשה, אדוני סגן השר.

שינוי מדיניות מחירי הקרקעות לבנייה

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

העיר מודיעין, שהיתה אמורה להיות עיר העתיד במרכז הארץ, נכנסה לקיפאון ואין קונים שם דירות, עד שהודעת כי תמליץ לתת הלוואות מקום לקונים.

רצוני לשאול:

1. האם שוקלים לשנות את מדיניות המחירים של הקרקעות לבנייה מטעם מינהל מקרקעי ישראל ולהוזיל את מחיר הקרקע באזור מודיעין, וכך אולי לא יהיה צורך במתן הלוואות מקום?

2. כיצד יפקח משרדך על המחירים כך שההוזלה תגיע לקונים ולא לקבלנים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אני מתכבד לענות על השאלתא של חבר הכנסת רביץ.

1. מחירי הקרקעות נקבעים במכרזים. הקבלנים מציעים מחיר לקרקע, וזוכה הקבלן שהצעתו היא הגבוהה ביותר. במכרז אין מחיר מינימום, וכל קבלן נותן את הצעתו על-פי הכדאיות הכלכלית שהוא מחליט עליה.

2. הגדלת היצע הקרקעות לבנייה למגורים ותחרות הקבלנים על קרקעות אלו יגרמו להגברת הבנייה ולהוזלת מחירי הדירות. תחרות על כיסו של הקונה תביא להוזלות אלו לרוכשי הדירות.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, בדיוק זה מה שאני רוצה לשאול: מדוע המדינה חייבת להיות ספקולנטית בקרקעות ולייקר אותן על-ידי מכרזים? מה מעכב בעדכם במשרד הבינוי והשיכון, להוציא יותר ויותר תוכניות של "בנה דירתך", כפי שהזכרת קודם, כאשר שם המחיר הוא נקוב, המחיר אינו תחרותי ואתם יכולים על-ידי כך להוזיל את מחיר הקרקעות.

ועוד שאלה קטנה, אליך, אדוני סגן השר. אני מנצל את ההזדמנות האחרונה במושב הזה לשאול שאלה חמורה מאוד: אינני יודע מה גבר על מה, רשעות או טיפשות. ראה מה עשה משרדך לפי הוראות משרד האוצר: לראשונה הוא שלל את הזכות מהשכבה הענייה ביותר בישראל לקבל מענקים והלוואות לדירות. אני מתכוון לאלה שאין בידם לרכוש דירות, והם רוכשים דירות בדמי מפתח. הלכתם והוצאתם עכשיו הוראה שאינני יודע מה מקורה, שכל מי שרוכש דירה בדמי מפתח, איננו זכאי לקבל מענק והלוואה. מאיפה זה נובע? מטמטום? מרשעות? מה קורה פה?

היו"ר י' עזרן:

אדוני סגן השר, יש בסופו של דבר הלוואת מקום במודיעין או אין?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת רביץ, הממשלה הזו בעד תחרות חופשית, בעד שוק חופשי, ולכן לא נגביל. עם זאת, התוכנית "בנה דירתך" תלויה בשיתוף פעולה עם הרשויות. כל ראש רשות שיפנה למשרדנו וירצה שבשטח השיפוט שלו תופעל תוכנית "בנה דירתך", נשמח לסייע לו.

עניין דמי המפתח ייבדק במשרדנו, ותקבל תשובה בכתב.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תודה.

היו"ר י' עזרן:

יש או אין הלוואת מקום במודיעין?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אין במודיעין הלוואת מקום, כי אין צורך בה.

היו"ר י' עזרן:

שאלתא מס' 5037, של חבר הכנסת אברהם שפירא. הוא איננו – לפרוטוקול.

יוקר מחירי הדיור מול 18,000 דירות ריקות

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

פורסם כי הכרזת, ש-18,000 דירות חדשות מוכנות ואין להן קונים, זאת בשעה שמחירי הדיור גבוהים ומונעים אפשרות רכישת דירות על-ידי זוגות צעירים ומשפחות ברוכות ילדים, גם עם משכנתה.

רצוני לשאול:

1. מה ייעשה כדי להוזיל את מחירי הדיור?

2. האם יורדו מחירי הקרקע כדי להוזיל את מחירי הדיור?

3. מה הן תוכניות משרדך לפתרון ממשי של מצוקת הדיור בכלל ולציבור החרדי בפרט?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנה האחרונה נעשו מאמצים רבים לשיווק הקרקעות באזורי הביקוש, וזאת במטרה להוריד את מחירי הדירות.

2. המשרד ביטל לאחרונה את מחיר המינימום במכרזים על מחירי הקרקעות. אי לכך את מחירי הקרקע מכתבים הקבלנים, כאשר התחרות בינם טוביל לירידת מחירים.

3. מצוקת הדיור תבוא על פתרונה על-ידי הרחבת ההיצע, וכמו כן באמצעות פתרונות ייחודיים, שאותם מספק המשרד באמצעות מסלולי בנייה מיוחדים, שהם – מסלול "בנה דירתך", הכולל גם הנחה במחירי הקרקע לנזקקים, ומסלול מכרזי למשתכן.

היו"ר י' עזרון:

שאילתא מס' 5042, של חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

שיפור תשתית הכבישים בין יבנה לתל-אביב

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

העומס הגובר והולך בכביש המהיר תל-אביב-יבנה גורם לכך שתושבי יבנה משתרכים שעות ארוכות בדרכם מהעבודה ואליה. לדברי דוברת מע"צ, מע"צ נמצאת כעת בשלב תכנון הרחבת המחלפים גנות והשבעה בצורה מסיבית. לעומת זאת, תקועה התוכנית להרחבת הציר ממחלף השבעה לאשדוד וכן התוכנית לשיפורו של מחלף אשדוד בשל התנגדות אחד המושבים באזור.

רצוני לשאול:

מהו לוח הזמנים לסיום שיפור מחלף גנות ומחלף השבעה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אני מתכבד להשיב על שאלתא של חבר הכנסת מאיר שטרית. לגבי השאלה האחת והיחידה, עדיין אין לוח זמנים לסיום פרויקט מחלף גנות ומחלף השבעה, זאת מאחר שתוכנית העבודה של מע"צ עדיין נמצאת בדיונים באוצר.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת, בבקשה, חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני סגן השר, תשובתך על שאלתי, שבעצם אין לוח זמנים לפתרון בעיית מחלף גנות, מחזקת את שאלתי כפל מונים. מה עוד צריך לקרות, אדוני סגן השר, כדי שמע"צ תתנער סוף-סוף ותפתור את הפלונטר הזה בצומת התחנה המטיאורולוגית? כל בוקר מחכים שם אנשים בפקק בין חצי שעה לשעה. מדוע? מכיוון ששישה מסלולים נכנסים אל תוך מסלול צר אחד, המתעקם אל תוך הכביש המהיר לתל-אביב. זה הרי מטומטם, לא לראות שהכביש הזה בנוי עקום ומתוכנן עקום. בעולם פתרו בעיות כאלה מזמן. מה שצריך לעשות שם הוא להרים מחלף נוסף מעל שני הכבישים, ולהוריד אותו לכביש המהיר לתל-אביב. טכנית אפשר לעשות זאת. מתי מע"צ מתכוונת לעשות משהו בעניין ולחלץ את תושבי המדינה? אתה נוסע מאשקלון לתל-אביב, ואתה יודע כמוני שכאשר אתה נוסע בבוקר, אתה עומד שם שעה. מה, לא רואים את זה? מתי יחלצו את הפקק הזה?

היו"ר י' עזרן:

תודה. הרי כתוב, אין לך אדם שאין לו שעה. זו משנה מפורשת, אז מה אתה רוצה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

שעה בבוקר ושעה בערב.

היו"ר י' עזרן:

זה שעתיים, המשנה לא גרסה כך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

חבר הכנסת מאיר שטרית, אני מודה לך על השאלה הנוספת כתושב האזור וכמי שנקלע לפקקים על הכביש הזה. הבעיה לא במע"צ. מע"צ יכולה להתחיל לבצע את העבודה מחר בבוקר, אבל כדי לעשות זאת היא צריכה תקציב, והתקציב עדיין תקוע באוצר.

יש אולי עוד פרט שאיננו חשוב, שני מושבים שמתנגדים, ואם אתה, עם יושב-ראש הוועדה ועם חבר הכנסת אלי גולדשמידט, תעזרו לנו, נפתור את בעיות הפקקים בכביש הזה.

מאיר שטרית (הליכוד):

בתקציב 1996 של השנה הבאה – – – אם נראה תוכנית לביצוע, נודיע – – –

היו"ר י' עזרן:

עם כל הכבוד וההזדהות אתך בעניין הפקקים שאתה מתמודד עמם יום-יום, זו לא שאלתא בעל-פה, ואינך רשאי לשאול שתי שאלות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אולי אפשר לתת לו להגיד את זה פלאפונית.

היו"ר י' עזרן:

אני לא מתנגד.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אולי יותר יעיל לתת להם רחפות.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, תם פרק השאליות והתשובות.

הצעת חוק התגמולים לחסידי אומות העולם, התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י' עזרני:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק התגמולים לחסידי אומות העולם, התשנ"ה-1995, בקריאה שנייה ושלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה ואחד מהמזכירים בנדון זה, לכן גם חבר הכנסת הירשזון יקבל את רשות הדיבור.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אם זה רק אחד מהמזכירים, אני מוותר לחבר הכנסת שאקי, והוא זה שידבר.

היו"ר י' עזרני:

חבר הכנסת שאקי, ידידנו, מכובדנו, חברנו אברהם הירשזון אמר, שכיוון שרק אחד מהמזכירים יכול לדבר, בחפץ לב הוא מוותר לכבודו. תודה.

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת הירשזון עשה צדק לעניין הפורמלי, משום שחבר הכנסת שאקי היה ראשון מגישי הצעת החוק, ב-18 בינואר 1993. אחר כך הוגשה הצעת חוק על-ידי חברי הכנסת דב שילנסקי, אלי גולדשמידט, אברהם הירשזון ואסתר סלמוביץ, ב-25 בינואר 1993, והצעת חוק של חברת הכנסת נעמי בלומנטל הוגשה ב-30 במאי 1994. איחדנו את כל הצעות החוק הללו, ואנחנו מביאים כעת לקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק מגובשת, מאוחדת, הצעת חוק התגמולים לחסידי אומות העולם, התשנ"ה-1995.

רבותי, לפני שאני סוקר את הצעת החוק הזאת, אני חייב לציין, שבימים האלה אנחנו מביאים לכנסת הצעות חוק נוספות, שאינן של ועדת העבודה והרווחה דווקא. בהזדמנות חגיגית זו, אני רוצה לברך את חבר הכנסת שאקי ואת חבר הכנסת שילנסקי על כך שהיום הונחה לקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995. זה נדבר נוסף וחשוב ביותר. לכך מצטרפת הצעה של כמה חברי כנסת בראשותו של חבר הכנסת אברהם הירשזון – אני רוצה לברך גם אותך – הצעה שנועדה להקנות לעובדי המדינה ולעובדי הרשויות המקומיות שהם ניצולי שואה והיו במחנות תוספת של 3% לגמלה שלהם, בלי להתחשב בשאלת הגיל, זאת אומרת, גם אם היו ניצולי שואה בגיל שבע או שמונה הם עברו את מוראות המלחמה. זו הצעה נכונה וצודקת.

אני שמח לציין, שבעקבות הדיונים בוועדת העבודה והרווחה הודיע לי אתמול בכתב נציב שירות המדינה, שוועדת השירות החליטה לתקן את הוראות התקשי"ר, לחסוך מאתנו את המשך החקיקה ולהקנות את הזכות הזאת לעובדי הרשויות המקומיות ולעובדי המדינה וכדומה הזכאים לכך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי לברך את יושב-ראש הוועדה על הטיפול המסור שלו בהצעה זו.

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

תודה רבה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני רוצה להצטרף לברכות.

היו"ר י' עזרן:

הזכירו את חברת הכנסת נעמי בלומנטל, שגם היא מן המגישות.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אולי גם מישהו מהמערך יצטרף לברכות?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יושב-ראש ועדת הכספים מצטרף.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני חתום.

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני גאה על כך שההצעות שאני מביא בדרך כלל אין בהן עניין של קואליציה ואופוזיציה. אדרבה, במשך חודשי כהונתי כיושב-ראש הוועדה, נתתי עדיפות מסוימת לחברי האופוזיציה; אני אומר את זה

בלי לקרוא תיגר על חברי הקואליציה. אני חושב שבמלאכת החקיקה מן הראוי שלא לקפח את חברי הכנסת המציעים שבאים מהאופוזיציה.

חוק התגמולים לחסידי אומות העולם הוא חוק נכון ובעתו. בתקופה הרת גורל לעמנו היו מתי מספר שקמו, חירפו נפשם, סיכנו את חייהם כדי להציל יהודים מזרועות הקלגס הנאצי. חסידי אומות העולם אלה זכו להכרה של העם היהודי, הם זוכים לתעודות הוקרה של "יד ושם", שהיא הרשות הממלכתית הממונה על ביצוע הוראות החוק. עובדה היא שעשרות מהם, כ-40-50 חסידי אומות העולם בחרו לבנות את חייהם ואת עתידם עם עמנו ולחיות כאן בארץ הזאת. חלק מהם נמצא בקשיים כלכליים, לחלק מהם לא היתה יכולת להתקיים.

העם היהודי ומדינת ישראל ראו לעצמם חובה לאומית, חובה אנושית, לדאוג להם לקיומם. היה הסכם שהסדיר את הנושא הזה בדרך של הסכם בין הזרועות השונות. מדינת ישראל לקחה על עצמה, באמצעות החקיקה המחייבת הזאת, לדאוג לרווחתם של חסידי אומות העולם.

על-פי החוק שאני מביא בפניכם היום, חסיד אומות העולם – כלומר, מי שהוכר בידי רשות הזיכרון "יד ושם" והוא יושב במדינת ישראל – יהיה זכאי לתגמול חודשי בשיעור השווה לשכר הממוצע במשק, כ-4,200 שקל לחודש; חסיד אומות העולם זכאי, ללא תשלום מצדו, לשירותי בריאות לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי בקופת-החולים שהוא בוחר בה; לחסיד אומות העולם ולבן-זוגו תינתן, לכל אחד מהם, קצובת הבראה ונופש שמונה ימים בשנה בכל שנה, לפי השיעור שניתן לעובדי המדינה; הממשלה, באמצעות המשרדים הנוגעים בדבר, תסייע לחסידי אומות העולם בפתרון בעיות דיור וסיעוד, ובאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת תתקין תקנות לגבי סדרי הסיוע.

אם חסיד אומות העולם נפטר, התגמול החודשי במלואו משולם לבן-זוגו, ואם יש כמה זכאים בהתאם להגדרות החוק, זה מחולק ביניהם באופן יחסי; אותו דין לגבי קצובת ההבראה והנופש שממשיכה להשתלם לבן-הזוג. אנחנו דואגים בחקיקה גם להוצאות הקבורה ולכל שאר הדברים שלהם זכאים חסידי אומות העולם.

אני רוצה להודות גם לממשלה על שהשכילה להבין שהנושא הזה צריך להיות מוסדר באופן ברור ומחייב בחקיקה. אני רוצה להודות לכל חברי הכנסת שהיו שותפים להצעת החוק הזאת ויזמו אותה.

אני רוצה להודות ליועץ המשפטי של הוועדה, עורך-הדין משה בוטון, ולמזכירת הוועדה, גברת אסתר אדלר, לא רק על החוק הזה אלא על העבודה המאומצת שהם וצוות הוועדה משקיעים בוועדת העבודה והרווחה, סיוע רציני, שמאפשר לנו להשלים במועד את החקיקה ולעשות זאת בצורה מסודרת והולמת. אני מקווה שנוסיף ונבוא עם הצעות חוק בתחום הרווחה.

אני מבקש מהכנסת לאשר בקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק התגמולים לחסידי אומות העולם. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת יוסי כץ, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

חבר הכנסת אבנר שאקי יאמר כמה מלים לפני בשם חברי הכנסת דב שילנסקי, נעמי בלומנטל, אלי גולדשמידט, אברהם הירשזון ואסתר סלמוביץ.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמח שאפשר היום לברך על המוגמר. החוק המובא היום בפני הכנסת הוא ללא ספק מן היפים והצודקים בחוקי המדינה מאז קומה. בטרם אומר כמה מלים לגופם של דברים, אני רוצה להודות ליושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת יוסי כץ, על שגילה מסירות רבה בזירוז ההליכים, וכן כמובן לחברים שפעלו אתי בעניין, חברי הכנסת שילנסקי, בלומנטל, גולדשמידט, הירשזון וסלמוביץ. אני רוצה להודות לשר האוצר, שנענה לפניות ולתביעות, וכמובן גם ליועץ המשפטי של הוועדה עורך-הדין בוטון, שתרגם מזמנו וממראו כדי להוציא דבר מתוקן מתחת ידיו.

החוק הזה בא למסד, לעגן בחוק וגם לשפר את מצבם של אותם אצילי נפש וגדולי רוח, אותם חסידי אומות העולם, אשר סיכנו את חייהם ואת חיי בני משפחותיהם בתקופת השואה כדי להציל חיי יהודי או יהודים ולמלטם מציפורני הנאצים. מטרת החוק – לאפשר לאותם חסידי אומות העולם היושבים בתוכנו בארץ לחיות ללא דאגת פרנסה הם ובני משפחתם, ולבלות בישראל את שארית ימיהם בכבוד ראוי. וכך נמצאת מדינת ישראל מביעה רשמית וחגיגית, בצורה שתישאר על ספר לדורות, את תודתה ואת הוקרתה ואת תודתו ואת הוקרתו של העם היהודי כולו על עוז רוחם, אומץ לבם ומסירות נפשם של אלה שנטלו על עצמם במודע ובדעה צלולה, תוך כדי סיכון חיים מוחשי וממשי ויומיומי, במשך חודשים ולפעמים במשך שנים, הצלת יהודים בתקופת שלטון האימים של הנאציזם ההיטלריסטי ברחבי אירופה כולה.

החוק המוצע, כפי שנאמר, בא לזכות חסיד אומות העולם בזכויות חשובות ובכמה הטבות, ובראשן תגמול חודשי בסך של כ-4,200 שקל, שהוא השכר המקובל כיום כשכר הממוצע במשק; בשירותי בריאות ללא תשלום; בעזרה בדיוור ובסיעוד, כפי שייקבעו בתקנות, ובקצובת הבראה ונופש אחת לשנה בעד שמונה ימים לחסיד אומות העולם ולבן-זוגו.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הדברים שאני אומר הם בכל זאת בשם קבוצה שלמה.

היו"ר ש' וייס:

אפילו בשמי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

דומה שאין צורך להרחיב את הדיבור על המידה של הכרת הטוב לחסידי אומות העולם בכלל ואלה החיים בישראל בפרט, שהחוק הזה בא לבטאה. הכרת הטוב היא מן הערכים הנעלים ביותר במשנתה של יהדות. היהודי בקומו, בטרם נטל את ידיו אומר: מודה אני לפניך. התודה, ההוקרה, ההודיה, הכרת הטוב היא עצמה ערך עליון, והחוק הזה בא לבטא תודה של עם שלם לאותם ספורים מעטים אמיצי-לב.

אין ספק שאלה שפעלו בסתר בימי השואה כדי להציל יהודים קנו את עולמם בעיני אלוקים ואדם. אנו מאמינים שבכך הוכיחו שבתקופה שבה צלם האלוקים שבאדם נרמס, באה קבוצה נעלה זו של אנשים בני לאומים שונים והצילה את צלם האלוקים שבאדם, את כבוד האדם, והוכיחה כי כאשר נאמר בתורה בצלם אלוהים ברא את האדם – ללא הבחנה בין לאום ללאום – הם קיימו זאת בגופם, בנפשם, בחייהם ובחיי משפחותיהם. על כך תודת נצח של האומה היהודית כולה בארץ ובגולה בוודאי.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שאקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אבקש למסור הודעה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו בלחץ של זמן. חבר הכנסת שילנסקי, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת יוסי כץ דיבר קודם בקשר לניצולי השואה הצעירים בגיטאות, על כך שהגיע להסכם עם נציבות שירות המדינה. אני אחד מאלה שהגישו את הצעת החוק ואני רוצה להודיע פה שאנחנו לא נקבל את זה. אנחנו רוצים חוק שממש יהיה כתוב.

אם יורשה לי גם להגיד, חבר הכנסת יוסי כץ מביא אותי לאחרונה להרבה פשרות, אדוני היושב-ראש, אני לא יודע איך הוא משפיע עלי, מה שאחרים לא מצליחים לעשות. גם אתמול הוא הביא אותי לפשרה.

בקשר לחוק הזה, החוק הזה חל רק על ניצולי השואה שחיים בישראל.

היו"ר ש' וייס:

חסידי אומות העולם.

דב שילנסקי (הליכוד):

ואילו במקור דובר על חסידי אומות העולם בכל התבל, כי אנחנו אומרים: למדינת ישראל, למדינת העם היהודי יש אחריות מוסרית. ולכן, על החלק הזה בתור פשרה הסכמנו, ועל החלק השני אנחנו עוד לא מוותרים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שילנסקי.

חברי הכנסת, לפני שנעבור להצבעה, אני בכל זאת רוצה, למען הפרוטוקול, להוסיף מלה.

א. אני חושב שבין היושבים באולם אני ניצול השואה היחיד מפאת חסידותם של חסידי אומות העולם.

ב. לפני כך וכך שנים עיתונאי בעיתון "דבר", אני חושב נתן רועי, ועיתונאי בעיתון "הארץ", נדמה לי אמנון ברזילי, ועיתונאי בטלוויזיה, רפי גינת, גילו על פני השטח את ההזנחה האיומה שבה חיים חסידי אומות העולם שחיים בארץ. בעקבות כתבה של רפי גינת שהיתה אז בטלוויזיה, היתה לי הזכות להביא את העניין לכנסת למחרת ולהשיג בו ביום הסכמה של שר האוצר דאז, נדמה לי שזה היה יצחק מודעי, להתקין את התקנות האלה. בו ביום. נעזרתי גם על-ידי חבר הכנסת משה קצב בשלב יותר מאוחר, אינני יודע אם בשלב שהוא היה שר העבודה והרווחה. ואלה תולדות התקנות. בו ביום.

לאחר מכן הבאתי את זה כהצעה בקריאה ראשונה, וסגן שר האוצר יוסף עזרן, בסיוע יושב-ראש הכנסת הקודם, חברי דב שילנסקי, סייעו לי להעביר את זה כאן בקריאה ראשונה. בזה נגמר הסיפור, כך שאני אסיר תודה לכם על שהמשתתפים את העניין הזה.

אני חושב שבהקשר שלי, יש לי זכות מיוחדת להודות לכם, כי אני אחד מאותם אנשים שחיים בזכותם של אלה שחירפו את נפשם בגבורה עילאית.

אני מצטרף להערה של חבר הכנסת דב שילנסקי: לנו יש חוב כבד גם כלפי אלה שחיים בחוץ-לארץ, והם מקבלים סיוע זעיר, קצת מהג'וינט, קצת מהקונגרס היהודי, קצת מהסוכנות היהודית. אני חושב שאנחנו צריכים להפעיל את השפעתנו, כדי שהסיוע הזה יגדל. מדובר בגיבורים הגדולים ביותר בתקופת מלחמת העולם השנייה, ואני מודה ליזמים. תודה רבה.

אנחנו עוברים להצבעה. הצעת חוק התגמולים לחסידי אומות העולם, התשנ"ה-1995, כהצעת הוועדה, מן הסעיף הראשון ועד סעיף 15, שהוא הסעיף האחרון, בקריאה שנייה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד סעיפים 1-15 – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-15 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. 14 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, הצבעה בקריאה שלישית, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק התגמולים לחסידי אומות העולם, התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע: 13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים – – –

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש לצרף את קולי.

היו"ר ש' וייס:

אני מצרף, לחוק הזה בוודאי, את קולו של חבר הכנסת חיים אורון – 14 תומכים. אני מודה לכם מאוד; מודה ליזמים. עשינו היום מעשה חשוב מאוד. תודה לכל היזמים.

הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום: הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, קריאה שנייה וקריאה שלישית – המשך הנמקת ההסתייגויות וההצבעות. חבר הכנסת גדעון פת, לך יש מה לומר לעניין זה. בבקשה, כבודו.

גדעון פת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני ויתר חברי הבית מעריכים מאוד את העבודה המאוד מאומצת שנעשתה בקשר לחוק, שאנחנו ממשיכים את הדיון בו, על-ידי ועדת הכספים ועל-ידי ועדת המשנה של ועדת הכספים.

אתמול בלילה, עד שעה מאוחרת, עד שעה מוקדמת בבוקר, למעשה, קיימה ועדת הכספים ישיבה כאן במליאת הבית. שישה-שבעה חברי ועדת הכספים שוחחו בינם לבין עצמם על ההצעות שעומדות להצבעה ולהכרעה כאן בבית. שתי ההצעות, שתי הגרסאות, אינן מושלמות, אינן טובות, וכל אחד מאתנו מתלבט. אני מאוד מעריך את זה שחברי כנסת רבים למדו את הבעיות, למדו אותן לעומק. יש הצעה שמגובה על-ידי יושב-ראש ועדת הכספים, יש הצעה שמגובה על-ידי יושב-ראש ועדת המשנה. לי חסרה גרסה שלישית, וגם יושב-ראש ועדת הכספים אמר, שגם אם תתקבל ההצעה שהוא מגבה אותה תתכנס ועדת הכספים לדיון על כל שוק ההון ותראה מה כיצד לשפר את מצב העניינים. אם כן, למה צריך לקבל הצעה לא משופרת ואחר כך לשפר אותה?

הוועדה אכן יושבה על העניין הזה כשנתיים, ולא הגיעה למסקנות המתאימות. הנושא הוא חשוב מאוד, משום שהוא מקיף חלק גדול מאוד של אוכלוסיית ישראל, ואינני רוצה, מצד אחד, לתמוך בגרסה שלפיה אני שולח אותו גורם באוכלוסייה אל הייעוץ הבנקאי, או שאני שולח אותו אל הייעוץ של משרד התיווך ופעילי הבורסה. לא זה טוב ולא זה טוב. לכן, אדוני היושב-ראש, לפי התקנון שלנו כאן בכנסת, רק יושב-ראש ועדת הכספים יכול לבקש שהחוק יוחזר לוועדה. אני מבין את האילוצים ואת הלחצים שיש על יושב-ראש ועדת הכספים. אנחנו הרי מכירים את יושב-ראש ועדת הכספים, שעושה מלאכתו נאמנה יום-יום, שעה שעה. ואני פונה אליך, אדוני היושב-ראש, ובאמצעותך ליושב-ראש ועדת הכספים: ההצעות שמונחות בפנינו הן חצי אפויות. כל אחד מאתנו מתלבט. אני מציע שהנושא יוחזר לוועדת הכספים לדיון מחודש, לדיון מתמשך, אולי לא בוועדת משנה אלא בוועדה כולה – אולי מי מחברי הכנסת שירצה להצטרף לדיונים כשומע או כתורם בוועדת הכספים יוכל לעשות זאת – על מנת שהבית יקבל הצעות, אם שתי גרסאות או שלוש גרסאות, שיהיה בהן משהו מן ההיגיון, מן השכל. ההצעות הללו המונחות בפנינו הן חצי אפויות, ולדעתי ולדעת רבים מחברי הכנסת ששוחחתי אתם, אנחנו לא מוכנים להכרעה בין שתי הגרסאות הללו. לרבים מחברי הכנסת חסרה הגרסה השלישית.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

ומה?

היו"ר ש' וייס:

הדרך השלישית.

גדעון פת (הליכוד):

אני מציע ליושב-ראש, שתפנה ליושב-ראש ועדת הכספים ותבקש ממנו להסכים – – –

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

תחזור על תמצית בקשתך, כי חבר הכנסת סילבן שלום – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סילבן שלום, מכיוון שאתה אחד מחברי הכנסת הפעילים בחקיקה הזאת, אולי חבר הכנסת גדעון פת, בתמצית, יחזור על הבקשה, אף שההכרעה היא בידי יושב-ראש ועדת הכספים והכנסת.

גדעון פת (הליכוד):

אתמול האזנתי עד השעה המאוחרת, ושמעתי את כל חברי ועדת הכספים שקיימו את ישיבת ועדת הכספים כאן במליאת הכנסת, וקל להבין את הנימוקים לצד זה ולצד אחר. אבל, ההצעות שהובאו אלינו כאן אינן אפיויות דיין, כדי שהכנסת כולה תכריע. ההצעה שלי היא, שהדבר יוחזר לוועדה או לוועדות, בהסדר שהיה בוועדת הכספים, לדיון מחודש. כל אחד מאתנו יודע, שאם תתקבל גרסה אחת, יצטרכו לדוש בה ולתקן את כל החקיקה סביב שוק ההון, וכן יהיה גם אם תתקבל הגרסה השנייה. אני פונה אל שניכם להסכים שנפסיק את הדיון, נחזיר את החוק אליכם בסוף הפגרה, ובמושב הבא תבואו אלינו עם הצעה אולי יותר מגובשת, ואולי תבואו ותאמרו שאין לכם הצעה יותר מגובשת, ובליט ברירה נצטרך להכריע בין גרסה זו לגרסה אחרת. אני חושב שתעשו מעשה טוב לעניין עצמו.

כפי שאמרתי קודם, אינני רוצה לחזור על זה, אני בטוח שלא יושב-ראש ועדת הכספים ולא יושב-ראש ועדת המשנה בטוחים במאת האחוזים שהגרסה הזאת או האחרת שהם מציעים היא הגרסה הנכונה, והיא שתביא את הסעד לציבור, זה שנאנק תחת הייעוץ הזה וזה שנאנק תחת הייעוץ האחר. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת גדעון פת.

חברי חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים, מה דעתך על הרעיון? אני מבין את הלבטים, אבל, מובן שעמדתך בעניין זה תכריע, לפחות בשלב הראשון. אחר כך, אם תקבל את ההצעה, נעבור להצבעה על-פי סעיף 127(א).

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, על החוק הזה מדובר כבר עשר שנים, והוא נדון בוועדת משנה בראשותו של חבר הכנסת סילבן שלום במשך למעלה משנה, אפילו שנתיים בקירוב. אני בספק גדול אם עיון נוסף וישיבות נוספות בקטע הספציפי של ייעוץ ייתנו תוצאות יותר טובות. אני כבר אמרתי אתמול, שלא מדובר פה בין חלופה, שלדעתי היא איומה, לבין חלופה שהיא יפהפייה. אני חושב שחלופה א' – ולא הסתרתי את דעתי – יותר טובה מחלופה ב', יותר אמינה, יותר מוסיפה. אני לא חושב שב' היא קטסטרופה, ואני לא מוצא סיבות לדחות.

אף-על-פי-כן, באופן בסיסי דעתי היא שחקיקה יכולה להימשך גם עוד חודשיים, וגם אז לא קורה אסון.

היו"ר ש' וייס:

בייחוד אם עשר שנים התלבטתם.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אני לא מאלה שחושבים שזה צריך להיות מהיום למחר, אבל אני לא רואה טעם להמשיך, ובעיני מאוד חשובה עמדתו של יושב-ראש ועדת המשנה, שעסק בזה שנתיים. הוא עסק בזה ולא אני, לכן הייתי רוצה לשמוע את דעתו של חבר הכנסת סילבן שלום.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שזה רעיון טוב.

חבר הכנסת סילבן שלום, מה דעתך? אנחנו מקיימים מין התייעצות. יש מנהג בכמה פרלמנטים – הפרלמנט כוועדה, ואנחנו מקיימים מין התייעצות כזאת ועדתית.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אותה הצעה שהנושא יידון פעם נוספת עלתה בחודשים האחרונים פעמים מספר. היא עלתה בעיקר בפני יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל, שביקשו ממנו להחזיר את הנושא לדיון בוועדת הכספים. אנחנו, במשך קרוב לשנתיים, קיימנו על כך דיונים בוועדה לשוק ההון כשבמשך אותה תקופה לא הצלחנו להגיע להסכמה מה תהיה מסגרת החוק, אם הייעוץ יוצא מהבנקים או לא יוצא מהבנקים.

אני חושב שבמסגרת הזאת, שהיו שם גם אנשי המקצוע של הרשות לניירות ערך, גם אנשי המקצוע של בנק ישראל, גם אנשי המקצוע של הסקטור הפרטי והבנקים עצמם, התקיים דיון ממצה, דיון ארוך, שאני לא חושב שיש מה להוסיף עליו. יש היום הכרעה, צריך היום להכריע. אני מכבד את חבר הכנסת פת, היה על זה דיון גם בוועדת הכספים במשך שתי ישיבות רצופות, שנמשכו שעות רבות, ואני חושב שההחלטה להביא את זה לכאן בשתי גרסאות היתה החלטה נכונה של יושב-ראש הוועדה, שאמר שהעניין הזה הוא לא פוליטי-מפלגתי. הוא אמר מעבר לזה: אין שום דרך לצייר אותנו, את הקואליציה, כאוהבי הבנקים, ואת האופוזיציה כאוהבי לקוחות הבנקים. אני חושב שהדבר הזה הוא הדבר הנכון: אין אוהבי בנקים ושונאי בנקים, יש עניין של גישה – מה יקרה. מהבחינה הזאת עצם העובדה שניתן חופש הצבעה הן בקואליציה והן באופוזיציה מעידה על כך שהנושא הזה הוא לא מפלגתי, הוא נושא עקרוני מצפוני, שלפי דעתי מוצה עד הסוף.

אני מציע להמשיך בדיון כפי שהתחלנו בו אתמול, לגמור אותו בשעה שנקבעה, ולאחר מכן לקיים הצבעה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חבר הכנסת גדליה גל, מה הצעתך? אחרי הכול, אתה יושב-ראש הוועדה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אני מציע שנמשיך.

היו"ר ש' וייס:

אתה מציע להמשיך בדיון, טוב. תודה לחבר הכנסת גדעון פת על יוזמתו. חבר הכנסת פת, אני מודה לך על יוזמתך, אבל הנטייה כאן היא להמשיך, ואנחנו נקבל את דעתם של בעלי אותה נטייה.

עכשיו אני פונה אליכם, חברי הכנסת, לגבי ההסתייגויות. מכיוון שלדעתי הנושא מוצה, האם תוכלו קצת לקצר? זו תהיה תרומה יוצאת מן הכלל לעבודת הכנסת ביומיים הקרובים ותחסכו לי את יום חמישי – לנו, לכם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי להעיר, אתה אומר שהנושא מוצה. הוא אכן מוצה, אבל בפני אותם חברי הכנסת שהיו נוכחים אתמול, ואילו חברי הכנסת שצריכים להכריע, הם לא היו פה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין, הם גם לא יהיו עכשיו.

בבקשה, חבר הכנסת גדליה גל.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאור דבריהם של חברי הכנסת במהלך הדיון בהצעת החוק שלפניכם, כמו גם העיתונות המטפלת בנושא באינטנסיביות מרובה בימים האחרונים, ניתן להתרשם שהצעת החוק כולה עוסקת אך ורק בשאלה, האם יש מקום להוציא את הייעוץ להשקעות מהבנקים או להשאירה בידיהם, ולא היא.

הצעת החוק היא הצעה חשובה, שעניינה במכלול הנושאים הקשורים בהסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, הן מבחינת הכישורים הדרושים למי שמבקש לעסוק בשוק ההון והן מבחינת היחסים שבין היועצים ומנהלי התיקים לבין הלקוחות שלהם, לרבות דרכי הפעולה בתחום העיסוק, חובת נאמנות, חובת זהירות ומניעת ניגוד עניינים.

הצעת החוק קובעת את הכישורים הדרושים לייעוץ והשקעות וניהול תיקים, ובהם גיל מינימלי, בחינות מקצועיות, השלמת תקופת התמחות ועמידה בתנאי ביטוח מקצועי הולם. אם היועץ הוא חברה, קיימת גם דרישה להון עצמי מזערי, וכל זאת על מנת להגן על הלקוח.

בהצעת החוק נקבעו חובות אמון וחובות זהירות ליועצי השקעות ומנהלי תיקים, בהן החובה לפעול לטובת הלקוח בלבד; החובה להתאים עד כמה שניתן את הייעוץ לצרכים הספציפיים של הלקוח ולהנחיותיו; חובת גילוי נאות של כל העניינים המהותיים לעסקה המתהווה או לייעוץ הניתן; החובה של היועץ או של מנהל התיקים להודיע ללקוח בכתב על קיום ניגוד עניינים בינו לבין הלקוח, אם קיים ניגוד עניינים כזה ולהימנע מביצוע כל פעולה שיש בה ניגוד עניינים.

קיים איסור של העדפת ניירות ערך או נכסים פיננסיים של יועץ ההשקעות או של תאגיד הקשור אליו, וכן איסור קבלת תמריצים וטובות הנאה כלשהם, זולת שכר טרחה שהוסכם עליו בהסכם שבין היועץ לבין הלקוח.

מתן שירותים בידי מנהל תיקי ההשקעות מותנה בעריכת הסכם מפורט בכתב עם הלקוח, שבו יובהרו סוגי הפעולות שהלקוח מסמיך את מנהל התיקים לבצע עבורו, היקף שיקול הדעת המוקנה למנהל התיקים וגובה העמלה שישלם הלקוח.

כדי לאפשר למשקיע לשקול את כדאיותה של ההשקעה, על בעל הרשיון לגלות ללקוחו גילוי נאות של כל העניינים המהותיים בעסקה המוצעת, וכן קיומם של סיכונים מיוחדים בעסקה, במיוחד בעסקה שכרוכה במכירה בחסר, עסקה בחוזה עתידי, מה שקרוי עסקת "פורוורד", וכן עסקאות אחרות שייקבעו בתקנות.

במקרים של קיום סיכון מיוחד בעסקה, יצטרך הלקוח לתת את אישורו מראש ובכתב לפני ביצוע העסקה. דבר זה ימנע טענות בעתיד מצד הלקוח שלא היה מודע לעסקה ולתוצאותיה.

כל ההוראות האמורות מטרתן להגן על המשקיע ולהביא לכך ששוק ההון יהיה הוגן ומוסדר.

אתם רואים אפוא, שלאחר עשר שנים מונחת לפנינו הצעת חוק שבאה להסדיר ככל שניתן לראות היום את הדברים, את נושא הייעוץ וניהול תיקי ההשקעות בשורה ארוכה של צווים ואיסורים וגם מערכת של ענישה, כל זאת כדי שהלקוח יהיה בטוח שמי שנותן לו ייעוץ יהיה יועץ הוגן והייעוץ יהיה ייעוץ טוב. ואם היתה הפרה, יש דין ויש דיין.

אשר לשאלה אם להשאיר את ייעוץ ההשקעות בידי הבנקים, כאמור בגרסה א', שאני תומך בה, או להוציא את הייעוץ מהם כאמור בגרסה ב', אני חוזר על עמדתי שיש לתמוך בגרסה א', דהיינו להשאיר את הייעוץ בידי הבנקים.

הואיל ונקודת המוצא בשלב זה היא שהבנקים ימשיכו למכור את הנכסים הפיננסיים שלהם, הם ימשיכו למכור מק"מים, תוכניות חיסכון, קופות גמל ועוד כל מיני מכירות של סחורות שבידיהם – הוועדה לא המליצה להוציא את המכירה הזאת או את הכלים או את המכשירים הפיננסיים האלה מהבנקים, אלא החליטה שהכלים האלה נשארים בבנקים – הרי הוצאת הייעוץ משמעה שהבנק במסווה של מכירה, פקיד הבנק במסווה של שיווק, יאלץ לתת גם ייעוץ.

כאשר יבוא במקום זה או אחר קונה פלוני או אלמוני אל הבנק וישאל את הפקיד: מה אתה מייעץ לי לקנות? יאמר פקיד הבנק, אם תתקבל ההחלטה שאסור לו לייעץ: אני אינני יכול לייעץ לך. ישאל אותו: אדוני, בכל אופן מה יש לך למכור לי? יענה לו הפקיד: אני יכול לתת לך אל"ף, בי"ת, גימ"ל, סחורה זו, מכשיר זה, כלי זה. ובוודאי ישאל אותו גם מה יש בכלי, ואז הפקיד אולי לא ישבח את הכלי אבל ייתן לו אינפורמציה. ובכן, זה לא בחזקת ייעוץ מוסווה?

אבל, אם הוא יפר וייתן את הייעוץ הזה, לא תחול עליו שום אחריות כי החוק לא יחול עליו, הוא איננו יועץ, הוא גם לא יהיה בעל מקצוע.

על כן אני מעדיף את הגרסה הראשונה. כל עוד אנחנו משאירים את הכלים ואת המכשירים בבנקים, ניתן לבנקים את האחריות, נטיל את האחריות ונאמר: הייעוץ נשאר אצלכם והיועצים שלכם יהיו בכישורים על-פי החוק, והכללים יחולו עליהם. ידע כל אחד, והדבר גם יפורסם, והיום כבר בוודאי הרוב יודעים, שהבנקים, אם ניתנת להם אפשרות ייעוץ, יש להם אחריות של יועצים, ואם הם ישגו הם ישלמו את הדין.

הרבה פעמים אנחנו בכנסת ובחברה בישראל נתבעים להוסיף איסורים, להוסיף צווים, כל מיני מגבלות שנדמה לנו שהן תבואנה ותפתורנה את הבעיות. אבל אני קצת בגרתי, ועם הניסיון שצברתי הגעתי למסקנה, שהדבר שמבטיח יותר מכול כי הדברים יהיו תקינים, זה שהם יעשו בגילוי נאות, על השולחן, בצורה ברורה, בצורה לגלית. כאשר הדברים נעשים בגילוי נאות, הרי התוצאות הרבה יותר טובות.

גרסה א' גורסת לומר לבנקים: אנחנו משאירים בידיכם את הייעוץ על-פי הכללים ועל-פי החוק, ואתם תעשו את זה בגלוי, והגילוי יהיה גילוי נאות.

לבוא ולהוציא את המערכת הזאת מהבנקים, זה אומר שאם ייעשו דברים הם ייעשו לא מתוך גילוי נאות. אנחנו נצטרך לרוץ ולבדוק אם מותר היה להם או אסור היה להם, ונסיט את הוויכוח מהנושא העיקרי.

אני כבר אמרתי שאני לא רואה בגרסה השנייה איזה אסון, אבל אני פשוט חושב שעם שלל ההישגים והחשיבות שבאה לידי ביטוי בחוק כפי שהצגתי אותו, הרי הוצאת הייעוץ מהבנקים מחלישה את החוק ולא מחזקת אותו, מהטעמים שפירטתי.

מרבית לבוא ולומר: איפה אתם ואיפה דוח-בייסקי? ובכן את השאלה הזאת היה צריך לשאול את הממשלות שהטילו על בייסקי לעשות את העבודה ואת אלה שבאו אחריהן. לשאול אחרי עשר שנים איפה דוח-בייסקי, זו שאלה קצת לא במקומה, משום שבכל אופן מאז האירועים שאותם חקרה ועדת-בייסקי עברו כ-13 שנה, ולמיטב הכרתי, אנחנו במדינה אחרת, במשק אחר, בתנאים אחרים ובכללים אחרים. לא, חלילה, שאינני מייחס חשיבות לדוח-בייסקי. אני חושב שהוא דוח נפלא, שהיה במקומו, אבל לבוא היום ולהישען על דבר מלפני עשר שנים, לפי דעתי, יש בזה משום הטעיית הציבור.

עם זאת, חלק לא קטן מהדברים שהיו בדוח-בייסקי – ואני מניח, חבר הכנסת סילבן שלום, שעסקתם בזה בוועדה – נמצא בחוק שאתם מציעים כאן לפנינו, ואף-על-פי-כן לא המלצתם להוציא את קופות הגמל ושאר הדברים מהבנקים. גם אותם חברי כנסת שבאים ואומרים היום: חסרה לי גרסה ג', שיש בה הוצאת המכשירים מהבנקים, גם הם אומרים שיש להוציא את המכשירים רק בעוד שלוש-ארבע שנים; הם לא אומרים – להוציא אותם בעוד שנה-שנתיים. ואנחנו הרי צריכים לקבל החלטה שהיא אפקטיבית גם למחר ולמחרתיים, ולא רק לעוד שלוש-ארבע שנים.

אני חייב להתייחס עוד לנקודה אחת שאתה, אדוני היושב-ראש, כמי שחוקר את הנושאים של פרלמנטים ושל הפרלמנט הישראלי, וכמי שנמצא פה כבר הרבה שנים בתפקידים רבים, תתעניין לשמוע אותה. יש פה תופעה מאוד מעניינת. אני אפילו לא רוצה להתייחס כרגע ולתת לה ציון. זה חיבור מעניין בין רייטינג לבין פריימריס. תשים לב מה קורה מסביב לייעוץ. אגב, הפכו אותו לנושא הכי חשוב בחוק הזה, ואני לא חושב שהוא הכי חשוב. קם חבר כנסת ואומר: אנחנו נעשה הצבעה אישית, כדי שנראה מי עם הבנקים ומי עם הציבור. ככל שתכה יותר את הבנקים, אתה יותר עם הציבור. יכול להיות שבכלל אפשר לבוא ולהשמיד אותם באופן החלטי וסופי. אומרים: אנחנו נעשה הצבעה אישית ואנחנו נפרסם את השמות. וכל זה אחרי שלראשונה בתולדות הכנסת הזאת מחליטה ועדת הכספים להביא לכאן שתי גרסאות, כפי שאמר חבר הכנסת סילבן שלום, משום שזה איננו פוליטי. אמרנו: נביא את זה למליאה. אז באים חברי כנסת ואומרים: אנחנו נפרסם את השמות, מי עם הציבור. נו, מי ערב פריימריס רוצה ללכת נגד הציבור? מי רוצה להיות עוכר ישראל? מה הבעיה להכות בכמה בנקים, לעומת הגנה על הציבור כולו?

ובא עיתון מכובד ומעמיד אל עמוד הקלון את מי שהולך עם הבנקים, וגם הוא ממליץ לפרסם את השמות, ואותו עיתונאי מתלונן – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, יש עיתון לא מכובד?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

וגם אותו עיתונאי מתלונן שהבנקים לוחצים, וכאשר כותבים בעיתון – נראה מי עם הציבור ומי עם הבנקים ונפרסם את השמות, זו איננה סחטנות?

מאשה לובלסקי (העבודה):

זה לא במקרה. הבנקים לא צדיקים. לא במקרה כזה נוצרה הצטברות כזאת נגדם.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

ואם אני חושב שגרסה א' נכונה, האם כתוצאה מזה הפכתי להיות מגינם של אלה שאינם צדיקים? כך החלוקה בינינו – מי שיצביע כאן נגד חלופה א', יהיה נגד הבנקים ובעד הציבור?

מאשה לובלסקי (העבודה):

— — — הגנה טוטאלית לכל דבר, לרבות נושא העמלות, ואין היום בית בישראל שמוכן היום לשמוע משהו בעד הבנקים. זה מה שאני יכולה להגיד בעניין זה, אדוני יושב-ראש הוועדה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נכון שעיתונים כתבו, אבל — — — יש לך עיתון עם עשרות אלפי קוראים — — —

היו"ר ש' וייס:

האופטימיות של חבר הכנסת ויינשטיין תמיד מדהימה אותי. עשרות אלפי קונים בשעה כזאת? עשרות, אתה מתכוון.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אני חשבת ששבבית הזה עוסקים בגופו של עניין, ולא בוויכוח בינינו, בחיזור אחרי דמגוגיה זו או אחרת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אני הרי חושב שהבית הזה נועד להביע עמדות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נכון.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אבל מה הנוסח הזה – נפרסם בעיתונות? וכבר באים אלי חברי כנסת במשך יומיים ואומרים לי: למה לך להצטייר כך? תכופף קצת את מה שאתה חושב. אוי ואבוי לנו אם נגיע למצב הזה. אני רוצה שהוויכוח יהיה גלוי, על השולחן, עם כל מה שמשתמע מהעניין הזה.

כאשר אני מתווכח על הנושא של העמלות, סגנית השר, אני כבר שנתיים עוסק ואמשיך לעסוק בתחרות בין הבנקים, וכשבאו אלי אנשי בנק לאומי וביקשו ממני שבהפרטה אני אדאג שהקונה לא יפטר אנשים בבנק לאומי, וגם רמזו לי שהם מונים כך וכך אלפי בוחרים, אמרתי להם שהדבר החשוב ביותר בעיני בהפרטה הוא שהבנק יתייעל ותהיה תחרות בין הבנקים, משום שאינני רוצה שאת האי-יעילות של הבנקים ישלמו עקרות הבית, משקי-הבית והעסקים הקטנים. את זה אמרתי להם תוך כדי מבט בעיניים, ווועדת הכספים שוקדת כבר שנתיים, ואת יודעת את זה, כדי להקל מעבר של לקוחות מבנק לבנק. אולי אנחנו שוגים, אבל בוודאי אנחנו עושים את זה ביושר לבב. לפי תפיסתנו, לפי תפיסתי לפחות, עלות ההון ועלות הכסף שאפשר יהיה לקבל בבנק לא תהיה פונקציה של צווים אדמיניסטרטיביים, אלא כאשר הבנקים יבינו, שאם הם לא ייתנו כסף בעלות זולה יותר, הלקוחות יעברו מאותו בנק לבנק אחר. זו תפיסתי. אינני מאמין בעמלות. אמרתי את זה, אינני מסתיר. האם מכאן אני עם הבנקים ואני נגד הציבור?

מאשה לובלסקי (העבודה):

התפיסה נכונה מאוד, אבל הביצוע היומיומי איננו מתקיים.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אשר לביצוע היום-יומי, אני הצעתי וגם ביקשתי מהמועצה לצרכנות – נדמה לי שאת אחראית עליה, חברת הכנסת מאשה לובלסקי – ומהאחראים על הצרכנות בהסתדרות: תפרסמו. הרי אחת הבעיות שלנו היא השמרנות הבלתי-רגילה. אדם רגיל לבנק מסוים, לדלפק, לפקיד, הוא הולך לשם. אנחנו חייבים לבוא ולהכניס לראשם של אנשים: תלכו לבדוק בבנק אחר, כשם שאתם בודקים כשאתם הולכים לקנות חפץ או בגד. אל תלכו בחושך כעיוורים. תלכו, תבדקו ותתחילו לנוע, ואם בבנקים יש אבטלה סמויה והציבור הרחב משלם עליה, צריך את האבטלה הזאת להקטין. ואפשר להפליג לכאן ולכאן.

אני יכול רק להגיד את דעתי. אני לעצמי קבעתי כלל שאני אפעל לפי מיטב מצפוני, ולא על-פי משב הרוח, החזק לעתים, שבאמצעות כלי התקשורת מנסים להוביל אותי שמאלה או מנסים להוביל אותי ימינה, וציינתי שיש פה איזה צירוף חדש, מעניין, ראוי למחקר, אדוני היושב-ראש, ואתה בוודאי תמליץ לבדוק אותו.

היו"ר ש' וייס:

לא, תודה רבה, אני כבר הפסקתי לעסוק במחקרים. זה לא חדש כל כך, חבר הכנסת גדליה גל. יש מה שאני כיניתי "שיטת הרמזור". היו לי כמה חברים, בהם חברי כנסת, שכל פעם שבאזור חיפה רצו לסגור איזה מפעל והיתה סכנה של אבטלה, הם עשו הפגנות סוערות נגד סגירת המפעל. כל פעם שאותו מפעל הוציא קצת עשן, הם עשו הפגנות סוערות בתור "ירוקים" נגד המפעל, והם עשו את הכול באווירה של שנאה והשנאה, וקראתי להם רמזורים, אדום צהוב וירוק. פעם אחת הם היו ירוקים, פעם אחת היו אדומים, למען הפועלים, ותמיד היו צהובים. זו שיטה נהדרת: תהיה טוב עם כולם.

חבר הכנסת רון נחמן – איננו באולם. חבר הכנסת גדעון שגיא – – –

סילבן שלום (הליכוד):

לא, לא, מתחיל חבר הכנסת סילבן שלום.

היו"ר ש' וייס:

נכון. חבר הכנסת סילבן שלום כאן. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ואחריו, אדוני?

היו"ר ש' וייס:

אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן, אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. כך רשום פה. חבר הכנסת רון נחמן עשה סיבוב שני, חבר הכנסת גדעון שגיא, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת דן תיכון, ורשום אצלי עכשיו חבר הכנסת סילבן שלום. כך רשום. אני אתמול לא הייתי כאן, זאת אומרת, לא ניהלתי את הישיבה באותה שעה.

חברי הכנסת, אתם יודעים שיש לנו הסכם, שבסביבות השעה 18:00 אנחנו מסיימים את הדיון בנושא זה ועוברים – – –

סילבן שלום (הליכוד):

ההסכם דיבר על 19:00.

היו"ר ש' וייס:

לא, אבל יש בינתיים סידור אחר.

סילבן שלום (הליכוד):

אבל אי-אפשר.

היו"ר ש' וייס:

התחלנו ב-14:30.

סילבן שלום (הליכוד):

התחלנו ב-15:02.

היו"ר ש' וייס:

נשתדל לסיים ב-18:30.

סילבן שלום (הליכוד):

לא, אדוני היושב-ראש, זה היה הסיכום אתמול, שסוכם גם על דעתך וגם על דעת החברים שקיבלתי את הסכמתם.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים ב-18:30, כי לי נאמר שהיום היה סיכום אחר.

סילבן שלום (הליכוד):

לא.

היו"ר ש' וייס:

אוקיי, יהיה כך.

סילבן שלום (הליכוד):

קיבלתי את הסכמת החברים להוריד את כל ההסתייגויות שלהם.

היו"ר ש' וייס:

חברים, יש לנו עוד כמה חוקים, צריך להתחשב. ועוד כמה מלים אם תאמרו אותן או לא, לא יקרה לכם כלום.

סילבן שלום (הליכוד):

תהיה התחשבות. אני מקווה שחברי גם – – –

היו"ר ש' וייס:

18:30 – זה יהיה יוצא מן הכלל.

המיקח הזה על עוד שתי דקות כשמדברים עשרות שעות פה – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היה הסדר.

היו"ר ש' וייס:

היום היה הסדר חדש. אמרו לי שזה סודר עם גדליה גל.

סילבן שלום (הליכוד):

אף אחד לא דיבר אתי על הסדר. גדליה גל לא אמר לי. הוא אמר לי: שבח וייס היה צריך לדבר אתך.

היו"ר ש' וייס:

נעשה ויכוח סוער על עוד שלוש דקות ורבע וארבע שניות.

סילבן שלום (הליכוד):

זה לא העניין.

היו"ר ש' וייס:

זה העניין.

סילבן שלום (הליכוד):

זה לא העניין בכלל. אני מבחינתי מוכן לוותר על כל הזמן שלי. העניין הוא שהיה סיכום.

היו"ר ש' וייס:

היום היה סיכום חדש.

סילבן שלום (הליכוד):

לא אתי. אני הייתי בהסכם הראשון. בהסכם הזה לא הייתי.

היו"ר ש' וייס:

ידברו אתך, ונעשה עוד סימפוזיון על שלוש שניות ורבע.

סילבן שלום (הליכוד):

אל תעשה מזה צחוק. באמת.

היו"ר ש' וייס:

זה ככה.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

אם זה בכוח, נצביע על כל הסתייגות ידנית.

היו"ר ש' וייס:

הצבעה אישית על כל הסתייגות.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

אי-אפשר בכוח.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תשכנע אותי, סילבן.

סילבן שלום (הליכוד):

אני אנסה.

היו"ר ש' וייס:

אגב, אנחנו מתווכחים הרבה על הזמן, דנים שעות על גבי שעות במליאה של שלושה נוכחים. על זה איש לא מעיר שום הערה. לפעמים שניים, לפעמים הנואם והיושב-ראש.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש גם הטלויזיה.

היו"ר ש' וייס:

עם כל החשיבות. צריכה להיות קצת סימטריה.

בבקשה, כבודו.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן כבר אתמול התרעתי על כך שיושבים חמישה או שישה אנשים באולם.

היו"ר ש' וייס:

שניים ואחד.

סילבן שלום (הליכוד):

היום זה שניים.

היו"ר ש' וייס:

עוד מעט יהיה אחד.

סילבן שלום (הליכוד):

ב-02:00, לפנות בוקר, דובר על חמישה או שישה אנשים שהם גם בדרך כלל האנשים שמכירים את העניין. אמרתי, עצם ההעברה למליאת הכנסת היתה אמורה לפתוח את העניין להכרעה מצפונית, ולא להכרעה של קואליציה ואופוזיציה. אני לא יודע, אם האנשים לא באים לשמוע, או שהם כבר יודעים את דעתם מראש או שדיברו אתם.

היו"ר ש' וייס:

הנה המצפון הציבורי בהמוניו.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני, או שתיתן לי לדבר בלי הפרעות או שאני ארד מהדוכן. אני לא יכול. אני רוצה לדבר.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אני מודה לך.

הצעת החוק הזו היא הצעת חוק להסדרת העיסוק ביועץ השקעות ובניהול תיקים. מדובר על הצעת חוק בת 47 סעיפים, שמקיפה את כל הנושא של יועץ השקעות וניהול תיקים, נושא שעד היום היה פרוץ, נושא שעד היום היה ללא פיקוח, ללא רישוי. הנושא של הבנקים, שהפך להיות הנושא המרכזי של העניין, הוא סעיף אחד מתוך 47 סעיפים. שאר הסעיפים מדברים על מצב שבו הולכים לעשות סדר במה שנקרא שוק ההון.

עד היום, עד שהחוק הזה יעבור, יכול היה כל אדם להיות מנהל תיקים או יועץ השקעות כאשר הוא פתח איזה משרד, לקח כתובת עם מספר טלפון, ובזה נגמר העניין. הוא לא היה צריך לקבל שום הכשרה, הוא לא היה צריך שום עמידה בקריטריונים. שום דבר. כל אחד היה יכול לעשות את זה. לפי ההצעה הזאת האנשים שירצו לעסוק בתחום יצטרכו לעבור רישוי, והרישוי ידרוש בחינות, הרישוי ידרוש התמחות, והרישוי ילווה בפיקוח לאורך זמן.

הנושא של רישוי הוא נושא שאני בדרך כלל לא כל כך מסכים לו, ואני מנסה תמיד להמעיט בנושא הרישוי, כדי שבסופו של דבר יהיה באמת עם שיניים ורוב האנשים יוכלו לעסוק ברוב התחומים. גם בחוק הזה בתחילה לא אהבתי את הנושא של הרישוי, כיוון שתמיד אמרתי שיש שני סקטורים שרוצים בדרך כלל להביא לרישוי, והם סקטורים שלגבי עצמם לא מחילים את העניין. מדובר בחברי כנסת ובעיתונאים. אלו שני הסקטורים שלא דורשים רישוי, ולפי דעתי לא צריכים שיהיה עליהם רישוי. אבל הם, יותר מאחרים, דורשים שלאחרים יהיה רישוי. בעניין הזה הגעתי לכלל מסקנה, שאכן צריך רישוי. העשבים השוטים הרבים שצמחו פרא בערוגת שוק ההון חייבו ניכוש, וניכוש מהיר וחד. אני חושב שהדבר הזה יכול היה להיעשות רק על-ידי קביעת כללים וקריטריונים ברורים.

בנושא של הבנקים יש מצב שאנחנו צריכים לבוא ולהכריע, האם ייעוץ ההשקעות יישאר בידי הבנקים או לא. הנושא הזה עולה כבדרך אגב בהצעת חוק מלאה, והוא עולה כאן רק מסיבה אחת פשוטה, כי בחוק שאנחנו מביאים היום היינו חייבים לכלול, לפי גרסת הממשלה, את מתן האפשרות לבנקים לעסוק ביועץ השקעות. כי אם לא, לא עולה האפשרות לעסוק ביועץ השקעות. מאחר שהנושא הזה נכנס לדיון העליתי את הגרסה השנייה, שלפי דעתי, צריכים להוציא את יועץ ההשקעות מהבנקים.

יש שתי דעות, שתי מחשבות. דעה ראשונה אומרת – להשאיר את המצב הקיים. המצב הקיים כיום הוא, שבנקים יכולים להמשיך ולייעץ, והעובדים של הבנקים, כמובן, יהיו זקוקים לרישוי. אני חושב שהגישה הזאת אינה נכונה. מי שהוביל את הגישה הזאת היה יושב-ראש הרשות לניירות ערך, אריה מינטקביץ, שטען בלהט שחייבים להשאיר את הייעוץ בידי הבנקים, כי אין דרך אחרת אלא לעשות זאת בצורה הזאת, מאחר ש-85% משוק ההון נשלט על-ידי הבנקים. אני חושב שהדבר הזה הוא דבר לא נכון; לא מבחינת העניין של המספר. לא נכון לבוא בחשיבה כזאת: אם המצב הוא כבר כזה, נשלים עם כל הרוע שבעניין ונמשיך. לא. לפי דעתי, המצב הזה יכול להשתנות, ויש סיבה טובה שהוא ישתנה. מאחר שכיום אין אלטרנטיבה, בהצעה שלי, הוצאת הייעוץ תיכנס לתוקף רק מ-1 באוקטובר 1996. למה מ-1 באוקטובר 1996? דבר ראשון – שיהיה פרק זמן להיערך. דבר שני – עמדתי על כך שזה יהיה לפני הבחירות לכנסת. למה לפני הבחירות לכנסת? כי חשבתי שאז הממשלה לא תעז לשנות. אבל מעבר לזה, אמרתי, אם זה יהיה לאחר הבחירות לכנסת ותבוא ממשלה חדשה ויבוא שר אוצר חדש, יבואו שוב לחצים של הבנקים, הדבר הראשון שיעשו – יביאו לכאן הצעה לדחות את היישום לשנה.

מה קורה? מדוע צריכים להוציא את הייעוץ מהבנקים, חבר הכנסת אברהם רביץ? היום, כאשר אתה מגיע לבנק, לעולם לא תזכה בייעוץ אובייקטיבי, בייעוץ שאינו נגוע בניגוד עניינים. זאת מהסיבה הפשוטה: אם אתה רוצה לקנות קרן נאמנות, האם כשתבוא לבנק שלך ייתנו לך מידע ויאמרו לך שקרן הנאמנות של הבנק השני השיגה תשואה טובה יותר השנה? או האם יאמרו לך שקופת הגמל של הבנק השלישי היתה עם ביצועים טובים יותר בשנה הזאת? האם כשתבוא לקנות מניות הם יאמרו לך: תקנה את המניה של הבנק המתחרה? הרי כולנו יודעים שזה בלתי אפשרי. כולנו יודעים שהדבר הזה לא יכול להיות בר-ביצוע.

לפיכך, נראה לי שצריכים להפסיק את ניגוד העניינים הזה, הזועק לשמים, שפוגע וראש ובראשונה בציבור הלקוחות. כי אם ציבור הלקוחות מגיע לבנק במחשבה, אולי אפילו בידיעה סובייקטיבית שלו, שהוא בא לקבל ייעוץ אובייקטיבי, והוא לא מקבל אותו, הדבר פוגע בו, ולפי דעתי, גם באופן קשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני יכול לשאול שאלה, ברשותך?

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אם אתה מוציא את הייעוץ מהבנקים, הרי יש סכנה שהיועצים בכל זאת יהיו "שפוטים" של הבנקים. הרי זה סביר שהבנקים יעסקו בייעוץ מחוץ למסגרת הבנק, ואז אתה מגיע לסכנה יותר גדולה. היום, כשאתה נכנס לבנק אתה יודע שהוא לא אובייקטיבי. אתה תלך למשרד לייעוץ ויהיה נדמה לך שהאיש הזה אובייקטיבי לחלוטין, אבל בעצם מי שמממן אותו ולמי זה שייך, זה שייך לאיזה בנק, ואז בלי לדעת תרכוש מניות כפי שהוא ייעץ לך.

סילבן שלום (הליכוד):

השאלה שלך היא שאלה מצוינת. בהצעת החוק שאני מעלה כאן, קודם כול נאסר על הבנקים להקים חברות-בנות לייעוץ. זה דבר ראשון. דבר שני – החברות-הבנות שלהם לניהול תיקים יוכלו להמשיך ולייעץ רק ללקוחות החברות-הבנות לניהול תיקים, לא ללקוחות הבנק. אבל, מה אתה אומר בעצם? אתה אומר שיקנו את היועצים החיצוניים. קודם כול, יש סעיף 15 לחוק שמדבר על ניגוד עניינים, שאם נודע לבעל הרשיון על ניגוד עניינים בינו ובין התאגיד המורשה שבו הוא עובד לבין הלקוח חייב בעל הרשיון להודיע ללקוח בכתב על קיום ניגוד העניינים ולהימנע מלבצע כל פעולה שיש בה ניגוד עניינים. אפשר לבוא ולהגיד שהסעיף הזה הוא סעיף שלא יקיימו אותו. כמו שאומרים לי, גם בבנקים ברגע שמישיכו לעסוק במכירה של הקרנות והקופות, ימשיכו לתת ייעוץ. אני אומר שהדבר הזה לא יקרה מסיבה אחת פשוטה: בחוק יש סנקציה חמורה, פלילית, שקובעת שמי שנותן ייעוץ ללא רישוי,

או מי שעובר על החוק הזה צפוי לשנתיים מאסר. מאחר שהוא צפוי לשנתיים מאסר, אני לא רואה את האדם שישתכן במצב כזה. מעבר לזה, לא רק לסנקציה פלילית הוא יהיה צפוי, הוא יהיה גם צפוי לסנקציה אזרחית. כי אני עצמי, בתור לקוח שקיבל ייעוץ לא נכון, שקיבל ייעוץ לא אובייקטיבי, שקיבל ייעוץ נגוע, אני עצמי אגיש נגדו תביעת נזיקין על פיצויים, על רשלנות, והדבר הזה יוביל לכך שהוא יהיה גם חשוף לתביעת מיליונים.

אומרים, איך הוא יעמוד נגד המנהלים שלו שיגידו לו, תגניב את הייעוץ? כפי שיודעים או לא יודעים, יש גם דבר שנקרא אחריות שילוחית בתאגיד. ואם אותו אדם נתן ייעוץ ללא רישוי, גם מנהליו – עד המנכ"ל והיושב-ראש צפויים לעמוד לדין, גם פלילי וגם אזרחי. קרי – יוצא מצב שהיושב-ראש והמנכ"ל של כל בנק יהיו הראשונים לתת הוראות למטה שלא לעסוק בייעוץ השקעות בשום מקרה.

יושב-ראש דירקטוריון בנק לאומי הודיע אתמול בצורה חד-משמעית, שאם החוק יעבור – הם יפסיקו. לכן אני לא רואה את יועץ הבנק נותן ייעוץ, אף שאסור לו והוא צפוי למאסר של שנתיים או לתביעת פיצויים של מיליונים. אני גם לא רואה את היועץ הפרטי עושה את זה.

תמיד יהיו עבריינים. אבל, כדי לעבור עבירה צריכים להיות שני צדדים – צריך שהבנק יעשה את זה ויהיה עבריין, ואני לא רואה את מנהלי הבנקים מוכנים להסתכן בעניין הזה – וצריך שהיועץ יהיה עבריין. שני אנשים. אם יהיה מנכ"ל בנק גדול עבריין יחד עם יועץ פרטי מסוים – קשה לי להאמין, אבל אם זה יקרה – תמיד יש מי שעוברים על החוק. בסך הכול הסנקציה היא חמורה, בסך הכול הסנקציה תמנע כל אפשרות של מעשה כזה.

מאשה לובלסקי (העבודה):

שאלה, ברשות היושבת-ראש.

סילבן שלום (הליכוד):

בבקשה.

מאשה לובלסקי (העבודה):

בהמשך לשאלה של חבר הכנסת רביץ. יש חוגים שונים של לקוחות בנקים. יש אנשים יותר מבוגרים, הם לא משקיעים גדולים. החוק הזה יאלץ אותם, אם ירצו לקבל ייעוץ, לצאת מהבנק וללכת לאיזו מסגרת פיננסית אחרת. יהיו אנשים שיתקשו בכך. אני חושבת על ההורים שלי, הם כל כך רגילים להיכנס לבנק שלהם, ועכשיו יצטרכו ללכת לאיזה משרד לקבל ייעוץ.

סילבן שלום (הליכוד):

השאלה במקומה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עוד שאלה בכיוון הזה.

סילבן שלום (הליכוד):

בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

האם חישבת כמה זה יעלה לשוק ההון לפתוח עכשיו כל כך הרבה משרדים חדשים, משרדי ייעוץ. אם מוציאים את הייעוץ מהבנקים, צריך יהיה לפתוח משרדים.

סילבן שלום (הליכוד):

השאלה של סגנית השר מאשה לובלסקי, לפי דעתי, זו שאלה שעומדת בלב העניין: מה יקרה לאותם אנשים שעד היום קיבלו את הייעוץ בבנק, ועכשיו יצטרכו לכתת רגלים למקום אחר, אם בכלל. אני אומר שבין ייעוץ רע ובין אי-ייעוץ בכלל, אני מעדיף אי-ייעוץ. ייעוץ רע רק גורם נזק. עד היום האנשים האלה היו באים לבנק, ישבו עם פקיד הבנק, אבל אי-אפשר להגיד שהוא היה בדיוק היועץ המורשה, היודע בדיוק מה הוא עושה. הוא קיבל הכתבה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לרכוש מניות אפשר יהיה בבנק?

סילבן שלום (הליכוד):

כן.

היועץ בסניף הבנק קיבל הכתבה מהסניף המרכזי: השבוע תמליץ על חמש המניות האלה. בדרך כלל המניות האלה היו קשורות בצורה כזאת או אחרת לבנק.

אשר לעליות הפתיחה, המצב הוא שבשוק ההון היום יש סקטור פרטי די משגשג בתחום ניהול התיקים, אבל כל עוד היה ייעוץ חנים בבנקים, לא נפתחו משרדים לייעוץ. מובן שזה יהיה עניין של ביקוש והיצע.

אשר לקנייה ומכירה, אני בעד להשאיר את העניין הזה בבנקים, אף שזועמים עלי זעם רב. אומרים, אתה בעצם משאיר להם את האפשרות למכור את המכשירים הפיננסיים. הבנקים עדיין יוכלו למכור קרנות, קופות, תוכניות חיסכון ומניות, אבל הכול – ללא ייעוץ. למה זה נשאר? כי אני לא רוצה שאדם שגר במקום מרוחק בפריפריה ורוצה לקנות מניה, לא יוכל לעשות את זה. צריך להיות לו מקום לתת את ההוראות לקנייה ומכירה. חייבים לאפשר לו, שאם הוא רוצה לקנות הוא יוכל לבוא למקום שבו הוא עושה את זה בדרך כלל ויקנה. אבל את הייעוץ הוא לא יקבל, כי הייעוץ לעולם לא יהיה אובייקטיבי. לעולם לא יהיה ייעוץ שייתן לו את התמונה האמיתית. בדרך כלל, כמו שאמרה חברת הכנסת לובלסקי על הוריה שהם אנשים מבוגרים, בדרך כלל הוא שם את מבטחו באותו יועץ.

זה גם עניין של הרגל. בארצות-הברית אסור לבנקים לייעץ. אנשים שם התרגלו שיש ברוקרים פרטיים והם פועלים בדרך הזאת. הכול עניין של הרגל.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אפשר גם בטלפון.

סילבן שלום (הליכוד):

גם בטלפון, בוודאי. יהיו הרבה דרכים לעשות את זה.

כרגע אין אלטרנטיבה מלאה, לכן התחולה תהיה החל מ-1 באוקטובר 1996. אני חושב שלבנקים אסור לייעץ, כי הם נגועים בניגוד עניינים, אבל צריך לאפשר להם להמשיך למכור את המכשירים הפיננסיים. ההורים שלך, חברת הכנסת לובלסקי, רוצים לבוא לבנק לקנות שם כי אין להם דרך אחרת. אם ההורים שלך גרים במרכז הארץ, זה אולי יותר קל כי שם כן יהיו חברות פרטיות. אבל לאנשים שגרים בצפון ובדרום לא יהיה שום מקום אחר לקנות מניות אלא בבנק. אבל אני לא רוצה שכאשר הם יבואו לבנק הם יקבלו ייעוץ לקנות מניה מסוימת, והייעוץ הזה יהיה נגוע, בלי שהם ידעו זאת. נוסף על כך, ברגע שהם קונים את המניות בבנק, ברגע שהם קונים את המכשירים הפיננסיים, הבנקים יהיו חייבים למסור להם מידע מלא, שיש להם ניגוד עניינים כזה ואחר, והם קשורים בצורה זו או אחרת לקופות האלה, לקרנות האלה או למניות האלה.

לסיכום, אני קורא לחברי הכנסת להתאחד סביב ההצעה להוציא את הייעוץ מהבנקים. אני חושב שעד היום הייעוץ בבנקים עשה רק רע. עשה רע במשבר המניות ב-1983. לאחר דוח-בייסקי צריך היה לעשות את השינוי. לא עשו אותו וראינו מה קרה בשנה האחרונה. בגלל ייעוץ לא נכון, בגלל ייעוץ רע, הרבה מאוד אנשים הפסידו הון עתק. והדברים ידועים. לכן אני חושב שאנחנו צריכים להיערך לדבר הזה, להוציא את הייעוץ מהבנקים.

דוד לוי (הליכוד):

האם היו אנשים שלפני כן בכלל לא עסקו בנושא זה, והייעוץ הוא אשר הביא אותם להיכנס לצרות?
הדרך הטובה ביותר היתה להוציא את הבנקים בכלל מכל העניין הזה – – –

סילבן שלום (הליכוד):

נכון מאוד.

דוד לוי (הליכוד):

מה שאנחנו הולכים לעשות זה רק פתרון חלקי. אני אומר שהיתה בעיה עוד יותר חמורה. לא אדם בא לקבל ייעוץ אלא ייעוץ בהתנדבות הכניס אדם לסבך, שאלמלא כן לא היה נכנס אליו.

סילבן שלום (הליכוד):

נכון מאוד. זה בדיוק העניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה שנקרא ייעוץ יתר.

סילבן שלום (הליכוד):

צודק סגן ראש הממשלה לשעבר דוד לוי באפיון של מה שקרה ב-1993. אנשים שלא יכלו לקבל הלוואה של 20,000 שקל אלא אם הביאו חמישה ערבים עם תלושי משכורת, עם התחייבות והכול, פתאום קיבלו אשראי של 330,000-400,000 שקל ללא שום ערבויות וללא שום ביטחונות, כדי לקנות מה? את קרנות הנאמנות של הבנק. זאת בדיוק הנקודה המרכזית שעליה שמת את היד. זאת בדיוק הנקודה שמביאה אותי לחשוב, כי הייעוץ הזה חייב להיפסק. זו בדיוק הנקודה שמעידה שהבנק נגוע בניגוד אינטרסים; הוא מוכן לתת אשראי של מאות אלפים רק כדי לקנות קרנות שלו ולא של אחרים. בעצם הוא מקדם את המוצרים שלו, ועל-ידי כך, לפי דעתי, עושה עוול ללקוח. הלקוח קנה אותן קרנות, הבטיחו לו, נידבו אותו לתוך העניין, אמרו לו: מה אכפת לך, זה רק עולה. ובסוף קרה מה שקרה. אני מודה לך על ההערה, אדוני. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום.

אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן – אינו נוכח; חבר הכנסת עובדיה עלי – אינו נוכח. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני אצביע בעד הצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום להוציא את הייעוץ מהבנקים, לא משום שאני חושב שהצעה זו היא אופטימלית, שהיא נותנת מענה על בעיות, לא משום שאני חושב שהיא לא יוצרת בעיות, אלא משום שאני חושב שאחרי שתי הטראומות שקרו לנו בעשור האחרון, כאשר משקיעים וחוסכים הפסידו מיליארדי שקלים, אנחנו צריכים לצעוד קדימה. אני מבקש לשכנע את באי הבית מדוע אני תומך בהצעה, ולא בלב שלם.

חבר הכנסת שלום, אודה לך אם תקשיב.

דוד לוי (הליכוד):

אתה רוצה לחזק את הטיעון שלו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני רוצה, אבל יש לי כמה תמיהות והייתי מבקש אחר כך תשובות, כי אני רוצה להצביע בעד הצעתו.

למעשה, אנחנו דנים היום בפרשה שהחלה לפני עשר שנים. לפני עשר שנים משלם המסים התחיל להפסיד 9 מיליארדי שקלים, במחירים של היום. מדוע הפסיד? משום שהבנקים, שמרכזים כוחות מסועפים ורחבים, הם היועצים, הם המוכרים, הם המלווים, הם המממנים, הם הבעלים, הם עולם ומלואו, הם גרמו לכך שסחורה – נקרא לזה כך – שהם רצו למכור אותה, כדי לעודד את המכירה, הם העלו את מחירה. והמחירים עלו. והציבור, כמו דבורים שבאות לדבש, התחיל לקנות ולקנות, והמחירים עלו מעלה מעלה, עד שלפתע הבועה הזאת התנפצה, המחירים ירדו, היה צורך לעשות את ההסדר הידוע כהסדר הבנקים. ומי ששילם את המיליארדים הללו זה ציבור משלמי המסים. מכספנו אנו מימנו את ההפסדים של ציבור אחר, ואולי גם היינו בשני כובעים.

ואז קמה ועדת חקירה ממלכתית, ועדת-בייסקי. הוועדה הזאת ישבה במשך שנה שלמה. ישבו בה גם נציגים מומחים בנושא שוק ההון, כמו פרופסור סרנת, מומחה בעל שם עולמי בשוק ההון. מה כתבה הוועדה בתחום הזה? חלק נכבד מדיוני הוועדה הוקדשו למערך הייעוץ של הבנקים. הוועדה כתבת: "היועצים בבנקים הונחו על-ידי הנהלות הבנקים ליתן, בכל הנוגע לניירות הבנקאיים, חוות דעת ושירותי ייעוץ שישרתו את האינטרסים הוויסותיים של הבנקים". זאת אומרת שישרתו אותם, את הונם שלהם, שהעלו אותם מעלה מעלה. "במתן הייעוץ לא רק הועלמו עובדות, אלא היו גם מקרים שבהם ניתן מידע מטעה". רבותי, את זה אומרת ועדת חקירה, לא מישהו מהרחוב שמדבר, או אפילו

חבר כנסת ששמע משהו והוא מחזק עמדה. אומרת את זה ועדת חקירה, לאחר עבודה של שנה בראשות שופט עליון. "במתן הייעוץ לא רק הועלמו עובדות, אלא היו גם מקרים שבהם ניתן מידע מטעה. מנגנון הייעוץ שעמד לרשות הבנקים היה אחד הכלים החשובים שתרם לגידול בממדי שוק המניות הבנקאיות, לעלייה הרצופה והמסחררת במחיריהן, ובסופו של דבר – למשבר שחל במניות הללו". את הדברים האלה אומרת ועדת החקירה.

דוד לוי (הליכוד):

האם אני אטעה אם אומר שהיום בעצם הפנייה צריכה להיות לממשלה ולא לבנקים, משום שחלקה בבנקים הוא של בעל-בית?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נכון. לא רק שצריכה להיות פנייה. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת דוד לוי, שבמשך השנים שעברו מאז, חברי כנסת – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת לוי, הממשלה שאתה היית חבר בה כל כך הרבה שנים לא עשתה שום דבר בעניין הזה. והיא היתה הבעלים של הבנקים. הממשלה הזאת בפעם הראשונה – – –

דוד לוי (הליכוד):

על מה אתה מגן?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם לא עשיתם דבר.

דוד לוי (הליכוד):

האם זו סיבה שאתם לא תעשו?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה מדבר כאילו הממשלה לא בסדר.

דוד לוי (הליכוד):

לממשלה יש השפעה מכרעת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת גולדשמידט ולוי, אני מבקשת לאפשר לנואם להמשיך את דבריו. יש פה נואם על דוכן הנואמים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

השאלה מאוד מעניינת ונכונה, חבר הכנסת לוי. לא רק שהשאלה נכונה, אלא יש כאן עובדות שאני מוציא מניירות של איגוד הבנקים. לפני שנים מספר, כשחברי כנסת ביקשו לקדם את הנושא של ועדת החקירה, את המלצות ועדת החקירה, כתב איגוד הבנקים במזכר שנמצא אצלי ואמר: עד אז אמורה הממשלה להגיש את הצעת החוק שלה בנושא. מה משמעות הדבר? חברי כנסת שקראו את דוח-בייסקי והזדעזעו כמו הציבור כולו, ועמדו על כך שהציבור משלם את המיליארדים, הגישו הצעות חוק. ואז, מאחר שהצעות חוק של חברי כנסת אינן מושלמות, בנושא כזה צריך שתהיה תפיסה של הממשלה, כי לה יש המטה הכללי לבדוק את הדברים. אומר איגוד הבנקים: חברי כנסת הגישו הצעות חוק, אבל הממשלה שמבקשת לעכב, היא תגיש. עד היום היא לא הגישה דבר.

מה עוד אומרת ועדת-בייסקי? זה חשוב. המסקנות של ועדת החקירה היו שאי-אפשר להותיר את הייעוץ או פעילויות אחרות הקשורות לשוק ההון, בידי הבנקים. "ביסוד התנהגות זו של הבנקים עמד ניגוד האינטרסים הבולט שבו היו נתונים עקב היותם משמשים בתפקידים שונים, שמעצם מהותם יש ניגוד ביניהם". זאת אומרת, מי שמוכר לך את הסחורה הוא גם צד מעוניין. כיצד הוא ימכור לך באובייקטיביות? כיצד הוא ימכור לך במחיר הנכון? זה מה שאומרת ועדת החקירה. הם היו צד. זאת אומרת, הבנק הוא צד מעוניין כשהוא מוכר ללקוחות שמגיעים אליו. עוד אומרת הוועדה: "אלה מוליכים למסקנה שרצוי לנתק את הבנקים מעיסוקם כיועצים וכ'ברוקרים' של מניות" וכו'.

רבתי חברי הכנסת, אילו זה היה מקרה יחיד, אולי לא הייתי תומך היום בהצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום להוציא את הייעוץ מהבנקים. אבל מה קרה? לאחר המשבר הנורא הזה, לאחר הנזקים הכבדים למשלם המסים, שנים לאחר שוועדת החקירה אמרה את הדברים האלה, לפני שנה קרה אותו דבר. זאת הבעיה, זה האסון הגדול, זאת הזעקה שלנו כחברי כנסת. מה קרה לפני שנתיים? הבנקים חזרו למעשה לאותו נוהג שנהגו בו עשר שנים קודם לכן. אילו הבנקים היו משנים את נוהגם, אילו היו לומדים את המסקנות, לא היתה נגרמת הטראומה השנייה. הרי אנחנו עמדנו כאן, חבר הכנסת גולדשמידט, באותם לילות, אתה עמדת אתנו, ושמענו את הזעקות של האנשים. זו תוצאה של משהו. זה משבר שני בתוך עשר שנים, לאחר שהיה דוח של ועדת חקירה.

אז מה אני אעשה היום? האם מישהו מחברי הכנסת כאן יכול להרים את ידו בעד השארת הייעוץ בידי הבנקים?

דוד מנע (הליכוד):

בשום פנים ואופן לא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

האם מישהו יכול לעשות זאת, אחרי שתי הטראומות שהיו, אחרי ש"ניסרנו" חסכונות של עשרות מיליארדים של אזרחים? האם מישהו יכול לייעץ לנו להצביע בעד השארת הייעוץ בידי הבנקים?

חבר הכנסת סילבן שלום, ברעיון שלך יש בעיות. אני ישבתי עם נציגי הבנקים. הם ביקשו פגישה, ישבנו שעות, כמה פעמים. ויש להם טיעונים נכונים. אני אפרט אותם אולי בחלק השני של דברי. אבל כעת אני רוצה לסגור נושא מסוים.

יש לנו מציאות, שהצעת החוק הזאת של חבר הכנסת סילבן שלום שאני אצביע בעדה, ואני מקווה שכולנו נצביע בעדה, תיכנס לתוקף בעוד שנה וכמה חודשים.

סילבן שלום (הליכוד):

עד אוקטובר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מצפה שבשנה ועשרה חודשים הללו, או לפני כן, תבוא המערכת שיש לה הכלים שאין לנו, להעריך מצב באופן טוב יותר מאשר אנחנו מעריכים, ותציע הצעה שתהיה אופטימלית. זאת הכוונה שלי. כי מה קורה? אם אנחנו היום לא נצביע בעד ההצעה הזאת ונשאיר את הייעוץ בידי הבנקים כפי שהיה עד כה, עולם כמנהגו נוהג, אנחנו נאמר שלמעשה הכנסת הזאת מסירה את הגנתה מהציבור שבחר בה. הציבור בחר בנו כדי להגן על האינטרסים שלו, כדי שלא יהיו עוד מקרים כמו אותו אדם שבא אלינו היום ושואל בזעקה: איך נתנו לי בבנק אשראי של 200,000 שקלים כשכושר ההחזר שלי הוא 1,000 שקלים בחודש? ואתם יודעים שאלו עובדות. אתם יודעים שזאת המציאות. מאות אנשים באו אלינו. הייתי בערד, הייתי בדימונה ובאשקלון ובאשדוד, במקומות שבהם זה קרה בהיקפים גדולים. והיו גם התאבדויות. ואנשים ישבו כאן באוהל. מה, האם סתם אנשים יושבים באוהל חודשים ושבועות? הרי אנחנו יודעים שנדחף לאנשים אשראי כדי שיקנו עוד פעם ניירות שהם מהאינטרסים של הבנקים. בתי התקשרה אלי, ולולא אני – יכול להיות שהיום גם היא היתה אחת מאותם נפגעים. היא התקשרה אלי ואמרה שמבקשים ממנה לקנות ניירות – אינני רוצה לומר את שם הבנקים, נקרא לזה "יהודי השקעות". אמרו לה: תקנו, כולם מרוויחים. והיא אומרת לי: כולם מרוויחים, החברים קנו,

זה קנה ואחר קנה, ומרוויחים כסף – והיא נותנת לי שמות – ולי יש אוברדרפט. אמרתי לה: אל תהמרי. יש לך כסף, תשקיעי. אל תהמרי על אוברדרפט, אל תיקחי הלוואות למה שהוא מעין הימור.

היו שלוש שיחות טלפוניות, חבר הכנסת דוד לוי, לא אחת, כל החברים מרוויחים כסף, למה אני לא, למה אתה עוצר בעדי. אני עצרתי ממש בשניות האחרונות. זה מה שהיה, הבנקים פנו לאנשים ואמרו: תקנו, קחו הלוואה, קחו אשראי בלי ביטחון, בלי כושר החזר, בלי לבדוק אם יש להם אפשרות בעתיד להחזיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש לך עוד 44 הסתייגויות. אני מבקשת להקפיד על הזמנים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני אצביע בעד ההצעה. מדוע בלב כבד, אני אסביר את זה בסיבוב הבא.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אני מזמינה את חבר הכנסת רון נחמן. אחריו – חבר הכנסת גדעון שגיא, אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק המובאת לפנינו לקריאה שנייה ושלישית חשובה כדי לטהר את האווירה ביחס שבין הלקוח לבין הבנק.

שמעתי את ההערות לגבי ממשלת הליכוד: הייתם בשלטון, יכולתם לעשות, מדוע לא עשיתם. אני מציע שכל אחד יסתכל מה הוא עושה ולאן הוא הולך. אחת הסיבות שהליכוד לא נמצא היום בממשלה אלא באופוזיציה אולי טמונה בכך שהוא היה צריך לעשות דברים והוא לא עשה אותם. ואנחנו למדנו מהדברים. אנחנו נעשה ונבצע אותם בנובמבר 1996, כשהליכוד ירכיב את הממשלה הבאה. כאשר הליכוד ירכיב את הממשלה הבאה, אני בטוח שכל ההערות שנאמרו במהלך הקדנציה הזאת ונמצא שהן נכונות, אנחנו גם ניישם אותן.

גברתי היושבת-ראש, לא על כך רציתי לדבר היום. רציתי לדבר היום, גם במסגרת החוק, על מעמדם של אזרחים סוג ב' במדינת ישראל, אותם אנשים שגרים ביהודה ושומרון. האם חוק ייעוץ הבנקים

יתפוס מעבר לראש-העין, מעבר לירושלים, מעבר לעפולה? האם בתחומי מעלה-אדומים, גבעת-זאב, אפרת, קריית-ארבע, גוש-עציון, בקעת-הירדן, החוק הזה יפעל או לא יפעל, או יצטרך חוק מיוחד כדי לומר שבתקנה מיוחדת, שחתומה על-ידי אלוף הפיקוד, יוחל החוק? אינני יודע. אני לא זוכר שבדיונים בוועדה ניתנה תשובה על כך. אם יש תשובה, בסדר. ולא, מדוע יופלו משקיעים שגרים באזורים הללו ממשקיעים שגרים בתוך תחומי "הקו הירוק", הרי כולם אזרחי מדינת ישראל? שוב אנחנו מגיעים לאנומליה.

בהקשר הזה אני רוצה להיכנס לנושא של אתמול. גברתי היושבת-ראש, אתמול השתתפתי בעלייה לקרקע או בהורדה מהקרקע בגבעת-הדגן שבאפרת. ראיתי תופעה חמורה ביותר של פוליטיזציה של צה"ל ופוליטיזציה של המשטרה. כבר לפני שנה הגשתי הצעת חוק של צינון הרמטכ"ל וסגנו ל-24 חודש, שכאשר הם שותפים לשיחות המדיניות, הם לא יכולים אחר כך להיות חברי כנסת או שרים בממשלה אלא לאחר צינון. אמרו לי שזה חוק מיוחד כלפי הרמטכ"ל. הרמטכ"ל היום הוא שר הפנים, וסגנו הוא הרמטכ"ל של היום. הצבא, מלמעלה עד למטה, מקבל את ההוראות מהרמטכ"ל ומסגנו.

גברתי היושבת-ראש, אתמול ראיתי תופעה מדהימה, כאשר במקום לגייס שוטרים ולהגדיל את תקציב משרד המשטרה ולהגדיל את מספר השוטרים ביהודה ושומרון כדי לאכוף את החוק על יהודים ועל ערבים כאחד, כי אין הבדל בפני החוק בין יהודי לערבי, צריכים מינימום 5,000 שוטרים ישראלים ביהודה ושומרון, מול ה-20,000 שביא ערפאת עכשיו. כאשר השר שחל מבקש 5,000 שוטרים, אומרים: אין כסף. כאשר אין כסף, אנחנו דנים בוועדת הכספים על תשלום של 5.5 מיליארדי שקל מכספי המדינה וקרקעותיה לקיבוצים. לזה יש כסף, אבל בשביל 5,000 שוטרים אין כסף. כשאין כסף, מה עושים? מגייסים בנות, חיילות, מלבישים אותן מדים של משטרה צבאית. לוקחים ילדים, חיילים, מלבישים אותם מדים של משטרה צבאית, כתום כזה שיהיה בוהק, שיראו אותם ביום ובלילה. ואותה חיילת מסכנה בת 18 צריכה לסחוב ילדה בת 14 או תינוקת או תינוק. מכניסים אותם לתוך הסיטואציה הפוליטית הזאת שנקראת גבעת-הדגן. אין זו סיטואציה אחרת אלא פוליטית.

יש לי מכתב של היועץ המשפטי לממשלה, ובו הוא כותב לי שהוא איננו אוכף את חוק הריסת בתים בבנייה בלתי-חוקית בתוך הכפרים הערביים ובאזורי הבנייה והתכנון של הכפרים הערביים משיקולים של מדיניות. חוק זה חוק, או חוק זה מדיניות? אם יש מדיניות, גם לנו, לליכוד, יש מדיניות. אם זה לא מדיניות אלא חוק, אנא תפעיל את החוק. אני שמח שאחרי שנה וחצי הפעילו את החוק וביצעו כמה צווי הריסה לגבי בתים שנבנו לאורך צירים. אבל יש עוד מאות בתים בלתי-חוקיים; לא נוגעים בהם. כאשר יושבת קבוצה של נשים על גבעה חשופה, חשופות בצריח, מודאגות מה יקרה מחר עם המדינה הפלשתינית שעומדת לקום שם, שולחים את חטיבה 35 עם הכומות האדומות של הצנחנים, שולחים את בה"ד-12, שולחים בנות שאולי גומרות עכשיו קורס מ"כיות, כדי שהן יפנו את המתנחלות. הייתי שם, ראיתי בעיניים שלי. שחררתי ילדה בת 14 מידיו של קצין משטרה. מה פתאום קצין משטרה ישים יד על ילדה? לפי איזה חוק? זה דבר בלתי-מקובל לחלוטין. כל זה עושים משום שאין כסף למשטרה. היתה באה שוטרת, אין לי בעיה. שוטרת תיקח אותה, תזיז אותה. אותה ילדה, אותה אמא צריכה לציית לחוק. אבל כאשר התירוץ הוא אין כסף ועושים קמופלאז' במסווה של משטרה פוליטית, הייתי אומר, מפעילים יחידות של הצבא, הדבר חמור ביותר.

אדוני היושב-ראש, אני פנית, בישיבות ועדת הכספים, לראש הממשלה, לשר הביטחון ולסגן הרמטכ"ל וביקשתי ממנו לבטל את היחידה של השוטרים הצבאיים ביהודה ושומרון, היחידה לטיפול במתנחלים.

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול אחר כך גם לקשור את זה לייעוץ השקעות בניהול באיזה תרגיל פרלמנטרי? התבלבלתי, לא ידעתי מה נושא הדיון עכשיו.

רון נחמן (הליכוד):

אני אעשה את זה. התחלתי את זה כשאתה עוד לא היית על הדוכן. התחלתי בכך שאמרתי שלא ידוע לי אם תחולתו של החוק הזה קיימת ביהודה ושומרון. אם אני רוצה להשקיע כמון, אני לא יכול להשקיע כי החוק לא חל עלי.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא יכול להשקיע כמוני, כי אני לא משקיע דבר.

רון נחמן (הליכוד):

גם אני לא משקיע דבר, אבל לגופו של עניין אני אומר, ביחס למי שכן יש לו ורוצה להשקיע.

אני לא הייתי במליאה בזמן הדיון על נושא ערוץ-7. די היה לנו היום בוועדת הפנים של הכנסת, כאשר שרת התקשורת לא הגיעה. ראיתי דוגמה, אולי גזירה שווה, הכול בשם החוק. אוכפים את החוק על היהודים. איפה אוכפים את החוק? בגבעת-הדגן, שם באפרת, כאשר שולחים בנות בשירות סדיר להוריד ילדות מההר למטה. במקביל, שרת התקשורת סוגרת את ערוץ-7. הכול תחת שלטון החוק, הכול בסדר, הכול ממש לפי סעיפי החוק. היום קראנו את החוק, איזה חוק? היום קראנו את החוק הזה בישיבת ועדת הפנים.

אדוני היושב-ראש, ראיתי דבר סמלי, כאשר דווקא אתמול התקיים דיון סוער מאין כמוהו כאן במליאה, בנושא ערוץ-7. מאחר שלא הייתי כאן, אינני יכול להעיד על דבר, אבל הייתי שם בגבעה, ואני יכול להעיד על מה ראיתי שם. אני רואה את מדיניות הממשלה הזו, שתחת שתי המלים האלה – שלטון החוק – עושה את כל העוולות הגדולות ביותר לאזרחים. כאשר שוטרים אומרים: אנחנו פועלים במסגרת החוק, ושוטר מוריד אגרוף לילד מאחוריו, הוא תמיד יכול לבוא ולומר שהילד סירב להיעצר, סירב לרדת. אני רואה בדברים הללו סכנה גדולה, ואני אומר זאת מתוך עירנות למה שיהיה, כי זו רק ההתחלה. זה לא סוף הדרך, זו רק התחלת הדרך.

אדוני היושב-ראש, אני יודע את הרגישות שלך לאי-הכנסת צה"ל לקונטקסט הפוליטי. אני מכיר את הדעה שלך, שצה"ל צריך להיות מחוץ למסגרת הפוליטית. צה"ל הוא בקונסנסוס של כולנו. לי יש ילדה המשרתת בצבא – בת אחת היתה קצינה – האם יעלה על הדעת שהבת הזאת תבוא ותגיד לאמא שלה לצאת מהבית שלה?

רענן כהן (העבודה):

היא תקבל את המענק לחיילים משוחררים.

רון נחמן (הליכוד):

היא תקבל מענק שאתה קבעת, חבר הכנסת רענן כהן, אבל הילדה הזו – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, הוא החזיר אותנו לבנקים.

רון נחמן (הליכוד):

תמכתי בחוק שלך, אבל הילדה הזו תיקלע למצוקה שאתה לא תיקלע אליה עם הילדים שלך. הילדה הזו תצטרך לבוא להגיד לאמא שלה: תעזבי את המקום שאת נמצאת בו. אני חושב שאתה האחרון שהיית רוצה לראות את הבת שלך בסיטואציה כזו.

אני חושב שאלה אטימות וחוסר רגישות, כאשר לוקחים את הילדים שלנו במדים ירוקים, ומכניסים אותם לסיטואציות האלה.

אדוני היושב-ראש, לגופו של עניין – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, אבל זמנך תם, מה יהיה?

רון נחמן (הליכוד):

כל פעם יש לי מזל. היושבת-ראש אסתר סלמוביץ היתה לארג' ונתנה עוד איזו דקה. אצלך אני "על השנייה".

היו"ר ש' וייס:

יש לנו בעיה, אחרת נצטרך לגלוש עד יום חמישי לפנות ערב. אנא, בתוך דקה תביע את דעתך על החוק עצמו.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש לי בקשה, לא לגלוש לשבת.

היו"ר ש' וייס:

עוד זה חסר לי, על זה אקבל גם בירור בבית.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להביע את זעקתם וקריאתם של התושבים ביהודה ושומרון, הנמצאים בסיטואציה בלתי-אפשרית תחת שלטונה של הממשלה הזו. הם מבקשים להיות אזרחים שווי זכויות במדינת ישראל. הגענו לידי כך, אדוני היושב-ראש, שביקשנו להשוות את הזכויות שלנו לזכויות שנותנים היום לערבים, ועוד ייתנו להם יותר במסגרת הרשות הפלשתינית. דברים אלמנטריים של חיי יום-יום נשארים תקועים ולא מוסדרים. בעוד מדינת ישראל נותנת לפלשתינים באותם אזורים את כל הסמכויות, שוללים מאתנו את סמכויות האזרח. לא נותנים לנו את הסמכויות הבסיסיות של תושבים ישראלים שווי זכויות. לא בבנייה: אנחנו מוקפאים לחלוטין ולא יכולים לבנות. אם ארצה להתייעץ עם יועץ בבנק, האם להשקיע את כספי בקניית דירה, אצלנו ביהודה ושומרון אי-אפשר להשקיע בדירות. מה יעזור לי הייעוץ של הבנקים, אם הממשלה אינה נותנת לבנות?

היו"ר ש' וייס:

אתן לך עוד שתי דקות, ואז תגמור הסתייגות שלישית ותישארנה לך עוד שתיים.

רון נחמן (הליכוד):

תהיינה לי עוד שתי הסתייגויות?

היו"ר ש' וייס:

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש כאן הסכמה על שתי הסתייגויות, אבל זה מוגבל בזמן.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי. תנסה לסכם.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהגיעה העת לחוקק חוק שיסדיר את מערכת היחסים בין הלקוח לבין הבנק. יש כאן שתי אלטרנטיבות, האחת המוצעת על-ידי הממשלה והשנייה המומלצת על-ידי בנק ישראל. דווקא בגלל שיטת השלטון של ראש הממשלה הנוכחי, שאני קורא לה שיטת שלטון דמוקרטית, שהיא התגלמות הדיקטטורה תחת מסווה הדמוקרטיה, דווקא משום כך הייתי רוצה לתת תמיכה לעמדתו של נגיד בנק ישראל, ולעשות הפרדת רשויות גם בתחום הכלכלי, כפי שצריך.

לפיכך, אדוני היושב-ראש, אין לי צל של ספק שאף שלא הגישה הזאת ולא הגישה הזאת הן האופטימליות, אתמוך בגישתו המומלצת של נגיד בנק ישראל. אתמוך בהצעה שבאה להפריד את הייעוץ מן הבנקים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת גדעון שגיא, ואחריו חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אתמול היה כל כך מתוח כאן סביב ערוץ-7. רציתי לחלוק אתכם בעיה אישית שלי: כאשר קיבלתי את תפקיד היושב-ראש, קיבלתי גם את מכונית השרד של קודמי, חברי דב שילנסקי. כל כפתור של הרדיו שעליו לחצתי, שידר את ערוץ-7, כל שבעת הכפתורים. בשבוע האחרון הרדיו שקט, עם כל כפתור שאני לוחץ אין שומעים דבר. יש לי ממש בעיה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אז אולי היושב-ראש יעזור, שהכפתורים יהיו נחוצים.

היו"ר ש' וייס:

היושב-ראש סומך על חברי הכנסת, שהם יפתרו את כל הבעיות. תעזרו לי כאן במליאה, שלא תהיינה מהומות כמו שהיו אתמול.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו דנים זה יומיים בחוק חשוב מאין כמותו, חוק שבא להסדיר את נושא ניהול התיקים של הייעוץ בשוק ההון. זה חוק שבא לקבוע מי רשאי ומי איננו רשאי לעסוק בניהול התיקים, מי רשאי ומי איננו רשאי לעסוק בייעוץ בניירות ערך, באילו תנאים הוא עושה את הדבר הזה, מה מותר ומה אסור בתחום העיסוקים האלה. אבל הנושאים האלה בוויכוח שמתקיים כאן, כמעט שלא נשמעים. משום מה הפכו את החוק לחוק הייעוץ בבנקים או הייעוץ מחוץ לבנקים. זו אחת הסוגיות שהחוק מתייחס אליהן, אבל זו אחת הסוגיות בלבד.

מן הסתם, כל יתר הנושאים מוסכמים על-ידי כל החברים מימין ומשמאל. אגב, הוויכוח איננו ויכוח פוליטי, הוא ויכוח ענייני, אבל מן הסתם, כפי שאמרתי, החוק כולו מוסכם על כל חלקי הבית, והדבר הזה מייצג את חשיבותו ואת ערכו של החוק.

ידידי, חבר הכנסת דוד לוי, אני מאוד מעוניין בתשומת לבך. חברי, חבר הכנסת דן תיכון, היה שותף לדיונים כאן עד 02:00 בבוקר, והוא שותף גם בהכנת החוק, ואני מאוד מעוניין בתשומת הלב שלו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גדעון שגיא פשוט מעוניין בתשומת לב של 40% מהנוכחים במליאה – של שניכם.

דוד לוי (הליכוד):

על 40% לחמתי כל חי.

גדעון שגיא (העבודה):

דוד, רציתי לומר לך שהתייחסתי דווקא למשקל הסגולי ולא לפרטים.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה לומר, כי בעת הדיון אתמול עלה עניין ה-60% לעומת 40%.

גדעון שגיא (העבודה):

זה נכון. רבותי, אנו דנים בחוק שכולו אתיקה, ואמרתי כי יש בו הרבה מאוד צדדים חיוביים. אלה מוסכמים על דעת הכול, וזו חשיבותו של החוק. הצעתי הצעת חוק בתחום הזה בסוף 1993, כאשר הבורסה גאתה. הצעתי ביחס לחלק מהתחומים שבהם עוסק החוק הצעת חוק מסוימת, שכאשר הצעתי אותה התברר שחברי, חבר הכנסת דן תיכון, גם כן הציע הצעה בתחום הזה. לאחר שהנחנו שנינו את הצעת החוק, ביקשה הממשלה לצרף הצעת חוק משלה בתחום הזה, והנוסחה המובאת כאן היא מעין צירוף של שלוש הצעות החוק האלה, ואנו עוסקים היום בהיבט צר ומסוים של העניין הזה.

לגופו של הוויכוח, הנחנו את הצעות החוק כאשר בבורסה הכול נראה טוב, מבטיח, הבורסה גאתה והכול היה בסדר. עד שבראשית השנה שעברה, לאחר המשבר, כמו עכברים שיוצאים מהחורים כשהאווירה טובעת נתגלו עברייני הבורסה. התברר שיש רבים כאלה שניצלו את העובדה שהבורסה גאתה וכולם הרוויחו ולמדו בדרכים שונות ומשונות להריץ מניות ולעשות הון עתק על חשבון הציבור.

התברר שהאנשים שנתפסו על-ידי הרשות לניירות ערך, אלה שעסקו בהרצת המניות – אני לא רוצה כרגע לפרט ולתאר את הטכניקה, הם עשו את זה, כמובן על חשבון הציבור – היו אנשים מבנק דיסקונט, אנשים מבנק הפועלים, ולא מעטים מהם גם – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני מוכרח לציין עובדה אחת. בנק דיסקונט פיצה את העמיתים בקופת הגמל "תמר" בעקבות מה שקרה אצלו. אינני רואה נכונות לפצות את העמיתים בבנק הפועלים ובבנק לאומי. אני חושב שמי ששומע זאת יבין.

גדעון שגיא (העבודה):

זה לא על חשבוני, אדוני היושב-ראש. העובדה נכונה – – –

היו"ר ש' וייס:

זה על חשבון הבנק.

גדעון שגיא (העבודה):

לא, זה לא על חשבון הבנק, זה מה שהוא רוצה לציין.

דן תיכון (הליכוד):

זה על חשבוננו.

גדעון שגיא (העבודה):

אני רוצה להסב את תשומת לבך לעובדה שבין מריצי המניות שהונו את הציבור היו ברוקרים פרטיים, אנשים שעסקו ביעוץ גם באופן פרטי. זה מלמד שהניסיון להטיל את כל האחריות על מה שנעשה ועל הפגיעה בחוסכים ובמשקיעים רק על היועצים בבנקים הוא אחיזת עיניים. אני רוצה שהעובדה הזאת תהיה ברורה.

אזרח שיבוא לקבל ייעוץ בבנק לא מובטח שניגודי העניינים שקיימים בבנק יבטיחו לו ייעוץ אובייקטיבי. אבל, מי שיצא מהדיון הזה וישלה את עצמו שכאשר הוא מגיע לברוקר פרטי, והוא איננו בעל עניין, זה מבטיח ייעוץ אובייקטיבי, עלול ליפול בפח משום שגם לברוקר הפרטי יש אינטרס. גם הברוקר הפרטי יכול להתקשר עם ברוקר אחר; זה יקנה מניות וזה יעץ לחבריו המשקיעים אצלו לקנות את המניות האלה; זה יקנה מניות אחרות וחברו יעץ למשקיעים אצלו לקנות את המניות על-מנת לקדם את המניות של הברוקר האחר. כבר היו דברים מעולם, והעבריינים האלה הובאו לדיון.

חברי הכנסת, עמד פה על הבמה חברי, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ודיבר על האסון שיכול להתרגש על אלה שיקבלו ייעוץ בבנקים. זכותו לחשוב את מה שהוא חושב, אבל אני לא מוכן לקבל את הטעיית הציבור כאילו ניתן להסיק שיעוץ על-ידי ברוקר פרטי מובטח. ואם הוא לא הגון? אם הברוקר הוא הגון, גם זה שמיעץ בבנק וגם זה שמיעץ באופן פרטי הייעוץ שלהם יהיה אובייקטיבי. צריך להביא בחשבון שהאפשרות שהייעוץ לא יהיה אובייקטיבי קיימת, ולדאבוננו מתקיימת לעתים קרובות מדי.

החוק הזה שם סייגים וקובע כללים של אתיקה ואת המותר והאסור. יש להניח שלאחר חקיקת החוק, בין שהייעוץ יהיה בבנקים או במערכת הפרטית, הציבור יצא נשכר. באופן מעשי, מי שרוצה לקבל ייעוץ ולרכוש נייר ערך בתנאים שקיימים היום בשוק ילך אל הבנק, בעיקר אם הוא גר בפרפריה. אבל, גם בתל-אביב הוא ילך אל סניף הבנק הקרוב שלו בשכונת יד-אליהו, ולא ילך אל הברוקר שיושב ברחוב רוטשילד כי הוא לא מכיר אותו, אין לו נגישות אליו. אנחנו מרחיקים ציבורים שלמים מהיכולת להשקיע, ולא זו המטרה. להוציא את הייעוץ מן הבנקים בתנאים הנוכחיים יהיה במובן הזה משגה גדול, שיפגע בשוק ההון.

הערה נוספת. כמו לעם ישראל גם לחברי הכנסת יש טענות קשות נגד הבנקים, טענות מוצדקות במידה רבה. אם רוצים לעשות סדר עם הבנקים ולמנוע את ניגוד העניינים – לא זו הדרך. אדוני היושב-ראש, לפני כחודש ימים הנחתי הצעת חוק שבאה למנוע אפשרות שהבנקים יהיו בעלי שליטה בתאגידים ריאליים ובחברות, שלא ישלטו בחברות דלק ולא ינהלו אותן, שלא ינהלו חברות ביטוח, שלא יהיו קבלנים, שלא יעסקו בעסקים אחרים. אז נראה אותם בנקים מתנהלים כבנקים – זה מה שאנחנו רוצים שהם יהיו. כאן צריך לנסות להגביל את הבנקים ולהפוך אותם לבנקים שעוסקים

במכשירים פיננסיים ונותנים לנו שירותים פיננסיים. זה העיסוק האמיתי, כאן צריכה לבוא ההגבלה, ולא בהזדמנות זו להתחשבן עם הבנקים, הזדמנות שבה אנחנו באים לעשות סדר בשוק ההון, בניהול התיקים של הציבור ובייעוץ לציבור גם כאשר לא זו הבעיה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת שגיא.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מוכרח להתייחס לקריאת ביניים שחבר הכנסת דוד לוי קרא בזמן הדיון. בזמן שעמד פה, נדמה לי, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, הוא קרא – – –

היו"ר ש' וייס:

עמק הירדן נושק בעמק בית-שאן.

דוד לוי (הליכוד):

שכנות טובה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

נכון, וגם חברות. אתה קראת בזמן נאומו של אריאל ויינשטיין קריאת ביניים ואמרת: תבואו בטענות אל הממשלה, הממשלה היא הבעלים של הבנקים, כך אמרת. אני קראתי קריאת ביניים נגדית. אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם, כי בכל פעם יש לי תחושה שאתם, לא אתה, רבים מבין חבריך באים הנה, וכמו שאומרים באנגלית, הופכים כל הישג של הממשלה upside-down, ואני יודע שיש על מה לבקר את הממשלה. למי ששכח, כל הנושא של סיפור מניות הבנקים קרה בתקופת שלטון הליכוד, תחת שר האוצר – – –

דוד לוי (הליכוד):

חבר הכנסת גולדשמידט, אתה אומר דבר, אז תאמר את כל האמת. כל העניין הזה נמשך על-ידי כל הממשלות מקדמת דנה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה להסביר איך הממשלה הזו מטפלת בזה, זה מה שאני רוצה להראות.

דן תיכון (הליכוד):

— — — שהממשלה הזאת לא מטפלת?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל אמרת את זה ב-01:30 בבוקר. את השבחים והברכות לממשלה אתם אומרים ב-01:30 – בבוקר; את הנזיפות ב-16:30 – אחר-הצהרים, לפי הרייטינג.

אני רוצה להגיד את הדברים בצורה ברורה. אנחנו עוסקים פה בניסיון לפתור את המחדל פרי הבאזשים שקרה בעת שלטון הליכוד, תחת שר האוצר יורם ארידור, שבעקבותיו קמה ועדת-בייסקי – אני יודע איזה חלק היה לך, חבר הכנסת דן תיכון, בהקמתה של ועדת בייסקי – ומאז מסקנות ועדת-בייסקי, כל זמן שהייתם בשלטון, לא נעשה דבר כדי ליישם את המסקנות שלה. מאז הממשלה הזאת נמצאת בשלטון, תראה מה נעשה – הקטנת אחזקות ריאליות של הבנקים בתאגידים ריאליים ל-25%, הקמת החומות הסיניות, הקטנה משמעותית של ניגודי האינטרסים בנושא של קרנות הנאמנות, הצעת חוק שעבדנו עליה בוועדת הכספים בברכת הממשלה, ועכשיו הנושא הזה, שבא להסדיר אחת ולתמיד את הייעוץ של המערכת הבנקאית. אל יקל הדבר בעיניך, או בעיניכם. במשך שלוש שנים הממשלה הזאת עושה מה שאתם לא עשיתם כלל וכלל. קודם כול, ראוי שהדברים יועמדו על דיוקם.

לגופו של עניין, אני מאוד מעריך את עבודתו של חבר הכנסת סילבן שלום – אתה היית קודמו בראשות ועדת המשנה לשוק ההון – — —

דן תיכון (הליכוד):

קודמו ואחריו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ואחריו, אתם מתחלפים בכל חצי שנה או שנה.

דן תיכון (הליכוד):

בכל שנתיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם עשיתם עבודה טובה, אבל הבאתם אלינו מוצר – נדמה לי שאני מצטט מישהו מאתמול ב- 00:30, שקרא לו, ואני אפילו לא רוצה לחזור על הביטוי – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה לא גס כל-כך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ב-00:30 בלילה מותר אולי להגיד את זה, אבל אני לא אגיד את זה עכשיו. הביטוי שאתה השתמשת בו היה דומה ל"אוי לי מיצרי ואוי לי מיוצרי". זה יותר אלגנטי קצת מהביטוי היותר מוחשי שאתה השתמשת בו. לא זה טוב – גרסה א', ולא זה טוב – גרסה ב', ואנחנו פה עומדים בדילמה מאוד קשה – אני מודה שעד לעצם הרגעים האלה לא פתרתי לעצמי את הדילמה – כיוון שיש לנו פה שתי הצעות, שלשתיהן חולשות מאוד רציניות.

אני רוצה להתחיל דווקא מהיבט פרסונלי מסוים. הגרסה שאומרת להשאיר את הייעוץ בבנקים – מי שתומך בגישה הזאת הוא האדם שעשה הכי הרבה במהלך השנים האחרונות להסדרת נושא ניירות הערך במדינת ישראל ולתקינות שוק ההון, וזה אריה מינטקביץ, יושב-ראש הרשות לניירות ערך. הוא תומך בהשארת הייעוץ בבנקים, ותיכף אגיד למה, אביא את נימוקיו, כמו עורך-דין שמביא את הנימוקים של שני הצדדים.

דן תיכון (הליכוד):

מפני שהוא תומך, מפני שהוא שוטר טוב, צריך לתמוך במה שהוא אומר?

אלי גולדשמידט (העבודה):

דן, יש לנו כמה מכנים משותפים. אחד המכנים המשותפים לשנינו הוא, ששנינו מעריכים מאוד את אריה מינטקביץ. אתה מסכים אתי?

דן תיכון (הליכוד):

נכון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני אומר לך: אדם שעוסק יום-יום ומביא לדין פלילי יועצים לניירות ערך שסרחו ועושה מה שלא עשו קודמיו בימים קודמים יותר, ראוי שנקשיב למה שהוא אומר. לפחות זה. אפשר להחליט ההיפך, אפשר להחליט אחרת, אבל צריך להקשיב.

מאידך גיסא, מי שתומך, אדוני היושב-ראש, בהצעה להוציא את הייעוץ מהבנקים זה בנק ישראל, שבכל סוגיית הפיקוח על הבנקים בשנים האחרונות נכשל כישלון חרוץ. אני אומר את זה בכאב, כיוון שאני מעריך את האנשים שנמצאים שם, אבל בפועל הוא נכשל, כי אם הוא היה מסדיר את הפיקוח כמו שצריך, לא היה מצב שבנקים נתנו בצורה שוטפת אשראי, שהיה אשראי יקר, ללקוחות של משקי-בית בשביל לרכוש מניות, ואנשים נכנסו לאוברדרפט. הדברים נאמרו כבר קודם. ושנה קודם לכן – דבר שאנחנו כבר מזמן שכחנו – מה קרה בבנקים? בזמן ההנפקות הגדולות בתקופת גאות הבורסה, היו הבנקים מרוויחים הון עתק מאשראי ליום אחד של חיתומי היתר, שהתבטא במאזני הבנקים בעשרות מיליונים באותה שנה. ואם הגיאות בבורסה היתה נמשכת הם היו ממשיכים לקבל את התשואה הגדולה הזאת בעצם משום דבר, ממתן אשראי ליום אחד, שהוא אשראי בטוח. הפיקוח על הבנקים לא התגבר על הבעיה הזאת והוא ממליץ על גרסה ב'. מי שהצליח בפיקוח, מי שעשה את המאמצים הרציניים, תומך בהשארת הייעוץ, ומי שלא הצליח, מי שכשל, אומר: תוציאו את הייעוץ. וזה אומר דורשני, אדוני היושב-ראש, כיוון שאנחנו עוסקים, לצערי, בפוליטיקה, בכותרות ולא במהות, כי הכותרת איננה אם להשאיר את הייעוץ בבנקים או לא להשאיר את הייעוץ בבנקים.

מה קרה? אם השאלה היתה אם להשאיר את הייעוץ בבנקים או להוציא את הייעוץ מהבנקים, חד וחלק, אין לי ספק ש-120 חברי כנסת היו מצביעים בעד להוציא את הייעוץ מהבנקים. הנקודה היא, שהצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום משאירה לבנקים את האפשרות לשווק את הסחורה. מה זה שיווק סחורה פיננסית? האם אין בתוך שיווק הסחורה מתן ייעוץ? זאת אומרת – – – ועוד לא החלטתי איך להצביע, שכן אם אחליט להצביע בעד הצעתו של סילבן שלום, אני מצביע בפועל בשביל להשאיר את הייעוץ בבנקים.

סילבן שלום (הליכוד):

לא נכון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כן נכון, סילבן חברי.

סילבן שלום (הליכוד):

לא נכון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה להסביר מה יקרה בפועל, ואני אתן את הדוגמה שנתתי אתמול בלילה: תבוא גברת – אני לא רוצה להגיד את השם, זו לא גברת כהן מחדרה, זו תהיה גברת לוי מקריית-שמונה או מכרכור – לסניף הבנק, תעלה לפקיד של ניירות הערך, שהאחריות שלו היא לשווק את התוכנית. והוא, אסור לו לייעץ לפי החוק שלך, אחרי שהחוק שלך מתקבל, ומוטלות עליו – –

סילבן שלום (הליכוד):

שנתיים מאסר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – שנתיים מאסר אם הוא מייעץ. והוא לא מוסמך, אגב, לייעוץ, כיוון שלפי הגרסה שלך, כיוון שלבנקים אסור לייעץ, לא יהיה לו רשיון לייעץ. גברת לוי מכרכור תבוא אליו ותגיד לו: תשמע, בעוד שישה חודשים אני מחתנת בן, ואני צריכה כך וכך כסף לחתונה, ואני צריכה כך וכך כסף בשביל לעזור לו לרכוש דירה, והשתחררה לי איזו תוכנית. מה לעשות עם הכסף שישה חודשים? עכשיו תראו את התמונה שבפועל תהיה אם פקיד הבנק ינהג על-פי מה שסילבן שלום כותב בחוק שלו, ובצדק. יבוא פקיד הבנק ויגיד: גברת לוי יקירתי, הנה אני מוציא לך פה דף של תוכניות, תבחרי. והיא אומרת לו: תשמע, אני מכירה אותך מאז היית ילד, אני לקוחה בבנק הזה 40 שנה, תגיד לי – פק"ם, מק"ם, פת"ם, פצ"ם, פש"ם? כל ראשי התיבות. היא לא מבינה דבר, היא רוצה את ה-20,000 שקל המסכנים האלה, לדעת מה לעשות אתם, איך לשמור את הערך במשך אותה חצי שנה. הפקיד יגיד: אני לא יודע, אני לא שומע, אני לא רואה, אני סותם את הפה, אני לא אומר לך, כי אני אכנס לבית-סוהר. אבל אז היא תגיד לו עוד הפעם: אבל אנחנו מכירים כל-כך הרבה שנים. הוא יגיד: יש לך פה טבלה, לפי הטבלה הזאת את תחליטי אם זה פק"ם, פצ"ם, פש"ם, כל ראשי התיבות האלה. אבל היא תגיד לו: אולי בכל זאת תגיד לי? הוא יגיד לה: לא, יש ברחוב הסמוך ברוקר, שפתח לפני שבוע סוכנות – – –

היו"ר ש' וייס:

הפז"ם שלך נגמר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני אלק, אבל תן לי לגמור את הדוגמה הפלסטית, כי אני כנראה בסוף אצביע עם סילבן שלום, כדי שהסיטואציה הזאת תקרה. זה מה שמטריד אותי, כיוון שלהשאיר את הייעוץ אולי יותר גרוע, אני לא יודע, אני צריך עוד להחליט, וחבל שכל השותפים בכנסת לא שוקלים את זה.

בסופו של דבר יקרה הדבר הבא: בתום לב פקידי בנקים יחטאו, בתום לב פקידי בנקים יעברו על החוק שלך, כיוון שאתה לא יכול לאכול את העוגה ולהשאיר אותה שלמה. היינו צריכים להביא לכנסת הצעה להוציא גם את הייעוץ וגם את האפשרות למכור את הסחורה הבנקאית. ברגע שעשינו את השעטנז הזה, שהמכירה תישאר בבנק והייעוץ ייצא מן הבנק, אנחנו מטילים על הציבור הבנקאי, ציבור הפקידים, גזירה שהוא לא יכול לעמוד בה ואנחנו לא מגינים על האינטרסים האמיתיים של הציבור. ומה שנותר לנו לעשות, לצערי, זה לא לבחור בין שתי הצעות טובות, אלא לבחור בין שתי הצעות לא טובות ולראות איזו הצעה מתוך שתי ההצעות, החולשות שלה מעטות יותר. חבל שלא הצלחנו לגבש בוועדת הכספים הצעה שתהיה רק טובה ונטולת חולשות, והטענה צריכה להיות מופנית רק אל עצמנו.

היו"ר ש' וייס:

זה נשמע די פסימי. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, תודה רבה.

חבר הכנסת רענן כהן, אחרי – חבר הכנסת דן תיכון, ואחריו – חבר הכנסת סילבן שלום.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאגע בנושא הבנקים – – –

אדוני היושב-ראש, אני מדבר אליך, ברשותך, אתה שקוע בדברים. הכול יסתדר בסופו של דבר. יש כלל מקדמת דנה, שדברים מסתדרים גם כשאתה לא מטפל בהם.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לומר, שאני מאוד מודאג ממה שהיה כאן אתמול.

דן תיכון (הליכוד):

דווקא היה אתמול אחד הדיונים הטובים ביותר בשעות הלילה.

רענן כהן (העבודה):

אתה לא יודע על מה אני הולך לדבר.

דן תיכון (הליכוד):

אז תגיד קודם ממה אתה חושש. אל תתחיל כמו – – –

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, אני בכלל לא בכיוון הזה.

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע למה אתה מתכוון, אבל תדייק.

רענן כהן (העבודה):

כל נושא ערוץ-7 היה צודק, אבל לא היה חכם. עם זאת, אני הגבתי כפי שהגבתי, כי אני לא חושב שהיו צריכים לעשות מה שנעשה. אבל, חברים התנהגו פה בצורה הפוגעת בתרבות ובחינוך הדור הצעיר, הרואה כיצד אנחנו במו-ידינו מפוררים את כל הדמוקרטיה והורסים כל חלקה טובה. לזה התכוונתי. לא התכוונתי למשהו אחר.

דן תיכון (הליכוד):

האמן לי שידעתי.

רענן כהן (העבודה):

בספסלים האלה, חברים כמוך, כמו חבר הכנסת דן מרידור, חבר הכנסת משה נסים, חבר כנסת יצחק שמיר – הרגשתי עד כמה שהנושא הציק להם. אנחנו צריכים להיות אלה המובילים את תרבות הנוער, בעלי ראייה נכונה, זו חובתנו הציבורית. אנחנו צריכים להתאפק גם ברגעים כאלה. עם זאת, אמרתי שהעניין צודק, צריך לטפל בו וצריך לעשות הכול, אבל זה היה מיותר.

חברי חבר הכנסת סילבן שלום, אני עברתי לעומק על הדברים שלך. על פני השטח הדברים בהחלט נראים, אבל קשה לקבל אותם אולי מן הטעם האחד: דעתי עדיין לא מגובשת, אני לא יודע אם יש דברים ברורים, אבל כאשר מציעים להוציא את הייעוץ מהבנקים, ולי יש הרבה חשבוניות עם הבנקים, לא חשבוניות אישיים בבנקים – נושא הגבייה שאנחנו לפעמים נתקלים בו, עמלות הבנקים, צורת הייעוץ, יש לי הרבה מחשבות – איך אני יכול להרשות לעצמי מצד אחד להוציא את הייעוץ מהבנקים ומצד אחר להשאיר בהם את השיווק?

אני איש שעוסק בניהול. אני משתדל לראות את הדברים בראייה הנכונה. אם אני משאיר בידם את השיווק – וחבר הכנסת אלי גולדשמידט כבר אמר: פז"ם, מז"ם, קז"ם ועוד כל מיני שמות, הוסיף והוסיף – איך אפשר להתמודד עם זה? ומה יקרה ברחוב, מי שילך ל"בטוחה", לחברת ייעוץ? היא תיעץ על 1,000 שקל, על 300 שקל? יש אנשים שאין להם יותר.

דן תיכון (הליכוד):

לא ישחקו בבורסה אלה שאין להם כסף, שהרי הם תמיד מפסידים.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, אמרו לי שאתה מדבר אחרי, ואני מוקיר ומעריך אותך, אבל תגיד את כל מה שאתה רוצה בדרכך ובשפתך.

יוסף בא-גד (מולדת):

הערה נכונה, קבל אותה.

רענן כהן (העבודה):

אני אמרתי שההערה לא נכונה? האם שמעת ממני שאמרתי שההערה לא נכונה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, אני רואה שעברת לאגף הייעוץ, זה המקום ליועצים.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון לא זקוק לייעוץ. אני שואל את עצמי מה קורה כאן, למה אנחנו מגיעים?

שאלה נוספת. נעזוב את המרכז. חברה שלא דואגת לפריפריה שלה זו חברה שבורה. מה יקרה בפריפריה? איזה ייעוץ יש לנו? איזו מערכת ייעוץ? האם אנחנו יכולים להבטיח שאותם אנשים בפריפריה יעמידו איזה יועץ כלכלי שייתן ייעוץ מיוחד, ישב בדימונה וייעץ לכל מיני אנשים, או שישב באיזה מושב; הוא יעשה את הפעולה הזאת?

בהחלט אי-אפשר לראות את ההתחלה ואת הסיום של העבודה, ונדמה לי שההצעה המוצעת בגרסה ב' היא לא הצעה מושלמת, אם כי ההצעה בגרסה א' גם היא לא מושלמת. אבל, כאשר אני יודע שהשיווק נשאר בידי הבנק, אני חייב גם לתת לו את האפשרות לייעץ.

אני רוצה להזהיר את הבנקים, שהם מרשים לעצמם יותר ממידת הצורך גם בייעוץ שהם נותנים, גם באחריות שהם לוקחים, גם במתן האשראי שהם נותנים למטרות של ספרות, שיש אנשים שמתמוטטים כי הבנקים נתנו להם סכומי עתק והם אינם עומדים ביכולת החזר התשלום. יש אנשים שאפילו לא ביקשו לקבל סכומים, והבנק כאילו שיחק בכספיהם, והאדם שילם בסופו של דבר גם את ביתו וגם את עוצמתו. אסור לנו ככנסת לאפשר את התופעה הזאת, כי טובת הלקוח היא הדבר החשוב והמרכזי שצריך לעמוד לנגד עינינו. זו גם חובתנו כמגיני האזרח, כי אם לא נדאג לצרכן, אנחנו לא נהיה ראויים לעשות בשבילו את הדברים שאנחנו חייבים לתת.

אנחנו חייבים לתת גילוי נאות, עם כל המשתמע, לכל אזרח במדינת ישראל, כדי שהוא ידע שמבחינת שיקול הדעת שהוא צריך לגלות אחרי שהוא בדק את כל האלטרנטיבות של ההשקעות – וצריך להגביל את היועצים, להגביל אותם באותם ממדים שהם צריכים לקבל בהם החלטות – ואדם שהוא לא יועץ מוסמך – וגם היועצים המוסמכים חייבים לעבור מה שנקרא מערכת אמיתית, מסודרת, ממשלתית, מאושרת. יש דרג א', יש דרג ב', יש דרג ג', והמעברים חייבים להיעשות בצורה הטובה והנכונה ביותר.

דבר נוסף שאני מודאג ממנו הוא העדפת יתר של ניירות ערך שלא שייכים לבנקים. אינני יכול להבין – כפי שאמרתי בראשית דברי – את ההפרדה בין הייעוץ מצד אחד ובין השיווק מצד שני. שניהם חייבים להיות בחבילה אחת, שניהם חייבים להיות כגוף אחד. ברגע שאתה מוציא חלק מזה, אתה מאבד את היכולת שלך לתת ייעוץ נכון. מה יקרה – – –

אדוני היושב-ראש, האם אני כבר סיימתי את מכסת הזמן?

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד סיכום, עוד דקה.

רענן כהן (העבודה):

יש לי עוד הרבה הסתייגויות.

היו"ר ש' וייס:

כן, בוודאי, אפשר עד יום חמישי, חברים.

רענן כהן (העבודה):

אני יכול לדבר עד יום חמישי, בין כך ובין כך אני נמצא פה, אין בעיות.

אני מקווה שמנהלי הבנקים שומעים את דברי ברגע זה. אתם חייבים לעשות סלקציה גם במניות, גם ביתר העוצמות שאתם מוציאים, גם בממדי ההשקעה, גם ביכולת של מתן ייעוץ נכון כאשר לא מסבכים את האזרחים. אני לא דואג לאלה שיש להם. אני לא דואג לאלה שיש להם חברות ייעוץ משלהם. אני דואג לפועל, אני דואג לאזרח הקטן, שמשקיע את כספו אחרי מאבק קשה של עבודה ויצירה, שהוא מביא כל אגורה למען ילדיו, ואם אנחנו לא נעשה כך, אנחנו מפספסים את המטרה ואת השליחות הלאומית שלנו לדאוג לאזרחים, כי זה הדבר החשוב ביותר. אם כך נעשה, אני חושב שנעשה את הדברים החשובים.

אדוני היושב-ראש, ברגע זה אני מפסיק. היות שיש לי עוד הרבה הרבה זמן, אמשיך בחלק השני לומר דברים נוספים ואחרים. אני מקווה שהיום נצא מכאן כאשר טובת הציבור לנגד עינינו, עם החלטות נבונות ועם הצעות טובות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת רענן כהן.

חבר הכנסת דן תיכון, אחריו – חבר הכנסת סילבן שלום.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נשאלת השאלה: הכול מודאגים מה תעשה גברת כהן מחדרה או מר לוי מקריית-שמונה.

היו"ר ש' וייס:

למען הגיוון, גם גברת רבינוביץ ומר קופרמן.

דן תיכון (הליכוד):

ואני אומר לך, אדוני היושב-ראש, שהדבר הטוב ביותר שיעשו גברת לוי או גברת כהן, או מר כהן או מר לוי, הוא שהם לא יעסקו בשוק ההון, בוודאי לא במניות ולא באופציות ובשאר המכשירים הפיננסיים. שהרי הבורסה מעצם טיבה נותנת יתרון עצום לאלה שיושבים סביב הבורסה, לאלה שהמידע מגיע אליהם כהרף עין. ובעצם היא בנויה על מצב כזה שבו האחרון הוא הטיפש האחרון. שהרי כשכולם מוכרים, אז ההוא בקריית-שמונה או בבית-שאן או בחדרה קונה. וכשהוא מוכר, כולם קונים.

לכן, אם אני יכול לתת עצה לאותם משקיעים קטנים שחבר הכנסת ד"ר רענן כהן דיבר עליהם, אני יכול לומר להם: למענכם, למען בריאותכם, אל תעסקו בבורסה. ואני אומר את זה לחלק גדול מנפגעי הבורסה שעדיין נעים בבניין הכנסת כמעט מדי יום ביומו: איך קרה שנכנסתם לתוך העסק הזה? בהתחלה הרווחתם, סוממתם, ולאחר מכן לא יכולתם להיגמל, וסופכם שהפסדתם את כל כספכם ועוד.

ועכשיו לגופו של עניין. אני רוצה לסכם את הדברים שאמרתי במרוצת הלילה אתמול, או יותר נכון במרוצת הבוקר היום. האשמים בפרשת הוויסות של תחילת שנות ה-80 עומדים לדין וערעורם נשמע באלה הימים בפני בית-המשפט. אינני יודע מה יהיה פסק-הדין. אבל, אני יודע מה יהיה פסק-הדין היום. ואני יכול לומר בבירור, שהיום הכנסת נותנת חנינה לאלה שעשו את המעשה הזה שנקרא הרצת מניות, או בלשון הזמן ההוא ויסות המניות. שהרי גם גרסה א' וגם גרסה ב' אינן עונות על הבעיה. ובעצם הכנסת היום קוברת את המלצות ועדת-בייסקי. שהרי גרסה א' וגרסה ב' אינן מממשות את המלצות ועדת-בייסקי.

אז יפה עשה פרופסור מרשל סרנט, שאמר לפני כשבוע: ובכל זאת גרסה ב'. ואני אומר לידידי וחברי פרופסור מרשל סרנט: אתה אומר כי אתה יודע שעד היום לא עשו דבר, אז אתה מציע לנו לזוז מילימטר, ובלבד שנזוז מילימטר. ואני אומר שהמילימטר הזה הוא הרסני בדיוק כמו גרסה א'.

היו לי תקוות, כמי שבעצם הגה את הרעיון של ועדת-בייסקי באמצעות הדוח המיוחד של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שההמלצות ימומשו. אבל תסתכלו מה קורה לנו היום. דרך אגב, להערתו של חבר הכנסת גולדשמידט, שזה קרה בזמנו של שר האוצר דאז יורם ארידור, אני יכול לאשר את העובדה הזאת. אבל תהליך הוויסות החל בשנות ה-70. והמווסת הגדול ביותר והראשון היה יעקב

לוינסון, זיכרוננו לברכה, שהיה מנכ"ל בנק הפועלים או היושב-ראש של בנק הפועלים. זאת אומרת, תקופת הוויסות נמשכה על פני חמש-שש שנים, כשסופה באוקטובר 1983. והתוצאה היא גרימת הפסד של 9.3 מיליארדי דולר, ואולי הרחקת המדינה מן הצמיחה והסגתה למשך חמש-שבע שנים.

לא הבנתי כמה מהעיתונאים שהתבטאו בימים האחרונים. אחד שיבח את גרסה א' ואמר שהוא מבין שבעצם גרסה א' היא הטובה ביותר, שכן אריה מינטקביץ עומד מאחוריה, והוא הוכיח את עצמו בשנים האחרונות. אני מודה שאריה מינטקביץ, יושב-ראש הרשות לניירות ערך, הוא אחד הפקידים היעילים והטובים ביותר שיש לנו בשוק ההון. אבל אני לא מתפעל מהישגיו של אריה מינטקביץ בתחום של תפיסת העבריינים ואלה שהריצו את המניות. ואינני אומר שמשום שהוא היה טוב במישור א' הוא טוב גם במישור ב', ולכן צריך לקבל את גרסה א', אך ורק משום שאריה מינטקביץ מציע אותה.

כבר אמרתי, שהצעת החוק מקורה בוועדת מאיר גבאי, לשעבר נציב שירות המדינה, ובעת ההיא כיהן כמנכ"ל משרד המשפטים. והוועדה הזאת, שעיקר תפקידה היה ליישם את המלצות בייסקי, הגיעה למסקנה הפוכה, שאי-אפשר ליישם את המלצות בייסקי. והיו בה אריה מינטקביץ, גליה מאור, היום מנכ"לית בנק לאומי, ומאיר חת, לשעבר יושב-ראש הבורסה לניירות ערך, ונדמה לי גם השופטת איילה פרוקצ'יה, אז פקידה בכירה במשרד המשפטים. והם הגיעו למסקנה שבייסקי צודק, אבל, בנתונים שהיו קיימים באותה תקופה, כשהבורסה היתה בשפל, שנמשך על-פני שנים ארוכות, לא היה אפשר להוציא את הייעוץ מידי הבנקים. זו היתה קביעה נכונה לאותו זמן.

ולכן, משבאתי לאמץ את המלצות ועדת-גבאי כהצעת חוק שמתגלגלת מאז, אני ידעתי מה היו הנסיבות, שכן אני הייתי באותו מקום, אני ישבתי עם חברי הוועדה הזאת כמה פעמים. והמסקנה היתה שאי-אפשר להוציא את הייעוץ, כי לא היה אז שוק הון, ודאי שלא היתה אלטרנטיבה.

אבל, לאחר שהמשק כבר הפסיד 9.3 מיליארדי דולרים במשבר של 1983, ואני מדייק, והבנקים נמצאו אשמים בבתי-משפט, חזרנו ב-1993 לאותו מצב, כשגם הפעם מריצים מניות, גם הפעם מנפחים את שערי המניות, גם הפעם נותנים אשראי ללקוחות, גם הפעם ממליצים על קרנות הנאמנות של אותו בנק, גם הפעם ממליצים לקנות אותן מניות שנמצאות תחת חסותן של קופות הגמל וקרנות הנאמנות של אותו בנק.

ולכן, רבותי, אני מודאג ממה שיקרה כאן היום. אני מודאג, כי גרסה א' היא גרסת הממשלה, היא גרסת הרשות לניירות ערך. וכל הממשלות עד כה היו בעד השארת המצב כפי שהוא, לרבות הרשות לניירות ערך, לרבות אריה מינטקביץ, שהיה אז היועץ המשפטי של משרד האוצר.

גרסה ב' היא גרסת בנק ישראל. זו פשוט גרסה שעושה רושם שהיא בכיוון הנכון. היא נפתחת בפתוח, שאומר: יוצא הייעוץ מן הבנקים. אבל, בפועל היא יוצרת מצב בלתי נסבל של תוהו ובוהו, כשכל עובד בנק ימליץ כל יום, כל שעה, כל דקה. הייתי השבוע בבנק הפועלים בחיפה, בסניף חורב. פנה אלי מנהל מחלקת ניירות ערך. הוא היה מודאג ושאל: מה יקרה? אתם מוציאים מאתנו את הייעוץ, ואני אשאר מחוסר עבודה.

אני יכול להרגיע את כל עובדי המחלקות לניירות ערך ואת כל אלה שמודאגים ממצבם בפריימריס. אנחנו, הכנסת, לא נוציא את הייעוץ מן הבנקים, ומה שהיה הוא שיהיה. גרסה א' לא טובה, גרסה ב' –

לא טובה; מה שצריך לעשות, הווי אומר – להוציא את הייעוץ מן הבנקים, אי-אפשר לעשות, כי אין אלטרנטיבה. לכן הכנסת יכולה היתה לעשות היום דבר אחד: להחליט להוציא את הייעוץ מן הבנקים ולדאוג לכך שבעוד שלוש שנים ייכנס החוק לתוקפו, ועד אז תקום אלטרנטיבה שתייעץ בשוק ההון. מה שמנחה את גרסה א' ואת גרסה ב' זה החשש ששוק ההון בישראל ירד לטמיון, זאת אומרת, הוא יקפא על שמריו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

חבר הכנסת סילבן שלום, אתה מוזמן עכשיו לנאום. אני רוצה שתשקול בכל זאת הצעה שהועלתה על-ידי חבר הכנסת גדעון פת בראשית הישיבה, ויושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל, התלבט בישירות רבה ובכנות רבה. אני שומע כאן, בתור מי שמנהל את הישיבה, יותר ויותר קולות של חוסר נחת משתי הגרסאות. אולי היה באמת כדאי שתהיה לנו עוד אפשרות במשך שבועות אחדים להתלבט בנושא.

דן תיכון (הליכוד):

אני בעד לסיים.

היו"ר ש' וייס:

אתה בעד לסיים?

דן תיכון (הליכוד):

אומר לך את דעתי: אני בעד להכריע.

היו"ר ש' וייס:

אבל, לפי גרסתך אין בעד מה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שדברייך עכשיו הם בבחינת מה שעבר זמנו ובטל קורבנו.

היו"ר ש' וייס:

אבל עוד לא גמרנו.

סילבן שלום (הליכוד):

הניסיון היום של חבר הכנסת גדעון פת וניסיונות שהיו בכל החודשיים האחרונים להחזיר את זה לוועדה או לדחות הם ניסיונות של הבנקים להיאחז בזיז האחרון כדי למנוע את מה שאמור לעבור כאן היום, וזה הוצאת הייעוץ.

היו"ר ש' וייס:

הוצאת הייעוץ לפי הגרסה שזה ייעשה בעוד שלוש שנים?

סילבן שלום (הליכוד):

גרסה ב', הגרסה שלי, מוציאה את הייעוץ מהבנקים החל מ-1 באוקטובר 1996. סעיף 9(ב)(1) קובע בצורה מפורשת, שתאגיד בנקאי אינו רשאי לעסוק בייעוץ השקעות, ועם כל הפלפולים וכל הסיפורים שמספרים, כן יישאר או לא יישאר, הבנקים לא יעסקו בייעוץ השקעות, וכל מי שמנסה כרגע להטיל דופי כזה או אחר רוצה בעצם להנציח את המצב שקיים היום. להנציח את המצב שקיים היום, פירשו להמשיך את מה שרע, רע ורע מאוד.

לכן, צריכים לעשות את המעשה באומץ לב ציבורי. אני יודע שזה קשה. הבנקים לוחצים, הבנקים נפגשו עם חלק גדול מן האנשים. ישבתי כאן עכשיו עם שלושה מחברי. שלושתם נפגשו עם מנהלי הבנקים, ולא סתם מנהלי בנקים, עם מנכ"לים ויושבי-ראש, הבכירים ביותר.

פיני בדש (צומת):

למה הם לא באו אלי?

היו"ר ש' וייס:

גם אלי לא באו. אנחנו כבר שניים.

סילבן שלום (הליכוד):

וניסו לשכנע אותם להתנגד להצעה. מה אמרו על ההצעה? – היא לא טובה, היא תנציח את המצב הקיים, הוא לא מבין. הכול נובע רק מסיבה אחת – הרצון להמשיך את שליטתם המוחלטת, הבלתי-מעוררת, בשוק ההון במדינת ישראל.

כמי שחרד לשוק ההון אני חושב שזה הזמן. נמאס, כבר עברנו את כל מה שאפשר היה לעבור. את 1983 עברנו כאשר חלק גדול מהציבור הפסיד כמעט את כל כספו במשבר מניות הבנקים. היתה ועדת חקירה, ועדת-בייסקי, והיא המליצה חד-משמעית להוציא את הייעוץ מהבנקים. עד היום עומדים הבנקאים לדין, עד היום. ב-1993 היינו עדים להזרמת אשראי בלתי פוסקת מצד הבנקים, היינו עדים למעשים שלא ייעשו, ובלי לציין שמות, הרי היום עומדים לדין נציגים בכירים ביותר של הבנקים על עבירות חמורות שהם עשו בתחום ניירות הערך. לשם מה, לטובת הציבור?

מנסים לדחות. למה לדחות? כי בעוד יום אנחנו יוצאים לפגרה, יוצאים לחודשיים וחצי, או אינני יודע כמה, ואז או שהכלב ימות או שהפריץ ימות, העיקר לא להעביר את זה היום. ואני לא אומר שזה לא יעבור היום, אני לא בטוח בכלל. כפי שזה נראה לי עכשיו, אני חושש, לצערי הרב, שזה גם לא יעבור היום.

היו"ר ש' וייס:

מה כוונתך?

סילבן שלום (הליכוד):

ההצעה שלי היא להוציא את הייעוץ מהבנקים. אני לא בטוח שזה יעבור, וכפי שאני רואה את יחסי הכוחות כרגע, יש לי חשש, ויותר מחשש, שפעם נוספת לא נצליח להוציא את הייעוץ מהבנקים.

פיני בדש (צומת):

סילבן שלום (הליכוד):

הלוואי שאתבדה. אבל אנחנו חייבים לשים סוף לעניין הזה. המצב הוא שבמשך כל התקופה הארוכה הזאת צצו ועלו ניגודי העניינים על פני השטח. אדוני היושב-ראש, אתה לא תוכל לעולם לקבל את הייעוץ המלא, השלם, שאינו לוקה, אלא תמיד תקבל ייעוץ חלקי, לוקה בחסר ונגוע בניגוד עניינים הגדול ביותר שאפשר, כי אין אפשרות אחרת.

עכשיו באים ואומרים: ימשיכו למכור אותם מכשירים פיננסיים, קרי, קופות גמל, קרנות נאמנות ומניות בתוך הבנקים. אז הייעוץ נשאר בעצם בידי הבנקים, ומה שאמר כאן קודמי, חד-משמעית לא נכון. אתה היית כאן כשדיברתי בסיבוב הקודם, והתנהלה בינינו שיחה על הזמן. צר לי שכל השיחה הזאת בינינו – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, זה היה קצר מאוד.

סילבן שלום (הליכוד):

למה אני אומר את זה? כי זה מה ששידרו בשידור חי ברדיו. רצו להביא חלק מדברי, וכל מה ששידרו היה, האם הדיון יימשך עד 18:30 או עד 19:00 וכל מיני שטויות כאלה.

היו"ר ש' וייס:

אני ממש מצטער, לא ידעתי – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אני גם לא ידעתי. רק לאחר מכן אמרו לי את זה כאן אנשים.

מה אני רוצה לומר? גם כשהמכירה תישאר דרך הבנקים, העובדים של הבנקים לא יעסקו עוד בייעוץ, לא יהיה להם רישוי, ואני אחזור על זה מעכשיו עד אין-סוף. כל עובד בנק שייתן ייעוץ השקעות ללא רישוי צפוי לשנתיים מאסר. יש לא רק סנקציה פלילית, אלא גם אזרחית, שאני אוכל לתבוע אותו תביעת נזיקין על מיליונים, ולא רק את עובד הבנק, אלא גם את מנהליו – אחריות שילוחית בתאגיד; ואתה גם משפטן. גם התאגיד עצמו יעמוד לדין וגם מנהליו יעמדו לדין. גם היושב-ראש והמנכ"ל יעמדו לדין, אם זה מה שיקרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אבל, מאין ניקח כל כך הרבה שופטים, חבר הכנסת סילבן שלום?

סילבן שלום (הליכוד):

לא ניקח שופטים, כי תהיה הוראה של היושב-ראש ושל המנכ"ל לפקיד הבנק שלא לתת עוד ייעוץ, זה יהיה האינטרס המידי הישיר שלהם, שלא לתת ייעוץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

סילבן שלום (הליכוד):

לכן, חבר הכנסת איתן, אנחנו נמצאים במצב שבו אין שום סיבה לפקיד בנק לסכן את עורו בישיבה ארוכה במאסר, בקנס מינהלי פלוס תביעה אזרחית בנזיקין. אני לא מכיר את הנאמן הגדול הזה לבנקים שיעשה את הדבר הזה. וכי למה לו? מה עוד שהוא לא יקבל הכוונה והדרכה ממנהליו, כי מנהליו יחששו אף הם לתת אותה הכוונה ואותה הדרכה. לכן ההחלטה שלי מביאה באופן חד-משמעי להוצאת הייעוץ מהבנקים, ולא יהיה ייעוץ עוד.

נכון שאין מערך אלטרנטיבי. המערך האלטרנטיבי היום לוקה בחסר. למה? כי לא היתה שום סיבה להקים משרדי ייעוץ כאשר הבנקים נותנים את זה חינם, אבל מה שהם נותנים חינם שווה חינם. עכשיו, כשלא יהיה אפשר לתת את הייעוץ הזה, תהיה היערכות. לכן קבענו את 1 באוקטובר 1996. שנה וחודשיים זה זמן מספיק להיערך, ובתקופה הזאת יצטרכו לקום משרדי ייעוץ.

היו"ר ש' וייס:

ולמעשה יצטרכו לשלם עמלה גם ליועץ – –

סילבן שלום (הליכוד):

אבל עדיף.

היו"ר ש' וייס:

— וגם לבנק שמשווק. אז כולם יחיו מעמלה. מי יחיה מעמל?

סילבן שלום (הליכוד):

מה שהכי חשוב הוא, שבסופו של דבר אני לא אהיה במצב שאגיד: הרווחתי את עמלת הייעוץ, אבל הפסדתי את הוני, כי עמלת הייעוץ היא שבריר אחוז מתוך סך כל ההשקעה.

היו"ר ש' וייס:

החוק קובע — — —

סילבן שלום (הליכוד):

החוק לא קובע, אבל זה עניין של תחרות. היום, למשל, לעניין ניהול תיקים לוקחים לך 0.2% מהשווי, או 0.15%, או 0.3%, תלוי מה הגודל.

היו"ר ש' וייס:

עם זה אפשר לחיות.

סילבן שלום (הליכוד):

הייתי אומר שחלק משלם 200 שקלים, חלק – 100 שקלים, חלק – 150 שקלים, חלק – 300 שקלים, כל אחד לפי גודל התיק שלו. פה הסכומים יהיו אפילו עוד יותר קטנים. אתה תשלם סכום קטן ותקבל ייעוץ אמיתי. פה אתה לא משלם ואתה מקבל את הייעוץ הגרוע, שגורם לך להפסיד. כמה כסף צריכים עוד להפסיד כדי להגיע למסקנה הבלתי-נמנעת הזאת? כמה כסף צריכים עוד להפסיד? לא נמאס לציבור להפסיד? לא נמאס לציבור לשים מבטחו בעגל הזהב או באל הכזב? מספיק.

לא רק אני אומר את זה. אמרו את זה רבים וטובים ממני עוד לפני עשר שנים מהיום. האם ועדת-בייסקי היתה ועדה של אנשים שלא מבינים על מה הם מדברים? הרי הכול הילול ושיבחו את הוועדה. מה יישמו ממסקנות הוועדה? – העמדה לדין של אותם בנקאים. איפה הרפורמות בתוך המערכת הבנקאית? הורידו את האחזקות בתאגידים ריאליים, זאת אומרת שבנק לאומי לא יוכל להחזיק חברה-בת אלא בשיעור של 25%. מתי זה נכנס לתוקף? רק ב-1 בינואר 1997. זה יהיה אחרי הבחירות, ממשלה חדשה. אלוהים יודע מה יקרה. ידחו את זה עוד בשנה, בשנתיים. לכן אמרתי שהתחולה של הוצאת הייעוץ מהבנקים תהיה ב-1 באוקטובר, לפני הבחירות, לפני שתתחלף

ממשלה, לפני שיבוא שר אוצר חדש שיגיד, אני רוצה ללמוד את הסוגיה, רוצה ללמוד את הפרשה ואני דוחה את זה בשנה נוספת.

אפשר לעשות קבורת חמור להרבה מאוד דברים. פה, בעניין הזה, היום צריכים להכריע, וכל חבר כנסת – עם מצפוני. גדליה גל בעניין הזה, לפי דעתי, עשה למפלגת העבודה את השירות הטוב ביותר שאפשר. כי לא היתה בעיה להעביר בוועדת הכספים הכרעה של רוב ומיעוט בעד ההצעה להשאיר את הייעוץ בבנקים. לא היתה לו שום בעיה. היינו עושים הצבעה בוועדת הכספים, היתה הכרעה, ואכן היינו מחליטים בוועדת הכספים להשאיר את הייעוץ בבנקים. אבל, חבר הכנסת גל, בחוכמתו, לא רצה ליצור מצב שתהיה תחושה ציבורית שמפלגת העבודה היא בעד הבנקים והליכוד הוא לטובת הציבור. זה נכון שהיום ההצבעה תהיה ברובה שהליכוד הוא לטובת הציבור, ובצד הזה המצב לא יהיה בדיוק כך אלא הוא יהיה יותר לטובת הבנקים. אבל, כשניתן חופש הצבעה, אני מאמין שכל אחד עם מצפוני יחליט מה שיחליט.

לפיכך, אדוני היושב-ראש, אני חושב שאנחנו היום צריכים להכריע את ההכרעה האמיתית. אומנם זה עולה כבדרך אגב, זה עולה בחוק להסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניירות ערך ולא בחוק מרכזי. הייתי מצפה שממשלת ישראל תביא לכאן היום את ההצעה להוציא את הייעוץ מהבנקים. ממשלת ישראל לא עושה את זה, היא עושה את ההיפך הגמור. היא מציעה להשאיר את הייעוץ בידי הבנקים. מאחר שזה כך, לא נותרה לי הברירה אלא להביא הצעה משלי, הצעה שקובעת שיש להוציא את הייעוץ מהבנקים. אני מאוד מקווה שבתמיכתך, אדוני היושב-ראש, בתמיכת שאר חברי הכנסת, נוכל להגיע למצב שבו היום ההחלטה תהיה החלטה ציבורית נכונה גם לטובת הציבור, גם לטובת שוק ההון, וגם, כמה שזה נשמע מוזר, לטובת הבנקים עצמם. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת סילבן שלום.

רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

לפני כן, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה – הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 107) (פחת על מחשבים), התשנ"ה–1995, של קבוצת חברי הכנסת; והצעת חוק מימון מפלגות (תיקון) (הארכת מועד) התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת רפי אלול.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 45), התשנ"ה–1995, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ועוד הונחו מסקנות הוועדה לענייני ביקורת המדינה בנושא תפקוד הלשכה לשיקום נכי רדיפות הנאצים. תודה.

הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה–1995 **(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מערכת הבנקאות בישראל גדולה בממדיה על המדינה. לפעמים יש רושם שהמדינה הזו היא לא מדינה שיש לה שניים או שלושה בנקים גדולים, אלא יש שלושה בנקים גדולים שיש להם מדינה.

יוסף בא-גד (מולדת):

זו הגדרה טובה.

מיכאל איתן (הליכוד):

במה לא עוסקים הבנקים? כמעט כל דבר שבו אתה נוגע קשור בצורה כזו או אחרת לבנקים. הכול יודעים שבנק זה מוסד שתפקידו לטפל בנושא כספים. אבל הם שולטים במאות תאגידים ריאליים שעוסקים בפעילות כלכלית. מה להם ולענייני הבנקים בכלל? הכול יודעים שבמקומות רבים בעולם יש הפרדה גם בתחום הכספי, ביחס למה שעושה בנק ולמה שעושים גופים אחרים שמטפלים בקרנות פנסיה, במניות בנקאיות, במניות, בייעוץ, בבורסה. אצלנו בכל סוג פעילות – הבנקים ישנם. כלומר,

גם בהיקף הפעילות, גם בתחומי הפעילות, הבנקים במדינת ישראל הם הבנקים הגדולים ביותר בעולם כשמשווים אותם ביחס לתקציב המדינה, לתוצר המקומי הגולמי, לגודל האוכלוסין.

היו"ר י' עזרן:

זה לא החמצן של המדינה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אל תכניס לי עכשיו כמה רעיונות לראש.

המדינה שלנו, בגלל יעילות, לא בגלל צדק, צריכה לעבור לביזור הכוח. הגדולה של הדמוקרטיה כמושג, שהדמוקרטיה מאמינה ומניחה כהנחת יסוד שטוב לו לאדם שאין מולו בן-אנוש שמחזיק בידיו את כל הכוחות. רק הקדוש-ברוך-הוא יכול להחזיק את כל הכוחות בידיו. אבל בני-אדם מחלקים את העוצמות ומחלקים את הכוח. דמוקרטיה כלכלית, פירושו של דבר שאין ריכוז אחד במשק שצובר יותר מדי כוח. למה צריך את זה ואת זה? כי הדמוקרטיה מניחה שהביזור של הכוח מוביל לתחרות, מוביל ליעילות יותר גדולה, מוביל לכך ששום גורם לא ינצל לרעה את אחיזתו בתחומים שונים ומגוונים.

והנה, אנחנו מדברים היום בנושא הבנקאות בישראל לאחר שכבר למדנו את הלקח, שכבר הסתבר שהעובדה הזאת שהבנקים בישראל מחזיקים בתחומים רבים מדי כבר טפחה על פני כולנו, והעם בישראל, משלם המסים שילם במיליארדים כבדים את מחיר הטעות הזאת. קמה ועדה ממלכתית בראשות שופט שחקרה, והוועדה הזאת הוציאה דוח בן מאות עמודים. הוועדה הזאת קובעת במפורש מה צריך לעשות. חלפו תשע שנים. מה הוליד המשבר הגדול ההוא והדוח של הוועדה? – הצעת חוק שאנחנו אמורים לאשרה היום באחד מהתחומים בלבד.

אני לא אדון כעת באחזקות הבנקים בתאגידים ריאליים, שזו שערורייה בפני עצמה. אני לא אדון כעת בטיפול הבנקים במגוון השירותים הפיננסיים הקשורים היום בהיקפים כפי שהם נעשים. בדקות הספורות שיש לי אטפל בנושא הייעוץ.

היו"ר י' עזרן:

יש לך עוד הרבה הסתייגויות.

מיכאל איתן (הליכוד):

בנושא הייעוץ בלבד קובע במפורש הדוח הזה של ועדת-בייסקי, ואני קורא מתוך הדוח את דברי מי שהיה בזמנו יושב-ראש ההנהלה המצומצמת של בנק דיסקונט, מר אלי כהן, והוא אמר בפני ועדת-

בייסקי – תשמעו היטב מה אומר אלי כהן, יושב-ראש ההנהלה המצומצמת של בנק דיסקונט בפני ועדת-בייסקי: "הייתי אומר שבעיית הייעוץ במכירת המניות הבנקאיות נראתה לי כאחת הבעיות הקשות שהמערכת הבנקאית היתה צריכה להתמודד אתן, והיא נובעת מניגודי האינטרסים שהבנקים פועלים בהם בשוק ההון בכלל". הוא אומר, היתה לי בעיה במניות הבנקאיות. נכון, במניות הבנקאיות. אבל, מעיד ואומר אלי כהן: לבנקים יש ניגוד אינטרסים כאשר הם נמצאים בתפקידים של ייעוץ. למה צריך לחכות תשע שנים? ואומר אותו אלי כהן: "הרגשתי תמיד היתה כיועץ לתת עצה כוללת ללקוח ביושר, בתום לב ולפי שיקול דעתו של היועץ, כאשר הקו המנחה היחיד שצריך לעמוד בפני היועץ הוא טובתו של הלקוח".

אבל, היו "אבלים". הוועדה קבעה, שנכון שזה צריך היה להיות הקו, אבל היו "אבלים" שלא אפשרו לו להיות יועץ בתום לב. קבעה הוועדה במסקנותיה בצורה הברורה ביותר – – –

היו"ר י' עזרן:

כפי שאתה מסביר, זה לא ייעוץ, זה מקדמי מכירות.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון. הם כותבים במפורש, כי כתוצאה מכך שהבנקים פעלו כיועצים, הועדף במקרים רבים האינטרס של הבנק. זה טבעי. הייתי מתפלא אילו אפשר היה בכלל להגיע למסקנה אחרת. אני רוצה שיקום יהודי אחד מכל 120 חברי הכנסת, מכל עם ישראל, שיגיד שיכול להיות ויש היגיון שעובד המקבל משכורת מבנק דיסקונט, ויושב בסניף בנק דיסקונט, ייתן ייעוץ שפוגע באינטרסים של בנק דיסקונט – ומישהו יאמין בזה. לא צריך לכך את ועדת-בייסקי, הדבר הגיוני, הדבר ברור.

דן תיכון (הליכוד):

סליחה, אתה לא מציג את העניין.

מיכאל איתן (הליכוד):

קובעת הוועדה במפורש: "הייעוץ היה כרוך לא אחת בהעלמת עובדות מהותיות, ופעמים אף במסירת עובדות מטעות ממש". ובהמשך: "הייעוץ היה בין הגורמים שהעלו את שערי המניות לשלבים גבוהים מאוד של הסולם, והחבטה והמשבר היו קשים שבעתיים עקב הנפילה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא.

נו, זה היה לפני תשע שנים. ומה היה לפני שנה, לפני שנה וחצי? אותו סיפור; בדיוק אותה מהדורה.

אנחנו עומדים כאן היום וצריכים בכלל להתווכח? אנחנו צריכים היום להתווכח על דברים שהוכחו פעם אחר פעם? אמרתי אתמול, כי אילו הייתי היום מנהל בנק, הייתי אני עצמי אומר: קחו לכם את

עניין הייעוץ. למה? יום-יום אנחנו פוגשים פה בכנסת – איך אמר חבר הכנסת דן תיכון? – מאות ואלפי אנשים שנפגעו בשנים האחרונות, כפי שהם טוענים, מייעוץ מטעה של הבנקים. הם אומרים את זה. באים מנהלי הבנקים ואומרים כל הזמן: זאת לא אחריותנו. אף שהם אומרים שזאת לא אחריותם, אנחנו רואים שהם משלמים מתחת לשולחן וסותמים את הפיות לכמה מהמתלוננים, כי הם מרגישים שאין להם הצדקה מלאה נגד הטענה שהייעוץ החד-כיווני והמטעה בהשקעה במניות גרם ללקוחות הפסדים במניות. כלומר, העיוות הזה נמשך והבנקים מודים בכך כשהם מפצים אנשים.

היו"ר י' עזרן:

נא לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מייד מסיים.

היו"ר י' עזרן:

תודה. יש לך עוד עשרות הסתייגויות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם הם באמת רוצים להתחשב בדעת הקהל ולא לספוג הפסדים מיותרים כביכול, הנה יש להם הזדמנות טובה. יעשו את הייעוץ במקום אחר, ויתבעו את היועצים ולא את הבנקים. הבנק יקבל את הכסף ומי שירצה לתבוע יתבע את היועצים.

בעצם הגעתי למסקנה שגרסה א' או גרסה ב' הן דרמה היום. אנחנו נבחר בגרסה ב', אבל זה הרע במיעוטו. אני רוצה רק להזהיר את הציבור ולומר, ושמעתי אתמול גם את יושב-ראש ועדת הכספים גדליה גל אומר את זה, שיכול להיות שגם גרסה ב' – – –

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

מדבריו השתמע שתהיה בדיקה, נבדוק ונראה. יכול להיות שגם גרסה ב' לא מספיקה. הדברים האלה עלו גם בוועדה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקש לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

משפט אחרון ואני מסיים. אני מסכם ואומר כך: מי שסבור שגרסה ב' היא הדבר האופטימלי אינו אלא טועה. יש שתי אלטרנטיבות ברורות היום; ב' היא הפחות גרועה. אבל גרסה ב' אינה עונה על מה שקובע דוח-ביסקי ועל מה שתובעת טובת המשק – הפרדה מוחלטת בין הייעוץ לבין הפעולות הבנקאיות. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

חבר הכנסת עובדיה עלי – אינו נוכח. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה. רבותי, דעו שיש עוד עשרות עשרות הסתייגויות.

מיכאל איתן (הליכוד):

ב-19:00 זה ממילא נגמר. אתן לך במתנה 20-30 הסתייגויות.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת איתן, אני שומע ממך עכשיו שב-19:00 יש סיכום. לא ידעתי. לפי הבוהלטרירה שאני מנהל כאן, לאדוני יש עוד 42 הסתייגויות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו עומדים כבר כמה שעות בדיון רציני מאוד, שיש לו השלכות רבות על שוק ההון, שבו מאות אלפים מעורבים.

לפני שבועות מספר ישבנו בוועדת הכספים מול מצלמות טלוויזיה באולם ההרצאות, וקיימנו דיון שנכח בו נציג הבנקים. חברי הכנסת, בזה אחר זה, תקפו את הבנקים, חברי כנסת מקיר לקיר, לא היה אחד שלא תקף. אני יושב ליד נציג הבנקים ואומר לו: תראה מה קורה, אין לכם תמיכה. הוא אומר לי: כן, אתם לפני פריימריס, יש כאן מצלמות טלוויזיה, אתם מתקיפים אותנו. אמרתי לו: לא, אדוני, אתה טועה, אילו מישהו היה מעז כאן לתקוף בצורה חריפה את מבקר המדינה, או את נשיא בית-המשפט העליון, או את בית-המשפט העליון, היו אומרים – out of the blue, מה אתם עושים כאן. עצם העובדה שכולם, בזה אחר זה – ואנחנו לא מקבלים טלפונים מאיש, אנחנו מתקיפים אתכם, זה אומר שיש הצדקה להתקפות הללו, זה אומר שלציבור יש "בטן מלאה" עליכם, כמו שאומרים. לציבור יש ביקורת עליכם. הוא מתמודד עם הבנקים, הוא רואה מה קורה בשנים האחרונות ויש לו ביקורת. חברי הכנסת בהתקפותיהם מבטאים את רחשי הציבור.

אמרתי לו עוד משהו, תראה, מה ההבדל בין בנקים לבין גורם אחר שמוכר מתוצרתו. הרי הבנקים בסך הכול סוחרים בכסף; הם מקבלים כסף ומוכרים אותו ביוקר, ההפרש הוא ריבית שהיא מחיר הכסף פלוס עמלה. מה ההבדל בין הבנקים לבין אחרים שמוכרים תוצר? כשצרכן קונה מוצר בחנות הוא מקבל את המוצר, יודע את מחירו, משלם בשיק או במזומן. הבנקים קובעים את העמלות שהם גובים. אתה לא יודע את המחיר, אתה לא יודע מה אתה משלם. אתה מקבל אשראי, אחר כך אתה רואה עמלת ניהול, עמלה חודשית, עמלה אחרת, והצרכן עומד ושואל, מדוע. אלה הם יחסים חד-צדדיים בין מוכר שאתה נזקק לו, שהוא קובע את המחיר והוא קובע את רווחיו. אתה לא יודע את המחיר.

נתתי דוגמאות בוועדה, וכאן אני רוצה לחזור על דוגמה ממה שקרה לי. היה לי סכום שהושקע בבנק, באמצעות חבר שניהל בשבילי את התיק. הסיכום היה שעבור כל תנועה של מכירה וקנייה של ניירות ערך העמלה של הבנק היא 0.35%. זה היה ההסכם עם הבנק. התיק הזה, שלא היה גדול, נוהל במשך שנתיים, שלוש שנים. לפתע אני מסתכל בנייר, בדרך כלל קיבלתי את הקבלות ותייקתי אותן, ואני רואה שעל מכירה או קנייה של נייר ערך בסכום של 500 שקלים העמלה היא 7 או 8 שקלים. שאלתי, מה זה. אמרו שזאת עמלת מינימום. יש עמלת מינימום. שאלתי: למה כתוב 0.35%? 0.35% מ-500 זה הרבה פחות מ-7 שקלים. ואולי גבו 15 שקלים. דהיינו, אתה מקבל הביתה נייר שכתוב בו 0.35% עמלה, אבל העמלה שאתה משלם היא יותר גדולה כי יש עמלת מינימום, וזה לא כתוב כעמלת מינימום. אזרחים נתקלים בבעיות הללו.

מדוע אני אומר את הדברים הללו? – אני אומר את הדברים הללו משום שהיום כל חברי הכנסת שעומדים כאן אומרים: אנחנו נצביע בעד גרסה זו או אחרת; איננו שלמים אתה. בעקבות ניהולם ונוהגם של הבנקים בעשור האחרון מאז משבר המניות הגדול והמשבר השני שהיה לפני שנה, אנחנו נמצאים במצב שכל התייחסות לבנקים בצורה אוהדת גוררת אחריה שאלה: מדוע אתה עושה זאת?

לכן, אנחנו עומדים היום לקבל חוק שהוא לא אופטימלי.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת ויינשטיין, אתה מציג את הדברים כאילו בכלל התפקיד של המפקח על הבנקים לא קיים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, השאלה היא שאלה. אבל אי-אפשר לקיים כלכלה ומשק בפיקוח כשיש מפקחים שנותנים את השירות לציבור כמפקחים. אנחנו נצטרך להעסיק במשק הזה מאות, אלפים ועשרות אלפי מפקחים. יש מציאות שבה יש תחרות במשק חופשי. הבנקים צריכים להתחרות ביניהם על מתן השירות, אבל הם לא עושים זאת. יכול מפקח לפקח, הוא חייב לפקח והוא צריך לפקח אם יש תלונות. אבל, בסך הכול ההתנהגות וההתייחסות של הבנקים לציבור הלקוחות צריכות לנבוע מתחרות ביניהם, מרצון שלהם לרכוש את הלקוח, ולא ממצב שבו הלקוח הוא לקוח שנמצא אצלי אם אני טוב אליו ואם לאו, אם אני נותן לו שירות טוב ואם לאו, כי הוא צריך אותי. הלקוח חייב לקבל את המשכורת דרך הבנק, הוא חייב להעביר שיקים לאחרים דרך הבנקים, למכור ולקנות דרך הבנק. יש גם מצבים שאתה לא יכול למכור סחורה במזומן. אתה צריך לקבל שיקים. יש חוקים ותקנות.

במשק הקיים, החופשי, הבנק הוא מוסד שאי-אפשר בלעדיו. אבל, אני אומר את הדברים הללו משום שאנחנו נמצאים היום במצב שבו נצביע בעד גרסאות, כאשר אף אחת מהגרסאות איננה אופטימלית. לא ארחיק לכת כחבר שאמר כאן: זו נבלה וזו טרפה; לא עד כדי כך. אבל להשאיר את הייעוץ בבנקים, כפי שמוצע בגרסה א', אחרי שתי הטרומות שהיו לנו? האם לא נלמד לקח מהטרומות שהיו ונשאיר את הייעוץ בידי הבנקים? זה אומר סטירת לחי לוועדות חקירה שהכנסת לחצה להקמתן. זו סטירת לחי למציאות. זו סטירת לחי למשלם המסים, שנתבע לשלם 9 מיליארדי שקל על משבר המניות הראשון. זו סטירת לחי לאנשים שהפסידו את כספם, את עשרות המיליארדים. זו הגרסה הראשונה.

הגרסה השנייה גם היא איננה אופטימלית. אמרתי בהסתייגות הקודמת, שאומר שיש לגרסה ב' בעיות. מה הבעיות? אם נקבל את גרסה ב', האזרח, הצרכן לא יוכל לקבל ייעוץ כוללני במקום אחד, לרבות כל פעולה שהוא ירצה. למעשה אנחנו מפצלים את השירות לכמה מקומות. במקום אחד הוא יקבל את הייעוץ, במקום שני הוא יקנה את הסחורה, את התוצרת, את המניה, את הנייר. אנחנו לא מתקדמים מבחינת השירות לאזרח. אנחנו מפצלים לו את השירות.

אומרים שבייעוץ יעסקו גופים לא בנקאיים. זו גרסה ב'. אבל גם הם עלולים להיות נגועים בניגודי אינטרסים. הם עלולים להיות בביקורת פחותה מזו של הבנקים, ללא ספק. יש הבעיה שדיברנו עליה, של פריסה גיאוגרפית. השירות היום זמין. הוא ניתן לכל דכפין, בכל מקום. השירות לא יהיה זמין. זו בעיה.

ברור הוא שהעלויות לציבור תהיינה גבוהות יותר מאשר אצל גופים לא בנקאיים. בגוף בנקאי העלות לציבור היא נמוכה מאשר בגופים לא בנקאיים שיעסקו בייעוץ. אין ספק. היום לא משלמים בשביל ייעוץ, משלמים בשביל התוצאה. כאן יהיה תשלום בשביל ייעוץ. זו גם בעיה, ללא ספק.

היו"ר י' עזרן:

האם זה ייעוץ או שיווק? אם צריך לשלם בשביל שיווק – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

המצב הוא כזה: המכירה תיעשה בבנק, אדם יבוא ויקבל את המוצר בבנק. לפי גרסה ב' פקיד הבנק לא יוכל לומר לו מה לקנות.

אגב, אני חושב שגם לפקיד הבנק, היועצים של היום, אין המידע הרחב שיש למומחים האחרים, הברוקרים. אין להם העקומות שנותנות את ההשוואה, תהליך המניה, תהליך הנייר וכן הלאה. אין להם הדברים הללו.

אני מקווה שגרסה ב' תעבור. היא אומנם איננה האופטימום.

אני רוצה לומר דבר נוסף, אדוני היושב-ראש. אמרו לי עובדי הבנק בשיחות שקיימתי אתם – – –

היו"ר י' עזרן:

אתה רוצה עוד דקה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני רוצה עוד כמה דקות, אם אפשר.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

עוד שעה, שעה וחצי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, כך זה כאן היום. זו מציאות אחרת ממה שהיית רגיל לה לפני כן. זה המצב.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

המצלמה כאן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נו, טוב.

היו"ר י' עזרן:

צריך לקרוא לזה יועץ מניות ולא יועץ השקעות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מה אומרים לי? אומרים לי עובדי הבנקים: אם אתם תקבלו את גרסה ב', שהייעוץ יוצא מהבנקים, אתם תגרמו לאבטלה בקרב עובדי הבנקים, כי היום יש בבנק גדול 1,000 יועצים, למשל, אזי לא תהיה להם עבודה. אתם לוקחים על עצמכם סיכון. זה היה אחד מהשכנועים של הבנקים. אני התפלאתי על הטיעון הזה. מדוע? – משום שהשוק קיים. המסחר בניירות יהיה. הוא לא ייפסק. מי שעסק במסחר בבנק יעסוק בו במסגרת פרטית או אחרת. להיפך, יתחרו על קבלת המומחים אליהם.

נקודה נוספת שאני רוצה לומר לעובדי הבנקים היא, שבשיחות אתם הם התלוננו בפני, שהבנקים דחפו אותם כמו שהם דחפו צרכנים אחרים להשקעות בלתי-רנטביליות, להשקעות שהסבו הפסדים. זה מה שקרה.

האם צלצלו רק לבני המשפחה וביקשו שהם ישקיעו בקרנות שבאינטרס הבנקים? שכנעו את עובדי הבנקים להצטרף לשמחה, במרכאות או בלי מרכאות. אחר כך עשו להם הסדרים.

עובדי הבנקים עצמם יודעים עד כמה מסוכן הדבר להשאיר בידי גורם אחד, שיש לו ניגודי אינטרסים built in, את כל הסוגיה הזאת של מכירה, קנייה וייעוץ.

אנחנו יודעים על דוגמאות רבות. אם גורם היה חייב כסף לבנק ולבנק היתה השפעה בהנפקה, הבנק השפיע על כך שתהיה הנפקה של אותו גורם, גייס כסף מהציבור בהנפקה ומייד חלק מהכסף הזה שגויס מהציבור הלך כדי לפרוע את חוב המנפיק לבנק. חברה שנקרא לה "יהודית", היתה חייבת לבנק 10 מיליוני שקל, והיא היתה בקשיים. מה עשה הבנק כחתם, כמנהל? הוא הסדיר לה הנפקה. חברה "יהודית" פנתה לציבור וגייסה 15 מיליון שקל ממנו. 10 מיליוני השקל הראשונים הופנו להחזר ההלוואה של אותה "יהודית" לבנק שהוציא את ההנפקה והריץ אותה.

היו"ר י' עזרן:

אני מבקש. חלפו 15 דקות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מייד מסיים, אדוני היושב-ראש.

הבנק לא היה מנפיק לאותה "יהודית" אם היא לא היתה חייבת כסף. זאת הבעיה שיש לנו. יש לנו שוק מעוות. יש לנו שוק שבסך הכול הביא רווחים לציבור, ללא ספק. אבל בחשבון ארוך הוא הביא הרבה עוגמת נפש.

לכן, חבר הכנסת גדליה גל – ובזה אני רוצה לסיים – למרות מה שהיה בינינו אתמול, אני לא רואה את הוויכוחים האלה כוויכוחים אישיים. אני באמת מבקש שכשתעלה – ואתה תעלה מייד על הבמה – תגיד לי איך אחרי עשר שנים של טראומות כאלה, אפשר להחזיק בגרסה הזאת? מילא, יש שרפה פעם אחת ואתה אומר שהיו חסרים מים. אבל התקנו ברז לאחר השרפה הראשונה. מתחנו צינור. פתאום אתה בא, שוב שרפה, הצינור לא תקין, הברז לא עובד, מים אין. זה מה שקרה פעמיים. איך אתה, חבריך או מי שבעמדתך – ושמעתי את עמדתך בגרסה א' – תצביעו בעד השארת הייעוץ בבנקים?

מה אני אומר? אני אומר שאם נצביע על הגרסה של סילבן שלום, שהיא לא אופטימלית ויש בה הרבה ליקויים, אנחנו נאלץ את הממשלה ואת הבנקים לבוא אלינו בחודשים הקרובים עם הצעה לתיקון, כי כך אי-אפשר לחיות.

קריאה:

— — —

היו"ר י' עזרן:

ביקשתי. הוא לא מפסיק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כך אי-אפשר לחיות, לא בגרסה א' ולא בגרסה ב'. אבל גרסה ב' נותנת — — —

היו"ר י' עזרן:

אתה מבטיח לי ואתה לא מסיים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא הבטחתי לקיים. עכשיו אני מבטיח לקיים. הבטחתי רק לסיים, אבל לא לקיים את ההבטחה.

היו"ר י' עזרן:

באמת הבנקים התחייבו לקיים את מה שהם מבטיחים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לכן אני אומר, חבר הכנסת גדליה גל, אם נצביע בעד גרסה ב', שהיא לא עמידה, אבל היא אומרת לבנקים ולממשלה: כך אי-אפשר להמשיך, אנחנו רוצים שינוי. נתנו לכם עשר שנים. לא עשיתם את זה, הכנסת עושה את זה, ואז נביא להבראה בתיקון שיבוא מייד.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

יושב-ראש הוועדה, בבקשה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח לראות פה בדיון הזה את חבר הכנסת משה נסים, משום שאנחנו, מרבית החברים האחרים, בילינו והתדיינו בנושא הזה עד שעה 01:30 לפנות בוקר, ואנחנו, פחות או יותר, יודעים מה האחר חושב. אנחנו גם עושים את זה בוועדת הכספים.

אבל, עולים חברים בזה אחר זה ואומרים: החלופות לא אופטימליות. יש הרבה פעמים מצבים בחיים שאין בהם חלופה אופטימלית. אני בטוח שלו היה פתרון אופטימלי כאשר משה נסים היה שר האוצר, מן הסתם לא היינו ממתינים עד היום.

משה נסים (הליכוד):

אז זה היה בלתי אפשרי.

דן תיכון (הליכוד):

לא שמעת. אני הערתי – – –

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

תן לי לפי דרכי. אם כל מה שאני אומר לא נכון, אז אני יכול כבר להפסיק.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להסביר לך מה היה מצב שוק ההון אז.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

עזוב. אני אומר שיש מצבים בחיים שבהם אנחנו צריכים לבחור חלופה והיא לא הכי טובה בעולם, משום שהאויב של הטוב זה המצוין, ואין חלופה שלישית שאפשר לשים אותה מחר בבוקר. אני יכול להניח שלו היתה חלופה אופטימלית לפני כך וכך שנים, ודאי שמשה נסים היה מביא אותה. אלא מה? היו בוודאי נסיבות שלא אפשרו את הדבר הזה. גם היום, כאשר בא חבר הכנסת דן תיכון ואומר: יש לי חלופה אופטימלית, כוונתו לעוד ארבע שנים, ובצדק הוא אומר לא למחר בבוקר. השאלה היא, אם על החלופה האופטימלית לעוד ארבע שנים אנחנו צריכים להחליט היום, או שמא לבחור אחת מהשתיים האלה.

משה נסים (הליכוד):

אבל זה עדיף.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

מייד אני אמשיך, ואני חושב שיש גם תשובה על העניין הזה. פתחתי היום את הדיון ואמרתי, שמשום מה, עשרות המרכיבים שיש בחוק הזה, מעבר לשתי החלופות האלה, מעבר לייעוץ, כאילו מתגמדים לעומת הוויכוח על שתי החלופות האלה, כאילו הכול נמצא בשתי החלופות האלה. לו חשבתי ששתי החלופות האלה, אחת טובה מאוד ואחת גרועה מאוד, לא הייתי ממליץ בפני הוועדה להביא לכאן שתי חלופות. מתי יש טעם להביא שתי חלופות? כאשר אחת קצת יותר טובה, השנייה קצת פחות טובה ויש ויכוח, ואין זה אסון אם יבחרו את חלופה ב' ולא את חלופה א' ולהיפך. אמרתי שאני גורס את חלופה א' מהטעם הפשוט, משום שאני רוצה להטיל על מי שימכור מחר קופת גמל בבנק, מי שימכור תוכנית חיסכון, מי שימכור מק"ם או פק"ם, תהיה עליו האחריות של יועץ הנובעת מתוך החוק

הזה. ואילו מי שבוחר את חלופה ב' ידע שהוא פוטר את כל אלה שמחר ימכרו בבנק חבילות למיניהן מכוח החוק הזה. לכן אני חושב שחלופה א' טובה מחלופה ב'.

דן תיכון (הליכוד):

אבל, אתה מבטל את שני המשברים. אתה לא מביא בחשבון שני משברים.

היו"ר י' עזרני:

מה המשמעות של האחריות הזאת, אם רק ארוויח, זה בסדר, ואם אפסיד – לא?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

המשמעות היא, שאם תיתן עצה בניגוד אינטרסים אתה תיתבע לדין, כי יש בחוק הזה שורה של כללים שעל-פיהם צריך לעבוד, ויש אחריות של הבנק על העניין הזה.

אני יודע שכל מה שחבר הכנסת דן תיכון או אני נאמר היום והוא קשור בבנק ישראל, תיכף יגידו: נו, שני החבר'ה האלה מטפלים בבנק ישראל. אנחנו ודאי וודאי לא מטפלים בבנק ישראל. הצענו מה שהצענו. היה ויכוח בלתי רגיל על ההצעה שלנו. נתפסנו כאילו בתוך ההנהלה שרצינו לשים על בנק ישראל או המפקח על בנק ישראל או המועצה העליונה – יהיו שני נציגים של הסקטור העסקי מתוך שבעה. מסביב לעניין הזה עשו מהומה שלמה, כאשר הלז בהצעה שלנו היה, שאנחנו גורסים שעל בנק ישראל צריך להיות פיקוח, ואנחנו רוצים שהפיקוח הזה יהיה מנותק מהכנסת ומנותק מהממשל, שהוא יהיה עצמאי בבנק ישראל. אבל, אני חושב שביטא את זה הבוקר חבר הכנסת דן תיכון. מה שהוא אמר זה נכון. אנחנו לא יודעים מה יצא בסופו של דבר. אנחנו הנחנו על סדר-היום הלאומי את הנושא, שבבנק ישראל לא ייתכן, ב-1995 ואילך, שהריבית והמדיניות המונטרית, שער החליפין, ייקבעו על-ידי איש אחד. כל השאר פתוח לדין ולוויכוח. לכן כל מה שאומר עכשיו, אין לו שום קשר עם הוויכוח שיש לנו עם בנק ישראל.

שימו לב כמה אנחנו מצליפים בבנקים והם נותנים לנו סיבות טובות להצליף בהם, אם כי נעשה עוול לא קטן כאשר אנחנו אומרים "בנקים", כשם שנעשה עוול לא קטן כשאנחנו אומרים "המתנחלים" או שאומרים "חברי הכנסת", כאילו הכול עשויים מקשה אחת. אבל כך אנחנו נוהגים לעשות.

אני סמוך ובטוח שאם היה בנק ישראל עוקר את העשבים השוטים בבנקים, כפי שהרשות לניירות ערך עקרה את העשבים השוטים בבורסה, יכול להיות שהיינו מדברים אחרת. לכן, כאשר יש ויכוח בין נציג בנק ישראל ליושב-ראש הרשות לניירות ערך, אריה מינטקביץ, ואני צריך לשאול את עצמי איזו עצה מקצועית אני צריך לקבל לגבי פיקוח על היועצים ואיך מפקחים עליהם, צר לי לומר, אני מעדיף את חוות הדעת המקצועית בעניין הזה של יושב-ראש הרשות לניירות ערך. אני יודע שאם אנחנו נשאיר, לפי גרסה א', את הייעוץ בבנקים, תפקח עליהם הרשות לניירות ערך, כי הם יפעלו על-פי חוק הייעוץ. לכן אני תומך בגרסה א'. לא אני המצאתי אותה. הביא אותה חבר הכנסת סילבן שלום דרך ועדת משנה לשוק ההון על-פי דרישת הרשות לניירות ערך, ואני אימצתי אותה, גם בגלל ההיגיון

שבה. אבל, אני אומר יותר מזה, מה המוניטין שיש לבנק ישראל בניקוי עשבים שוטים, כל העשבים השוטים שאנחנו מדברים עליהם בשבועות האחרונים?

אבל החוק היום יתקבל אם בגרסה א' ואם בגרסה ב', והשאלה היא, מה קורה מחר בבוקר. אני כבר ציינתי ואמרתי, שוועדת הכספים תתפנה לבדוק מה קרה בשוק ההון בשנתיים האחרונות. נשב על זה בכל הרצינות.

משה נסים (הליכוד):

אולי היה מתאים קודם לבדוק ואחר כך להביא את החוק?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אני כבר ציינתי ואמרתי, שעל החוק הזה עובדים כבר שנה וחצי.

דן תיכון (הליכוד):

יכול להיות שיהיה לך עוד משבר.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

הרי כל פעם באים ואומרים, למה אנחנו לא לומדים מארצות אחרות. כל פעם שאני לוקח ספרות, מתברר משום מה שמשברים שיש אצלנו קורים גם במקומות אחרים. כשאצלנו קרסו בנקים, קרסו בנקים למשכנתאות בקנה מידה אדיר בארצות-הברית. כשהיה משבר החקלאות, היה משבר שם. לו ראיתי איזו מדינה שאני יכול לומר ביחס אליה, כזה ראה וקדש והכול בסדר – אין דבר כזה.

משה נסים (הליכוד):

כתוב: סדנא דארעא חד הוא.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

היות שכבר הסכמנו שבחוק הזה יש אלף ואחד דברים מעבר לייעוץ, אינני מציע להמתין עם זה. הרי בעוד שבועות מספר, ייקח עוד חודשיים, הממשלה תניח את חוק קופות הגמל, וכאשר נדון בחוק קופות הגמל, אחת השאלות הראשונות שתעלה בוועדה תהיה, האם להשאיר את קופות הגמל

בבנקים או להוציא את קופות הגמל מהבנקים. כך שממילא נידרש לנושאים האלה. עכשיו מציעים להמתין עם החוק הזה עד אשר נברר את כל הדברים, ואני אומר: בואו נעביר את החוק הזה. אני מציע להעביר אותו בגרסה א', כדי שתהיה אחריות גלויה וידועה על הבנקים, עם פיקוח הרשות לניירות ערך, וממילא – בין שנרצה ובין שלא נרצה – נידרש לנושא המכשירים הפיננסיים במהלך הזמן הקרוב, אם ביוזמת הוועדה לבדיקת מה שקרה בשוק ההון ובבנקים, ואם במסגרת הדיון על קופות הגמל, שממילא יביא אותנו לשאלה, האם להשאיר את הקופות בבנקים או להוציא אותן.

משה נסים (הליכוד):

מתי הכניסה לתוקף של גרסה א'?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

גרסה א' נכנסת לתוקף מיד; גרסה ב' בעוד שנה וארבעה חודשים.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני היושב-ראש. חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סקר שנעשה ב"ערב חדש" בטלוויזיה, קבע ש-73% מהציבור תומכים בחלופה ב', כלומר בהפרדת הייעוץ מהבנקים. 27% בעד החלופה הראשונה. עשו סקר ואלו התוצאות – 73% נגד השארת הייעוץ בבנקים.

אני רוצה להגיד לידידי, חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים – – –

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

עם נימוק כזה, אני מצביע בעד.

רון נחמן (הליכוד):

73% מהציבור. ראינו זאת גם בחוק הבורסה: הממשלה העלתה, אחר כך נאלצה להוריד. ברגע שאחוז כזה גבוה של הציבור אומר דעתו, הציבור יודע מה הוא אומר, יש לציבור שכל ישר. הציבור לא

מבין פלפוליסטיקה. הציבור יודע: אני משקיע כסף, אני סומך על מישהו שאצלו אני משקיע, אני מתייעץ עם מישהו, אני סומך עליו כאשר אני מתייעץ אתו, כי אני מן ההדיוטות – אני לא בקי בתחום הזה, שהוא מאוד מסובך.

אנו, חברי הכנסת, גם אני אישית, איננו מבינים בדברים הללו, ואנו סומכים על חוות דעת מקצועיות של האוצר או בנק ישראל. אם מישהו מתיימר לומר שהוא מבין את הדברים הללו – אני בספק. 73% מהציבור אומרים כי יש לנתק את הבנקים מהייעוץ; הציבור חכם.

דן תיכון (הליכוד):

סליחה, מה היו השאלות?

רון נחמן (הליכוד):

אין לי השאלות, יש לי התשובות.

דן תיכון (הליכוד):

חשוב מאוד מה שאלו.

רון נחמן (הליכוד):

אני לא יודע, אולי תבדוק.

היו"ר י' עזרני:

האם אלה 73% מהציבור הנצרך לבנקים? אני מודיע לך שיש לפחות 50% מהציבור שאינו נזקק לבנקים.

רון נחמן (הליכוד):

אני לא ערכתי את הסקר, חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

שמעת על זה בוודאי.

רון נחמן (הליכוד):

קיבלתי את הידיעה, לא קיבלתי את השאלות.

דן תיכון (הליכוד):

חשוב לדעת אם שאלו: האם אתה בעד הוצאת הייעוץ מהבנקים.

רון נחמן (הליכוד):

אני בטוח שלא שאלו אם לרדת מרמת-הגולן או לא. שאלו אם זה יהיה נפרד או לא נפרד. 73% בשאלה כזו או אחרת, זהו רוב מוחץ.

אני רוצה לומר, ידידי חבר הכנסת גדליה גל, יש אי-אמון של הציבור במערכת הבנקאית. אנו חשים זאת בישיבות הוועדה. אתה רואה את המתח כאשר מופיעה המערכת הבנקאית. תופעה חמורה היתה הלובינג שעשו כאן לאחרונה. ביקשו להיפגש אתי אנשי בנקים מסוימים, ונימקו זאת בכך שכאילו יצטרכו לפטר חלק מהעובדים שלהם, כתוצאה מכך שהייעוץ יצא מהבנקים ליועצים חיצוניים. אני לא חושב שזו השאלה העומדת על סדר-היום. אני חושב שמה שעומד על סדר-היום זו השאלה, האם הציבור מאמין למערכת הבנקאות, תומך בה, לא בורח מהחיסכון, משקיע את הכסף ורוצה לחסוך – או נוסע לחוץ-לארץ, קונה מכל הבא ליד, ובעצם רואים את העכשוויזם פועל גם במערכת הבנקאות.

אמרתי בדיונים, שהסיטואציה הנוכחית מסוכנת ביותר, כאשר אתה רואה את מאזן התשלומים, ועוד יותר את המאזן המסחרי של ישראל. כאשר אומר נגיד בנק ישראל שהתופעה של בריחת חיסכון, ירידה ב-22% בחיסכון – – –

דן תיכון (הליכוד):

20%.

רון נחמן (הליכוד):

זו ירידה אדירה בחסכונות הפרטיים. זו תופעה מסוכנת ביותר לכל המשק. למה יש ירידה בחיסכון?
לדעתי יש לכך שני פרמטרים: הפרמטר הראשון הוא, שהציבור שומע מהממשלה כל מיני תחזיות לא
כל כך אופטימיות, לא בתחום הכלכלי – בתחום המדיני. אין מה לעשות, אומרים שאלה קורבנות
השלום בלבנון, קורבנות השלום בתל-אביב וברמת-גן – אין מה לעשות. אומר התושב: אין מה לעשות
– כן לעשות. ניקח את הכסף, נוציא אותו בטורקיה, נוציא אותו ביוון, נוציא אותו בהודו, נוציא אותו
באמריקה, נוציא אותו על מסעדות, נוציא אותו על צריכה. הוא אומר: אכול היום, כי מחר תמות. אכול
ושתה, כי מחר תמות, נכון, אדוני?

היו"ר י' עזרן:

כתוב: כי מחר נמות.

רון נחמן (הליכוד):

אכול ושתה, כי מחר נמות. כאשר הציבור מקבל את המסר הדפיטיסטי הזה – – –

היו"ר י' עזרן:

זו ממש כלכלה מדינית.

רון נחמן (הליכוד):

זו כלכלה מדינית, משום שהתחושה הפשוטה שלו היא: יש לי חסכונות, הגיע זמן פירעון החסכונות,
האם אשקיע אותם לתקופה נוספת של 10-15 שנים, או שאנצל אותם. לפי מה שהממשלה הזאת
עושה, אני לא יודע לאיזה כיוון הם מושכים. יש אי-ודאות לגבי הדרך, והוא אומר: לפחות ננצל את
הדברים עכשיו. לכן החיסכון יורד.

הדבר השני שגורם לירידה בחיסכון, הוא רמת החיים. הציבור עלה ברמת החיים; אתה לא יכול
להוריד אותו מרמת החיים הזו. מכיוון שהוא רוצה לשמור על אותה רמת חיים, הוא מחפש מקורות
כספיים לשמור עליה. מאין ייקח את הכסף? מהמשכורת? החסכונות שלו הם המקור היחיד. יש לו
איזה אוצר קטן, ואז הוא אומר עוד הפעם: כדי לשמור על עצמי ברמה הזו, אשבור את החיסכון, לא
אפקיד אותו, אנצל אותו – אשמור על עצמי באותה רמה. אלה הם הדברים שלפי דעתי מביאים
לבריחה של אנשים מהחיסכון.

על החומות הסיניות, על הפרדת הבנקים מקופות הגמל, נושא שהעלה יושב-ראש הוועדה, רציתי
לומר: דנו במשך שלוש השנים האחרונות על ההפרדה הנדרשת בין הבנקים לבין המוסדות הבנקאיים
האחרים. מערכת הבנקאות היא מונופול, ואם איננה מונופול, הייתי נותן לה שם אחר – קרטל, הייתי
אומר. ניסיתי לבדוק את הדבר דרך מערכת העמלות. ביקשתי לבדוק איך מערכת הבנקים גובה
עמלות. ביקשתי טבלת השוואה מבנק ישראל לגבי כל הבנקים, ורק כעבור שנה אולי קיבלתי את

הנתונים מהבנקים; לא מה שהם מדפיסים על קירות הסניפים, כדי שהלקוח יסתכל ויאמר שזו מערכת העמלות – גם זאת על-פי דרישת ועדת הכספים של הכנסת. ביקשתי את הקודים של המחשב, אילו הוראות נותן הבנק למחשב שלו, שעל-פיהן מחשבים את העמלות. לקח לי כשנה, אדוני היושב-ראש, לקבל את הנתונים. עכשיו בנק ישראל מכין לפי דרישתי את כל טבלת ההשוואות, כדי שהאזרחים ידעו מה העמלה ולמה לוקח אותה הבנק.

כדי להעלות מס, צריך לעבור את ועדת הכספים של הכנסת, ולפעמים גם חקיקה ראשית – מסלול של מכשולים. הבנקים יכולים להחליט בישיבת דירקטוריון או הנהלה, "טראח" במכה אחת, להעלות את העמלות ולשנות את התנאים. אתה יודע את זה? אני יודע את זה? אנחנו, חברי הכנסת, יודעים את זה? לא, אף אחד לא יודע. מי כן יודע? חשבונות הבנקים שלנו.

עוד לפני שלוש שנים, כאשר היינו אורחיו של יושב-ראש הבורסה, חיים שטסל, יצאה כתבה לעגנית ומעליבה, הייתי אומר, של עיתונאי אחד בעיתון יומי מפורסם: מה מבינים חברי הכנסת בנושא הבורסה? הכול היה אז ב-high – ברמת פעילות גבוהה. הבורסה עלתה, נתנו הלוואות ל-24 שעות. תיקח הלוואה. היועץ אמר: תיקח הלוואה, תיכנס לחגיגה. ניפחו את השוק. כמה חברי כנסת, לא חכמים גדולים, שאלו שאלות. אני שאלתי אז את יושב-ראש הבורסה: מניין לך הביטחון שמה שקרה במשבר הבנקים בשנות ה-80 לא יחזור עכשיו בשנות ה-90, והוא יהיה הרבה יותר גדול? לא היתה תשובה. אבל בעיתון היה כתוב: מה מבינים חברי הכנסת? אתה יכול לראות את הפרוטוקולים של ועדת הכספים, שבישיבותיה התרענו והזהרנו. והבורסה נפלה, ומי אשם? כמה מתווכים? כמה יועצים? אני לא יודע. בנק ישראל? המפקח על הבנקים? הרשות לניירות ערך? ככל שהכישלון גדול יותר, כך יש פחות אשמים.

נכון, יושב-ראש הוועדה שיבח את מר מינטקביץ, כולנו חייבים תודה לאריה מינטקביץ על שידוד המערכות ועל החריש העמוק שהוא עשה, על השלטת חוק וסדר בתחום מערכת הבנקים, הבורסה וכל שוק ההון. אבל איפה הם היו כל הזמן? מה יקרה מחר אם מינטקביץ לא יהיה? אם אינני טועה, גם הוא נתמנה על-ידי שר האוצר, או לפחות בהמלצתו. האם אנחנו יכולים לסמוך על אדם זה או אחר ככל שהוא טוב? אנחנו צריכים מערכת שתפעל לאורך זמן.

הבנקים מוחקים חובות. האם אדוני היושב-ראש יודע שהבנקים הולכים למחוק לקיבוצים למעלה מ-2 מיליארדי שקל? אלה חובות אבודים במאזנים של הבנקים. מי אשם בכך שהם נתנו את ההלוואות האלה? למי שייכים הבנקים? – לכולנו, אלה בנקים מולאמים. איך בהינף קולמוס מוחקים מיליארדים? איך יכול להיות דבר כזה.

היו"ר י' עזרן:

הם טוענים שאלה כלל לא הלוואות אלא ריבית.

רון נחמן (הליכוד):

בתחשיבים זה לא משנה אם זו ריבית או שאלה הלוואות, אתה רואה את הסכומים בחובה או בזכות. אני שואל שאלה פשוטה: בשביל לבטל ולמחוק 2.1 מיליארדי שקל ועוד חובות אבודים של מערכות

נוספות – כבר מחקו חובות קודמים בהיקפים כאלה – מה צריך? ממה הם יכולים למחוק? – מזה שלבנקים היו רווחים אדירים; אם לא היה להם רווח לא היה להם ממה למחוק. אני משתומם, איזה מין מערכת בנקאות זו כשהיא סגורה וחץ מן המפקח על הבנקים אין לאיש שליטה עליה? זו תופעה לא טובה, תופעה קשה, שמביאה למשברים בכל עשור. זו תופעה מסוכנת, כי היא פוגעת בכל בית אב בישראל החל מהפקיד שחוסך את החסכונות הקטנים, הפועל בחקלאות, המנכ"ל, המנהל וחברי הכנסת, כולם באותה חגיגה.

יש חמישה בנקים גדולים, ושלושה הגדולים ביותר. תרשה לי, אדוני, להתייחס למשכורות של הבנקים. אנחנו מדברים על העלאת שכרם של חברי הכנסת, של מנכ"לי חברות, של מורים, מורות, של תמרוץ למערכת החינוך. אני מסתכל על הדיפרנציאציה בתוך מערכת הבנקאות. אולי יסבירו לי, למה מנכ"ל בנק לאומי לישראל צריך לקבל משכורת שעולה על משכורתו של נשיא מדינת ישראל, או של ראש הממשלה, או של שר החוץ – אני לא מדבר על חברי הכנסת, אנחנו לא עושים כלום – או של מנכ"ל תע"ש, מנכ"ל חברת החשמל, הגופים הגדולים במשק? מדוע הם צריכים לקבל שכר מסוים, ואילו מנכ"לי הבנקים מקבלים משכורות עתק? למה? האחריות שלהם יותר גדולה? אנחנו מכסים עכשיו את הגירעונות שלהם. אם כולם היו גאונים כאלה עם משכורות עתק, למה מדינת ישראל צריכה לשלם את הדפיציטים שלהם?

היו"ר י' עזרן:

הם יותר רנטביליים.

רון נחמן (הליכוד):

הם יותר רנטביליים. אני חושב שיש טעם לפגם בסחיבה כלפי מעלה של משכורות במוסדות של המדינה, והבנקים הם של המדינה, כי הם מולאמים. זו דוגמה לא טובה. אני לא רוצה לקבוע כמה צריך לקבל כל אחד ועל-פי מה, אבל ההבדלים עצומים. זה בא לידי ביטוי בדוחות האחרונים של הסטטיסטיקה שהוצגה בפנינו. רואים לפיה שהעשירון העליון ברח עוד יותר מהעשירון התחתון. ומי זה העשירון העליון? זה שמקבל 14,000, 15,000, 17,000 שקל לחודש ברוטו? – לא. יש מעליו מאיון עליון. כל זה במערכת הבנקאית.

אדוני היושב-ראש, סיכומי של עניין, במערכת הזאת – – –

רענן כהן (העבודה):

איך ייתנו ייעוץ ביישוב שלך?

רון נחמן (הליכוד):

תודה שהערת את תשומת לבי. חבר הכנסת סילבן שלום, העליתי בוועדת הכספים את השאלה, האם הייעוץ של הבנקים חל במדינת ישראל או גם מחוץ למדינת ישראל?

סילבן שלום (הליכוד):

יש – – של שטחי האזור כמו מדינת ישראל.

רון נחמן (הליכוד):

לא. אם כך האלוף צריך לעשות חקיקה בעניין זה.

רענן כהן (העבודה):

היועצים ביו"ש יהיו מהרשות הפלשתינית.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, מי אמר לך שאריאל נמצאת מעבר ל"קו הירוק"?

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש היום בחוק הגדרה מפורשת והבחנה בין ישראל לבין מה שמוגדר "האזור". כל חוק שמתקבל בכנסת איננו חל אוטומטית מזרחה לכפר-קאסם. בנאום הקודם שלי העליתי את השאלה הזאת ולא הייתי בטוח בתשובה. מה שאמר לי חבר הכנסת סילבן שלום מדליק אצלי אור אדום, משום שהבנקים במעלה-אדומים לא יהיו חייבים לפעול על-פי החוק הזה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה לא נכון, יש היום התניות. גם כאשר בנק פועל בשטחים הוא חייב לפעול על-פי חוק. יש זכות לבנק שפועל במעלה-אדומים להעלים מסים? אתה חי באריאל, אתה יכול לא לשלם מס? היינו אצלך בסיוור של ועדת החוקה, והיועצים המשפטיים הסבירו שאין שום בעיה.

רון נחמן (הליכוד):

תודה על ההערה שלך. חבר הכנסת גולדשמידט, כך או כך צריך לעשות את החוק הזה, בוורסיה זו או בוורסיה זו, זה איננו משנה. צריך להעביר את החוק הזה, ואם אחר כך יידרשו תיקונים, נצטרך להכניס אותם. הייתי מבקש שיירשם בפרוטוקול שכל החלטה שתתקבל, אם זו ורסיה התומכת בהשארתי הייעוץ בבנקים, אם זו ורסיה התומכת בהוצאת הייעוץ מן הבנקים, כפי שקובע הסקר – אני מבקש שכחבר ועדת הכספים אתה וכולנו נהיה ערים לכך – הרי שהחוק הזה חל על כל האזרחים בכל היישובים מבקעת-הירדן, דרך מעלה-אדומים, גבעת-זאב, אפרת, קדומים, אלון-מורה. בכל היישובים שבהם יש בנקים ובכל אותם מקומות חייבת להיות תחולת חוק זה, שתיתן פתרון ואפשרות לכל התושבים להתייעץ על-פי הוורסיה שתתקבל כאן בכנסת.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

חבר הכנסת גדעון שגיא. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני משתתף בדיון הזה עוד מאתמול בלילה. אני רוצה להסביר – – –

פיני בדש (צומת):

עד 01:45.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני יכול להעיד, שב-01:45 הופיע חבר הכנסת פיני בדש בפתח הכנסת, אחרי שכיבו את האורות במליאה, ואמר: יש לי חוק, מה קורה עם החוק שלי, באתי במיוחד מתל-אביב. אמרנו לו: קח מפתח, תפתח את המליאה ותעביר את החוק.

פיני בדש (צומת):

אמרת לי: תדבר כל הלילה ובבוקר נצביע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל, חבר הכנסת פני בדש לא קיבל את העצה שלנו והוא הלך לישון.

בדברים של קודמי, חבר הכנסת רון נחמן, שמעתי כמה דברים בקשר למדיניות הכללית של הממשלה בתחום הכלכלי. הוא דיבר על נושא החיסכון והציג נושא אמיתי. על-פי הפרמטרים במדינת ישראל, היחס בין אחוז החיסכון מהתוצר לבין אחוז ההשקעה מהתוצר הוא יחס גדול מדי, קרי, החיסכון ירד. ההיקף של החיסכון, בעיקר החיסכון הפרטי, ירד במשק הישראלי. זו שאלה חשובה, שחייבים לדון בה במערכת שמקבלת החלטות בבנק ישראל, במשרד האוצר. גם אנחנו, בוועדת הכספים, חייבים לדון בשאלה, מה קרה שהחיסכון ירד בעוד במדינות אחרות במערב אירופה החיסכון הוא ברמה יותר גבוהה.

אני רוצה להזכיר לך, ידידי חבר הכנסת רון נחמן, שהשבוע היה נגיד בנק ישראל בוועדת הכספים, יום לאחר הדיון בממשלה. הנגיד הציג תמונת מצב כלכלית שאני חושב, בלשון המעטה – וזה הנגיד, שהוא אדם עצמאי ובלתי תלוי, הוא לא איש פוליטי, וטוב שהוא כזה, כולנו מסכימים ומברכים על כך – שמבחינת מדינת ישראל היא בלתי רגילה על-פי כל אמת מידה; קודם כול בפרמטרים שהוא הציג: עלייה דרמטית בייצור התעשייתי, עלייה דרמטית ביצוא, ירידה דרמטית באבטלה.

פני בדש (צומת):

עליה דרמטית בגירעון המסחרי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אי-העלאת נטל המס. מייד אגיע לגירעון המסחרי. לא רק שאין העלאה בנטל המס, יש ירידה בנטל המס. פה צריך להבחין בין שני מושגים. יש מושג – וזה קצת מבלבל לפעמים – שנטל המס על היחיד ירד. נטל המס מבחינת ההיקף הכללי של גביית המסים עלה. מדוע? משום שהפעילות הכלכלית במשק עלתה באופן דרסטי. אם הפעילות הכלכלית עולה, אז גובים יותר מסים, כי יש יותר מס ערך מוסף ויש יותר מס הכנסה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת ויינשטיין, הרי יש לך פה הסתייגות ויש לך הזדמנות להגיד שכל מה שאני אומר אינו נכון. אז אל תפריע לי עכשיו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

עד עכשיו שתקתי, אבל מודדים את המסים כאחוז מהתל"ג.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בסדר, אבל זה לא סותר את מה שאני אומר. עובדה, מעבר למינוחים הכלכליים המדויקים, אני מודה לך שהסכמת עם הדברים שאמרתי, שהמצב הכלכלי במשק הוא מצב טוב. הדבר המדהים ביותר שאמר הנגיד הוא, כי זה שהחיסכון ירד זה נכון, אבל מצד שני הוא הציג תמונת מצב של עלייה דרמטית באחוז הצריכה הפרטית והצמיחה הציבורית.

עכשיו כל אחד יכול לבוא עם הפסיכולוגיה שלו. אני שומע לא מעט דוברי אופוזיציה שבאים ואומרים: העלייה הדרמטית בצריכה פירושו של דבר שהציבור לא מאמין בכלכלה. כאשר אין כסף לצרוך, אז הציבור כן מאמין בכלכלה? עובדה שיש מקורות פנויים לציבור הישראלי, והם כל כך גדולים עד שהביאו לידי כך שיש עלייה דרמטית בצריכה.

דבר אחד לא אמר הנגיד בעת ההרצאה שלו, ועל כך אני מיצר, וגם עליו עמד חבר הכנסת רון נחמן – על הפער הגדול מדי בחברה הישראלית בין רמות השכר. נדמה לי שההערכה היתה אחד ל-11.

אני זוכר יחד אתך, שלפני כחודש הובא לוועדת הכספים סקר המשכורות בחברות במשק, והסתבר שהן נעות בין – אם אינני טועה – 600,000 ל-900,000 או מיליון שקל לשנה, בלי הוצאות נלוות. מדובר במנהלים הבכירים ביותר, שעה שהרווחיות של החברות ירדה ב-25% או 28%. אחד הטענות הקשות שהוצגו לנו בוועדת הכספים היתה, שאחת הדרכים החמורות של החברות, בעיקר החברות הנסחרות בבורסה, היא להמיר חלוקת דיווידנד ורווחים לציבור ולהשאיר את הכסף בחברה ולקחת את הכסף בדרך של משיכת משכורות מנהלים, ולית דין ולית דיין בעניין הזה. אני הצטערתי מאוד לראות שברמות השכר הגבוהות במשק, ברמת המנהלים הבכירים, מככים המנהלים של התחומים הפיננסיים, בעוד המנהלים התעשייתיים, למשל, אף שהם לא נמצאים בתחתית השכר, חס וחלילה, נמצאים הרבה מתחתם מבחינת רמת השכר.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, היתה אימרה בהתאחדות האכרים – אתה בא מקיבוץ – שמצב הפרדסנות טוב, אבל מצב הפרדסנים גרוע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אין מערכת משקית שאין לה פגמים, התמונה הכללית המצטיירת במשק הישראלי, כשאנחנו עומדים לקראת תקציב 1996 היא תמונה אופטימית, היא תמונה טובה, היא תמונה חזקה, היא תמונה שמקבילה אותנו בהרבה מובנים למה שקורא הנגיד הארצות במזרח הרחוק שקיבלו "בום" כלכלי

אדיר וצמיחה בסדרי גודל מאוד גדולים. הצמיחה שלנו, של מדינת ישראל, בשלוש השנים האחרונות היא גדולה בהרבה מהצמיחה הן בארצות-הברית והן בארצות אירופה.

אני הייתי מצפה שגם אתם תבואו ותגידו: בסדר, יש לכם טענות על ערוץ-7, יש לכם טענות על מדיניות הממשלה הביטחונית והמדינית; תגידו לפחות מלה טובה בתחום הכלכלי, כי בתחום הכלכלי הממשלה הזאת עשתה דברים ועושה דברים חשובים, שבאים לידי ביטוי גם בתחושה של האזרח. היה סקר בטלוויזיה הישראלית לפני כחודשיים, בתוכניתו של חיים יבין, והוא הראה שביעות רצון ברמה מאוד גבוהה של מרבית מגזרי המשק מהמצב הפנימי ומהמצב הכלכלי.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת גולדשמידט, זו תשואה ריאלית? צמיחה אמיתית או בגלל הכסף שמצוי בידי הציבור – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

איך הכסף מצוי בידי הציבור?

היו"ר י' עזרן:

הלואאות, בנקים, חובות. אני שואל.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא. אדוני היושב-ראש, ברגע שמראים צמיחה ביצוא והרחבת יצוא באחוזים ניכרים, והרחבת ייצור תעשייתי בקצב של – אם אינני טועה – 6% או 7% בשנה, שזה המון, זה לא הלואאות, זה כסף שנובע מייצור, מפעילות כלכלית אמיתית, לא מעסקי אוויר ולא מבועות.

אני רוצה לעבור לבנקים. אני הולך לשים את נפשי בכפי ולעשות משהו מאוד לא פופולרי. כיוון שהיום להכות בבנקים ולהגיד כמה שהבנקים נוראיים זה הדבר הכי פופולרי ומביא לך הכי הרבה מחיאות כפיים. המערכת הפוליטית, שיש לה חושים מאוד טובים, במיוחד לחברי הכנסת שרוצים להיבחר פעם נוספת, וזה טבעי וזה לגיטימי, הם מרגישים שכלל שיקו בבנקים כן ייטב להם מבחינה פוליטית. אני רוצה לגלות פה סוד, שלפני שנכנסתי לכנסת בקדנציה הזו, מישהו נתן לי עצה ואמר לי: תשמע, קח לך נושא כמו הבנקים ותרביץ בהם.

פיני בדש (צומת):

או הקיבוצים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא הציעו לי להרביץ בקיבוצים. את העצה הזו נתנו כנראה לחברי הליכוד בכנסת הזו. לי הציעו: תרביץ בבנקים. ככל שתרביץ יותר בבנקים, תצבור יותר ויותר פופולריות ונקודות זכות בציבור הרחב.

אני אומר את הדברים האלה כרקע לטענות שיש כלפי המערכת הבנקאית במדינת ישראל, עם כל הכעס, ועם כל הדברים שאמרתי במהלך הדיונים בחוק הזה, במהלך 24 השעות האחרונות. המערכת הבנקאית במדינת ישראל יש לה חלק חשוב מאוד בהתפתחות הכלכלית המואצת של המדינה בשנים האחרונות. אני לא רוצה להרחיב מעבר לזה, אבל מוכרחים לזכור את זה. אי-אפשר כל הזמן רק להכות ולהכות, צריך גם להגיד איזו אמת, גם אם האמת הזו לא מזכה אותך במחיאות כפיים פוליטיות.

אני חוזר ואומר לגבי הצעת החוק שעומדת לפנינו כאן, שאם היתה הצעה שאומרת להוציא את הייעוץ מהבנקים עם מכירת המכשירים הפיננסיים, זאת היתה הצעה מושלמת מבחינתי. זאת היתה הצעה נכונה.

גדעון פת (הליכוד):

הגרסה השלישית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מה שאנחנו קוראים גרסה ג', שלא קיימת, כי זו גרסה שלמה, שהולכת עקב בצד אגודל אחרי ההחלטות, ההמלצות, של דוח ועדת-בייסקי ואחרי השכל הישר.

גדעון פת (הליכוד):

במרוצת זמן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כן, בתוך שנה, שנתיים, כי ה-conflict of interests שיש היום במערכת הוא בלתי נסבל ואי-אפשר אפילו לבוא בטענות. ברגע שאתה מרוויח מעמלות כתוצאה מפעולות של קנייה ומכירה של ניירות ערך, אתה תרצה שיקנו עוד ועוד ניירות ערך.

אני בהחלט חושב שצריך להוציא את הייעוץ מהמערכת הבנקאית. ואם תתקבל היום גרסה ב', שזו הגרסה שהוצגה על-ידי ועדת המשנה בראשותו של חבר הכנסת סילבן שלום, אני קורא לנו, לחברי ועדת הכספים בראשותו של חבר הכנסת גדליה גל, בשום פנים ואופן לא להסתפק בהחלטה שתתקבל היום בכנסת. כי אם אנחנו נסתפק בהחלטה הזאת שתתקבל היום בכנסת, אנחנו נעמיד מכשול בפני הבנקים, אנחנו נעמיד מכשול בפני פקידי הבנקים, כי הם יצטרכו להמשיך ולשווק את התוכניות הפיננסיות שלהם, על-פי הצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום, ולא תהיה להם ברירה; דרך השיווק הם יצטרכו לייעץ. זה יהיה ללא רישוי, זה יהיה ייעוץ לא מוסדר, זה יהיה ייעוץ שעלול חס וחלילה להביא את פקידי הבנקים, שהם ישרי-דרך, ברי-לבב ותמי-לבב, לכך שהם יעברו על הוראות החוק. הדבר החשוב ביותר לנו הוא, שכנסת ישראל לא תעביר חוק שיהיה בבחינת גזירה שהציבור לא יעמוד בה.

לכן, אם אכן תתקבל הצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום, זה יהיה רק חלק מהמלאכה, ועלינו יהיה לסיים אותה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי חבר הכנסת סילבן שלום הגיש הצעת חוק, אולי הוא התכוון לעשות סדר בבנקים, ובכל מקרה אני מברך אותו על מה שעשה. היה לו רצון טוב. אבל, כשאני בא לבדוק האם ההצעה שלו ישימה, המסקנה שלי היא שהיא בשום אופן אינה ישימה, חד וחלק.

אם הוא היה מוביל בצורה הוגנת הצעה שיכולה להיות מתפקדת, נכונה – כי בשבילי האזרח חשוב, הצרכן חשוב, וחוצץ ממנו לא מעניין אותי ולא כלום, ניחא. איך אנחנו עושים מצד אחד ייעוץ של הבנקים, ועם זאת עושים הפרדה לגבי השיווק. לא יכול להיות מצב שהבנקים ימשיכו להיות המשווקים של עשרות ומאות קרנות שלהם, ועם זאת לומר להם, אתם לא מייעצים. את זה לא למדתי בשום אוניברסיטה. 14 שנים אני סטודנט, לא למדתי דבר כזה. אם היו אומרים: אנחנו רוצים את שני הדברים – מוסכם, מקובל, עם כל הביקורת.

לכן אני אומר, שצריך היום להעביר את חלק א'. נלמד מחלק א', נעשה הגבלות, ומאוחר יותר נלך לחלק ב'. וחבל שההסתייגות שלך היום, חבר הכנסת גדעון פת, לא היתה כאן. כי היא ההסתייגות הכי משכנעת, הכי נכונה. אבל מה לעשות שהתקנון אומר לנו להצביע רק על מה שיש ולא על מה שחושבים.

לכן אני, כיושב-ראש הקואליציה, אפשרתי היום חופש הצבעה, ואינני עושה שום פעולה בין חברי הכנסת שיבואו להצביע בעד גרסה כזאת או אחרת, כי אני מאמין שיש להשאיר את זה לשיוקל דעתם. אבל, כשאני בודק את הנתונים, אני בעצם שוכנעתי ללכת להצעה הסבירה יותר, הנכונה יותר, הטובה יותר, האמיתית יותר. היא לא מושלמת, אני אומר זאת באופן ברור. ואני מקווה שברגע

האחרון חבר הכנסת סילבן שלום גם כן יחליט לשנות את עמדתו ועמדת סיעתו ואת יכולתו להעביר את מה שהוא רוצה להעביר.

אני רוצה להגיד מלה טובה אחת לבנקים.

שמואל אביטל (העבודה):

תימנע, תאמין לי שזה יותר טוב. אחרי הפשעים שהם עשו, אשר התגלו בחודשים האחרונים, מוטב להימנע.

רענן כהן (העבודה):

ידידי וחברי חבר הכנסת שמואל אביטל, למדתי בחיים שכל דבר בעתו. לא מזמן תקפתי את הבנקים על כל מיני דברים שהם עושים, שאסור להם לעשותם. הם אפילו חרגו מסמכותם. עכשיו אני בא לעסוק בנושא אחר. גם בדברים הרעים יש דברים טובים. זה כלל בחיים, כך לימדו אותנו.

שמואל אביטל (העבודה):

— — —

רענן כהן (העבודה):

אבל אני מדבר עכשיו אל עם ישראל.

היו"ר י' עזרני:

אנחנו יודעים שחבר הכנסת אביטל לא מאוהב בבנקים, וזה בלשון המעטה.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לומר, שאם אני מסתכל בתמונה של 1991-1995, ואם אני מסתכל על תקציב המדינה ועל התוצאות של תקציב המדינה, אז בחינוך והשכלה למשל הגענו להעלאה של 76% בתקופה הזאת. שום ממשלה לפני כן לא עשתה זאת. האם יכולנו לעשות זאת בלי עזרת הבנקים? אותו דבר בממשל, בכלכלה, ביצוא ויבוא ובדברים אחרים. מי עמד לצד אותם אנשים? – הבנקים.

עם זאת, צריך בהחלט לשים הגבלות. אני רוצה לעמוד על ההגבלות. אני רוצה שיהיה ברור מה תפקידם של הבנקים, עד היכן הם נותנים אשראי. אני רוצה שיהיו יועצים בשלוש דרגות: דרגה א' – ייעוץ מסוים; דרגה ב' – ייעוץ אחר, וכו'.

יש שאלה שמטרידה אותי, ואני רוצה לדבר בהגינות. מה יעשה אותו אדם שנמצא ביבנאל, יישוב קטן? האם בתוך יכולה באמת ללכת ליבנאל, והיא תיתן ייעוץ לאותו אדם על 1,000-2,000 שקלים?

לכן אנחנו צריכים לראות מהו המבנה האמיתי. וייתכן שנצטרך להגיע לכך שיהיה חוק נוסף, איך אנחנו משקיעים, איך אנחנו שומרים על האדם המשקיע, איך אנחנו שומרים על הזכות של אותה אוכלוסייה בפריפריה, איך אנחנו מבטיחים לאותם אנשים שכספם יישמר. השאלה היא, איך אני מבטיח שיהיו יועצים מוסמכים בכל שלב של ההחלטה, איך אני מבטיח שהבנק לא ייתן סכומים שהם מעבר ליכולתו של אותו אדם. כלומר, איך אני שומר על הבנק וגם על האיש; איך להבטיח שמערכת הספרות תהיה הגיונית; איך אני מבטיח שתישמר זכותו ועוצמתו של הלקוח והוא לא ייפגע. אלה שאלות אמיתיות, שצריכות לעמוד על סדר-יומה של החברה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני מבקש לשאול שאלה. חבר הכנסת רענן כהן, עד אתמול לא היתה אפשרות להביע דעה אישית, כי היתה החלטת ממשלה, ועכשיו יש חופש הצבעה. אני כידוע בעד הפרדת הייעוץ מהבנקים, כי נאמנים עלי הדברים שאומרים עד היום חברי ועדת-בייסקי.

לפני יומיים כתב פרופסור מרשל סרנט מאמר מצוין, שהאינטרס הציבורי מחייב להפריד את הייעוץ מהבנקים, ובמפולות של 1993 ו-1983 היו מעורבים הבנקים. השאלה: מה אני אומר לציבור? מה אתה מציע לי שאני אגיד לציבור? האם אתה יכול לשכנע אותי להצביע אחרת? אני מנסה לשכנע אותך להיות בעד הפרדת הייעוץ.

רענן כהן (העבודה):

אני אשכנע אותך מדוע לא. כבוד השר שטרית, אני רוצה לשכנע אותך בדבר אחד, ואני סומך על היכולת של הבנקים. מי שמכיר את הבנקים – –

דן תיכון (הליכוד):

רואים שלא קראת את החוק.

רענן כהן (העבודה):

אדוני השר, אם היו מציעים לנו היום הפרדה טוטלית, כוללת, שהשיווק לא יהיה בבנק עם הוצאת הייעוץ, הייתי מסכים אתך.

דן תיכון (הליכוד):

יש הסתייגות, אתה יכול להצביע בעדה.

רענן כהן (העבודה):

לא, אין הצעה כזאת, לא קיימת.

דן תיכון (הליכוד):

יש, יש הסתייגות כזאת. אל תתחייב, כי יש.

רענן כהן (העבודה):

אני לא רוצה להסתמך על הסתייגויות. אני יודע למה אתה מתכוון. דן תיכון, אני מסתמך כרגע מבחינה כלכלית. הבעיה היא שלא מוציאים את השיווק, כי אומרים לך, השיווק יישאר בבנקים. בשיווק יש תפ"ס, "גדיש", אני לא יודע מה, אלפי מניות של הבנקים. אז מה, הם לא יכולים לדבר עם אנשים? הם לא יכולים להגיד? זה רציני להוציא את הייעוץ מהבנקים כאשר השיווק נשאר בבנקים? זו הבעיה האמיתית, זו השאלה המרכזית. אני מקווה שהצלחתי בתפיסת עולמי הדלה לשכנע את כבוד השר, שכאן יש בעיה אמיתית. ייתכן מאוד שנצטרך לעשות חקיקה נוספת כדי לפתור את הבעיה הזאת, כי אחרת כל הפריפריה תיפגע. אני מודה ואני מקווה שהשפעתי על השר.

היו"ר י' עזרן:

אתה השתדלת לשכנע בחצי דקה.

חבר הכנסת דן תיכון, אתה מוכן לוותר על תורך?

דן תיכון (הליכוד):

לוותר לעובדיה עלי?

היו"ר י' עזרן:

אני לא רוצה שתבוא אלי בטענות.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא, אל תוותר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש לעשות סדר.

היו"ר י' עזרן:

איזה סדר? אנחנו הולכים לפי הסדר. איזה סדר אתה רוצה לעשות?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני יודע שעד השעה 19:10 מתקיים הדיון.

היו"ר י' עזרן:

לי אמרו הפוך.

חבר הכנסת דן תיכון, אתה עולה?

דן תיכון (הליכוד):

אני מוכן.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, תעלה.

שר האוצר א' שוחט:

אני יכול לקבל את רשות הדיבור לקראת הסוף?

היו"ר י' עזרן:

בוודאי. כבוד השר, זכותו לפי התקנון, בלי שום עשיית טובה.

שר האוצר א' שוחט:

מאה אחוז.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני אחריו.

היו"ר י' עזרן:

כן.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גולדשמידט ישנו? חבר הכנסת אלי גולדשמידט טען טענה, מדוע העניין הזה לא הובא להכרעה בזמן שלטון הליכוד, והוא ציין לשבח את הפתיחות שמגלה ממשלת העבודה היום בזה שהיא מביאה את העניין להכרעה. אני לא מקבל את הטענה הזאת. צריך להבין שרפורמות בשוק ההון אפשר להביא לחקיקה בעת שקיים שוק הון, אבל בין השנים 1983 ו-1991 לא היה שוק הון, וכשארין שוק הון אין מה לשנות בו, כי ברור שהרקע לא מתאים. השאלה הזאת של הוצאת הייעוץ מהבנקים עמדה לנגד עינינו במשך שנים רבות, אבל כשלא היה שוק הון, לא היה ייעוץ, וכשלא היה ייעוץ, לא היה מה להוציא. לכן, ביחס לשאלה מדוע זה לא הובא קודם לכן: זה לא הובא קודם לכן, קודם כול משום שלא היה רקע; שנית, משום שהבנקים שהיו בבעלות הממשלה דאגו לכך שהממשלה לא תיאזר לחוקק חוק שיוציא את הייעוץ מהבנקים.

שר האוצר א' שוחט:

למה לא עשיתם את זה במשך 15 שנים? למה לא ראו אתכם בכלל בחקיקה הבנקאית?

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, אני לא יודע את מי לא ראו, אותך או אותי. שמעת? אני לא יודע את מי לא ראו, אותי או אותך.

שר האוצר א' שוחט:

אם תצעק – – –

דן תיכון (הליכוד):

בעניין הזה לפחות מדובר היום בהצעת חוק שלי, אז אל תטיף מוסר, כי בכל השנים האלה אתה ישבת ואתה היית בין אלה שסיכלו את הצעת החוק שלי, כשהיית יושב-ראש ועדת הכספים.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, השאלה של השר לא היתה מופנית אליך באופן פרטי. השאלה היא איפה הייתם כשלטון, לא איפה היה דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת רן כהן הגיע. חבר הכנסת מיכאל איתן – – –

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, אני תומך בך, בתחום הזה אתה עקבי.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, הגיע חבר הכנסת רן כהן. אתה שאלת איפה הוא היה יומיים, מדוע קולו לא נשמע, קולו בקול של חבר הכנסת רמון.

רן כהן (מרצ):

יש לי הצעה בשבילך: תלך לפרוטוקול ותראה את קולי "כתוב" על פני כל יום האתמול. סיפקתם חומר כל כך מרשיע נגד הליכוד, שלא שתקתי לגביו. היה יום שחור מבחינתכם אתמול. אתמול לא הייתי? אתה מחפש אותי?

מאיר שטרית (הליכוד):

קולו בקריאות ביניים אפילו יותר חזק משלך, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

זה טוב שהנושא מתעורר, אבל ערוץ-7 בוער בעצמותיו של חבר הכנסת רן כהן. אני במקומו לא הייתי מתגאה במה שנעשה אתמול. אות הקלון בוודאי ייפול לא רחוק ממך, לאור מה שנעשה אתמול. זה לא היה יום יפה לשרת התרבות שולמית אלוני. אם אתה מסכים למה שנאמר בערוץ-7 ואם אתה לא מסכים, אות הצטיינות ומדליה היא לא תקבל על מה שהיא עשתה אתמול.

ועכשיו לגבי החוק.

היו"ר י' עזרן:

בוא נפסיק לעסוק בקלקולים ונעסוק בכלכלה.

דן תיכון (הליכוד):

ועכשיו לגבי החוק. אדוני השר, תקשיב.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

היא שרת האמנויות, לא התרבות.

דן תיכון (הליכוד):

שרת התרבות. בכוונה לא דיברתי על אמנויות, דיברתי על תרבות.

רענן כהן (העבודה):

אם חבר הכנסת דן תיכון אומר "חינוך", הוא יודע מה הוא אומר.

דן תיכון (הליכוד):

תרבות, על תרבות דיברתי.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אתה רוצה לשכנע אותי שאני צודק בעמדה שלי בעניין הבנקים?

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת שטרית, בואו נדבר עכשיו על החוק. החוק, עם כל הניסיונות שנעשים כאן, הוא חוק של חבר הכנסת דן תיכון, שמתבסס על המלצות ועדת מאיר גבאי, שמנסות להתייחס לדוח-בייסקי, ודוח-בייסקי עומד ביסודו של העניין הזה. הכנסת יכולה והכנסת היום תקבור את מסקנות-המלצות ועדת-בייסקי, אדוני השר, ואומר לך גם מדוע. אתה לכאורה ציטטת את פרופסור מרשל סרנט, אבל לא היית כאן אתמול כשאני הסברתי שמרשל סרנט נואש מהיכולת של הבית הזה לאמץ את המלצות בייסקי, והוא בא ואמר: אני מוכן לעשות מילימטר אחד קדימה ובלבד שאנוע פעם אחת קדימה כחלוף תשע שנים. ואני אומר לך בסגנון הבוטה שלי בנושא הזה: גרסה א' לא ישימה, גרסה ב' לא ישימה. מה שצריך היה לעשות זה להוציא את הייעוץ מן הבנקים, אבל אי-אפשר לעשות את זה, לדברי בייסקי, כל עוד אין שיטה חלופית, אין שיטה אלטרנטיבית. מה אני בעצם מציע בהסתייגות שלי? להוציא את הייעוץ מהבנקים, אבל, בעוד כשלוש-ארבע שנים. במשך אותה תקופה תקום שיטה אלטרנטיבית.

מה אומר חבר הכנסת רענן כהן? הוא אומר שהוא דואג לאנשים הקטנים. אני בכלל אוהב מאוד את אלה שדואגים לאנשים הקטנים בנושא בורסה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אז למה אתה לא אוהב אותי?

דן תיכון (הליכוד):

הוא מדבר על אנשים עם 3,000 שקל או 6,000 שקל, ואני אומר שאנשים כאלה, חבר הכנסת רענן כהן, אסור להם בכלל לעסוק בבורסה.

רענן כהן (העבודה):

לא אתה ולא אני קובעים להם, הם קובעים לעצמם.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, תקשיב לי. כשאתה מסתכל על הטרגדיות המהלכות כאן במסדרונות הכנסת, אתה מבין מה גרמו הבנקים לאנשים הקטנים האלה.

לכן השאלה אינה מה יעשה מר כהן בקריית-שמונה או מה תעשה גברת לוי בחדרה. הבעיה היא שצריך לבחון את האלטרנטיבות.

גרסה א' מנציחה את השיטה הנוכחית. כמובן, החוק עוסק גם ברישוי ובניהול תיקים, ומענה ואילך כל יועץ שיועסק על-ידי הבנקים יוכרח לעבור בחינות, ויש להניח שהרמה המקצועית תעלה, ועל כך כולם מברכים. אבל גרסה א' אומרת: מה שהיה הוא שיהיה.

עכשיו אני מגיע לגרסה ב'. בגרסה ב' יש הצהרת כוונות טובה: יוצא הייעוץ מן הבנקים, אבל – – –

השר לענייני דתות ש' שטרית:

קיים עניין השיווק.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה שיווק, חבר הכנסת שטרית?

היו"ר י' עזרן:

אפשר לשווק בלי ליעוץ?

דן תיכון (הליכוד):

אני הולך היום לבנק ואומר: קיבלתי את משכורתי, משכורת חבר כנסת, 7,400 שקלים נטו. אני בא אל הפקיד שלי ואומר: שמע, יש לי כסף לטווח של חודש ימים. מה אתה מציע לי לעשות? יאמר הפקיד היעוץ: אתה יודע? חוקקו חוק בכנסת שאסור לי לדבר אתך. מה אני עושה אז?

מובן שאם הפקיד אומר ללקוח שלו: שמע, אתה יודע מה, תקנה מק"ם, תקנה פק"ם, תקנה תוכנית חיסכון, תקנה אופציה טובה לטווח קצר – הוא עובר עבירה. כלומר, אנחנו הופכים את כל עובדי הבנקים לעבריינים בפוטנציה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

מדוע? הם יתיירו לעשות זאת.

היו"ר י' עזרן:

אף שזה באמת אבסורדי ולא מובן גם לי, אבל יש אפשרות לנתק בין הדברים. אני בא ואומר לך: יש לך כסף, 7,400 שקל, הנה אפשרויות א', ב', ג', ד' – תבחר לך.

דן תיכון (הליכוד):

לא, זה ייעוץ.

היו"ר י' עזרן:

למה? אני מניח בפניך את האפשרויות ואתה תבחר. אני לא ייעצתי לך.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא יכול לעשות זאת. אתה צריך לשאול את הלקוח שלך, לכמה זמן הוא רוצה להשקיע, מה הם הסיכונים שהוא רוצה ליטול על עצמו, האם הוא מוכן להסתפק בתשואה קבועה למשך תקופה קצרה, או הוא רוצה להסתכן למשך תקופה ארוכה יותר. זה נקרא ייעוץ.

הדילמה הזאת, האבסורד הזה יעמוד לנגד עיניו של הלקוח, יעמוד לנגד עיניו של האיש שינסה לשווק ולא לייעץ. לדעתי, אנחנו מלכתחילה עושים מעשה חקיקה כשאנחנו מניחים הנחה שאי-אפשר לעמוד בה.

אין לי טענות אל מי שמתפתה, כי אמרתי לך שאני את גרסה א' שונא עוד יותר מאשר את גרסה ב'. שהרי גרסה ב' היא גרסתו של בנק ישראל, ומה רצה בנק ישראל? הוא בכלל תמך בהשקפה, שאומרת שאת הייעוץ יש להוציא לחלוטין מן הבנקים. הוא אמר: היה לנו ניסיון בשנת 1983; זה כבר עלה 9.3 מיליארדי דולר. היה לנו משבר בשנת 1994; נראה שגם הוא גרם לנזקים שאת היקפם אנחנו לא יודעים. ולכן, צריך להוציא את הייעוץ מן הבנקים.

אלא שקרה מעשה נסים. פתאום, בנק ישראל, בהתייעצויות פנימיות, החליט לשנות את עמדתו. במקום לדרוש להוציא לחלוטין את הייעוץ מן הבנקים, הוא אימץ לעצמו איזו גרסה-לא-גרסה שאי-אפשר לחיות אתה, שאי-אפשר לחיות בלעדיה, ובעצם כל הבנקים נקלעו למצב בלתי-אפשרי.

לכן, אני מציע לכל אחד, כשהוא מעיין בהצעת החוק, לשים לב להסתייגות שלי, האומרת שיש להוציא לחלוטין את הייעוץ מן הבנקים. אין לי פתרון, אדוני היושב-ראש, אני לא יכול להבטיח לך שאם תתקבל ההסתייגות הזאת יש אלטרנטיבה מיידית. ההסתייגות שלי אמרה, שהייעוץ יוצא כחלוף שלוש-ארבע שנים, ועד אז תיווצר האלטרנטיבה. אבל זה בלתי אפשרי היום לדבר על מה שיקרה בעוד שלוש-ארבע שנים.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

מותר לשאול אותך שאלה?

היו"ר י' עזרן:

לא, לא, כבוד השר.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אם היו כותבים שיווק שווה לביצוע הוראות מכירה וקנייה, וזאת הכוונה, כל המאטריה שאתה הסברת כאילו יש בה סתירה, נופלת אז. מכיוון שביצוע הוראות מכירה וקנייה – כן; לייעץ – לא. זה הכול, זאת הכוונה. ואם יהיו ליקויים, נתקן אותם אחרי כן.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת – – –

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אתה מתעקש לקרוא לי חבר הכנסת. כבר יותר טוב תקרא לי פרופסור. יותר קשה היה לי להיות פרופסור מאשר חבר כנסת. הפכתי להיות חבר כנסת בן-לילה.

דן תיכון (הליכוד):

שכני וחברי השר שמעון שטרית, הבעיה לא פשוטה. אני יודע בעד מה אני לא, אני נגד גרסה א', בבירור ובהחלטיות. אני אומר לך שגרסה ב' היא גרסת בנק ישראל, מפוקפקת מאוד, יוצרת המון בעיות. אבל, היא מזיזה אותנו סנטימטר אחד, ואולי גם זה לא, לכיוון של מצב בלתי-אפשרי. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך. יש לי אחר כך מה לשאול אותך, אבל לא עכשיו.

בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, משבר מניות הבנקים היה המשבר החריף ביותר בכלכלה הישראלית בשנים האחרונות. כידוע, משבר המניות הזה, שנגרם עקב העובדה שהבנקים ויסתו את מניותיהם, הביא למצב שמשק המדינה נכנס לבעיה קשה, וזה עלה, אדוני שר הדתות, למדינת ישראל למעלה מ-9 מיליארדי דולר, ליתר דיוק עד היום – 9.3 מיליארדי דולר.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

יותר, 12 מיליארד דולר בערכים של היום.

דן תיכון (הליכוד):

זה נגרם גם בגלל האינפלציה והיחלשות הדולר.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא מדבר כרגע על שער החליפין עם השקל, אבל בערכים דולריים זה עומד על 9.3 מיליארדי דולר, ולית מאן דפליג שאלה סכומי עתק, שווי ערך לכל הערביות האמריקניות שאנחנו מקבלים.

צאו ולמדו ונסו לחשוב, חבר הכנסת רביץ, מה נותן למשק הסכום של 9.3 מיליארדי דולר, כמה דברים שנעשו במשק.

ועדת-בייסקי, שקמה בעקבות אותו משבר, כותבת בעמוד 362 של הדוח שלה דברים מפורשים כהאי לישראל: "ביסוד התנהגות זו של הבנקים עמד ניגוד האינטרסים הבולט שבו היו נתונים עקב היותם משמשים בתפקידים שונים שמעצם מהותם יש ניגוד ביניהם". ועוד ממשיך דוח ועדת-בייסקי ואומר: "נראה לנו ששני שיקולים אלה חוברים יחדיו ומוליכים למסקנה שרצוי לנתק את הבנקים מעיסוקם כיועצים וכברוקרים של מניות, וכמנהלי קרנות נאמנות העוסקים במניות ובקופות גמל".

היו"ר י' עזרן:

גם קופות גמל?

עובדיה עלי (הליכוד):

גם קופות גמל.

"אולם, התנאי לכך הוא שניתן לבנות מערך אלטרנטיבי במחיר סביר ואשר יש סיכוי ממשי שלא יסבול מן הליקויים שאפיינו את המערך הנוכחי".

למען הצדק, דוח-בייסקי ממשיך ומפרט ומציין: "אנו ערים לאפשרות שהדבר אינו בר-ביצוע היום. משום כך אנו ממליצים כי תיבחן האפשרות להתארגנות מתאימה תוך תקופת זמן מספקת, שבסופה ייאסר על הבנקים ליתן, ישירות או בעקיפין, שירותי ברוקרים ושירותי ייעוץ בכל הנוגע למניות".

היו"ר י' עזרן:

מה זה, כבודו, "תקופת זמן מספקת"? תשע שנים זה לא מספיק?

עובדיה עלי (הליכוד):

זה מה שאני טוען. אדוני היושב-ראש, זו בדיוק טענתי, זה בסיס הטענה, ואני רוצה להמשיך בכך יותר מאוחר.

בעמוד 363 כותב בייסקי בסעיף (א): "יִאסר על הבנקים לעסוק, ישירות או בעקיפין, במסחר במניות, להבדיל מהשקעה בהן על חשבונם הם". ובסעיף (ב) הוא ממשיך ואומר: "יִאסר על הבנקים להיות, במישרין או בעקיפין, מנהלי קרנות נאמנות שעיסוקן המלא או החלקי הוא במניות וכן יִאסר עליהם להיות מנהלי קופות גמל". סוף ציטוט מדוח-בייסקי.

ואני שואל אתכם, רבותי חברי הכנסת, מה קרה מאז, מה השתנה מאז? הבנקים השתנו, שוק ההון השתנה? הקונפליקט הזה, ניגודי האינטרסים שיש מטבע הדברים בין בנק, מטבע היותו בנק, לבין בנק שמייעץ ללקוחותיו לרכוש מניות – מה השתנה בהם, מה נפתר? האם הקונפליקט הזה התבטל פתאום? ניגודי האינטרסים היו ואינם? מה קרה מאז? שום דבר לא התרחש. הקונפליקט הזה, conflict of interests, ניגודי האינטרסים האלה הם עדיין בעיה קשה מאוד, שלא נפתרה. גם היום כל אחד ידמיין לעצמו באיזה מצב יעמדו פקיד הבנק, יועץ ההשקעות או מנהל התיק שהוא עובד בנק, כאשר יבוא לקוח. באיזה מצב יעמוד אותו פקיד? הוא ישווק וימכור מניות של בנקים אחרים, של חברות אחרות. הוא צריך לשווק את המניות שלו, של התאגידים הקשורים לו, של התאגידים הריאליים שלו? הרי כאן יש ניגוד עניינים בולט, שלא ניתן לפתרון.

כן, אדוני היושב-ראש, אני לא רואה מנוס מהפרדה ברורה ומוחלטת בין הבנק כבנק שעוסק בתפקידים המסורתיים שלו כבנק, בתחום שוק ההון, לבין גורם אחר שיעסוק בייעוץ בכל מה שקשור לייעוץ ולניהול תיקים בנושא מניות.

היו"ר י' עזרון:

איך עושים את זה?

עובדיה עלי (הליכוד):

ואחת השאלות שנשאלות – והיא נשאלה גם בדוח-בייסקי ונאמרה שם במפורש – היא בדבר הצורך למצוא אלטרנטיבה. המשק לא ערוך לכך שמייד יגיע למצב שתהיה הפרדה מוחלטת, ונושא ניהול התיקים והייעוץ יכול להימצא במצב קשה אם לא תימצא חלופה מתאימה, אם לא יימצא מסלול אלטרנטיבי שימלא את החלל הזה, ואין ספק שהדבר דורש זמן. זה יכול להימשך, אדוני היושב-ראש, שנתיים, שלוש וארבע שנים, עד שהמשק יתאים את עצמו, ואני חושב שבסופו של דבר חלל כזה מתמלא.

היום מצויות בארץ חברות רציניות מאוד, חבר הכנסת ורדיגר, שהן מהגדולות בעולם שמתמחות בתחום הזה של ניהול תיקים, של ייעוץ, כמו "מריל לינץ'", כמו "שירסון" וכמו אחרות. אבל, בעוד החברות האלה משמשות גם את ממשלת ישראל בתחום ההנפקות, כשרוצים להנפיק משהו, כשרוצים לעסוק בתחום ההפרטה, ומשמשות את המשק, הן עדיין לא נכנסו לתחום הזה של ניהול תיקים, מפני שהקטע הזה היום סגור לחלוטין; וכשהבנקים עוסקים בכך, אין שום תמריץ לחברה רצינית מבחוץ או מהארץ לבוא ולעסוק בתחום שהבנקים עוסקים בו. ובעצם העובדה שהם גם נותנים

את האשראי וגם עומדים במגע ישיר, בלתי אמצעי עם הלקוח, יש להם יתרון יחסי גדול מאוד על כל חברה אחרת שתבוא ותעסוק אך ורק בניהול תיקים ובייעוץ. אבל, אם יימצא מסלול נפרד ותהיה הפרדה מוחלטת בין הבנקים לבין ניהול תיקים, אני משוכנע שהחברות הרציניות האלה, הגדולות ביותר בעולם, יבואו לארץ לעסוק בתחום הזה.

מדובר כאן בתחום שמגלגל עשרות מיליארדי שקלים, 50-60 מיליארד שקל. זה שוק הון גדול מאוד, ויש כאן תמריץ גדול ורציני לכל חברה רצינית לבוא ולעסוק בתחום הזה. אני משוכנע שזה יפתח מסלולים חדשים לחברות בארץ שיתמחו בתחום הזה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מי מפקח עליהן?

דן תיכון (הליכוד):

הרשות לניירות ערך.

עובדיה עלי (הליכוד):

מי שאמור לפקח על העניין הזה זו הרשות לניירות ערך.

היו"ר י' עזרן:

ולמשקיע הקטן תהיה נגישות לחברות ענקיות כאלה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אחת השאלות שנשאלו, גם בוועדת הכספים, גם בכל שיחה במליאה ובכל מקום אחר, היא מה קורה עם המשקיע הקטן, האם לצורך 10,000 או 20,000 שקל הוא יוכל ללכת למנהל תיק, למנהלי תיקים? איך מנהלי התיקים ינהלו לו את התיק? כמה זה יעלה לאותו משקיע קטן?

אני אומר כאן שני דברים: קודם כול, אני מעריך שאם אנחנו מסדירים את העניין הזה בחוק, אפשר להסדיר גם את הנושא הזה. אני גם לא חושב שכל עם ישראל צריך לעסוק בבורסה ובניירות ערך, ואם מישהו רוצה בכל זאת לעסוק בעניין הזה, המסלול הזה יהיה פתוח בפניו ויהיה מוסדר ומסודר. לשם כך יש חוק, לשם כך יש תקנות, לשם כך יש רשות לניירות ערך והנהלת הבורסה שעוסקות בתחום הזה, ואין ספק שאת כל החללים האלה אפשר למלא ולסגור, עד כמה שניתן בדברים האלה, בצורה משביעה רצון.

לסיכום הדברים, מלכתחילה אני בעד הגרסה שמפרידה הפרדה מוחלטת, מה שחבר הכנסת דן תיכון מכנה "גרסה ג'", שהיא לא קיימת, אבל גרסה זו היא בהחלט הדרך הנכונה, שעולה בקנה אחד עם דוח-בייסקי. זו הדרך שהיינו צריכים לבחור בה – הפרדה מוחלטת, ולמנוע, מצד אחד, את ניגודי האינטרסים, ומצד אחר, לפתוח מסלול חדש שיאפשר להגיע בתחום הזה של המניות לייעוץ בהשקעות, לפתוח דרך סלולה ודרך טובה. אבל, משלא קיימת הגרסה הזאת באופן מעשי, אין ספק שהגרסה העדיפה והמועדפת חייבת להיות בכל זאת הגרסה המדוברת על הפרדה, מפני שכאן צריך לראות בראש ובראשונה את הלקוח, וצריך שצורכי המשק יעלו בקנה אחד עם דוח-בייסקי, כדי שמשבר דומה לא יבוא ויתרחש עלינו, חלילה, בשעה כזאת או אחרת. תודה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

רבותי, כשנכנסתי לכאן לנהל את הישיבה, נאמר לי שהדיון יימשך עד 19:00.

אני אשמע אותך, אם יש לך מה לומר, חבר הכנסת סילבן שלום.

גם לדברי המחמירים או המאריכים ביותר, הדיון יימשך עד 19:10. שר האוצר אמור להיות אחרון הדוברים. אם חבר הכנסת סילבן שלום רוצה לדבר חמש דקות, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הבעיה היא לא אתי. הבעיה היא עם זה שיבוא אחרי, חבר הכנסת מיכאל איתן, שרוצה גם לדבר, ומאחר שאני מסכם את העניין – – –

היו"ר י' עזרן:

נתפטר אתו.

סילבן שלום (הליכוד):

תן לי גם קצת כבית-הלל, אם אני מוותר כל כך הרבה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אתה מביא לכאן היום הצעה ממשלתית חשובה מאוד להסדיר את כל העיסוק בייעוץ ההשקעות ובניהול תיקים. הצעה זו, שהייתי שותף לגיבושה, עם שתי

הצעות נוספות פרטיות הולכות לעשות סדר בשוק ההון. כל הדברים שהיו שם לובנו עד האחרון שבהם, והגענו למצב שאנחנו מחייבים רישוי ובחינות והתמחות, הון עצמי והתאגדות כחברה, וכל הדברים הכי טובים שיש – ועדת משמעת, כל הקריטריונים, חובות אמון, מניעת ניגודי עניינים וכו'. בנושא אחד, לפי דעתי, טעיתם. בעצם זו לא טעות שלך דווקא, כי מי שהביא את החוק זה אריה מינטקביץ, והטעות "בגדול" היא של אריה מינטקביץ. כי ההצעה שלו להשאיר את הייעוץ במערכת הבנקאית היא הצעה רעה. אם אתה נתת לה יד – לצערי הרב, בסופו של דבר מי שמגיש את החוק זה אתה. מדובר בהצעה רעה, מדובר בהצעה גרועה.

כל הדיבורים כאילו ההצעה שאני מביא תשאיר את הייעוץ במערכת הבנקאית ובעצם תביא למצב של ייעוץ ללא פיקוח, ולכן צריכים להקצין ולהוציא לגמרי את המכשירים הפיננסיים – אני אומר למר מינטקביץ: תעשה את זה בעצמך, למה אתה צריך לבוא ולהגיד שההצעה שלי היא לא טובה מספיק להוציא את הייעוץ? זו הצעה ממשלתית; תשנה את סעיף 9(א) ותקבע שתאגיד בנקאי לא רשאי לעסוק בייעוץ תיקים. למה צריך לבוא ולהגיד שההצעה שלי לא תוציא עד הסוף, אף שההצעה שלי כן תוציא עד הסוף?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אבל למה אתה לא הצעת ללכת עד הסוף?

סילבן שלום (הליכוד):

אני בדיוק עכשיו מדבר על העניין. ההצעה שלי קובעת בסעיף 9(ב)(1), שתאגיד בנקאי אינו רשאי לעסוק בייעוץ השקעות.

נשאלה השאלה, מה קורה עם אותם מכשירים פיננסיים שיש בידי הבנקים. בידי הבנקים יש קופות גמל, קרנות נאמנות, תוכניות חיסכון וכו'. האם להוציא אותם מהמערכת הבנקאית? אין ספק שבשלב היותר מאוחר צריך לעשות את זה. נכון לעכשיו, לפי דעתי, זה היה מביא – 1. להוצאת הייעוץ; 2. זה היה מונע מהרבה מאוד אזרחים במדינת ישראל את הנגישות לשוק ההון. למה אני מתכוון? אם אנשים גרים בפריפריה והם רוצים לקנות מניה, המקום היחיד שיש להם הוא סניף הבנק, שבו יוכלו לתת את הוראת המכירה והקנייה. אין מקום אחר. לכן את הוראות המכירה והקנייה הם ימשיכו לתת דרך הבנק, אבל, בלי לקבל את הייעוץ מהבנק. לכן, כשבאים ומהלכים אימים על עובדי הבנקים – יפטרו אתכם – וכאן מסתובבים עשרות עובדי בנקים השואלים מה יקרה אתם – המצב לא ישתנה, חוץ מהעניין של הייעוץ עצמו. 'בוא לקוח, ירצה לקנות קופת גמל, ירצה לקנות קרן נאמנות, ירצה לקנות תוכנית חיסכון – זה מה שיש לי; אבל ייעוץ – לא. אומרים, זה לא ריאלי. למה זה לא ריאלי? כי אנשים יבואו, ישאלו את פקיד הבנק, פקיד הבנק יאמר להם בכל מקרה, ואז יהיה ייעוץ ללא רישוי וללא פיקוח. אני טוען – לא. למה לא?

אדוני שר האוצר, בהצעת החוק הממשלתית שלך נקבע שמי שנותן ייעוץ ללא רישוי דינו שנתיים מאסר. לא רק שדינו שנתיים מאסר, הוא גם צפוי אולי לקנס מינהלי. אבל מעבר לזה, הוא יהיה צפוי לתביעה אזרחית ממני.

שר האוצר א' שוחט:

הוא לא ייתן ייעוץ.

סילבן שלום (הליכוד):

יפה. לכן הוא לא ייתן ייעוץ.

שר האוצר א' שוחט:

הוא ייתן שיווק.

סילבן שלום (הליכוד):

הוא יהיה צפוי לתביעת נזיקין ממני אם נתן ייעוץ. ואז הוא ייתן את מה שהוא צריך לתת.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת סילבן שלום, איך אתה רואה אדם שלא מבין במניות אבל רוצה להשקיע, יש לו קצת כסף, והוא שואל את פקיד הבנק, מה שאתה קורא לו שיווק. מה הוא יהיה, כאילם? לא יפתח פיו? מה הוא יגיד לו?

סילבן שלום (הליכוד):

השאלה שלך היא שאלה שחוזרת כל הזמן. ואז הוא מכיר את פקיד הבנק הזה 30 שנה, הוא לא יגיד לו? אמרתי לך – הוא לא יגיד לו, כי הוא צפוי לסנקציה פלילית, לסנקציה של תביעת נזיקין של מיליונים, לכן הוא לא יגיד. מה יעשה אותו אדם? שואלים, ממי הוא יקבל ייעוץ? אני אומר: בין ייעוץ רע לבין אי-ייעוץ בכלל אני מעדיף אי-ייעוץ בכלל. היום הוא מקבל ייעוץ רע.

מי מגיע לייעוץ בבנקים? השכבות הגבוהות? – לא. להן יש ברוקרים פרטיים, יש להן מנהלי תיקים. הן מנהלות את כל נכסיהן דרך מנהלי תיקים. ולפיכך יוצא מצב שכל הפעולה מתבצעת דרך מנהל התיק; כל הייעוץ וכל ההשקעה. אלה שבאים לבנק הם אלה שחושבים באמת ובתמים שהם הולכים לקבל ייעוץ, אבל מה שהם מקבלים זה לא ייעוץ, כי כשיושב פקיד הבנק הוא מקבל הכוונה מהמשרד הראשי בתל-אביב, מההנהלה הראשית שאומרת לו על אילו מניות להמליץ היום. הוא לא יודע למה אומרים להמליץ, אבל הנהלת הבנק יודעת שיש לה ניגוד אינטרסים ויש לה עניין להריץ מניות כאלה או מניות אחרות. היינו במצב כזה גם ב-1983 כשהיה ויסות, והיינו במצב כזה גם ב-1993.

היה משבר של מניות הבנקים. משבר מניות הבנקים הביא לכך שבסופו של דבר הרבה מאוד אנשים הפסידו את הכסף. בעקבות זה היה דוח ועדת-בייסקי, שהכול חזרו עליו. דוח ועדת-בייסקי המליץ להוציא גם את הייעוץ וגם את המכשירים הפיננסיים. הוא גם אמר, שמאחר שכרגע אין מערך אלטרנטיבי, צריך לדאוג למערך אלטרנטיבי.

בהצעת החוק שלי, פרופסור אמנון רובינשטיין, מאחר שההצבעה היום היא הצבעה פתוחה, ולפחות שלושה שרים הודיעו לי שיצביעו בעד הצעתי, דווקא שניים ממפלגתך, אני רוצה לנסות ולשכנע גם אותך. הם אמרו שיתמכו, לפחות אמרו. למרות זאת, לצערי הרב, ההצעה, איך שאני רואה אותה כרגע, לא תעבור, ואני מיצר על כך.

אני חושב שבקריאה של הרגע האחרון אנחנו צריכים לעשות את הפעולה שהיא מתבקשת. אני מצטער שאני עושה את זה כבדרך אגב, "בהגנבת" גרסה ב' לסעיף 9. מי שהיה צריך לעשות זאת היא ממשלת ישראל. מי שהיה צריך לעשות זאת הוא שר האוצר – להביא הצעה ברורה, שמוציאה את הייעוץ מהבנקים. הייעוץ בבנקים לא יכול להיות ייעוץ טוב, הוא חייב להיות ייעוץ רע. הוא ייעוץ נגוע, הוא ייעוץ שבסופו של דבר מוביל לכך שמי שנהנה זה הבנק עצמו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אתה עצמך אמרת שאין מערכת של ברוקרים.

שר האוצר א' שוחט:

הוא אומר שעדיף שלא ייעצו בכלל.

היו"ר ע' עלי:

שר האוצר, אני מבקש לא להתווכח. תן לו לדבר. קודם כול, חבר הכנסת מיכאל איתן.

סילבן שלום (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, חמש דקות לכל אחד מאתנו?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני צריך לעלות לעשר דקות.

היו"ר ע' עלי:

למה אתה כועס? אמרתי מראש שאני אתן לך לדבר. אמרתי לשר האוצר שאתן לך לדבר אחריו.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם כך, גם אני רוצה את עשר הדקות שלי.

היו"ר ע' עלי:

עשר הדקות שלך תמו.

סילבן שלום (הליכוד):

לא. תמו חמש דקות. הסכמתי לחמש דקות בהנחה שכולם הסכימו לחמש דקות.

שר האוצר א' שוחט:

סילבן שלום (הליכוד):

תן לי רק להשלים שני משפטים. אני לא אקח את כל חמש הדקות הנוספות. אני רוצה לסיים.

זה נכון שאין כרגע מערך אלטרנטיבי. לכן ההצעה שלי קובעת, שכניסת האיסור לתוקף תהיה החל מ-1 באוקטובר 1996. זאת אומרת, עוד שנה וחודשיים. שיעור זה הוא פרק זמן מתאים להקמת מערך אלטרנטיבי.

למה בחרתי ב-1 באוקטובר 1996 ולא בתאריך אחר? – משתי סיבות – א. זה חודש לפני הבחירות, ואני לא מאמין שמישהו ישנה את ההחלטה אז; ב. מעבר לזה, לא רציתי שזה יהיה אחרי הבחירות בשל סיבה פשוטה. יכול להיות שיהיה שר אוצר אחר מחר. לא בטוח ששר האוצר שוחט ימשיך בתפקידו גם אחרי הבחירות.

שר האוצר א' שוחט:

מה אתה מדבר?

סילבן שלום (הליכוד):

ואז, אם יבוא שר אוצר אחר, יכול להיות שיבואו אליו הבנקים מחדש, יפעילו לחצים, והפעולה הראשונה שלו תהיה, אתה יודע מה, אדוני השר? – אני מבקש מהכנסת לדחות את היישום בשנה, אני רוצה ללמוד את הנושא ולבדוק מה קורה. לכן אני לא רוצה שיהיה שר אוצר חדש, שיבדוק את הנושא ויראה מה קורה. יש שר אוצר קיים, יש כנסת קיימת, יש ממשלה קיימת. היא יודעת בדיוק למה הולכים.

לכן, לסיכום, אני חושב שאנחנו צריכים להכריע בעד הוצאת הייעוץ. זה טוב גם ללקוחות הבנקים, גם לשוק ההון, גם לבנקים עצמם, וזה יעשה, לפי דעתי, את הדבר הטוב ביותר לשכלול שוק ההון. היום 85% משוק ההון מצוי בידי הבנקים. זה גורם לריכוזיות יתר. כל ביזור – ואדוני השר רובינשטיין, אתה אמון על תורת הביזור, או לפחות בהשקפה – בסופו של דבר יעזור ויסייע ללקוחות הבנקים. היום הם באים באמונה שלמה, בתמימות, לקבל את הייעוץ והם לא יודעים שבעצם מה שהם מקבלים זה לא ייעוץ אלא הכוונה לעבר מה שרצוי לבנק ולא רצוי ללקוחות. אנשים שלא קיבלו אשראי של 20,000 שקל או 30,000 שקל, אלא אם הביאו חמישה ערבים עם תלושי משכורת, קיבלו ב-1993 הלוואות של 300,000 שקל כאשראי, כדי לקנות מה? – קרנות נאמנות של הבנק. ללא שום ערבות, ללא שום ביטחונות. זה המצב האמיתי של ניגוד העניינים, וזה המצב שמביא אותי להביא לכך שההחלטה הזאת תעבור היום.

אני מבקש ממך ומבקש משאר חברי הכנסת, מבקש מכל מי שנמצא כאן היום, להצביע בעד הוצאת הייעוץ מהבנקים. לפי דעתי, זו שעה חשובה, וזה יביא בסך הכול לשיפור המשק הישראלי. ובשעת נעילה באמת הייתי רוצה שהכול יתאחדו סביב הצעתי להוצאת הייעוץ מהבנקים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן, אחרון הדוברים. בבקשה. אחריו – שר האוצר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האוצר, האם אתה מעלה בדעתך את הסיטואציה הבאה: אדם נכנס לבנק דיסקונט וניגש ליועץ – סליחה, לא לבנק דיסקונט, לבנק כלשהו. אני לא רוצה חס וחלילה לומר שבנק דיסקונט יותר טוב או פחות טוב מכל בנק אחר. אדם נכנס לסניף בנק כלשהו – דיסקונט, לאומי או פועלים – יהיה אשר יהיה. יושב שם פקיד הבנק מתחיל לכתובת "זעזע"; הוא מקבל משכורת מהבנק. אדם בא ואומר לו: אני רוצה לעשות פעולה בתחום שוק ההון, נניח במניות, פעולה שהיא לטובת הבנק. הבנק יוצא נשכר מזה, כדאי לו. זה שייך למגמה של הבנק, למדיניות של

אותו בנק. אומר לו פקיד הבנק: לא, אל תעשה את זה, אני נותן לך ייעוץ – תעשה מה שרע לבנק. זה הגיוני? זה עולה על דעתך? אנחנו ממציאים דבר כזה?

אני משתתף היום כבר פעם שלישית בדיון הזה, מנפנף במסמך הזה. היתה ועדת-בייסקי, שהקדישה 21 עמודים לנושא הייעוץ. היא הסתמכה במפורש על עדותו של מי שהיה יושב-ראש ההנהלה המצומצמת של בנק דיסקונט, אלי כהן. הדברים שלו מצוטטים בדוח: האינטרסים שהבנקים פועלים לפיהם מקשים בנושא הייעוץ בכלל. ואחר כך הם אומרים: נכון, בנושא הייעוץ הם ראו קשר הדוק בין הייעוץ ובין המניות הבנקאיות.

עברו תשע שנים ואף אחד לא עשה כלום. והיום אומרים, טוב, אין מערכת חלופית. עוד פעם הסיפור הזה. זה לא עניין של ליכוד ועבודה. ברור שצריך לעשות מעשה. ברור שלא נעשה מעשה. ברור שההגיון מחייב את ההפרדה. ברור שהמערכת הבנקאית – כולם יודעים את זה – "גדולה" על המדינה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הבנקים, לא המערכת הבנקאית.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבנקים גדולים על המדינה. עשיתי קודם פראפרזה על אמרה אחרת. זה לא שלמדינת ישראל יש שלושה בנקים גדולים – בנק הפועלים, בנק לאומי ובנק דיסקונט. יש שלושה בנקים גדולים שיש להם מדינה.

אני לא מדבר היום על התאגידים הריאליים, ולא על תחומי הפעילות הפיננסית האחרים. אני מדבר על נושא הייעוץ; היתה ועדת חקירה ממלכתית, והיא קיבלה מסקנות. צריך היה לבצע את המסקנות והשתהו והשתהו. ועכשיו ראה זה פלא. אני מודה בכנות – אני לא יודע מה היה קורה אילו היום שר האוצר היה מהליכוד, אני הייתי יושב בספסלים האלה ובייגה שוחט היה עומד כאן ומדבר במקומי כנציג של האופוזיציה. יש לי רושם שהוא היה נושא את הנאום שלי. למען ההגינות, אני אומר שאני לא יודע מה אני הייתי עושה.

אני שואל את עצמי לאן נעלם חבר הכנסת חיים רמון. כשאני הגעתי לכנסת הוא היה כבר חבר ותיק בוועדת הכספים, ואני זוכר אותו פעם אחר פעם לוחם כאריה למען יישום המסקנות. הדיון הזה נמשך מאתמול, ואני לא שומע את קולו, ואני לא יודע למה 'בוא להצביע'.

למה זה צריך לקרות? למה אנחנו לא יכולים להתעלות? ברור שלממשלה היום, בתוקף היותה בעלת האינטרסים בבנקים, יש אינטרס, זה משפיע.

שר האוצר א' שוחט:

מיקי, בחיך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לממשלה יש אינטרס למכור את הבנקים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, אתה אומר שלממשלה יש אינטרס למכור את הבנקים. הרי בשם האינטרס למכור את הבנקים עושים כל מיני מעשים, וגם אומרים לנו עכשיו: בואו לא נפגע בבנקים, כי צריך למכור אותם.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שואל שאלה פשוטה, איך זה קורה שפתאום כל הגוש הזה בבית קיבל דעה שהגרסה הנכונה היא גרסה ב', כרע במיעוטו, והגוש השני נלחם למען גרסה א'.

שר האוצר א' שוחט:

זה הולך לשני הצדדים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מניח שבאופן טבעי היום, כחוקר, ולא כחלק מהמערכת, כמשקיף מלמעלה, אני מחפש היגיון. אני שואל, מה ההיגיון – – –

שר האוצר א' שוחט:

היתה עמדת ממשלה בעניין.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה ההיגיון שבייגה שוחט, שאילו היה היום באופוזיציה היה תומך בגרסה אחרת, מאחר שבעצם הוא הבנקים, משום מה הוא מתגלגל לגרסה אחרת?

אני רוצה להוסיף ולומר, אתם יודעים מה ההבדל בין גרסה א' ובין גרסה ב'? גרסה א' היא: אנחנו הבנקים – מתחיל באל"ף; גרסה ב' היא: הבנקים אנחנו. זה הכול. יש הבדלים בסמנטיקה; אין הבדלים גדולים. לא הגענו להפרדה הגדולה והמוחלטת. לא הגענו למה שצריך היה להגיע. אנחנו אומרים היום שאנחנו תומכים בגרסה ב' כרע במיעוט.

היה לי ויכוח עם חבר הכנסת סילבן שלום, אמרתי לו שאין הפרדה כנדרש. אמר לי: מה זאת אומרת? אני אומר לו: פשוט מאוד, הבנקים היום רשאים להקים תאגידים, שהם יהיו הבעלים שלהם; הם יהיו בקומה העליונה, בדלת ממול או בסניף מעבר לכביש, ושם תתבצע פעולת הייעוץ. איך זה מתבצע? פשוט מאוד. בהצעת החוק המונחת לפנינו, לפי גרסה ב', בסעיף 43 מוצעת תוספת המתקנת את סעיף 11 לפקודת הבנקאות. יש סעיף שדן בתחומי הפעולה של תאגידים בנקאיים וייחודם, פרק ג'. סעיף 11 אומר: שליטה והחזרת אמצעי שליטה בידי בנק כדלקמן: לא ישלוט בנק ולא יהיה בעל עניין אלא בתאגידים אלה.

כלומר, סעיף 11 קובע שלבנק תהיה סמכות להיות בעל שליטה, וכמובן, גם בעל עניין, בתאגידים שהוא מונה. 1. תאגיד בנקאי אחר. מותר לו להיות בעל שליטה בבנק אחר. 2. תאגיד חוץ וכו'. 3. קופת גמל. ועכשיו מציעים, לפי גרסה ב' – – –

אדוני השר, אמרת שאתה רוצה לשמוע מה שיש לי להגיד.

שר האוצר א' שוחט:

כן.

מיכאל איתן (הליכוד):

צינתי את סעיף 11 לפקודת הבנקאות, שאומר באילו תאגידים מותר לבנק לשלוט. כתוב בסעיף 11: בתאגיד בנקאי אחר, בתאגיד חוץ, ניהול עסקים – – – וקופת גמל. זה מותר לבנק, ויש נוספים. עכשיו מציעים להוסיף: אחרי פסקה (3) יבוא, אני קורא את (3)(ב): "תאגיד שעיסוקו הוא ניהול תיקי השקעות ומתן ייעוץ השקעות לאותם לקוחות בלבד שעבורם הוא מנהל תיקים". מה המשמעות? שלבנק מותר להיות בעל תאגיד שעוסק בייעוץ. לתאגיד הזה לא יקראו בנק לאומי, יקראו לו "היועץ הלאומי בע"מ". לא יקראו לו בנק דיסקונט, יקראו לו "היועץ הדיסקונטאי".

דן תיכון (הליכוד):

"בל"ל סקויריטי".

מיכאל איתן (הליכוד):

שלישי יקראו בשם הכי פופולרי – "יועץ הפועלים בע"מ". זה יהיה בסניף ממול. את הביטחונות הוא יקבל מפה, והוא יביא את האישור לביטחונות לשם; הם ימשיכו לנהל את העסק ויגידו לו: תלך לשם. שם מותר לו לייעץ, לכוון, לנהל את התיקים ולעשות הכול.

אדוני השר, אני שמעתי פה את דבריו של יושב-ראש ועדת הכספים, שביטא את אי-הנחת, כנראה גם הוא הושפע ממנה, מכך שלא עשינו את המלאכה כפי שהיינו צריכים לעשות, והוא אמר: אנחנו ניכנס עוד לדיונים, ואם נצטרך לעשות שינויים נוספים בחקיקה, אנחנו נעשה אותם. אני מקבל את הגישה הזאת, ואני אומר היום – מבחינתנו, גרסה ב' היא הרע במיעוטו. תתקבל כך, לא תתקבל כך. אני רואה את עיקר חשיבות הדיון כאן בהבנה שעדיין לא הגענו לנחלה ולמנוחה, ושצריך, תוך כדי תהליך, להמשיך ולתקן.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

צריכה להיות מערכת אלטרנטיבית להגנה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן. שר האוצר, בבקשה. נא לצלצל. בתום דבריו אנחנו מצביעים.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול, אני שמח שהחוק מובא היום לקריאה שנייה ושלישית. בתקופה קצרה מאוד הביאה הממשלה סדרה של ארבעה חוקים, אשר היה צורך להביאם במשך שנים, ודאי לאחר משבר המניות הבנקאיות, לאחר הדוחות שפורסמו. אני ממש גאה בעובדה שהחוקים האלה הובאו בזה אחר זה, ואני אזכיר אותם.

קודם כול, החוק שיצר את ההפרדה המוחלטת בין הממשלה כבעלים על הבנקים לבין הפעילות של הבנקים בתחומים הרבים. אני זוכר שחברי לאופוזיציה אמרו שלעולם לא נביא חוק שבו נשחרר את עצמנו מיכולת התערבות בפעולת הבנקים, אבל עשינו את זה והתקבל החוק.

החוק השני, החוק שמדבר על הנכסים הריאליים של הבנקים, על יכולת האחזקה שלהם בנכסים הריאליים. גם חוק זה עבר בקריאה שנייה ושלישית ונכנס לספר החוקים שלנו.

החוק השלישי הוא החוק שעסק בקרנות נאמנות, בהסדר העניין הזה, וגם חוק זה מצוי היום בספר החוקים.

החוק הרביעי הוא החוק שאנחנו עוסקים בו היום – חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, וגם הוא בא להסדיר את מה שאנחנו רוצים לעשות כדי שהמערכת הבנקאית תהיה יותר מסודרת, יותר טובה ותוכל לענות על הצרכים של משק מתקדם ואוכלוסייה שמתמשת בו.

יש חוק נוסף, שיונח על שולחן הכנסת בתחילת המושב הבא, והוא החוק האחרון בסדרה שהיה צריך להשלים, הוא חוק קופות הגמל. היתה הרבה מאוד עבודת הכנה. החוק מונח בוועדת השרים לחקיקה, ואני מקווה ובטוח שהוא יושלם ובתחילת מושב החורף יבוא גם חוק זה, הוא החוק החמישי, אשר יסדיר את הפעולה במערכות של שוקי ההון והבנקאות הישראלית.

אני יכול להגיד ברמה גבוהה מאוד של שביעות רצון, שבתקופה יחסית קצרה של שלוש שנים הביאה הממשלה הזאת אל הכנסת לחקיקה את כל הדברים שהוזכרו בדוח-בייסקי, או את רוב הדברים שהוזכרו בדוח-בייסקי; אומנם, לא הכול בהתאם להמלצות. לפעמים החיים הם יותר חזקים מאשר קביעה כזאת או אחרת של ועדה, אבל, מכל מקום, ספר החוקים שלנו הועשר בחמישה חוקים העוסקים בנושא הבנקאות – חוקים טובים, חוקים שמאפשרים פעילות סבירה של הבנקים.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת איתן, שעמדתי בוודאי אינה מושפעת מהעובדה שאנחנו בעלים של הבנקים, שכן, כפי שנאמר פה, אנחנו מעוניינים למכור את הבנקים. אני מקווה שנצליח לעשות את זה. הדבר לא קל, אבל גם בתחום הזה התקדמנו.

אני אומר לך, חבר הכנסת מיכאל איתן, ההחלטה והעמדה לא התקבלו בגלל העובדה שאנחנו בעלים של הבנקים. הדבר הוא בלתי רלוונטי לבעלות. הדבר נובע מהערכה ריאלית – מה טוב לאזרח הישראלי ולא מה טוב לבנק.

שאלת שאלה, מדוע זה מתחלק בין מפלגות. אני לא יכול לתת לכך תשובה, אני יכול להגיד רק דבר אחד: טרם הבאת החוק אל הכנסת היו דיונים מרובים מאוד גם באוצר, גם ברשות לניירות ערך, גם בבנק ישראל, גם בישיבות משותפות. נכון שלא היה קונסנסוס, אבל העמדה שגובשה היא העמדה האפשרית במצב שבו הבנקים בישראל מחזיקים במה שמחזיקים ויכולת ההפרדה המלאה איננה קיימת.

אתה תיארתי תיאור של אדם שנכנס לבנק ומקבל ייעוץ שאיננו ייעוץ. אבל אני אומר לך במלוא האחריות, במצב הקיים אלטרנטיבה א' עדיפה לאין ערוך, שכן היא יוצרת לפחות מגבלה חוקית על אותו אדם שיושב בבנק, כאשר הייעוץ שהוא צריך לתת הוא ייעוץ לטובת הצרכן; הצרכן יודע שהוא נכנס לבנק מסוים, ולבנק יש אינטרס למכור את הסחורה שלו. זה לא סוד עלום, זה לא דבר בלתי ידוע. אבל המצב שנוצר מגדיר מצב בלתי אפשרי לחלוטין. אדם נכנס לבנק, פקיד הבנק מדבר אתו על הסחורה של הבנק, האיש שואל שאלה נוספות, ואומר לו הפקיד: אדוני היקר, אני לא יכול לדבר על

זה; אסור לי לדבר על זה. הוא לא כפוף לשום דבר. ובחלק גדול מהמקומות בארץ, לא יהיה לאותו אדם לאן לפנות.

האלטרנטיבה האמיתית היא האלטרנטיבה שצריך לשקול אותה בין הדברים כפי שאנחנו רואים עכשיו; כלומר, בין מה שניתן לתת לאזרח ובין יצירת מודל בלתי אפשרי.

הי"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת יהלום, נא לשבת. חבר הכנסת כ"ץ-עוז, מה זה? נא לשבת במקומך, חבר הכנסת כ"ץ-עוז. הנואם עומד כאן. זה מפריע לו.

יש עוד שני נואמים – יוזמי החוק, דן תיכון וגדעון שגיא. יש להם הזכות לדבר. קודם חבר הכנסת שגיא ואחר כך חבר הכנסת דן תיכון.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, אני יודע כאשר מעלים את המושג בנק, הרבה מאוד מחברי הכנסת יודעים וחושבים שהבנקים אינם פופולריים. על כן, כל מי שמצביע נגד דבר, ואפילו אם הוא רציונלי – אני מצטער, אדוני היושב-ראש – – –

הי"ר ע' עלי:

סליחה, אני מאוד מבקש לשבת. זה מפריע. חבר הכנסת מנע, נא לשבת. חבר הכנסת יהלום, זו פעם אחרונה שאני מעיר לך. חבר הכנסת לנדאו, נא לשבת. חבר הכנסת סאלח טריף, אני מבקש. חבר הכנסת אבי יחזקאל. אני מבין שכל אחד רוצה שאקרא בשמו. אקרא. מה קרה? אקרא בשמות, ואז הכול יהיה בסדר.

אני מבקש מהסדרן לסגור את הדלת.

שר האוצר א' שוחט:

אסיים את דברי ואומר, שלא תמיד הפופולריות שבתקיפת הבנקים – לא תמיד הפופולריות שטמונה בהצעה תורמת כביכול לאזרח. אבל, בסיכומי של דבר, במבנה הנוכחי היא תהיה גורם שלילי מבחינת השירות שהוא יכול לקבל. לפיכך, אני מציע לכנסת לתמוך במה שהובא על-ידי הממשלה, שמוגדר כאלטרנטיבה א' בחלופות של הייעוץ.

דן תיכון (הליכוד):

גרסה א'.

שר האוצר א' שוחט:

גרסה א'.

אני חושב שלא צריך ליצור מצב שבו תקבל הכנסת החלטה שתזיק ולא תוסיף, כתוצאה מתיאור מצב בלתי אפשרי ובלתי קיים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר. רבותי חברי הכנסת, יש שני יוזמים לחוק: האחד – חבר הכנסת שגיא, בבקשה – שלוש דקות. אחרון – חבר הכנסת דן תיכון, היוזם השני של החוק. אני מזכיר לראשי הסיעות שצלצלנו. חבר הכנסת רענן כהן, אני מזכיר לך שצלצלנו.

גדעון שגיא (העבודה):

כמה זמן מוקצה לי, אדוני?

היו"ר ע' עלי:

שלוש דקות.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו עומדים לאשר הערב חוק שבא להסדיר את מעמדם של מנהלי התיקים והיועצים להשקעות. זהו חוק מקיף, חשוב, זהו חוק שכולל תחומים רבים בנושא שוק ההון. הוא בא לקבוע את התנאים שבהם יאושר מי שעוסק בייעוץ להשקעות ובניהול תיקים. הוא בא לקבוע קריטריונים לעיסוקם. הוא קובע קודקס של תנאים שהם יועסקו בהם.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לשבת.

גדעון שגיא (העבודה):

אף שמדובר בחוק מקיף וחשוב, הדיון מתמקד בשאלה אחת, בנושא אחד: האם לאפשר לבנקים לעסוק בייעוץ או למנוע מהם את הייעוץ? אבל זה איננו החוק. בתחום הכולל והרחב של החוק אין חילוקי דעות לא בין האגף הזה ולא בין האגף הזה. כולנו מסכימים שאנחנו עומדים לחוקק היום חוק חשוב, שבא להסדיר את אחד התחומים החשובים של הפעילות העסקית.

אבל, פטור בלא כלום אי-אפשר, ואני רוצה לומר כמה מלים בנושא הבנקים, הנושא שבו חלוקות הדעות, ושוב – לא על-פי חלוקה פוליטית.

כפי שידוע לחברים, לאחר המשבר בבורסה, יצאו בפברואר בשנה שעברה כל העכברים מהחורים והתגלו כל הפגמים בשיטה הקיימת. הרבה מאוד מהעוסקים בייעוץ ובניהול תיקים נמצאו עבריינים שעברו על החוק. הם ניצלו את הגיאות בבורסה לטובתם האישית. הרבה מאוד מהם נתפסו מייד לאחר המשבר. אז התברר גודל הבעיה. בין האנשים שנתפסו על-ידי הרשות לניירות ערך היו עובדי בנקים מכמה בנקים גדולים. אבל, חברי הכנסת, אני מציע לזכור שהיו ביניהם גם ברוקרים פרטיים. גם בין הברוקרים הפרטיים היו כאלה שמצאו את הדרך לעבור על החוק.

לכן, אני מבקש מחברי הכנסת שעמדו על הדוכן והציגו את הבעיה של הייעוץ בבנקים לזכור, שאם הם דבקים בעמדתם, הם עלולים להטעות את הציבור, שעלול לחשוב שאצל הברוקר הפרטי אין ניגוד עניינים והוא חף מכל ניגוד עניינים. הברוקר הפרטי אין לו שום אינטרס אחר, והוא איננו יכול להריץ מניות בשיתוף עם חברו, לרכוש כמה מניות ולדאוג שהחבר שלו, הברוקר הפרטי האחר, ידאג למכור ולשווק את המניות שהוא מחזיק בהן; ואותו דבר הפוך.

לחברי הכנסת שרוצים לטפל בבעיית הבנקים – ויש בעיה בבנקים – אני מציע לנסות למצוא את הבעיה לא בתחום הזה. קיימת בעיה. אנחנו עוסקים בה בתחומים של חקיקה אחרת, ובתחום הזה, מן הראוי שנאפשר לכל אזרחי המדינה, גם לאלה שלא גרים ברחוב רוטשילד, להגיע אל סניף הבנק שלהם, אם הם רוצים בכך, ולהשקיע את כספם באמצעות המשווק והיועץ בסניף הבנק הקרוב אליהם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שגיא. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה – שלוש דקות.

דן תיכון (הליכוד):

דרך ארוכה עשיתי מאז הונחה הצעת החוק לראשונה, בהסתמך על המלצות ועדת מאיר גבאי. אכן, אני רוצה להודות לשר האוצר, שאין ספק שהוא קידם אותנו בתחום החקיקה. אבל, אני רוצה גם להזכיר לך את משבר הבורסה, ואת דברי ראש הממשלה, שמס רווחי הון על הבורסה לא יוטל.

רבותי, יש כאן שתי גרסאות: גרסה א' וגרסה ב'. הגרסה שאני הייתי רוצה להצביע בעדה היא גרסה ג', ועל-פיה כל הייעוץ, ללא יוצא מן הכלל, יוצא מן הבנקים. אבל מאחר שזו המלצת ועדת-בייסקי, מאחר שבדיקה מעמיקה מוכיחה שכל תהליך הוצאת הייעוץ יימשך כשלוש-ארבע שנים – אני בוחן את שתי ההצעות, גרסה א' וגרסה ב'. מי שמצביע בעד גרסה ב', מצדיק את הבנקאים ואת המשבר ב-1983, מצדיק את מה שקרה בבורסה ב-1994, ואומר: לא היה משבר, לא היה הפסד ענקי לאזרחים.

צריך לזכור, שלא ענייני הבנקים עומדים לנגד עינינו, אלא ענייני ציבור הלקוחות, ומי איננו לקוח של הבנקים. לכן, כמי שצריך לבחור בין הרע ביותר לרע פחות, אני בוחר ברע פחות – גרסה ב'. רבותי, צריך לזכור שוועדת-בייסקי הוקמה על-ידי הכנסת. כל הממשלות התעלמו מהמלצות ועדת-בייסקי, את כל המהלכים הוליכה הכנסת, נראה אם תעמוד בעת מבחן. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. נא לשבת: הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה–1995, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. חברי הכנסת, אנו מצביעים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הגשנו בקשה להצבעה שמית, אבל על מנת לא לגזול זמן מיותר, רצינו הצבעה שמית בין הגרסאות בלבד. המזכיר שאל איך להצביע, ומאחר שמדובר בשתי גרסאות ובהצבעה שמית, אי-אפשר להצביע בעד ונגד.

היו"ר ע' עלי:

בעד א' ובעד ב'.

מיכאל איתן (הליכוד):

לדעתי, צריך להצביע על גרסה א' ועל גרסה ב'.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, לשם החוק, הסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן. מי בעדה?

הצבעה מס' 3

בעד התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לשם החוק – 15

נגד – 38

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, ההסתייגות לא התקבלה.

לחלופין – ההסתייגות של חבר הכנסת גדעון שגיא.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מסיר את ההסתייגות.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד ההסתייגות של חברי הכנסת אלי גולדשמידט ורענן כהן?

רענן כהן (העבודה):

מסיר.

היו"ר ע' עלי:

כולל לחלופין?

רענן כהן (העבודה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, האם עלינו להצביע על הצעתך?

דן תיכון (הליכוד):

אני מסיר את כל הסתייגויותי, פרט לסעיף 9.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שואלים אותי, מאחר שהגרסאות מופיעות בכמה סעיפים – – –

היו"ר ע' עלי:

זה מופיע בשלושה סעיפים.

מיכאל איתן (הליכוד):

כלומר, אם מקבלים גרסה ב' או גרסה א' בסעיף מסוים, המשמעות היא בעצם שמקבלים אותה גרסה גם בסעיפים אחרים. אי אפשר לקבל חלק מגרסה א' וחלק מגרסה ב', כי אז החוק לא יהיה חוק.

רענן כהן (העבודה):

עכשיו מצביעים; לא באמצע ההצבעה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אסביר לכם את העניין.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה שאני מבקש הוא, שבפעם הראשונה תופענה שתי הגרסאות, כדי שמשמעות ההצבעה תהיה כפי שמהנהן בראשו השר שטרית – לגבי כל הגרסאות.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת. בסעיף 9, בסעיף 43 ובסעיף 47 יש עניין של שתי גרסאות. כאשר נגיע לסעיף 9, נדבר על זה. עד אז אתם מסירים את כל ההסתייגויות?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' עלי:

אנו מצביעים כעת על שם החוק. מי בעד שם החוק כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 4

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה – 57

נגד – אין

נמנעים – אין

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 57, אין מתנגדים, אין נמנעים; שם החוק אושר כהצעת הוועדה.

אנו ממשיכים בסעיף 1. חברי הכנסת גולדשמידט ורענן כהן הסירו. חבר הכנסת דן תיכון?

דן תיכון (הליכוד):

הסרתי, למעט סעיף 9.

היו"ר ע' עלי:

אנו יכולים להצביע בעצם עד סעיף 8. מי בעד סעיפים 1 עד 8, לרבות סעיף 8 כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 5

בעד סעיפים 1-8 – 61

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-8 נתקבלו.

היו"ר ע' עלי:

61 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים; סעיפים 1 עד 8, לרבות סעיף 8, התקבלו.

אנו מצביעים על סעיף 9. יש כאן שתי גרסאות – א' וב', אך יש גם הסתייגויות. לפני שאנו מצביעים על הגרסאות, נצביע על ההסתייגויות.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

לא, צריך להצביע קודם על הגרסאות.

משה נסים (הליכוד):

לעולם ההצבעה על ההסתייגות קודמת.

היו"ר ע' עלי:

עם כל הכבוד לך, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, נא לשבת בשקט. תקשיב לדברים. אם התקבלה גרסה, אין מה להצביע על הסתייגויות. קודם נצביע על ההסתייגויות. אם ההסתייגויות לא תתקבלנה, נצביע על הגרסה.

בסעיף 9 יש הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון?

הצבעה מס' 6

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לגרסה א' של סעיף 9 – 24

נגד – 32

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לגרסה א' של סעיף 9 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 24, נגד – 32, ההסתייגות לגרסה א' של חבר הכנסת דן תיכון לא נתקבלה.

דן תיכון (הליכוד):

לחצתי, אך הצבעתי לא נקלטה. מאחר שזו ההסתייגות שלי, אני אומר זאת.

היו"ר ע' עלי:

בסדר – 25 בעד, 32 נגד. הסתייגות חבר הכנסת דן תיכון לגרסה א' לא נתקבלה. כעת אנחנו מצביעים על הסתייגות של חבר הכנסת תיכון לגרסה ב'. מי שבעדה – יצביע.

הצבעה מס' 7

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לגרסה ב' של סעיף 9 – 24

נגד – 35

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לגרסה ב' של סעיף 9 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 24, נגד – 35. גם הסתייגותו של חבר הכנסת דן תיכון לגרסה ב' לא נתקבלה.

רבותי חברי הכנסת, נא לשים לב, כעת אנו מצביעים. לסעיפים 9, 43 ו-47 יש שתי גרסאות. מי שמצביע לגרסה א' ילחץ על הירוק.

קריאה:

יש כאן הצבעה שמית.

היו"ר ע' עלי:

יש כאן הצבעה שמית?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כן.

היו"ר ע' עלי:

אם יש הצבעה שמית, כל אחד שייקרא שמו יאמר: גרסה א', או – גרסה ב', או – נמנע. ההצבעה כרגע היא על גרסה א' או על גרסה ב' לשלושת הסעיפים יחד: 9, 43 ו-47. מזכיר הכנסת, בבקשה. אנחנו לא נתחיל אלא כשהיה שקט.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – גרסה ב'; רפאל אדרי – אינו נוכח; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – אינו נוכח; חיים אורון – גרסה א'; דליה איציק – גרסה א'; מיכאל איתן – גרסה ב'; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – גרסה א'; שולמית אלוני – אינה נוכחת; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – גרסה ב'; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – גרסה א'; יגאל ביבי – גרסה א'; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – גרסה ב'; בנימין בן-אליעזר – אינו נוכח; אליהו בן-אלישר – גרסה ב'; אליהו בן-מנחם – אינו נוכח; שלמה בניזרי – גרסה א'; עוזי ברעם – אינו נוכח; תמר גוז'נסקי – אינה נוכחת שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – גרסה א'; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – גרסה א'.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא צוחק כל הדרך אל הבנק.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא עוד יקבל אותך שם.

דב שילנסקי (הליכוד):

הוא נסע בתור שגריר?

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש להפסיק את כל ההומור סביב חבר הכנסת גולדפרב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

צריך לטפל בתופעת שגב-גולדפרב בתור מטרד סביבתי חמור.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אפרים גור – גרסה ב'; גדליה גל – גרסה א'; אריה גמליאל – גרסה א'; משה גפני – אינו נוכח; אלי דיין – אינו נוכח; חיים דיין – גרסה ב'; יעל דיין – גרסה א'; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – גרסה א'; אברהם הירשזון – גרסה ב'; זבולון המר – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – גרסה ב'; שבח וייס – אינו נוכח.

היו"ר ש' וייס:

נוכח – גרסה א'.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

אני מבקש סליחה.

היו"ר ש' וייס:

זה במחתרת. הגעתי בשביל א'.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שבח וייס – גרסה א'; יוסף ונונו – אינו נוכח; אברהם ורדיגר – גרסה א'; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זילי – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – גרסה ב'; אליעזר זנדברג – גרסה ב'; וליד חאג' יחיא – אינו נוכח; חנא חדאד – גרסה א'; נעמי חזן – גרסה א'; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – אינו נוכח; סאלח טריף – גרסה ב'; שאול יהלום – גרסה א'; אברהם יחזקאל – גרסה א'; רן כהן – גרסה א'; רענן כהן – גרסה א'; יוסי כץ – גרסה א'; אברהם כ"ץ-עוז – גרסה א'; לימור לבנת – גרסה ב'; מאשה לובלסקי – אינה נוכחת; דוד לוי – גרסה ב'; יצחק לוי – גרסה א'; דוד ליבאי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – גרסה ב'; יורם לס – מקוזז ענת מאור – גרסה ב'; משה מאיה – גרסה א'; דוד מגן – גרסה ב'; האשם מחאמיד – אינו נוכח; חגי מירום – אינו נוכח; דוד מנע – גרסה ב'; נואף מסאלחה – גרסה א'; יהושע מצא – גרסה ב'; דן מרידור – גרסה ב'; רון נחמן – גרסה ב'; אורה נמיר – אינה נוכחת; משה נסים – נמנע בנימין נתניהו – אינו נוכח; סאלח סלים – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה

נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – גרסה ב'; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – גרסה א'; חנן פורת – גרסה א'; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – אינו נוכח; שמעון פרס – אינו נוכח; עמיר פרץ – גרסה א'; גדעון פת – נמנע יאיר צבן – גרסה ב'; דוד צוקר – גרסה א'; אביגדור קהלני – גרסה א'; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – אינו נוכח; משה קצב – גרסה ב'; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – גרסה ב'; אמנון רובינשטיין – גרסה א'; חיים רמון – אינו נוכח; אבנר חי שאקי – גרסה א'; גונן שגב – אינו נוכח; גדעון שגיא – גרסה א'; אברהם שוחט – גרסה א'; משה שחל – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – גרסה ב'; דב שילנסקי – גרסה ב'; סילבן שלום – גרסה ב'; יעקב שמאי – גרסה ב'; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – גרסה א'; אברהם שפירא – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – גרסה ב'; דן תיכון – גרסה ב'.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, יש חברי כנסת שלא נכחו ורוצים להצביע? חבר הכנסת עזרן.

יוסף עזרן (ש"ס):

גרסה ב'.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת משה פלד.

משה פלד (צומת):

גרסה ב'.

היו"ר ע' עלי:

האם יש כאן חבר כנסת שלא היה ולא הצביע ושרוצה להצביע? אין. הנושא נגמר.

עד שיהיו תוצאות ההצבעה, רבותי חברי הכנסת, נצביע כעת – – –

רבותי, נא לשבת. הרי אחר כך אנחנו ממשיכים בהצבעה.

גרסה א' – 35. גרסה ב' – 33. ובכן, גרסה א' התקבלה.

רבותי, סעיפים 9, 43 ו-47 – התקבלה גרסה א'.

בהתאם לכך, אנחנו מצביעים על ההמשך.

רבותי, אנחנו מצביעים כרגע, מי שבעד סעיפים 9, 43 ו-47 לפי גרסה א' – יצביע.

הצבעה מס' 8

בעד סעיפים 9, 43 ו-47 לפי גרסה א' – 43

נגד – 1

נמנעים – 4

סעיפים 9, 43 ו-47 לפי גרסה א' נתקבלו.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, סעיפים 9, 43 ו-47, לפי גרסה א', נתקבלו ואושרו.

כעת אנחנו מצביעים מסעיף 10 עד סעיף 49, למעט הסעיפים שהתקבלו. מי בעדם יצביע.

הצבעה מס' 9

בעד סעיפים 10-49, למעט הסעיפים שהתקבלו – 56

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 10-49, למעט הסעיפים שנתקבלו, נתקבלו.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 56, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, סעיפים 10 עד 49 אושרו.

עכשיו, אדוני יושב-ראש הוועדה, היות שנתקבלה גרסה א', האם אפשר לגשת לקריאה שלישית? – כן.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה שלישית. מי בעד הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, בקריאה שלישית, יצביע.

הצבעה מס' 10

בעד החוק – 54

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 54, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק התקבלה בקריאה שלישית בשעה טובה ומוצלחת.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 106), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום העמוס שלנו ועוברים להצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 106), התשנ"ה-1995 – הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. המשך הנמקת ההסתייגויות שהופסקה אמש בלילה. לאחר מכן – הצבעות.

דן תיכון (הליכוד):

מורידים את כל ההסתייגויות. נצביע.

היו"ר ע' עלי:

מורידים?

דן תיכון (הליכוד):

אני מוריד את כל ההסתייגויות שלי. אני לא יכול להתחייב לגבי אחרים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון ויתר. חבר הכנסת רון נחמן, אינו נוכח. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני דקות מספר התקבל פה חוק שקובע הסדרים חדשים לגבי מתן ייעוץ בהשקעות בניירות ערך בסניפי בנקים, ואני יכול לומר, שבהצבעה שנערכה עכשיו – אף שדעתי והעמדה שאני חשבתי שהיא העמדה הצודקת לא התקבלה, אני יכול לומר שהכנסת הפגינה אולי את אחת ההצבעות היותר פתוחות, היותר חופשיות, כאשר ראינו שההצבעה היתה עניינית ברוב הסיעות – – –

דוד צוקר (מרצ):

לא בכל הסיעות.

מיכאל איתן (הליכוד):

וחברים מאותה סיעה הצביעו בעד עמדות מנוגדות, והתוצאה שהוכרעה על חודם של שני קולות משקפת אולי תופעה חיובית בהחלט בכנסת.

צר לי מאוד על חלק מחברי הכנסת, שבמשך שנים תמכו ביישום מסקנות ועדת-בייסקי ודיברו בלהט מעל כל במה; אחד מהם הוא אדם שגם אני תמכתי בחלק מעמדותיו ומאבקיו הציבוריים, אף-על-פי שבנושאים המדיניים הוא בצד השני של המתרס – חבר הכנסת חיים רמון, שהיעדרותו היתה בולטת והבריחה שלו משדה המערכה יכולה להיחשב כעריקה רעיונית; צל כבד הוטל על אמות המידה שעל-פיהן הוא מחליט להשתתף או לא להשתתף בהצבעות. חבר הכנסת חיים רמון היה צריך להיות פה היום ולהצביע כמי שנשא את הדגל של יישום מסקנות ועדת-בייסקי. חבל שלא הגיע.

ואשר להצעת החוק שאנחנו דנים בה כרגע – תרשה לי, אדוני היושב-ראש, לבקש הסברים לגבי טיב הדיון. הדיון בהצעת החוק, תיקון מס' 106 לפקודת מס הכנסה, התחיל אתמול ונמשך ברגע זה. נאמר לי שבעוד דקות מספר צריך לעלות חוק הול"לים על הסתייגויותיו. האם אני צריך להבין מכך שאת הדיון הזה יקטעו באמצע פעם נוספת? אני לא אתנגד לזה, אני רק רוצה לדעת כדי להתארגן.

היו"ר ע' עלי:

אני לא אתן לעשות זאת. רבותי, אני לא אתן לעשות מהכנסת חוכא ואיטלולא. אנחנו נסיים את הדיון בחוק הזה, ועוד היום תהיינה הצבעות. ורק בתום הדיון בחוק הזה נמשיך בשאר הדברים. אי-אפשר לקטוע פעמיים דיון על הצעת חוק.

דוד צוקר (מרצ):

האם יש לך הערכה בתוך כמה זמן יסתיים הדיון בחוק הזה?

היו"ר ע' עלי:

אני רואה שהמסתייגים אינם כאן, וממילא נראה לי שהדיון ייגמר מוקדם.

דוד צוקר (מרצ):

כי צריך להיערך עם החוקים הבאים.

היו"ר ע' עלי:

אומנם, יש מסתייגים רבים לחוק, אבל אחדים מהם ויתרו על זכותם לנמק את ההסתייגויות, את האחרים אינני רואה כאן. בתום הדיון תהיינה הצבעות. שלא תהיינה אי-הבנות.

מיכאל איתן (הליכוד):

ברשותך, אני רק מבקש לדעת כמה הסתייגויות יש לי.

היו"ר ע' עלי:

לך יש בסך הכול חמש הסתייגויות. תנמק את כולן.

מיכאל איתן (הליכוד):

וכמה יש לאחרים?

היו"ר ע' עלי:

לאחד יש חמש, לאחר אחת, לאחר שש.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז אני מבקש שתוריד לי אחת, ועכשיו תקרא לאחרים.

היו"ר ע' עלי:

לא, אני רוצה שתנמק את כולן יחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא רוצה לנמק את כולן יחד.

היו"ר ע' עלי:

טוב. חבר הכנסת מאיר שטרית איננו נמצא, חבר הכנסת עובדיה עלי מוותר, חבר הכנסת שלום איננו; חבר הכנסת ויינשטיין, חבר הכנסת עמור, חבר הכנסת פת, חבר הכנסת גולדשמידט, חברת

הכנסת גוז'נסקי וחבר הכנסת לס – אינם. סיבוב שני: חבר הכנסת דן תיכון, חבר הכנסת רון נחמן, חבר הכנסת איתן. אתה רוצה לדבר?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מוותר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת סילבן שלום, חבר הכנסת ויינשטיין, חבר הכנסת עמור, חבר הכנסת פת, חבר הכנסת גולדשמידט, חברת הכנסת גוז'נסקי, חבר הכנסת לס – אינם. סיבוב שלישי: חבר הכנסת תיכון, חבר הכנסת רון נחמן, חבר הכנסת איתן – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה לנמק הסתייגות אחת.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

וזאת האחרונה?

היו"ר ע' עלי:

כן.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת דדי צוקר, תסתכל אלי, האם אתה יודע מה עשית היום?

דוד צוקר (מרצ):

אני חושב שאני יודע.

דן תיכון (הליכוד):

נדמה לי שהיום קברנו את המלצות ועדת-בייסקי. אני לא הייתי מאושר מגרסה ב'. אבל מן העובדה שלא הייתי מאושר מגרסה ב', לבוא ולהצביע בעד גרסה א' – המרחק רב.

דוד צוקר (מרצ):

גם אני הצבעתי לא מאושר בעד גרסה א'.

דן תיכון (הליכוד):

המרחק רב. כי בעצם, ההבדל ביני לבינך הוא שאני בסוף נטיתי להצביע בעד התקדמות של מילימטר אחד, ואולי ההתקדמות היא בסך הכול סמלית. אבל לבוא ולהנציח את מה שהיה, ומה שהיה הוא מה שיהיה – אני לא הייתי נוטל על עצמי לבוא ולומר: קברנו – פה נקבר דוח ועדת-בייסקי. אתה כיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט יודע, שהעניין הזה נדון עכשיו בבתי-משפט; נדמה לי שבאינסטנציה האחרונה.

לגבי השלב הבא, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, תסתכל לי בעיניים, אתה, שנתת לי יד להקים את ועדת-בייסקי, אתה צריך ללכת היום אל הבנקאים ולהתנצל בפניהם.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אתה לא מתבייש, חבר הכנסת תיכון?

דן תיכון (הליכוד):

אני לא מתבייש.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

ישבת שבע שנים ולא הצלחת להביא הצעה שהיא הצעה ג', שאתה ואני תומכים בה. על מה אתה מדבר?

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, מה אנחנו אומרים היום לבנקאים?

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אני לא יודע מה אומרים לבנקאים.

דן תיכון (הליכוד):

איך תוכל להסתכל היום בעיניים של יפת?

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אתה יודע ואני יודע, שמי שהיה צריך להכין את זה, אלה חברי הכנסת ולא הבנקאים.

דן תיכון (הליכוד):

אני יכול לומר לך, שבמשך שבע שנים לא היה לי רוב. הרי ראית מה נעשה כאן. אבל היו כמה חברי כנסת שציפיתי מהם לנוע אתי מילימטר אחד בלבד. אני לא הייתי מאושר מגרסה ב'. מי שעקב אחרי הדיונים כאן במשך יומיים – והיושב-ראש עקב אחריהם – יודע איך וכיצד התלבטתי עד הרגע האחרון. אבל בעצם, השיקול היה אחד: האם אנחנו קוברים היום את דוח ועדת-בייסקי, או שלפחות מתקדמים מילימטר אחד בכיוון הנכון, וזה לא כל כך משמעותי.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

זה תלוי בך ובי.

דן תיכון (הליכוד):

זה תלוי בך, זה תלוי בחבר הכנסת דדי צוקר, זה תלוי בחבר הכנסת פורז.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

זה תלוי ברובי וביושב-ראש אם יהיה לנו המרץ להכין גרסה ג', שהיא זו שדרושה לנו.

דן תיכון (הליכוד):

אתה בטוח שטעיתי היום כשלא הפכתי את ההסתייגות שלי לגרסה ג'?

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אני בטוח שאילו היית מביא הצעה האומרת שבתוך שלוש שנים צריך להכין תקנון, ועד אז יימשך המצב הקיים, ולא נחליט על איזו הצעה בין גרסה א' לגרסה ב' – בזה הייתי אתך. אתה יודע את זה.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא בטוח. אם לומר לך את האמת, אני הייתי משוכנע שבסופו של דבר לא יהיה לי רוב להצעה המרחיקה לכת – להוציא את הייעוץ לחלוטין מן הבנקים. אני חושב שהגיע להם. ואני מאוכזב מן ההשלכות של ההצבעה, לא כל כך מן התוצאות. וכאן, ממך ומחבר הכנסת צוקר ומחבר הכנסת פוזמנטיר-פורז, אני לא מבין – – –

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, אתה כל כך לא היית בטוח בגרסה שלנו; אולי תהיה קצת לא בטוח בתקיפה שלנו? אולי גם אנחנו לא – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני כן בטוח.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת רון נחמן, חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת סילבן שלום, חבר הכנסת ויינשטיין, חבר הכנסת עמור, חבר הכנסת גולדשמידט – אינם. חבר הכנסת פורז, האם אתה רוצה להשיב?

אברהם פורז (מרצ):

כן.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

אברהם פורז (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעוד דקות מספר תצביע הכנסת על הצעת החוק הזאת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, ואני קורא לחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק.

הצעת החוק מנסה לעשות צדק מסוים עם ציבור שנפגע כתוצאה משינויים שנעשו בחקיקה. בעיני, ואני אומר זאת בגילוי לב, אין שום יסוד להבחנה בין הכנסה מיגיעה אישית להכנסה שאיננה מיגיעה אישית, ודין כל הכנסה צריך להיות אותו דין. ואם היא קטנה, צריך לא לשלם עליה מס. ואם היא גדולה מאוד, צריך לשלם עליה את המס השולי המרבי.

אבל, אני לא יכול לתקן את כל העולם ביום אחד, וכאיש קואליציה אני משתדל להגיע להבנות עם משרד האוצר, וכך נעשה גם במקרה זה. אבל, יש פה התקדמות גדולה מאוד. ההתקדמות הגדולה היא בכך, שאם אדם הפעיל, למשל, חנות במשך הרבה מאוד שנים, והוא צריך להפעיל אותה מעל 10 שנים, והוא מחליט, מטעמים כלשהם, שהוא רוצה לצאת לפנסיה ולא להפעיל עוד את החנות, והוא משכיר אותה לאחר שהפעיל אותה במשך 10 שנים – דמי השכירות יהיו פטורים מהשיעור הגבוה יותר של מס. דהיינו, הוא ישלם על ההכנסה הזאת מס כאילו היתה זו הכנסת עבודה.

הוא הדין באנשים שהם בני יותר מ-60. אדם שהוא בן יותר מ-60, איזו הכנסה שלא תהיה לו, גם אם מקורה בהשכרת נכס, תיחשב כהכנסת עבודה, והוא ישלם את שיעור המס התחילי הנמוך יותר, בשיעור של 15%.

על-ידי זה אנחנו מתקנים עוול גדול שהיה בעבר, שהרי אנשים שפרשו לגמלאות, הכנסתם ירדה כתוצאה מהעובדה שהפסיקו להפעיל את העסק. הרי ברור, למשל, שבעל חנות שהפסיק להפעיל את החנות והוא משכיר אותה, הכנסתו קטנה הרבה יותר מאשר בתקופה שהוא הפעיל אותה, והוא הדין, למשל, בבעל מונית שהפסיק להפעיל את המונית והוא משכיר את המספר הירוק. ודאי שהדבר נכון לגבי אנשים מבוגרים, שיצאו לפנסיה, והנכס הזה משמש להם מקור הכנסה. יש אנשים שבמשך שנות חייהם החליטו לחסוך בקופת גמל, אחרים חסכו בתוכנית חיסכון של בנק, ויש כאלה – ואין לגנות אותם – שחסכו על-ידי זה שקנו, למשל, חנות ורוצים לעת זיקנה להתפרנס מדמי השכירות של החנות. אינני מבין מדוע אנשים כאלה יצטרכו לשלם מס בשיעור תחילי גבוה יותר מאדם שעובד או שיש לו הכנסה מפנסיה. ומדובר רק בהכנסות נמוכות, כי כאשר מדובר בהכנסות הגבוהות, ממילא מגיעים לאחוז השולי. מדובר רק באנשים בעלי הכנסות נמוכות.

אני שמח שמשרד האוצר שיתף פעולה, ואפילו לפי יוזמתם – ועל כך אני רוצה לשבח אותם – הם הציעו שהתחולה תהיה רטרואקטיבית, החל משנת המס 1994. אף שבדרך כלל לא מקובל לחוקק חקיקה רטרואקטיבית בדיני מסים, הפעם, לפי יוזמתם של משרד האוצר ונציבות מס הכנסה, הם ביקשו שזה יהיה רטרואקטיבי, על מנת לתקן את העוול שנעשה לציבור לא קטן של נישומים. לאנשים האלה יש לי בשורה: הם יקבלו סכומים לא גדולים בחזרה.

מכל מקום, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לאשר את הצעת החוק.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. אנחנו מצביעים על חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 106), התשנ"ה-1995, בקריאה שנייה.

לשם החוק יש הסתייגויות. יש הסתייגות של קבוצת תיכון. מי בעדה? מי נגדה?

דן תיכון (הליכוד):

אני מוריד את כל ההסתייגויות שלי.

היו"ר ע' עלי:

כעת הצבענו, אחר כך תוריד. נא להצביע.

הצבעה מס' 11

בעד התיקון של קבוצת חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק – 8

נגד – 7

נמנעים – אין

התיקון של קבוצת חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 8, נגד – 7. ההסתייגות נתקבלה.

קריאה:

היו"ר ע' עלי:

מה זה? זה התקבל.

רן כהן (מרצ):

זה לא רציני.

היו"ר ע' עלי:

מה זה "לא רציני"? אנחנו מצביעים. רבותי חברי הכנסת, אנחנו הצבענו וההסתייגות התקבלה.

לשם החוק יש הסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 12

בעד התיקון של חבר הכנסת א' גולדשמידט לשם החוק – 1

נגד – 11

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת א' גולדשמידט לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות לא התקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה ידנית. מי בעד ההסתייגות לחלופין של חבר הכנסת גולדשמידט? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חבר הכנסת א' גולדשמידט לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

גם ההסתייגות לחלופין לא נתקבלה.

מי בעד שם החוק כהצעת הוועדה עם ההסתייגות שנתקבלה?

דוד צוקר (מרצ):

תקרא את שם החוק.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מה שם החוק?

היו"ר ע' עלי:

רבותי, מי בעד? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 13

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל – 12

נגד – 1

נמנעים –

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, כשמדברים תוך כדי הצבעה – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה צודק, אדוני, אני מתנצל.

היו"ר ע' עלי:

יש הפרעות בצד, אני מדבר כאן, וחברי הכנסת לא שומעים על מה הצבענו. זה לא מכובד.

אני חוזר: היות שהתקבלה ההסתייגות של קבוצת תיכון, כעת אני מבקש להצביע על שם החוק יחד עם ההסתייגות שהתקבלה. מי שרוצה – יצביע; מי שלא רוצה – לא יצביע.

הצבעה מס' 14

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

שם החוק, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 13, אין מתנגדים, אין נמנעים. שם החוק אושר כהצעת הוועדה, לרבות ההסתייגות.

חבר הכנסת תיכון, היות שחברי כנסת אחרים מהקבוצה לא נמצאים, אנחנו נצביע בכל זאת על ההסתייגויות של הקבוצה, שכאן היא "קבוצת תיכון".

לסעיף 1 יש הסתייגות של קבוצת תיכון. מי בעד? מי נגד? הצבעה ידנית.

הצבעה

התיקון של קבוצת חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת גולדשמידט. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' גולדשמידט לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

גם היא לא התקבלה.

לחלופין (1) של חבר הכנסת גולדשמידט. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין (1) של חבר הכנסת א' גולדשמידט לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות לא התקבלה.

לחלופין (2) של חבר הכנסת גולדשמידט. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין (2) של חבר הכנסת א' גולדשמידט לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגות של חברת הכנסת גוז'נסקי לסעיף 1. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות לא התקבלה.

חבר הכנסת יורם לס – מי בעד הסתייגותו? מי נגד?

יורם לס (העבודה):

אני מסיר.

היו"ר ע' עלי:

אתם תגידו לפני שאני מצביע. היות שלא אמרת, הצבענו.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' לס לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות לא התקבלה.

מי בעד סעיף 1 כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

סעיף 1 התקבל כהצעת הוועדה.

לסעיף 2 הסתייגות של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. מי בעדה? מי נגדה?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' ויינשטיין לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות הוסרה.

מי בעד סעיף 2 כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

סעיף 2 אושר כהצעת הוועדה.

סעיף 3 – מי בעד ההסתייגות של קבוצת תיכון? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של קבוצת חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 3 לא נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות לא התקבלה.

מי בעד סעיף 3 כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

סעיף 3 אושר כהצעת הוועדה.

לסעיף 4 הסתייגות של קבוצת תיכון. מי בעדה? מי נגדה?

הצבעה

התיקון של קבוצת חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 4 הסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' גולדשמידט לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

הסתייגותו לא התקבלה.

סעיף 4 כהצעת הוועדה – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

סעיף 4 אושר כהצעת הוועדה.

לסעיף 5 הסתייגות של קבוצת תיכון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של קבוצת חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 5 הסתייגות של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' גולדשמידט לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

הסתייגותו של חבר הכנסת גולדשמידט לסעיף 5 לא התקבלה.

מי בעד סעיף 5 כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

סעיף 5 אושר כהצעת הוועדה.

יושב-ראש הוועדה, אנחנו יכולים להצביע בקריאה שלישית? התקבלה פה הסתייגות.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אין בעיה, אתה יכול להצביע. אני מבקש להצביע הצבעה בקריאה שלישית.

דן תיכון (הליכוד):

נתקבלה איזו הסתייגות?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

על שם החוק.

דן תיכון (הליכוד):

אבל מה יהיה שם החוק? יהיה כמו שאני אמרתי.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

יהיה כפי שיהיה.

רענן כהן (העבודה):

מה זה חשוב איזה שם?

היו"ר ע' עלי:

רבותי, התקנון אומר, שכאשר התקבלה הסתייגות שואלים את יושב-ראש הוועדה או את השר. היות שיושב-ראש הוועדה אמר שמצביעים בקריאה שלישית, אנחנו נצביע.

מי בעד הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 106), התשנ"ה-1995? מי נגד?

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא תקין. מה, אתה עושה צחוק מספר החוקים?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

מיכאל איתן (הליכוד):

לא נכון, יש אפשרות לתקן בוועדה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, מי בעד הצעת החוק בקריאה שלישית? מי נגד?

הצבעה מס' 15

בעד החוק – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 106), התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 14, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק התקבלה בקריאה שלישית. אני מברך את חבר הכנסת פורז על יוזמתו הברוכה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 16), התשנ"ה-1995, שהחזירה ועדת הכנסת לקריאה שנייה וקריאה שלישית. תודה.

הצעת חוק נכסי המדינה (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצעת חוק נכסי המדינה (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1995, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים, בבקשה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מביא בזאת את הצעת חוק נכסי המדינה (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1995, לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת החוק המונחת לפניכם היא פרי יוזמתו של חבר הכנסת פני בדש. אני אודה לסדרנים אם מי מהם יבקש מחבר הכנסת בדש להיכנס לאולם. מן הראוי שכאשר דנים בחוק שהוא יזם, הוא יהיה נוכח.

ההצעה מתייחסת לתיקון סעיף 5(ג) בחוק נכסי המדינה. סעיף זה כפי שהוא היום קובע, כי זיכיונות הנוגעים למכרות או למחצבים יכולים להינתן על-ידי הממשלה לתקופה של שלוש שנים ועד עשר שנים רק באישור ועדת הכספים של הכנסת, ואילו לתקופה העולה על עשר שנים – רק באישור מליאת הכנסת.

זה שנים רבות מסורה הסמכות להעניק זיכיונות לכריית מחצבים בידי שר התעשייה והמסחר, וזאת על-פי פקודת המכרות. הזיכיונות ניתנים על דעתו של מינהל מקרקעי ישראל.

נראה שאין צורך בפיקוח פרלמנטרי לגבי זיכיונות קצרי טווח. ודאי שאין צורך בפיקוח של מליאת הכנסת בעניין זה. לפיכך מוצע, שזיכיונות כרייה לתקופה העולה על 20 שנה יינתנו באישור ועדת הכספים של הכנסת.

לגבי מחצבות קיימות, הארכת הזיכיון שלהן לתקופה העולה על 15 שנים החל מיום תחילתו של חוק חובת המכרזים, דהיינו מ-16 במאי 1993, תהיה טעונה אישור של ועדת הכספים. הארכת זיכיון לתקופה קצרה יותר אינה טעונה אישור כלשהו מטעם הכנסת.

חברי הכנסת, אני מבקש מכם לתמוך בהצעת החוק ולהצביע בעדה בקריאה שנייה ושלישית. כפי שאמרתי, הצעת החוק היא פרי יוזמתו של חבר הכנסת פני בדש, ואני מברך אותו ומודה לו על כך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רבותי, אנחנו מנמקים את כל ההסתייגויות יחד. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו נוכח. חבר הכנסת רענן כהן – איננו נוכח. חבר הכנסת דן תיכון, יש לו שתי הסתייגויות, ובזה נגמר העניין. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי המזכירה, אולי אפשר לקרוא לחבר הכנסת בדש?

היו"ר ע' עלי:

צריך לבדוק אם הוא בכלל נוכח כאן.

דן תיכון (הליכוד):

הוא איננו בבניין? אתמול בלילה בשעה 01:45 הוא בא במיוחד כדי להשתתף בחגיגת הבאת החוק, ועתה, משהחוק מגיע, הוא איננו.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברכות לחבר הכנסת פני בדש, כמדומני שזה החוק הראשון שלו.

החוק הוא מעניין. יש לו בכלל, לחבר הכנסת בדש, תכונה טובה – להעלות כל מיני נושאים מעניינים, דוגמת המשאיות במדינת ישראל, איך הן נוסעות, מה המשא שעליהן, איך וכיצד הן עומסות משא רב יותר מהמותר, כיצד הן מעורבות בתאונות הדרכים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש לצלצל, מפני שבתום דבריו אנחנו מצביעים. חבר הכנסת דן תיכון הוא האחרון. נא לצלצל. שלא תהיינה אי-הבנות – בתום דבריו אנחנו מצביעים.

דן תיכון (הליכוד):

כאן יש לנו תחום נוסף, שעוסק בהסדרת מצבם של המכרות והמחצבים, בעיקר המחצבות. כפי שהסביר יושב-ראש ועדת הכספים, יש בעיה בשל חוק המכרזים שהוחל ב-1992, ולכן צריך היה לעשות סדר כדי שהמחצבות במדינת ישראל ימשיכו לפעול.

כאן אני מעלה שני נושאים. האחד, האם מישו במדינת ישראל חושב מה יקרה לענף הבנייה לאחר שיבוצע, אם יבוצע, ואני מקווה שלא יבוצע, הסכם אוסלו ב'? חלק גדול מן המחצבות של מדינת ישראל מצוי מעבר ל"קו הירוק". לירושלמים ודאי ידוע, שחלק מן האבן הירושלמית מגיע מכפרים שנמצאים בסביבות חברון. לאורך כל "הקו הירוק" מצויות מחצבות שמספקות חומרי בנייה לתעשיית הבנייה הישראלית.

אני מנצל את ההזדמנות הזאת שהחוק מונח על שולחן הכנסת כדי לעצור ולקרוא לממשלה "לעשות חושבים", כדי שהיא לא תופתע אם לאחר אוסלו ב' יעלו מחירי חומרי הבנייה שמקורם ביהודה ובשומרון וירקיעו שחקים. המחירים ישפיעו על מדד מחירי הדיור. ממשלה שלא חושבת היום – – –

אין בעיה עם החוק הזה.

חיים אורון (מרצ):

אז למה קראו לנו?

דן תיכון (הליכוד):

אני לא יודע.

דוד צוקר (מרצ):

כי צריך לכבד את החוק בכנסת ולא להעביר חוק עם שני מצביעים בעד.

דן תיכון (הליכוד):

אין בעיה, אתם יכולים ללכת.

אני עליתי על הדוכן כדי שמישהו יעביר את השגותי אלה לאחד משרי הממשלה, קרי שר הבינוי והשיכון או שר התעשייה והמסחר.

יש הסתייגות שנייה שלי. נושא המחצבות איננו מוסדר. מטפלים בו כמה וכמה משרדים. אדוני היושב-ראש, אתה מעלה על דעתך שהשר האחראי למחצבות במדינת ישראל הוא שר התעשייה והמסחר ולא שר הבינוי והשיכון? אתה מעלה על דעתך שמשרד חשוב בנושא הזה הוא מינהל מקרקעי ישראל, אבל לא משרד הבינוי והשיכון? ועוד כהנה וכהנה.

כשאתה מתעמק ובודק מי מטפל בכל הנושא הזה של מחצבות, אתה רואה שהוא מצוי במשרד התעשייה והמסחר. אתה יודע למה? כי פעם היה במדינת ישראל משרד שקראו לו משרד הפיתוח. אתה זוכר? חיים לנדאו היה שר הפיתוח. חיים גבתי היה שר הפיתוח. כשהחליטה אחת מן הממשלות בשנות ה-70 לאחד את משרד הפיתוח עם משרד התעשייה והמסחר, העבירו את נושא המחצבות ממשרד הפיתוח אל משרד המסחר והתעשייה, שהיום הוא משרד התעשייה והמסחר.

אדוני היושב-ראש, שמעת פעם שיש משרד לאנרגיה ותשתית? יש בו הרבה אנרגיה – – –

חיים דיין (צומת):

חבר הכנסת דן תיכון, אני חייב להוסיף דבר אחד בקשר להצעת החוק. אחד הדברים הבעייתיים היום הוא, שאנשים לא נכנסים לעסקי המחצבות כי הם חייבים להתקשר לחוק המכרזים, ואם אין להם להשקיע 5 מיליוני שקלים – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני אמרתי, אתה לא שמעת אותי. יושב-ראש ועדת הכספים הציג את החוק, אני רק עוסק בהסתייגויות. אבל הנושא שאתה עומד עליו הוזכר.

היו"ר ע' עלי:

הנושא עלה, הנושא הוזכר.

דן תיכון (הליכוד):

הנושא עלה.

עוד בקשה לי אל שרי הממשלה – שמישהו מהם ייאות לעשות סדר בנושא הזה ולהחליט אחת ולתמיד מי מטפל בנושא המכרזים. היום הנושא נופל בין שלושה, ארבעה ואולי חמישה משרדים. לא הזכרתי גם את משרד הפנים. לא הזכרתי גם את המשרד לאיכות הסביבה, שהוא גם כן מרכיב חשוב בעסק הזה, וגם הוא עושה הכול כמעט כדי שמחצבות חדשות לא ייפתחו בתחומי מדינת ישראל.

ולכן, אדוני היושב-ראש, אנא העבר את הסתייגויותי, שהן טכניות, לידיעת אחד משרי הממשלה. אולי מי מהם ייאות לטפל בשני הנושאים, שהראשון בהם משפיע על מדד מחירי הדירות במדינת ישראל, וזה מדד שמשגע את מדינת ישראל במשך שנים רבות. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק נכסי המדינה (תיקון מס' 8), התשנ"ה–1995.

דן תיכון (הליכוד):

אני מוריד את ההסתייגויות שלי.

היו"ר ע' עלי:

לשם החוק יש הסתייגות של חברי הכנסת אלי גולדשמידט ורענן כהן. מי בעד? מי נגד?

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע הצבעה ידנית.

היו"ר ע' עלי:

נקיים הצבעה אחת אלקטרונית, ואחר כך נעבור להצבעה ידנית.

הצבעה מס' 16

בעד התיקון של חברי הכנסת א' גולדשמידט ורע' כהן לשם החוק – 3

נגד – 6

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת א' גולדשמידט ורע' כהן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 3, נגד – 6, ההסתייגות לא נתקבלה.

כעת אנחנו עוברים להצבעה ידנית.

הצבעה

התיקון לחלופין של חברי הכנסת א' גולדשמידט ורע' כהן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון הסיר את הסתייגותו.

אנו עוברים להצבעה על שם החוק כהצעת הוועדה.

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

שם החוק אושר כהצעת הוועדה.

אנו עוברים להצבעה על סעיף 1.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א' גולדשמידט ורע' כהן לסעיף 1(ג) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון לחלופין (1) של חברי הכנסת א' גולדשמידט ורע' כהן לסעיף 1(ג) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון לחלופין (2) של חברי הכנסת א' גולדשמידט ורע' כהן לסעיף 1(ג) לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון הסיר את הסתייגותו.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א' גולדשמידט ורע' כהן לסעיף 1(ג)(2) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון לחלופין של חברי הכנסת א' גולדשמידט ורע' כהן לסעיף 1(ג)(2) לא נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד סעיף 1 כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

סעיף 1 אושר כהצעת הוועדה.

לסעיף 2 אין הסתייגויות. מי בעדו? מי נגדו?

הצבעה

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

סעיף 2 אושר כהצעת הוועדה.

אנו עוברים כעת להצבעה בקריאה שלישית על חוק נכסי המדינה (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1995.
אנו מצביעים הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 17

בעד החוק – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק נכסי המדינה (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 9, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שחוק נכסי המדינה (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1995,
אושר בקריאה שלישית, ואני מברך את חבר הכנסת פני בדש על יוזמתו הברוכה ועל החוק שאושר,
הגם שהוא לא נמצא כאן.

אליעזר זנדברג (צומת):

— — —

היו"ר ע' עלי:

הוא בוודאי נתון בעיסוקיו הרבים במועצת עומר. הוא עושה דברים חשובים.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני גם רוצה להודות בשמו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, אני מקבל את תודתך.

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995 (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים להצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יושב-ראש ועדת הכספים, בבקשה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בשם ועדת הכספים, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, את הצעת החוק להשוואת הזכויות של נכי רדיפות הנאצים לאלה של נכי המלחמה בנאצים.

הצעת החוק הזו היא פרי יוזמתם של חברי הכנסת דב שילנסקי ואבנר חי שאקי. דומני שבטרם היותו יושב-ראש הכנסת גם לחבר הכנסת שבח וייס היתה הצעת חוק דומה, ואולי גם לחברים נוספים.

מדובר פה בהצעת חוק להשוואת זכויות. כדי להגיע לסיכום הזה, שהצלחנו להגיע אליו בימים האחרונים, נאבקים חברים כבר כמעט 40 שנה, והנה עכשיו אנחנו מביאים לסיום אפליה שנמשכה שנים רבות, וכפי שנהוג לומר, טוב מאוחר מאשר לעולם לא.

על-פי הצעת החוק שמונחת לפניכם, תשוויה הזכויות על בסיס אחוז הנכות המקנה כיום לנכי רדיפות הנאצים אפשרות ליהנות מזכויות החל מ-25% נכות ומעלה. בכוונת הוועדה לגבש את שתי הצעות החוק היום, הראשונה – של נרדפי הנאצים, והשנייה – של הלוחמים בנאצים, לכדי הצעת חוק אחת, ואכן ביקשנו מנציגי הממשלה שמטפלים בעניין ומהיועצת המשפטית של ועדת הכספים להכין לנו הצעת חוק משולבת, שאותה נוכל להביא לדין בוועדה בתום הפגרה, ולאחר מכן – למליאת הכנסת.

הבטחתי לחברים שיזמו את החוק, שכאשר נעסוק בחוק המשולב אנחנו נבדוק מחדש את נושא אחוז הנכות, משום שהלוחמים, נכי המלחמה בנאצים, מקבלים זכויות החל מנכות של 10%, ואילו נכי רדיפות הנאצים מקבלים זכויות מ-25% ומעלה. אנחנו נבדוק את המשמעויות, ואם נוכל גם זאת לתקן, בוודאי נעשה זאת.

מה שנותר לי עכשיו הוא בהחלט לברך על מה שיש. אני יודע שחברים רבים היו רוצים יותר, אבל לא תמיד משיגים את כל מה שרוצים, ודומני שיש פה החלטה, במידה מסוימת החלטה היסטורית, טוב שהתקבלה, ואני מודה לחברינו בוועדת הכספים ולחבר הכנסת דב שילנסקי, שיזמו את העניין, ולנציגי משרד האוצר ולשר האוצר, שנתנו את ידם, שאם לא כן לא היינו מגיעים לשלב הזה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכספים.

אני מצרף את ברכותי ואת תודתי והערכתי, גם כיושב-ראש הקבוצה הפרלמנטרית למלחמה באנטישמיות ובשנאת זרים. אני מודה קודם כול למציעים: חברי הכנסת אבנר חי שאקי, מורי ורבי, דב שילנסקי, יושב-ראש הכנסת לשעבר, שבח וייס, שבזמנו יזם הצעת חוק כזאת, ונדמה לי שגם חבר הכנסת הירשזון שותף ליוזמה הזאת. אני מברך אתכם, ואני מודה ליושב-ראש ועדת הכספים על העבודה הטובה שעשה.

יש הסתייגויות אחדות לחוק.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

לפני שנעבור להסתייגויות, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 43), התשנ"ה-1995, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ועוד הונחה הצעת החלטה של ועדת הכנסת בעניין תיקון סעיף 128 לתקנון הכנסת. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אבנר חי שאקי הוא ראשון הדוברים. ננמק כאן את כל ההסתייגויות יחד, לא נקיים שני סיבובים.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

אתה אחרי חבר הכנסת אבנר חי שאקי. הסדר הוא כזה: חברי הכנסת שאקי, תיכון, הירשזון, גולדשמידט, ואחרון חבר הכנסת דב שילנסקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מברך על השלב שאליו הגענו, שמטרתו להשוות זכויותיהם של נכים נרדפי הנאצים לזכויותיהם של נכי המלחמה בנאצים. כל ההבדל בין שתי הקבוצות הוא תוצאה של נסיבות היסטוריות, ללא שום הצדקה מהותית.

בדיקה שעשיתי בעניין במדינות שבהן קיימים חוקים דומים – ארצות-הברית, גרמניה עצמה ומדינות שונות באירופה – מעלה כי בשום מדינה לא העדיפו קבוצת נכים על קבוצה אחרת, מפני שאין שום הצדקה, לא הגיונית ובוודאי לא של צדק, להבחין בין מי שנפגע ונהיה נכה כתוצאה מהיותו פרטיזן ולוחם ביערות בנאצים לבין מי שנפגע בהיותו מסתתר במערות, נרדף כחיה פצועה על-ידי הנאצים הארורים, שחיפשו יהודים בכל מקום שאפשר היה למוצאם.

הרעיון העיקרי בחוק המובא הוא להביא לכך שהתגמולים המשתלמים היום לנכים נרדפי הנאצים יהיו דומים לאלה המשולמים כיום לנכי המלחמה בנאצים. המשמעות המעשית היא הגדלה בכ-130% בתשלומים לנכים נרדפי הנאצים, והדבר הזה בוודאי יביא הקלה רבה לכ-21,000 איש בישראל המקבלים כיום תגמולים כנכים נרדפי הנאצים.

חוק נכי רדיפות הנאצים הוא משנת התשי"ז-1957. הוא נתקבל בכנסת בהתשי"ז-1957, בעקבות הסכם לוקסמבורג ב-1952. בהסכם הזה התחייבה מדינת ישראל לפצות קבוצה מסוימת של נכי רדיפות הנאצים, שאלמלא ההסכם היו זכאים לפנות ישירות לממשלת גרמניה ולבקש פיצויים ממנה. החוק הזה הוא על נרדפי הנאצים שהגיעו ארצה עד 1953, וביום הקובע – 1 בינואר 1947, לא היו במחנות פליטים בגרמניה. כי אלה יכלו לתבוע פיצויים ישירות מגרמניה. הממשלה חיכתה מ-1952 עד 1957 כדי לחוקק את החוק. לא ביררה מה מספר נרדפי הנאצים החיים בישראל ושעשויים לעלות לישראל ושיהיו זכאים לפיצויים על-פי החוק. כתוצאה מזה, אלפים רבים נמצאו נפגעים עקב הנסיבות ההיסטוריות, הפוליטיות, הכלכליות והאחרות שבהן פעלה מדינת ישראל ועקב אילוצים שונים נוספים.

שיפור נוסף במצב הנכים נרדפי הנאצים הוא בביטול סעיף 19 המפורסם, זהו הסעיף שגרם סבל רב לנכים רבים שאיחרו במועדים, בהגשת מסמכים ובמילוי תנאים פורמליים שונים. לפעמים האיחור נגרם מסיבות של מחלה, היעדרות, מסיבות שונות. אבל הפורמליות של הסעיף גרמה לכך שרבים איבדו את זכותם. הנה באה הצעת החוק הזו ומאריכה את הזמן להגשת תביעות בשנתיים ימים לכל מי שמסיבות שונות היה פגם פורמלי בהגשת בקשתו – איחור, פגם וכו' – כדי לתקן, כדי להגיש מחדש, והדבר ודאי יקל וייתן פתרונות לרבים מבין הנכים הללו המהלכים מתוסכלים ומרירים מפני שמסיבות אלה לא יכלו לקבל.

קבוצה נוספת של עוולות או סוג אחר של עוולות שגם כן בא לידי תיקון בחוק המוצע, הוא שאלמנות או בני או בנות הזוג של הנפגע זכאים גם הם מעתה לתגמול. כמו כן, כאשר מובאות בחשבון הכנסות נוספות לצורך קבלת תגמולים, קבענו שכשם שאצל נכי המלחמה בנאצים אין מביאים בחשבון הכנסות נוספות של בן או בת הזוג, כך ינהגו גם בנכים נפגעי הנאצים. האפליה הזו לא היה לה צידוק, לא היגיון; היא עוררה הרבה מרידות, הרבה רוגז, הרבה מאות מכתבים, אם לא יותר מכך, וגם עוולה זו או אפליה זו באה היום על תיקונה.

אני רוצה לציין, כי מבקרת המדינה, שנזדמן לה לעסוק בעניין, גם היא הביעה את דעתה שאפליות הקיימות משוללות כל צידוק. הדבר נאמר גם לגבי האפליה בין מי שמקבל פיצויים ישירים מגרמניה לבין מי שמקבל אותם בישראל. אבל, אי-אפשר לתקן את הכול בבת אחת. יש לזה משמעות תקציבית גדולה. הדבר הובא בחשבון.

לכן, אף שבאמת היתה לחבר הכנסת שילנסקי ולי, ולחברים נוספים שהיו שותפים לעניין, כוונה לציין את הדבר ולדרוש כי גם נכים נרדפי הנאצים יוכלו להתחיל לקבל את התגמולים החל מדרגה של 10%, כמו שמקובל בחוק נכי המלחמה בנאצים, ולא רק מדרגה של 25% נכות, שוכנעתי, לאחר ששמעתי את יושב-ראש ועדת הכספים, ידידי מר גדליה גל, שתרם רבות לקידום הצעת חוק זו, כי בעוד כמה חודשים נוכל לגשת לאיחוד שני החוקים ולשפר את המצב גם בסוגיה זו. אני רוצה להודות לחברי בוועדת המשנה, שסייעו גם הם כמיטב יכולתם, וכן ליושב-ראש הכנסת, פרופסור וייס, לחבר הכנסת דב שילנסקי ולחברת הכנסת אסתר סלמוביץ, שמסיבות מובנות ראו עצמם כמי שקשורים בעניין, ועזרו כמיטב יכולתם עד שהגענו הלום. כתוצאה מכל המאמץ המשותף הזה אנחנו מצויים היום בפני הצעת חוק שממזגת למעשה שתי הצעות חוק – את זו של חברי, חבר הכנסת שילנסקי, סגן יושב-ראש הכנסת, ואת שלי, שכתוצאה ממנה אפשר לומר שחלק נכבד מן העוולות, מן האפליות הקיימות כיום בין שתי הקבוצות, יבוא על תיקונו.

קיבלנו הבטחה, ואני מאמין באמונה שלמה שכשאנשי האוצר הודיעו לנו על כך בישיבת ועדת הכספים האחרונה, ביום חמישי שעבר בתל-אביב, אכן, כבר בפגרה או לקראת סיום הפגרה ישוב אנשי האוצר עם החברים שלנו כדי לדון באיחוד מלא של שני החוקים. הגענו למסקנה, שאין שום הצדקה לקיומם של שני חוקים באותו נושא ממש כדי להקל על אותם אנשים ממש. אני מאמין שאכן

זו כוונת האוצר, ששר האוצר ילך עד הסוף בעניין הזה כדי להביא להשוואה מלאה של הזכויות ושל ההטבות, דבר שלא הושג הפעם. אבל, אנחנו ערים לזה, אנחנו יודעים שאילולא זה ייתכן שלא היה רוב להצעת החוק הזאת. מקבלים את זה כפתרון חלקי, כהתקדמות סבירה. הדבר נעשה בידיעתם של ארגוני נפגעי הנאצים בישראל – יש כ-15 במספר – וארגון הגג שלהם, וכל זה רק מביא אותי לומר, שבינתיים כדאי לברך על המוגמר. לדעתי נכון לראות בהצעת החוק הזאת התקדמות, מפני שהיא באמת משפרת בצורה משמעותית את התגמולים ל-21,000 נכים נרדפי הנאצים, שמצבם הכלכלי קשה בדרך כלל, וההגדלה בתגמולים בוודאי תקל עליהם במצוקתם הרבה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה רגע. חבר הכנסת שילנסקי, אני מבין שאתה מבקש שאזמין אותך אחריו.

דב שילנסקי (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' עלי:

אתה לא צריך לכתוב. הבנתי את זה. אזמין אותך. אל תטרח, על תשחית את זמנך.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, הואיל והוא צריך להחליף אותי בניהול הישיבה, אני אזמין אותו אחרי חבר הכנסת שאקי, ולאחר מכן חבר הכנסת דן תיכון.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

נראה לי, שלסגני יושב-ראש הכנסת יש שפת גוף מיוחדת, שבאמצעותה הם מבינים זה את זה. אני בטוח שזה יהיה לטובת העניין.

אני מסיים בהבעת תודה לכל מי שסייעו, לכל מי שבאמת היו שותפים למאמץ, למאבק ולמשא-ומתן עם שר האוצר. בעניין הזה עשה עבודה יוצאת מן הכלל יושב-ראש ועדת הכספים, שראה עצמו שותף למאמץ, ויחד אתי ועם חבר הכנסת שילנסקי התקיימו פגישות עם שר האוצר ועם אנשי משרד האוצר, כדי לגבש את ההצעה כפי שהיא נמצאת בפנינו. זו התקדמות, התקדמות חלקית. איננו מוותרים כלל ועיקר על השינויים המתבקשים, על ההשוואה המלאה, על תיקון עוד כמה עוולות והפלות. אבל כפתרון ביניים לתקופת ביניים ודאי וודאי שיש לברך על כך. יישר כוחם של כל מי שנתנו ידם לדבר.

אין לי ספק שאותם אלפים שיימצאו נשכרים כתוצאה מן התיקון הזה, אלפי נפגעים נרדפי הנאצים, יעריכו את המאמץ, והם בוודאי עוקבים אחר הדיונים כאן ורואים שיש פה כוונה טובה לממשלה. אין כוונה, חלילה, לפגוע בהם, וחייבים לומר מלה טובה על שר האוצר, שאכן עשה כאן מאמץ מיוחד, הבין את העניין, תפס את חשיבותו, ראה בחוק המוצע דבר מוצדק, דבר מוסרי, דבר נכון. ראה בכך מסר לציבור הנפלא הזה, שהמדינה לא שכחה אותם, המדינה רוצה לעזור להם, היא יודעת עד כמה מה הם סבלו, והפיצוי הקטן הזה יישאר תמיד קטן לעומת הסבל הנורא שהם עברו. אבל טוב שגם לכך הגענו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שאקי. כאמור, רשות הדיבור לחבר הכנסת שילנסקי, שהוא לוחם ותיק, עקשן בכל מה שקשור לזכויות נרדפי הנאצים ובכל מה שקשור לשואה. אני מברך אותך על פעילותך הברוכה, חבר הכנסת שילנסקי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, במסגרת תיקוני העברית מאתמול, אני חושב שעדיף להגיד עיקש ולא עקשן. זה יותר מתאים.

היו"ר ע' עלי:

תודה. הוא גם עקשן אבל גם עיקש. הוא ליטאי. אתה לא יודע מה זה ליטאים. חבר הכנסת שילנסקי, ספר לו.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה. אנחנו הליטאים לא עקשנים אלא עקביים ועומדים על הדבר שאנחנו חושבים אותו לצודק.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כל עקשן אומר את זה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי, למען ההגינות והחברות הטובה להגיד, שהחוק הזה מתגלגל אצלי מזמן, ואני לוחם שנים רבות על הרעיון של השוואת התגמולים שמקבלים אלה שהגיעו לארץ אחרי השואה ולפני קום המדינה, של אלה שעלו בשנים הראשונות של המדינה ושל אלו שעלו לארץ יותר מאוחר והם מקבלים את הפיצויים מגרמניה. וזה רק חלק מהחוק.

אני רוצה לציין שניהלתי את המאבק עוד לפני שנעשיתי יושב-ראש הכנסת. כשנעשיתי יושב-ראש הכנסת, אני חייב לציין שקיבל את זה ממני סגן יושב-ראש הכנסת שבח וייס, כי אני, כיושב-ראש הכנסת, הייתי מנוע מלהעלות הצעות חוק. אחרי המהפך הגלגל, כידוע, מסתובב, ואני חייב לציין את יושב-ראש הכנסת שבח וייס, שאימץ את החוק בתקופה שאני כיהנתי כיושב-ראש כנסת. אני מקווה שאנחנו עוד נביא, בעזרת החברים, חבר הכנסת שאקי, חבר הכנסת דן תיכון, ואני בטוח שגם היושב-ראש ואחרים, את החוק לסיומו, כפי שהצדק דורש. אני מקווה לעשות את זה בקדנציה הזו. למה אני מוכרח לגמור את זה בקדנציה הזו? – כי אני רוצה ששמי יתנוסס על החוק הזה, ובקדנציה הבאה אני מקווה להיות שוב יושב-ראש הכנסת ושוב לא אוכל להעלות את החוק. לכן אני חייב לגמור את זה עכשיו.

אני חייב לציין עוד חבר אחד מהצד הזה של הבית, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. כשהעליתי את הצעת החוק בקריאה טרומית, היתה הוראה לקואליציה להצביע נגד. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אני מקווה שאני לא גורם לך נזק, אבל אפילו אם אני גורם לך נזק, הכבוד בדבר שאגיד שווה את הנזק שייגרם לך במפלגה, אם ייגרם. חבר הכנסת אלי גולדשמידט ארגן שכל חברי הקואליציה הצביעו ברגליים, עזבו את האולם. הוא הלך מאחד לשני ודיבר והסביר את מהות החוק, וכולם קיבלו את דעתו שלא צריך להצביע נגד החוק. אם גרמתי לך נזק במפלגה, אני מצטער. ברור שגרמתי לך כבוד בציבור.

אגיד רק כמה משפטים לאלה שלא יודעים מה הנושא. עוד בהתאם לחוק שהאמריקנים חוקקו ואחר כך הגרמנים המשיכו בו, צריך היה לשלם לניצולי השואה, לנכים ולאלה שעבדו אצל הגרמנים חנים אין כסף, תוך מכות ועינויים. קראו לזה פיצויים.

באה מדינת ישראל ואמרה לגרמנים – אני כבר אמרתי כמה פעמים, ואני חוזר ואומר בלשון עממית: איפה תחפשו את האנשים האלה אצלנו במדינה, תנו לנו סכום כסף ואנחנו נחלק להם. המדינה לקחה את הכסף ונותנת שליש ממה שמגיע להם, ממה שקיבלה עבורם. ולא רק זאת. בפרט בתקופה האחרונה, עושים לנכי רדיפות הנאצים צרות צרורות בכל הפרוצדורה, ממאסים עליהם את החיים. יש אנשים שזקוקים לפרנסה, לקיום, ואין להם, אבל הם כל כך מתעייפים מהפרוצדורה שהם אומרים: אני לא רוצה להקריב את שארית הבריות שלי למלחמה לקבל את הפיצוי הצודק שמגיע לי. הגדרתי את זה מעל במת הכנסת ומעל כל במה: שודדים את ניצולי השואה. אם עכשיו מחזירים קצת – – –

אני רואה שיש כאן חבר הכנסת מספר 121, שמושך את כל תשומת הלב. אני מברך אותך, אבל תדבר שם בשקט כדי שאוכל לדבר.

המגמה שלנו היא לגרום לכך שאת מלוא הכסף המגיע לניצולי השואה, לא בחסד אלא מגיע להם, הם יקבלו. לא נותנים לנו שום דבר, קצת מחזירים מן הגזלה. אבל אני ראיתי וידעתי, שהשוואה טוטאלית של כל הגזלה לא אצליח להעביר. לכן העלינו, אני יחד עם חבר הכנסת פרופסור שאקי, את הצעת החוק להשוואת התנאים שיקבלו נכי רדיפות הנאצים למה שמקבלים נכי המלחמה בנאצים. זה לא הרבה אבל זה בכל זאת משהו. ונמשיך להיאבק בנושא הזה.

אני רוצה לציין את חברי חבר הכנסת דן תיכון. כשאני מנהל מאבק בנושא הזה, הדבר טבעי. אני ניצול שואה, אני אחד מאותם אנשים, אני בשר מבשרם, אם כי אני חייב להדגיש שאני לא מבקש דבר בשבילי, אני לא לקחתי ולא אקח, ולא אכנס עכשיו לסיבות. אני עברתי את השואה, את הגטאות, את הכול עברתי. אני לא מבקש לעצמי. אבל אני בא מהציבור הזה, אני חי אתו. חברי וידידי הקרובים ביותר באים משם. בני משפחתי באים משם. כמעט כולנו במשפחה התחתנו עם ניצולי שואה. אבל דן תיכון לא היה שם. ואני מוכרח להודות לו, בשם כל חברי, על כך שהוא לחם ואמר שימשיך ללחום כדי שהגזלה תוחזר במלואה.

עכשיו בקיצור ולעניין. אנחנו הגשנו חוק פשוט מאד, להשוואת התנאים של נכי רדיפות הנאצים לאלה של נכי המלחמה בנאצים. לבסוף, כשכבר היתה הסכמה, הביאו לנו חוק ארוך מאוד, שלא נראה לנו, ואני חושד שיש שם מוקשים, ואינני יודע איזה מוקשים. אני חושב שמורידים מאתנו משהו שמגיע בהתאם לחוק. למה לא הסתפקו במלים הפשוטות? אבל זה היה לפני כמה ימים, והגעתי למסקנה, בפרט מכיוון שאני מעריך את יושב-ראש ועדת הכספים, שניגש אלינו בהבנה, והוא הבטיח, וזה נרשם גם בפרוטוקול, שההשוואה תיעשה במלואה. הוא גם הצהיר מעל אותה במה, ולא אחזור על הדברים שאמר גם ידידי ומורי פרופסור שאקי – החוק יתוקן ויהיה חוק אחיד.

אבל, ההסכמה היתה בהבדל מסוים. נכי המלחמה בנאצים מקבלים את התגמולים החל מ-10% נכות, ופה עמד האוצר על כך שיקבלו החל מ-25% נכות. אמרו לי ארגוני ניצולי השואה, כי מדובר במספר מצומצם של אנשים. אבל אני אומר, אם גם מדובר באדם אחד, חייבים לתת לו מה שמגיע לו.

אבל עמדנו במצב מסוים. אני רוצה שגם הצופים וגם אחי ניצולי השואה יבינו. הכנסת יוצאת מחר לפגרה, ואנחנו חששנו שאם לא נסכים בשום אופן, לא יביאו את החוק ואנחנו נפסיד את הכול. מי יודע מה יהיה אחרי הפגרה, מדובר על קיצוצים, הרי צריך לתת כסף ליאסר ערפאת ולכל מיני גורמים נוספים שכאלה, ואז יגידו לנו: אין כסף. ולא נקבל כלום.

לכן הסכמנו. פרופסור שאקי ואנוכי הגשנו הסתייגות לגבי אותם אנשים. אנחנו התחייבנו שלא נעמוד על ההסתייגות, כי אחרת האוצר לא היה מסכים או יושב-ראש ועדת הכספים, בהתאם להסכם שלו עם האוצר, לא היה מביא את החוק בכללותו.

אחי, אלה שאומרים שהם בודדים, ניצולי השואה שהם פחות מ-25%, אנחנו יכולים לעשות מחטף, אבל אנחנו לא נעשה היום מחטף בהצבעה על ההפרש הזה רק מפני שנאמר לנו במפורש: אם אתם עומדים על כך, לא מביאים בכלל את החוק. אבל אני מבטיח לכם – ואתם יודעים שכשאני מבטיח אני מקיים – בכל מאודי ובכל כוחותי אלחם על מנת שההשוואה תהיה מלאה. כשייגמר הדיון ותהיה הצבעה, אני אומר לכם גלויות: אני מקווה שהאוצר לא ייסוג ברגע שתעבור ההצבעה; אצלי זה כבר מוכן ומודפס, אני מגיש תיקון לחוק בקשר ל-10%. יושב-ראש הוועדה אמר לי בדיונים שהוא יביט בעין יפה וישתדל לעזור, ואני מאמין לו.

שוב, אני מודה לכל אלה שעזרו בקבלת החוק הנ"ל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דב שילנסקי.

חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת הירשזון. אם חבר הכנסת הירשזון לא ימצא – חבר הכנסת גולדשמידט האחרון.

חבר הכנסת שילנסקי, אתה צריך לנהל את הישיבה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זר ברכות, אם אפשר לומר כך, לאלה שטיפלו בחוק. ראש וראשון – ואני קמצן במתן מחמאות, אבל אני חייב לומר, שבעצם צריך להודות לאדם אחד, ליושב-ראש ועדת הכספים. זאת אומרת, יש אלה שהגישו את החוק ויש אלה שטיפלו בחוק הזה במשך שנים רבות, אבל, נדמה לי, שהאיש שהלך ובא אצל שר האוצר וגמר את העניין, על אף העובדה שלא תמיד היתה נכונות במשרד האוצר לתקן את העוול המשווע, הזועק לשמים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה. נכנס חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש הוועדה, והוא לא יודע שאתה מדבר בקשר אליו.

חבר הכנסת גדליה גל, הדברים שהוא אומר מתייחסים אליך.

דן תיכון (הליכוד):

באמת זר של שושנים ליושב-ראש ועדת הכספים. כמובן, לחבר הכנסת פרופסור שאקי, על עצם הגשת החוק, ובשל העובדה שהוא עומד בראש ועדת המשנה שמטפלת בפיצויים מגרמניה. כמובן, לחברי וידידי חבר הכנסת דב שילנסקי, שהרי הוא מנסה לתקן את העוול זה שנים רבות. לא תמיד מצליח, אבל הגיע סוף סוף אל הנחלה. בשם הרבבות שיזכו לתוספת הכנסות בשל החוק הזה, אני מודה לכולכם.

לא מזמן הייתי בגרמניה ושמעתי על מעלליו של חבר הכנסת דב שילנסקי במחנה הריכוז דכאו, האיש שעמד מול החיה הנאצית ויכול לה. סיפר לי חברו של דב שילנסקי, בעת ששהיתי בגרמניה, איך הסתערו עליו חיילי הגסטאפו, שברו וריסקו את עצמותיו, והוא יכול להם ולא נכנע. במלחמתו העיקשת, לאחר כ-50 שנה מאז חלפה הסתיימה המלחמה, הוא בעצם מביא לכלל סיום את מה

שנקרא השוואת התנאים בין נכי רדיפות הנאצים לנכי המלחמה בנאצים. נכון שנותרה עוד אפליה אחת, שהרי המדרגה הראשונה, כשמדובר בנכי רדיפות הנאצים, מתחילה מ-25%, והמדרגה הראשונה לנכי המלחמה, שתמיד היו מועדפים, מתחילה מ-10% נכות. אני חושב שזה צעד גדול-קטן במאבק להשוואת התנאים.

יפה אמר חבר הכנסת שילנסקי, שהמלחמה לא תמה, שהרי עדיין יש אפליה בלתי מובנת, אבל קשה לתקן אותה, לדברי שר האוצר, ושאכן מדובר בסכומים ענקיים שאיש לא יודע מה גודלם, אבל הם נאמדים במאות מיליונים. אני לא בטוח. סיפור המעשה עוסק בנכי המלחמה ונרדפי המלחמה שעלו לארץ עד למועד שבו נחתם הסכם השילומים. והרי ממשלת גרמניה פיצתה את אותם אנשים באמצעות ממשלת ישראל, שהתחייבה להעביר את הפיצויים ישירות לנרדפים ולנכים ולא להשלים. אבל לא חלפו ימים רבים והחלו להגיע לארץ אנשים שהם נכים נפגעי רדיפות הנאצים והמלחמה, מלחמת העולם השנייה, והם זכו לקבל אותה גמלה, אותו פיצוי ישירות מן הממשלה הגרמנית. ראו איזה פלא: אלה שמקבלים ישירות מגרמניה, מקבלים סכום העולה פי-שניים מאלה שמקבלים באמצעות ממשלת ישראל, וגורלם המר לא שפר עליהם משום שהם עלו לארץ לפני המועד שבו נחתם הסכם השילומים בלוקסמבורג. אי-אפשר להבין את ההפרשות הזאת, את הקיפוח הזה, איך מי שסבל באותה מידה ועלה לארץ לאחר המועד שבו נחתם הסכם השילומים, מועדף על פני מי שעלה לארץ לפני המועד שבו נחתם הסכם השילומים בלוקסמבורג. אני, כאזרח, לא יכול להשלים, שהרי הכסף ניתן לממשלת ישראל. נכון שהוא נלקח לצורך בניית המדינה והקמת תשתית של מדינה מודרנית, אבל את הנפגעים, את הנכים והנרדפים זה לא מעניין, שהרי זעקתם נשמעת, העוול קיים ואי-אפשר להסביר אותו.

כן, רבותי, עליתי לכאן כדי לנמק את ההסתייגות, כשאני אומר לחברי הכנסת שאקי ושילנסקי: אל תרפו. האפליה הזאת, העוולה הזאת צריכה לעבור מן העולם ובהקדם, כי מספר האנשים הולך וקטן, קטן והולך מדי יום ביומו. ומי שלא היה שם, בהשוואה למי שהיה שם, לא יבין את הבעיה הזאת, כי הסיפורים מסמרי השיער מתפרסמים במנות קטנות, אבל לאורך תקופה ארוכה ביותר.

מה קרה, חבר הכנסת רענן כהן?

רענן כהן (העבודה):

אני אוהב לשמוע אותך.

דן תיכון (הליכוד):

חשבתי שהקיזוז כבר לא תופס ולכן חזרת במהירות.

רענן כהן (העבודה):

אמרתי שאנחנו מסודרים – – –

דן תיכון (הליכוד):

לרגע הופתעתי.

לכן, רבותי, אני מרכין את ראשי בפני חברי הכנסת שעשו מאמץ גדול, הצליחו הצלחה חלקית, אבל גדולה וענקית, לפחות לגבי אלה שהשוו את התנאים.

אני מציע לכם: לכו קדימה, כי אתם צודקים, כי העניין צודק, כי סופכם לנצח, ועוד בקדנציה הזאת, כי זה עניין של כבוד, עניין של מוסר, ובנפשנו הדבר. את העוול הזה צריך לעקור מן השורש. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אולי תרשה לי להוסיף דבר שלא הדגשתי. הוא נוגע לדחיפות של העניין בקדנציה הזאת, כי לצערנו, יום-יום האנשים נעשים מעטים יותר. הזמן והגיל עושים את שלהם.

שמעתי כאן אמרה בקשר לקיזוז. אני רוצה להגיד, רבותי, שבחוק הזה אין קיזוזים. פה אין מפלגות. אני שמח שהגענו למצב כזה.

אני רוצה להגיד, שהנה קיבלתי פתק מחבר הכנסת אלי גולדשמידט, כדלקמן: "אדוני היושב-ראש, אני ביוזמתי מציע שתאפשר, לפני משורת הדין, ואף שהוא לא הגיש הסתייגויות, לעובדיה עלי, יושב-ראש הוועדה הפרלמנטרית העוסקת בעניין השואה והאנטישמיות, לומר כמה מלים אחרי דן תיכון".

למה קראתי את הפתק? אתם יודעים לאיזו מפלגה שייר אלי גולדשמידט ולאיזו מפלגה שייר עובדיה עלי. אני מביא זאת כדי להראות גם לצופים, שאחרי כל הוויכוחים שהיו, החוק הזה מתקבל לא רק בהרמת ידיים, אלא הוא מתקבל עם כל הלב. אני אומר את הדברים לאנשים הנוגעים בדבר, כדי שיהיה להם יותר קל.

חבר הכנסת רענן כהן מבקש להגיד משהו. הנה, אני מאפשר לך לומר את הדברים מהמיקרופון. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

רענן כהן (העבודה):

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש. אני חייב להגיד תודה על אומץ לבך ועל עמידתך, חבר הכנסת דב שילנסקי. בחוק הזה כולנו מאוחדים. בחוק הזה כולנו יחד. בחוק הזה אנחנו עושים את אחד הדברים החשובים ביותר. אנחנו אתך. על האומץ ועל העמידה שעמדת כדי שהחוק הזה אכן יתקיים, אתה ראוי לכל הכבוד ולכל האמונה של כולם על המאבק שנאבקת. כולנו מאחוריך, כולנו יחד. החוק הזה הוא של הכנסת כולה, בלי יוצא מן הכלל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, עסקו פה עד עתה בנושאים הכספיים שקשורים בחוק, בהגדרות של החוק, בהשוואת מעמדם של נרדפי הנאצים לנכי המלחמה בנאצים.

לפני שאומר כמה מלים לגופו של החוק, אני רוצה לומר – ובאמת אני אומר זאת במלוא הכנות ובמלוא הרגש, אם אפשר לומר כך – שמעבר למספרים ומעבר לסעיפי החוק היבשים, יש כאן פעולה יוצאת דופן שחברו אליה כמה אנשים אשר הקדישו רבות לעניין הזה. ואני עד לכך, כי אני הייתי חבר בוועדת המשנה בראשותו של פרופסור אבנר חי שאקי, שלא נתן מנוחה, שלח תזכורות, שלח פניות וקיים ישיבות אין-ספור. זה תמיד נעשה מחוץ לעיני התקשורת והרחק ממנה, מתוך דבקות עצומה במשימה הזאת. לידו פעל ופועל ללא לאות יושב-ראש הכנסת לשעבר, יושב-ראש הישיבה כרגע, חבר הכנסת דב שילנסקי. אי-אפשר שלא להביע אפילו הערצה לדבקות ולהגשמה של הצוואה שהוא מבטא בפעילות הפרלמנטרית שלו כאן בכנסת, כדי לתקן את העוול שלא יתוקן לעולם. העוול שנעשה ונגרם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש, אתם מפריעים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

העוול שנעשה ונגרם כתוצאה משרירות לב כזאת או אחרת, שהיתה במערכת החקיקה בשנות ה-50, שעה שמדינת ישראל היתה בחבלי לידתה ובעקבות הסכם השילומים. רק בגלל תאריך זה או אחר של הגעה לארץ נקבעו לכל תקופת החיים זכויותיהם של פליטי השואה. אמרו את הדברים לפני, ומיותר שאני אשבח. בכל אופן, אני רוצה לומר, שיושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל, פעל בדרכו השקטה יחד עם אותם חברים. אנחנו הרי יודעים את מעמדו של חבר הכנסת גדליה גל כשהוא הולך לאוצר, מדבר עם האוצר ומביא טענות שהן בדרך כלל טענות מבוססות. הוא בעצם מסייע להביא למליאה חוק שכרוכה בו עלות כספית לא מבוטלת, אף כי הוא רק במחצית הדרך או אולי פחות ממחצית הדרך, כי הוא משווה את הזכויות באופן חלקי, משום שאלה שנכותם היא מתחת ל-25%, קרי: עד הרמה של 10%, אינם נכללים בגדר החקיקה הזאת.

כשם שכל החבורה הזאת פעלה יחדיו כדי לקדם את החוק עד השלב הזה, אני מקווה שנוכל להגשים את מה שמבקש חבר הכנסת דב שילנסקי בעניין זה – שעוד בקדנציה הזאת הוא יוכל להיות חתום על הצעת החוק הזאת שתשלים את השוואת הזכויות.

אני רוצה לומר כמה מלים מעבר לעניין החוק עצמו. נושא הנצחת השואה או ההתייחסות לנושא השואה מקבל, ככל שהזמן עובר, משמעויות ומורכבויות יותר ויותר רחבות. אולי זה מקרה, אולי זה לא מקרה שבימים האחרונים פורסמה בערוץ השני על-ידי רוני דניאל תמונה מזעזעת – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, רק רגע. ידידי חבר הכנסת יהושע מצא. אתה מדבר בקול כל כך גבוה. אני מבקש. יהושע מצא ואדוני השר הטרי, אני מבקש מכם להתפזר מפה, כי זה מפריע. אתם מדברים והנואם לא יכול להתרכז. יהושע, אני מבקש ממך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

דווקא בימים האחרונים התפרסמה בטלוויזיה כתבתו – אם אינני טועה – של רוני דניאל, אשר הציגה עובדה שבעצם ידענו אותה. קיבלנו בעצם את הראיות, באמצעות חיל האוויר הישראלי, שבעלות הברית בזמן מלחמת העולם השנייה ידעו אל נכון במדויק שאנחנו, אחינו, הורינו, סבינו, הולכים כצאן לטבח באושוויץ, אל המשרפות. התמונות בעצם ממחישות ואומרות את מה שאנחנו אומרים כל השנים, ואולי הן נותנות מכה ניצחת לכל תהליך הכחשת השואה, שקיים, לצערי, בעולם המערבי, ומובילות אותו מדינות מתקדמות באירופה ואנשים הנחשבים מכובדים.

אני לא יודע מה אפשר לעשות כדי להנציח את השואה מעבר למה שכבר נעשה במדינת ישראל, וזהו המקום המרכזי שבו הדברים צריכים בעצם להיעשות. אמרתי ליושב-ראש הישיבה, דב שילנסקי, שבבוקר יום השואה האחרון שמעתי אותו מתראיין ב-06:45 ומספר את סיפורו של הרב משה פרטמן, שהיה יחד אתו במחנה. הם חזרו מהעבודה והציבו אותם בשורה. הגיע קצין האס.אס. ואמר: מישוהו כאן גנב ארנק של השומר, וכעונש יוצא להורג מי שאותו קצין אס.אס. יחשוב שהוא זה שביצע את המעשה. אם אני טועה בתיאור המקרה, תתקן אותי. מספר דב שילנסקי כיצד אותו רב, משה פרטמן, סומן על-ידי קצין האס.אס., צעד שני צעדים קדימה לאחר הסימון הזה, ועמד בעצם להיות מוצא להורג בו ברגע, אלא שאותו שומר הגיע באותה דקה ממש ואמר: מצאתי את הארנק. כך ניצלו חייו של הרב משה פרטמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כבר סיפרת, תרשה לי להוסיף: תחילה הוצאו ארבעה, אנוכי הקטן, עורך-הדין יעקב ראובני דהיום, בעבר יענקלה הימלשיין, הרב משה פרטמן ועוד אחד, שאינני זוכר את שמו. ואז הוא קבע שמארבעתנו אותו רב, משה פרטמן, יהודי צדיק, אחד מל"ו הנסתרים, הייתי אומר, הוא הפושע הגדול ביותר, והוא זה שביצע את הגנבה. הוא אמר לו: דו וירסט גהנגד וורן – אתה תיתלה. המרחק בינו לבין הגרדום היה פחות מחמש דקות. באותה שנייה, כאשר גמר את המלים: אתה תיתלה, הגיע השומר עם הארנק ביד, ואמר כי הארנק היה מתחת לכר והוא לא שם לב. זה נקרא נס במלוא מובן המלה.

לא ידעתי ששמעת את זה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא רק שמעתי, אלא גם התרגשתי מאוד. למה אני מספר את הסיפור הזה? כי בכנסת הזו, נדמה לי שחוץ מהיושב-ראש הנוכחי וחבר הכנסת דב שילנסקי אין עוד ניצולי שואה. יש כאן הרבה שהם בניו למשפחות של ניצולי שואה, אבל אין עוד ניצולי שואה שעברו את הגיהנום הזה, נשארו בחיים והגיעו למדינת ישראל.

אנחנו, שלא היינו שם, מצווים להמשיך ולעסוק במלאכה. תיקון החוק הזה מבטא יותר מכול את העובדה או את הצורך שמדינת ישראל, מעבר לחוב המוסרי שהיא מבטאת אותו בעצרות הזיכרון, בימי השואה, בחוק שהעברנו היום אחר-הצהריים בנושא חסידי אומות העולם – מעבר לדברים הללו, מדינת ישראל צריכה לבטא את המחויבות העצומה שלה לאותם שרידים, אודים מוצלים מאש, לא רק במלל, לא רק באמירות, לא רק בטקסי זיכרון, לא רק בהוצאת ספרים, לא רק בהפקת סרטים, אלא בדבר הכי בסיסי: מתן אותה זכות שנשללה מהם שלא בצדק, בשרירות-לב – אני לא אומר מרוע לב, אבל בשרירות-לב – בשנות ה-50. באותן שנים היתה המדינה הצעירה הזו עסוקה באתגרים אדירים, ותוך כדי כך, כדי לקדם את האתגרים שלה, כדי להתקדם לעבר פיתוח, בעצם עשתה עוול קשה מאוד לאותם אנשים.

גילם של האנשים שבהם מדובר בחוק הוא 70 ומעלה. צאו וחשבו כמה כסף נשלל מאותם אנשים במשך 30 או 40 שנה. אנחנו לא יכולים לתקן את העוול הזה, אין ממשלה שיכולה לתקן את העוול הזה, כי ההוצאה התקציבית היא אדירה. רק החוק הזה, שבו מדובר, סדר הגודל של ההוצאה התקציבית לגביו הוא 50 מיליון ש"ח. החוק הזה לא יפתור את הבעיה, לא יתקן את העוול, אבל הוא יעשה דבר אחד שהוא אולי החשוב מכול: הוא יחזיר איזה שמץ של כבוד אבוד מצד המדינה כלפי אותם אנשים.

כאשר בוצע הסכם השילומים בין בן-גוריון לאדנאור – ואני יודע שהיושב-ראש הנוכחי היה ממובילי ההתנגדות לאותו הסכם – הייתי אז, נדמה לי, בן שנתיים; הדברים התרחשו בבניין הכנסת הקודם. אותם דברים קרו אז, היתה עוצמה רגשית שבעצם פילגה את הציבור במדינת ישראל בין מי שתמכו בהסכם השילומים לבין מי שהתנגדו לו. התוצאה היתה שחתמו על הסכם השילומים, אבל מרבית כספי הסכם השילומים הזה היו מיועדים בעצם לקבלת כסף ואמצעים מגרמניה על מנת להקים במדינת ישראל צי, על מנת להשקיע בבתי-הזיקוק ובתשתיות. זו היתה מדינה ענייה, זו היתה מדינה שלא היו לה אמצעים, לא קיבלה סיוע, וזו היתה הדרך היחידה לאפשר למדינת ישראל להשקיע בתשתית, שהיתה הבסיס להתפתחות ולהתקדמות שלה. תוך כדי כך נפגעו עשרות אלפי אנשים, שרק בגין העובדה שבתאריך מסוים ב-1947 לא היו במחנה פליטים בגרמניה, או רק מפני שעלו לארץ מוקדם מדי מבחינת החוק – נשללה מהם הזכות לתבוע את מה שמגיע להם ישירות מהגרמנים.

מדינת ישראל חבה להם את החוב הזה. לכן, אני פונה כאן ואומר: שאלתי גם את יושב-ראש ועדת הכספים, מה המשמעות הכספית של השוואה סופית ומוחלטת של זכויות הנרדפים לזכויות הלוחמים בנאצים. קשה מאוד לדעת. ליושב-ראש ועדת הכספים אין הערכה כספית. יכול להיות שמדובר ב-200 מיליון שקל נוספים, ויכול להיות שמדובר ביותר. אנחנו יודעים שכל דבר שאנו עושים מבחינה תקציבית, במסגרת עוגה מסוימת, בא על חשבון משהו אחר.

עם כל זה, ובעניין הזה כל הבית צריך להתאחד, צריך לעשות הכול על מנת שבמהלך השנה הקרובה – אינני יודע אם נגיע לרמת נכות של 10% – נבצע צעד נוסף, ובתקופה הנראית לעין, בסופו של דבר נשלים את התהליך הזה, כך שזכויותיהם של נרדפי הנאצים מבחינת התגמולים תהיינה זהות באופן מוחלט לזכויותיהם של הלוחמים בנאצים. אני חושב שאין לנו הרבה הזדמנויות כאלה, לצערי, שבהן כל הכנסת, על כל רבדיה, על כל מפלגותיה ועל כל סיעותיה, מתאחדת למען מטרה שלא רק שאין לגביה מחלוקת פוליטית, אלא היא נראית בעיני כולנו מטרה קדושה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. אני מודה לך אישית על הדברים הטובים שאמרת בקשר אלי. כאשר אני עומד פה, אינני יכול ללחוץ לך את היד, אז אני אומר זאת לפחות בפי.

לחבר הכנסת אברהם הירשזון יש הסתייגות. פורמלית אני חייב לקרוא לו, אם כי הוא איננו. אני מזמין את יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת גדליה גל. קיבלת כאן הערכה רבה מכל צדי הבית, גם ממני, על היחס הטוב שגילית בנוגע לחוק הזה. ציינתי את הבטחותיך, את תמיכתך ואת עזרתך להמשך.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תמו ההסתייגויות וניתן לגשת להצבעה.

אני ראיתי את עצמי בחזקת שליח בהכנת ההצעה הזו, שאפשרה לנו להגיע לקריאה שנייה ושלישית. היו לנו שני דוחפים שכאילו מובן מאליהם דוחפים, חבר הכנסת שילנסקי וחבר הכנסת שבח וייס. הם היו שם, הם חלק מהציבור הזה, גם אם שלא כמו אחרים הם אינם לוקחים את מה שמגיע להם על-פי זכות, אבל הם דחפו אותי ולא נתנו מנוח.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אדוני השר, אם אתם רוצים לשוחח, תצאו ותשוחחו בחוץ. אני מבין שחבר הכנסת יהושע מצא רוצה לשבת לשוחח ליד שולחן הממשלה. אין לי כל התנגדות.

יהושע מצא (הליכוד):

בעזרת השם ובעזרת הציבור, בעוד שנה וחודשיים, שנה ושלושה חודשים, נעשה את זה, נתפוס שולחן שלם, לא רק כיסא אחד.

יעקב שפי (העבודה):

אתה עובר למפלגת העבודה?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אבל הדוחף העיקרי היה פרופסור שאקי, שעומד בראש ועדת משנה של ועדת הכספים, ובאמת הוא לא נתן מנוחה. המאמץ המשותף של חברי הכנסת ניצולי השואה ושל פרופסור שאקי, יליד הארץ, יליד הגליל, ראוי להתברך בו.

היום עסקנו לא מעט בדוח-בייסקי, ואני נזכר במפגש יחיד שהיה לי עם השופט בייסקי. זה היה בשנת 1966, הייתי אז מרכז חטיבת הנוער בתנועת המושבים, ויחד אתי עבד באותה ועדה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת דליה איציק, לא צריך לעשות גיוס, כולם מצביעים כאחד. אתם מפריעים. תיכף ההצבעה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אני, עבדכם, הייתי מרכז ועדת הנוער, ובשליחות הזאת עשה יחד אתי יוסי יפה, זיכרוננו לברכה, מי שלימים היה מפקד הגדוד שכבש את גבעת התחמושת, ונהרג יותר מאוחר כאשר עלה על מוקש. פנתה אלינו אשה, שגם היא איננה אתנו, פרטיזנית ששמה פרדקה מזיה, זכרה לברכה, ואמרה שהיא רוצה לארגן ב-1966 משלחת של צברים אל המחנות, אל הגיטאות, וביקשה מאתנו לסייע בידה ולצרף למשלחת של כ-15 נערים ונערות שלושה בני מושבים, ונרתמנו לעניין ברצון. כמה ימים מאוחר יותר ארגן שמחה הולצברג, זכרו לברכה, יום עיון למשלחת במלון "דבורה", ושם הופיע השופט בייסקי ונשא נאום נרגש מאוד. לי היתה חשובה השאלה האם הובלנו כצאן לטבח. באותה תקופה זה עדיין הציק לניצולי השואה, שלא ראו בהם לוחמים ברובם אלא ראו בהם אנשים שהלכו כצאן לטבח. אותה הרצאה עזרה מאוד לפקוח קצת את עיני.

את חבר הכנסת שילנסקי הכרתי קצת בכנסת, אבל גיליתי אותו בביקור המשותף שלנו בפולין. אני רוצה לומר גם לחבר הכנסת וייס וגם לחבר הכנסת שילנסקי: אם בשליחות שלי סייעתי במשהו לשליחות שלכם – דייני.

אני מציע לגשת להצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

יושב-ראש הכנסת מבקש את הזכות להצביע, והוא יכול להצביע אם הוא יושב במקום הזה. אנחנו מתחלפים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי, חברי, שאפשר לי להצביע על החוק הזה. אני רואה בהצבעה על החוק הזה זכות מיוחדת.

חברי הכנסת, להצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995, יש הסתייגויות. לשם החוק יש הסתייגות של חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

כולם הסירו את הסתייגויותיהם.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, לא ידעתי. מכיוון שכל ההסתייגויות הוסרו, כיאה לחוק כזה, אני מבקש עכשיו את הצבעתה של הכנסת בקריאה שנייה על חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995, מן הסעיף הראשון ועד סעיף 10, כולל, בקריאה שנייה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 18

בעד סעיפים 10-1 – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מייד נתקן את זה. חברי הכנסת, ברשותכם, דווקא מכיוון שמדובר בחוק זה וכל הנוכחים כאן בכוונת מכוון רוצים להצביע, אצביע מחדש. ביטלתי את ההצבעה הזאת.

אם כן, הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995, קריאה שנייה, על כל הסעיפים מן הסעיף הראשון עד סעיף 10, כולל, כהצעת הוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 19

בעד סעיפים 10-1 – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 10-1 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

18 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. ח"י תומכים, יש הרבה סימבוליות וסמליות בח"י זה.

עכשיו קריאה שלישית: חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995.

הצבעה מס' 20

בעד החוק – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 9), התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

17 תומכים – זה ודאי רק מקרי, אין מתנגדים, אין נמנעים. 17 זה טו"ב. תודה רבה. החוק עבר בקריאה שלישית ונכנס עוד מעט לספר החוקים.

חיים אורון (מרצ):

תוסיף את הקול שלי.

היו"ר ש' וייס:

אוסיף אותך. חבר הכנסת אורון ישב, ראיתי, אין בעיה. 18 תומכים.

חברי הכנסת, אישית אני רוצה להודות מאוד לחבר הכנסת שילנסקי, סגן יושב-ראש הכנסת, ולחבר הכנסת שאקי. אני מודה לכם אישית על המאמץ המתמיד, הבלתי-נלאה, וגם על הנכונות להגיע לפשרה מסוימת על רקע מערכה ארוכת שנים שניהלנו יחד. היתה לי הזכות להציע חוק דומה כאשר חברי דב שילנסקי היה יושב-ראש הכנסת, הוא העביר אלי כירושה הצעת חוק שלו, וכאשר אני נבחרתי החזרתי לו את ההצעה. אחרי מאמצים, תוך שיתוף פעולה יוצא מן הכלל מצד יושב-ראש ועדת הכספים גדליה גל, וברגע הנכון גם של משרד האוצר, אנחנו עושים כאן מצווה מאוחרת מדי, ובכל זאת מצווה. אני מודה לכם מקרב לב על מה שעשיתם.

דב שילנסקי (הליכוד):

בתחילת דברי ציינתי את הגלגולים שהחוק עבר בינינו.

היו"ר ש' וייס:

טוב שאלה שנשארו בחיים יזכו באיזו תחושת נחת אחרי כל כך הרבה שנים. תודה רבה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק המפלגות (תיקון מס' 4), התשנ"ה-1995, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 43), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

הנושא הבא: הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 43), התשנ"ה-1995, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת יהושע מצא.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אולי אפשר לעשות חידוש ולנמק את כל ההסתייגויות של כל החוקים יחד?

היו"ר ש' וייס:

אני אשאיר את זה הפעם לשיקולו של חבר הכנסת מצא. בבקשה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, ישבו חברי הכנסת ואפשר יהיה לדבר.

חיים אורון (מרצ):

אתה לא רגיל לדבר בעמידה?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני רגיל לדבר, אבל לא לכיסאות ריקים לחלוטין.

היו"ר ש' וייס:

לא, עכשיו לא כל כך.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

שולחן הממשלה ריק, אבל לא כשעומדים.

חיים אורון (מרצ):

שולחן הממשלה מלא.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אמרתי שאני רגיל לזה, אבל בעמידה ומסתובבים – אני חושב שזה לא מכובד, אבל תפקידו של היושב-ראש להעיר.

היו"ר ש' וייס:

אתה צודק, אני לוקח בחזרה את התפקיד. חברי הכנסת, נא לשבת. בבקשה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר הפנים אהוד ברק, כבוד שר הפנים לשעבר, לשעבר, לשעבר, מספר ארבע אחורה, חבר הכנסת אריה דרעי, שהטביע חותמו – –

אריה דרעי (ש"ס):

אתה אומר את זה בהנאה.

יוסף בא-גד (מולדת):

ולעתיד.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

לא, אדוני.

— שנים רבות על משרד הפנים, ועדיין טביעות האצבעות שלו ניכרות שם כמעט בכל פינה.

אריה דרעי (ש"ס):

לא שמעתי את המשפט הזה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

ועדיין טביעות האצבעות שלו ניכרות שם כמעט בכל פינה; ואני אומר לך את זה לזכותך. חבר הכנסת אריה דרעי, שר טוב מטביע את חותמו על המשרד, ואתה הטבעת חותם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אל תסכסך.

אריה דרעי (ש"ס):

ברוב הגינותך אמרת — כמעט.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, על החוק הזה שאני מביא היום בשעת לילה, בשעה 21:45, אפשר לומר: היריון ארוך, ארוך, ארוך, רב-חודשים, ולידה קשה. כמעט שלא היה ברור אם החוק הזה יגיע היום למליאה, ואני רוצה לומר שרק מאמצים עילאיים של הצוות המשפטי בכנסת הזאת, שעשה לילות כימים – ואני לא אומר זאת לשם מליצה, ובמוצאי שבתות פתחו את הכנסת הזאת כדי שהם יוכלו לעבוד, בלילות האחרונים לא יצאו מן הבניין; וכל זה כדי שאוכל לעמוד כאן היום על הבמה ולהציג את החוק הזה, שהוא חוק רב-חשיבות בתחום התכנון והבנייה.

מראש אני מודה לכל הצוות שעזר, אבל בסוף דברי, שאולי יהיו קצת ארוכים, ואתם תסלחו לי על כך, אני אודה ביתר פירוט.

היו"ר ש' וייס:

על-פי התקנון יש לך 15 דקות, ואנחנו נהיה גמישים בהחלט, מול כל העמל שהושקע; זה תיקון שנעשה ממש לאחרונה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, לאחר עמל רב ודיונים רבים וממושכים להכנסת תיקונים יסודיים ומקיפים להצעת החוק הממשלתית לתיקון חוק התכנון והבנייה – במקורו הוא היה תיקון מס' 40, היום הוא תיקון מס' 43, התשנ"ה-1994 – אני מתכבד להביא בפני הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הלילה את הצעת החוק לתיקון חוק התכנון והבנייה, כאמור – מס' 43, התשנ"ה-1995.

הצעת חוק זו, שהינה הצעת חוק ממשלתית, נדונה במליאת הכנסת בקריאה ראשונה ביום 18 באוקטובר 1994, ומי שיעשה את החשבון – אוקטובר 1994 עד היום, בחודש אוגוסט – כמעט שנה.

דוד צוקר (מרצ):

תשעה חודשים.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

תשעה חודשים, תשעה ירחי לידה קשים; כמעט לא היה שבוע שהוועדה לא קיימה דיון במשך שעות אחדות בחוק הזה. הצעת החוק עברה כאמור לוועדת הפנים להכנה לקריאות הנוספות. תיקון זה שאני מביא היום בפניכם מציע סדרה של תיקונים, מהם שינויים במבנה מוסדות התכנון ובסדרי עבודתם, כאשר שינויים רבים משקפים ניסיון משותף של רבים שנתנו יד לטיפול בתיקון המוצע.

החוק הזה, להזכירכם, בא להחליף את המושג ול"לים – ועדות לתכנון מיוחד – ששבקו חיים לכל חי ב-30 באפריל, ומאז נוצרו איזה ואקום וחוסר בהירות בכל נושא התכנון – כיצד להצמידו באין ול"לים?

הדיונים נערכו בוועדת הפנים ובוועדת המשנה שהוקמה לנושא הזה בראשותו של חבר הכנסת פורז. וכאן אני רוצה לומר "ישר כוח" לחבר הכנסת פורז, שעשה עבודתו נאמנה, תוך השקעה של עשרות עשרות שעות – רענן, אני מברך את חבר הכנסת פורז, תן לו לפחות ליהנות ולשמוע את הברכה. אני רוצה לומר באוזניו של חבר הכנסת פורז, שמגיע לו "ישר כוח" על עבודה שהשקיע בה שעות רבות, עשרות, עשרות – שהצטברו אולי ליותר מ-100, עד 200 שעות – עבודה יסודית, עם צוות משפטים סביבו, עם צוות אנשי מקצוע מכלל המשרדים הממשלתיים ומגופים ציבוריים שונים, שייצעו והתווכחו על כל תג ומלה בחוק הזה.

אני חייב לומר לכם, רבותי, ובאוזניו של שר הפנים הנכנס: החוק הזה, כפי שהוגש לנו, היה לקוי מיסודו. אילו קיבלנו אותו וכלשוננו כחוק של הממשלה, שעבר ועדת חקיקה, הוא היה מכניס את מערכת התכנון לצרות נוראיות; הוא לא היה חוק לקיצור הליכים כפי שהוא נקרא, אלא הוא היה מסרב ומסבך את המערכת. כי מטבע הדברים, ועדת שרים לענייני חקיקה יושבת, שומעת אנשי מקצוע מתוכה, מהמשרדים, את היועצים המשפטיים; שוקלת שיקולים שונים, לא דווקא מקצועיים תמיד; אבל לא מקשיבה לכל אותם גורמים תכנוניים חיצוניים – אדריכלים, מהנדסים, משפטים וכל העוסקים בנושא. זאת עשתה ועדת הפנים, והזמינה לכל ישיבה למעלה מ-30-40 נפשות שישבו בחדר, שעסקו רק בהכנתו של החוק, ולמעשה הפכנו את החוק כמעט באופן יסודי על קרבו.

אדוני היושב-ראש, קצרה היריעה מלהכיל ומלהביא בפניכם את כל התיקונים שכוללת הצעת החוק המונחת בפניכם לאישור, אולם, אנסה לדלות את העיקריים שבהם. אתחיל במוסדות התכנון. בראש הפירמידה של מוסדות התכנון ניצבת לה מועצה ארצית. בעקבות הערת מבקרת המדינה מצאנו לנכון לקצוב את תקופת כהונתם של חברי המועצה הארצית, שתעמוד על חמש שנים, כאשר עד היום תקופת כהונתם של חברי המועצה הארצית לא היתה מוגבלת, וניתן למצוא היום בין חברי המועצה הארצית כאלה ששנים על גבי שנים חלפו, והם עדיין יושבים שם לבטח. אחרי החוק הזה הם ידעו שהם צריכים לסיים בתום חמש שנים.

שנייה בפירמידה ניצבת לה הוועדה המחוזית. התיקון הראשון שרצוני להצביע עליו הינו השינוי במבנה הוועדה המחוזית. ראשית, להרכב הוועדה המחוזית נוספו שני נציגים, וגם זה היה נתון לוויכוח גדול. לא היה משרד ממשלתי אחד שלא ביקש גם להיות מיוצג בו, ואם יש 22 או 23 משרדים, היינו צריכים למצוא 19 או 18 חברי ועדה מחוזית. בדיונים שנמשכו לא מעט שעות נתנו שני נציגים בלבד – למשרד התיירות ונציג למינהל מקרקעי ישראל, כאשר חברותו של נציג שר העבודה בוועדה המחוזית תיפסק ב-1 בינואר 1996.

נתנו למשרד התיירות, לאחר שיקול דעת מעמיק – משום שמשרד התיירות הפך בשנים האחרונות למשרד שנושאי התכנון הם חלק אדיר מעבודתו. מדובר בכל נושא התכנון התיירותי ובתשתית התיירותית במדינת ישראל. לכן מצאנו לנכון לתת להם את הנציג, ולא בגלל לחצים; כי לחצים היו כמעט מצד כל השרים.

ונתנו נציג למינהל מקרקעי ישראל כאשר היה ערעור לגבי זה. ומצאנו לנכון שיהיה שם גם נציג של מינהל מקרקעי ישראל, שגם לו יש לא מעט שיקולים הנוגעים לכל מערכת הקרקעות שהוא מחזיק, וזה לא מעט מקרקעות המדינה.

דוד צוקר (מרצ):

מה מספר חברי הוועדה עכשיו?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

מייד אגיד לך.

אברהם פורז (מרצ):

17.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

כמו כן, נקבעה חובה סטטוטורית, כי לארבעה מנציגי שרים שעמדתם חשובה ביחס לכל תוכנית – כלומר, לנציג השר לאיכות הסביבה, לנציג שר הבינוי והשיכון, לנציג שר הבריאות ולנציג שר התחבורה – תהיה חברותם בוועדה המחוזית עיסוקם הבלעדי. זה חידוש. המטרה היא שהם יקדישו את כל זמנם לעבודת הוועדה המחוזית, וזאת לנוכח העובדה שהניסיון הראה, כי העדרם של חברים בוועדות המחוזיות גורם לחוסר אפשרות לקיים דיון מעמיק בתוכניות ולהתמשכות זמן מיותרת. באופן זה יש להניח, שהוועדה המחוזית תוכל לגבש עמדה מקצועית ביחס לתוכנית מוצעת באופן יעיל ומהיר.

מה שקרה ועדיין קורה במציאות הוא, שנציגי משרדים שונים לוועדה המחוזית, או שהם מופיעים לדקות אחדות, או שאינם מופיעים כלל במשך שבועות אחדים, ישיבה אחרי ישיבה, והדיונים לוקים. קבענו פה כלל של חובת נוכחות ועיסוק כמעט בלבדי לארבעת המשרדים האלה.

אולם, אם ירצו אותם נציגי שרים לעסוק בתפקיד נוסף – נוסף על חברותם בוועדה המחוזית – הם יוכלו לעשות כן אם יקבלו את אישור שר הפנים.

גם כאן מצאנו לנכון לקצוב את תקופת כהונתה של הוועדה המחוזית לחמש שנים במקום ארבע, כפי שהיה עד היום, וזאת, על מנת שתהיה חופפת את תקופת כהונתן של מועצות הרשויות המקומיות.

על מנת לייעל את הליכי התכנון נקבע בתכנון זה, כי הוועדה המחוזית חייבת להקים שתי ועדות משנה: האחת לשמיעת התנגדויות והשנייה לשמיעת עררים. מטרת הקמתן של שתי הוועדות האלו היא להקים שני גופים עם התמחות מיוחדת: ועדה נפרדת לשמיעת התנגדויות וועדה נוספת על ועדת הערר לשמיעת עררים.

הן בהרכב מליאת הוועדה המחוזית והן בהרכב שאר ועדות המשנה שהזכרתי, ניסינו לשמור על איזון ראוי בין נציגי הממשלה המחוזית והשלטון המקומי על מנת לשמור על איזון נכון בין השיקולים המחוזיים לבין השיקולים המקומיים. ובמערכת הזאת של הדרישה לשמירת האיזון אתם רק יכולים להעלות על דעתכם מה היו המפגשים והפגישות עם השלטון המקומי ועם ראשי השלטון המקומי. כי כל צד מבקש תמיד להיות יותר בעל השפעה, ואנחנו היינו צריכים למצוא את האיזון על-פי השיקול שלנו.

ואשר לסמכויות – בעניין זה נקבע בוועדת הפנים, כי חלק מהסמכויות שהיו עד כה לוועדה המחוזית יועברו לוועדה המקומית. זה חידוש לא קטן. אולם לגבי תוכניות שבסמכות הוועדה המחוזית, הוסרה זכות הווטו שהיתה לוועדה המקומית עד היום, ואשר העניקה לרשויות המקומיות זכות וטו מוחלטת ושליטה מלאה על קצב ואופי הבנייה בתחומן, בלי שלשלטון המרכזי תהיה דרך להתערב בכך. זה גרם גם לחיכוכים וגם לסרבול וניסיון לעשיית שרירים מצד הרשויות המקומיות, כשהן היו יכולות להיות הפוסקות היחידות. גם את זה שינינו.

החוק המוצע מפקיע כאמור את זכות הווטו מהוועדות המקומיות. התיקון מציע להעניק לכל משרד ממשלתי, ועדה מקומית, בעל קרקע או מעוניין בקרקע, אפשרות ליזום תוכנית מיתאר מקומית או תוכנית מפורטת. זה לא היה בעבר. בנושא הזה היו לנו ויכוחים קשים הן עם הממשלה והן עם השלטון המקומי.

התוכנית מוגשת לוועדה המקומית עם העתק לוועדה המחוזית. לוועדה המקומית מוקצב זמן של 60 יום לגבש את המלצותיה – אני מדגיש: המלצותיה – לגבי התוכנית המוצעת. יודגש כי החלטתה היא בגדר המלצה בלבד.

לא החליטה הוועדה המקומית בתוך 60 יום, אזי הוועדה המחוזית תדון בתוכנית אף ללא ההמלצה של הוועדה המקומית. כלומר, מעבר אוטומטי לדיון בוועדה המחוזית.

אם בחודשים האחרונים, בעיקר בשבועות האחרונים, לחצה הממשלה עלי ועל הוועדה לסיים את העבודה ולהביא את החקיקה הזאת מוקדם ככל האפשר, הייתי אומר שזה לא מעט בשל התיקון הזה, שאנחנו מאפשרים רק המלצה לוועדה המקומית. והיה ולא המליצה בתום 60 ימים – הכול עובר לוועדה המחוזית להכרעה. כך שהיזם יודע, שאם הוא ניגש להשקיע והוא רוצה ליזום איזה פרויקט רציני, הוא לא נתון לחסדיה של ועדה המקומית. אבל אם לא קיבל בתוך 60 הימים, הנושא עובר לוועדה המחוזית, ושם ייקבע הגורל של אותה תוכנית.

לעומת זאת, אם הוועדה המקומית ממליצה לדחות את התוכנית המוצעת או להכניס בה שינויים, מועברת המלצתה לוועדה המחוזית ברמת המלצה, ופתוחה הדרך בפני מגיש התוכנית לערור על ההמלצה בפני הוועדה המחוזית.

סעיף זה, יחד עם הסעיף הקודם, הוא זה שלחץ ולוחץ על ציבור היזמים, שהוא גם הממשלה, בנושא הזה מבחינת הפיתוח שנעשה בארץ.

אין שום ספק שהתיקון המוצע מהווה שינוי של ממש בנקודה זו.

הול"ל נתן גם הוא גישה לכל יזם ליזום תוכנית. אך הול"ל היה הוראת שעה, והוא הגביל עצמו לסוג מסוים של תוכניות בהיקף מסוים. היום קיים התיקון הזה, שהוא כבר לא הוראת שעה.

להערכתנו, קבלת המלצות הרשות המקומית ביחס לתוכנית העוברת לדיון בוועדה המחוזית הנה חיונית גם במישור המהותי וגם במישור הפרקטי.

הרצון להביא להפחתה ניכרת בעבודתה של הוועדה המחוזית ולאפשר לה להקדיש את זמנה לתכנון המחוז, היה אחד המאצים – – –

אני מוכן להפסיק בכל רגע, אדוני היושב-ראש. אני לא נלחם על הצגת הנאום הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

סגרתי את השעון. חבר הכנסת מצא, השעון צלצל אוטומטית, ואני הפסקתי אותו.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, יש ערך חשוב לדברים, לא רק כנאום. כיוון שהחוק הזה שמוגש פה, מהר מאוד יתברר כמה טעויות יש בו ונצטרך להכניס תיקונים. אין לי ספק שהדברים שלי שנאמרים פה – ואני קורא אותם מן הכתב ומוסיף עליהם בעל-פה – יבהירו גם נקודות שנמצאות בחקיקה, שאולי תיצורנה אי-בהירות ושאלות. ולכן יש חשיבות לדברים ולא לנאום.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, השעון צלצל באופן אוטומטי כשהגיע הזמן. ליושב-ראש יש שיקול דעת. אני מאזין לדברים שלך ורואה בהם חשיבות גדולה. הרבה שנים היה הנושא הזה על סדר-היום, ואתה זכית להביא אותו למימוש. לכן, כשהשעון התחיל לצלצל סגרתי אותו. פירוש הדבר שאני מאפשר לך להמשיך.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, הרצון להביא להפחתה ניכרת בעבודתה של הוועדה המחוזית ולאפשר לה להקדיש את זמנה לתכנון המחוז היה אחד המאצים, ובעקבותיו נהגה הרעיון של הקמת ועדות הערר. וזה אחד התיקונים הבולטים בהצעת החוק.

מי הן, אם כן, ועדות הערר, אדוני היושב-ראש? בהצעת החוק נקבע כי ליד כל מחוז תוקם ועדת ערר. ועדות ערר אלו אמורות להיות גוף מעין-שיפוטי, שיוכל להקדיש את זמנו אך ורק לשמיעת עררים על החלטות הוועדה המקומית. עד היום שמעו הוועדות המחוזיות את העררים על החלטות הוועדות המקומיות. אנו מקווים שעל-ידי ועדת ערר – ואני יותר ממקווה, אני משוכנע שכך יהיה – יקטן נפח עבודתן של הוועדות המחוזיות ב-30%, ובכך הן תשוחררנה לעסוק בענייני תכנון.

מאחר שהוחלט כי ועדות אלה, ועדות הערר, יהיו גוף מעין-שיפוטי, מוצע כי יושב-ראש הוועדה – זה חידוש בעל ערך – יהיה עורך-דין, ויתר חברי הוועדה יהיו אנשי מקצוע: נציג מתכנן המחוז, או מהנדס או אדריכל, או מי שיש לו תואר בתכנון ערים ואזורים, וכן שני נציגי ציבור שימונו על-ידי שר הפנים, על-פי המלצת הרשויות המקומיות.

ההחלטה, כפי שהיא מובאת בהצעה שלפניכם, הינה שבהתחלה תוקם ועדת ערר אחת בכל מחוז, אולם לשר הפנים ניתנה סמכות להקים ועדות ערר נוספות, אם ימצא לנכון, אם לחץ העבודה והעומס ידרשו זאת.

התיקון בהחלט לא פסח על הוועדה המקומית. ניסיון מצטבר ובדיקות שטח שנערכו הצביעו על כך שחלוקת העבודה בין מוסדות התכנון אינה נכונה. הוועדות המחוזיות מקדישות זמן ניכר לדיונים על תוכניות נקודתיות או הוצאת היתרים, והעומס המוטל עליהן, על הוועדות המחוזיות, לא מאפשר למעשה טיפול נאות ויעיל. הוחלט בוועדה להעביר סמכויות תכנון בתוכניות נקודתיות לסמכות הבלעדית של הוועדות המקומיות. נטלנו זאת מהוועדות המחוזיות; ואלה נושאים כגון נושאי רישוי, היתרים להקלות ולשימושים חורגים, שלא יצטרכו לבוא לאישור נוסף לוועדה המחוזית. תם ונשלם עם הפסיקה או ההחלטה של הוועדה המקומית.

כמו כן מצאה לנכון ועדת הפנים להרחיב את מסגרת הנושאים שניתן לכלול בתוכניות שבסמכות הוועדה המקומית, וזאת מעבר למה שהציעה הממשלה. לדוגמה, אפשרות לכלול בתוכניות הגדלת שטחים לצורכי ציבור למטרות גנים, חנייה, מבני חינוך, וכן כל עניין שניתן לבקשו כהקלה.

שינוי זה, אדוני היושב-ראש, משיג מטרה משולשת. ראשית, העברת סמכויות לוועדה המקומית בנושאים אשר יכולתה לטפל בהם טובה ויעילה יותר. שנית, הוא מוריד נטל כבד מעל הוועדה המחוזית, שעובר לוועדה המקומית – הן סמכויות שלא היו לה בעבר והן הקמת ועדות הערר. שלישית, נקבע עיקרון כי יזם התוכנית יקיים דיון תכנוני, להבדיל מעררים, רק מול מוסד תכנון אחד, היינו ועדה מקומית או מחוזית, ולא כבעבר כאשר קוימו שני דיוני תכנון: אחד על מנת ליזום תוכנית בוועדה המקומית, והשני על מנת להחליט בוועדה המחוזית.

כמו כן, מוצע כי בדיוני הוועדה המקומית תקום ועדת משנה שתמנה בין שישה לעשרה חברים, לפי גודל הרשות, אשר רק היא תדון בכל הנושאים שבסמכות הוועדה המקומית. חברי הוועדה יוכלו לתבוע דיון במליאה, אך עיקר הדיונים יתקיימו וייגמרו בוועדות המשנה. להערכתנו, יש בכך תרומה ארגונית ומהותית ביעילותה.

וגם על הנחיות כלליות לבדיקת תוכניות לא פסחנו, וזאת, הן לגבי הוועדה המקומית והן לגבי הוועדה המחוזית. הניסיון מצביע על כך, שדיוני הוועדות הינם בעלי ערך רק כאשר קדמה להן עבודת הכנה טובה על-ידי מתכננים מקצועיים, שגיבשו המלצות מקצועיות לפני הדיון במוסד התכנון. מוצע לחייב

בדיקה תכנונית מוקדמת, שתבוצע בתוך 30 יום מיום הגשת התוכנית. הבדיקה תוכל לפסול תוכנית על הסף בגלל אי-התאמה לסטנדרטים הנדרשים על-ידי מוסד התכנון.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, זה לא ערוץ-7 שאתה צריך להפריע לי, זה תכנון. בעניין ערוץ-7 הפרעת, פה תן לי.

שלמה בוחבוט (העבודה):

הוא מנסה לשכנע אותי – – –

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

תן לי.

סאלח סלים (חד"ש):

הפרעת כבר מספיק היום.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מצא, יש לך שם עכשיו גיבוי של שני אגפים, של שני ראשי ערים, לחוק. אין לך בעיה.

רון נחמן (הליכוד):

כל כפל התפקידים. תסתכל מי נמצא כאן.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת נחמן, אתה רשום במסתייגים.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני אגיד לך, רון נחמן: זה נכון – כפל תפקידים. למה ראשי המועצות פה? משום ניגוד האינטרסים.

רון נחמן (הליכוד):

בדיוק.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אתם שוקלים שיקול דעת שאין בו שום ניגוד, או שהראשים שלכם עובדים גם כראשי עיר כרגע?

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה שלי?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אתם עובדים גם כראשי עיר או רק כחברי הכנסת?

שלמה בוחבוט (העבודה):

להיפך, אנחנו חושבים שהחוק מצוין ושצריך להצביע בעדו.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

יפה מאוד.

קריאה:

— — —

היו"ר ס' טריף:

רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה. חברים, אני מבקש.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

דבר זה ייעל את עבודת הוועדות מחד גיסא, ויביא ליתר ודאות אצל יוזמי התוכנית מאידך גיסא. כך יימנע מצב שבו רק לאחר תקופה ארוכה נודע ליזם כי תוכניתו אינה ערוכה כראוי. פעמים רבות מוגשת תוכנית, ומוסד התכנון מחליט להפקיד אותה, אך מטיל על יוזם התוכנית תנאים שונים. יוזמי התוכנית, מנימוקים שלהם, אינם מזדרזים למלא תנאים אלו, וכך מונחות תוכניות בצוואר הבקבוק, בלי יכולת לממן או לדחותן. מוצע כי אי-מילוי תנאים בתוך זמן נקוב יביא לפקיעת תוקפה של ההחלטה על הפקדת התוכנית.

נוסף על האמור לעיל, אחד החידושים המהותיים הינו, כי נקבע בתיקון זה זמן קצוב, מתי הוועדות המקומיות והמחוזיות צריכות להחליט על הפקדת תוכנית. החלטה כזאת יוצרת מצב שהוועדות יצטרכו להחליט מה יעלה בגורל כל תוכנית, ולא ישאירו אותן במגירות כאבן שאין לה הופכין.

כמו כן, נקבעו גם הוראות כלליות למוסדות תכנון. נקבעו הוראות מחמירות יותר לגבי קוורום בישיבות מוסדות תכנון, כאשר בין היתר במוסדות התכנון שמספר חבריהם יותר מארבעה צריכים להיות בפתיחת הישיבה ובמהלכה לא פחות משני חברים – – –

רון, זה באמת מפריע לי.

היו"ר ס' טריף:

חברים, אני מבקש מכם.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

יש ספות בחוץ כדי לנוח קצת למי שעיף או רוצה לדבר.

דוד מנע (הליכוד):

בוחבט עיף מהבוקר.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

צריכים להיות בפתיחת הישיבה ובמהלכה לא פחות משני חברים, נוסף על יושב-ראש מוסד התכנון. החידוש הזה יאפשר פתיחתן של ועדות וקיום דיונים בהן, מה עוד שקבענו בוועדה המחוזית ארבעה משרדים שהם משרדי חובה, שזה כל תפקידם.

ועדת הפנים גם אימצה את ההלכות שנקבעו על-ידי בית-המשפט העליון, ואני מציע לחברי הכנסת שמאזינים כאן לשים לב לחידוש הזה, כי זה חידוש מהפכני. ועדת הפנים אימצה את ההלכות שנקבעו על-ידי בית-המשפט העליון, ולפיהן מי שמצוי בניגוד עניינים מוסדי פסול מלהשתתף בדיונים ולהצביע, ואין להבחין בעניין זה בין נציגי השלטון המקומי לנציגי מינהל מקרקעי ישראל.

כמו כן, לראשונה נקבע בתיקון זה חידוש בשירות הציבורי, ולפיו ניתן יהיה להעסיק מתכנן מחוז שיבוא שלא מקרב עובדי המדינה, אלא יילקח מהמגזר הפרטי, וזאת כמובן בתנאי שכר שונים הנהוגים במגזר הציבורי. מציאות זו עלולה לערער את אמות המידה הנהוגות לגבי שכר. אולם לא היה מנוס, אם ברצוננו לגייס אנשי מקצוע מהשורה הראשונה, על מנת שירימו את הנטל ויאפשרו תכנון ברמה מקצועית גבוהה וישפרו את איכות החיים של האזרחים. חשוב לציין, כי ועדת הפנים החליטה על מתכנן מחוז שלא מקרב עובדי המדינה, אבל יחולו עליו כל הדינים החלים על עובד ציבור. לנושא זה היתה התנגדות של נציב שירות המדינה, ואני חייב לקרוא כאן מכתב התנגדות של נציב שירות המדינה, כי הנושא הוא בעל חשיבות גדולה, ובאיזה מקום הוא אולי יזעזע את כל נושא השכר במדינה.

זה מכתב שהוצא אלי על-ידי פרופסור יצחק גל-נור, נציב שירות המדינה: מוגשת בזאת הסתייגות הממשלה – למען הפרוטוקול אני אומר שזו איננה הסתייגות פורמלית – לתיקון סעיף 8 לחוק העיקרי לגבי המלים בסעיף קטן א(1): "מתכנן המחוז יכול שימונה מקרב עובדי המדינה או שלא מקרב עובדי המדינה", וכן לגבי סעיף קטן א(2): על מינוי אדם שאיננו מקרב עובדי המדינה תחול חובת המכרזים.

תפקיד מתכנן מחוז הינו בעל סמכויות סטטוטוריות ורגישות מיוחדת. יש להקפיד על מינוי באמצעות מכרז לפי חוק שירות המדינה (מינויים) ולא לפי חוק חובת המכרזים, שנועד לתכלית שונה לחלוטין.

נציבות שירות המדינה עומדת על כך שמתכנן המחוז יהיה עובד מדינה ולא אדם פרטי, על כל המשתמע מכך.

אנחנו לא קיבלנו את דעת נציב שירות המדינה, וקבענו מפורשות שמתכנן מחוז יבוא מן השוק הפרטי, אם ירצה בכך שר הפנים, וזאת על מנת שיוכלו להעסיק אותו במגזר הציבורי בשכר, כפי שהם מוצאים את המתכננים בשוק הפרטי.

אדוני היושב-ראש, הנושא האחרון שברצוני להביא הוא שוב בעל חשיבות גדולה מאוד: הפיקוח השיפוטי בעניין העתירות בענייני תכנון ובנייה. זה חידוש מהפכני. עד לאחרונה העתירות בענייני תכנון ובנייה הוגשו לבית-המשפט הגבוה לצדק, בג"ץ. אולם בשורה של פסקי-דין החליט בית-המשפט הגבוה לצדק להעביר נושאים מסוימים ממנו לבתי-המשפט האזרחיים הנמוכים יותר, דהיינו בית-המשפט המחוזי ובית-משפט השלום.

בין העניינים שהועברו – ענייני מכרזים, ענייני רישוי עסקים וגם ענייני תכנון ובנייה. בפועל החלו לשמוע תביעות בנושאי תכנון ובנייה בכל בתי-המשפט המחוזיים. לפיכך, הקמת בתי-משפט מינהליים, כמוצע בהצעה זו, הינה חלק מהרפורמה ההולכת ומתבצעת בבתי-המשפט.

נקבע שעתירות נגד מוסדות תכנון ימשיכו להישמע בבג"ץ. שאר העתירות הנוגעות לתוכניות או להיתרים יהיו בשיפוטם של בתי-המשפט המחוזיים, אשר ידונו בעתירות בשבתם כבית-משפט לעניינים מינהליים.

עקב קשיי היישום הציע שר המשפטים, השר דוד ליבאי, בהופעתו בפני ועדת הפנים, כי הרפורמה הכללית תיעשה בשלבים, כאשר בשלב הראשון הוא יוציא צו לגבי בית-המשפט המחוזי בירושלים, ולאט לאט, בהתאם להתארגנות המערכת, יצטרפו שאר בתי-המשפט המחוזיים לרפורמה.

האמור לעיל לא יחול על תביעות בענייני תכנון ובנייה שהוגשו קודם לתחילת הצו.

אין לי ספק, כי ככל חוק אשר טרם הגיע לכלל מימוש הלכה למעשה, הרי הניסיון שיצטבר בהפעלתו של חוק זה יחייב פתרונות ופרשנויות למצבים שלא נצפו, או שנחזו באופן שונה ממה שאירע לאחר מכן.

לא יהיה זה לגנאי אם יתברר כעבור זמן, שסעיפים אלה או אחרים בחוק שלפניכם, הפרשנות להם לא תעמוד במבחן המציאות ויהיה צורך לשוב ולתקנם. ברור כי המפתח להצלחת תיקון זה – מס' 43 – על מנת שיביא לייעול ההליכים, הוא התארגנות המערכת, ניהול נכון של המינהל הקיים של הגופים העומדים לקום עקב תיקון זה, וכמובן הקצאת המשאבים. אלה ורצון טוב של העוסקים במלאכה הם שיביאו להצלחת ייעול וקיצור ההליכים.

תחולת החוק – 1 בספטמבר 1995 לגבי חלקים ממנו, לגבי אותם חלקים שהם בתוכניות בסמכות ועדה מקומית ומחוזית. חלקו האחר של החוק – ב-1 בינואר 1996. אנחנו אמרנו וקבענו מפורשות, ונתנו את האפשרות למשרד הפנים – כל סעיף שיוכל לקדם ולהביאו להפעלה מ-1 בספטמבר 1995, נתנו לו את ברכתנו והסכמתנו.

לבסוף, אדוני היושב-ראש, ברצוני להודות לכל אלה אשר נטלו חלק במלאכת החקיקה: חבר הכנסת אברהם פורז, אשר בוודאי נשמע אותו בדברו על החוק הזה מייד אחרי או בהמשך, שהיה יושב-ראש ועדת המשנה; כל נציגי הגופים למיניהם, והיו רבים, נציגי משרדי הממשלה, השלטון המקומי, התאחדות הקבלנים, לשכת המהנדסים והאדריכלים, פרופסור רחל אלתרמן, הפרקליטות הצבאית הראשית, לשכת עורכי-הדין, החברה להגנת הטבע, "אדם, טבע ודין", הרשות להגנת הצרכן; כמו-כן, כל צוות ועדת הפנים ושירותי המשרד, מזכיר הוועדה, מזכירות הוועדה והכתבנית שליוותה את כל הפרוטוקולים; גם כל עובדי הכנסת שנטלו חלק בתהליכי החקיקה המייגעים.

ועדת הפנים קיבלה לנושא זה יועצת משפטית חדשה מן הכנסת. אני רוצה לומר, שטבילת האש שלה הוכיחה עד כמה היא היתה יעילה בעבודה הזאת. היא הקדישה זמן ומרץ, ולולא עזרתה והסיוע היומיומי והלילי בחקיקה הזאת, לא היינו מגיעים לרגע שנוכל לאשר את החוק. אני רוצה לברך את הגברת מירי פרנקל-שור מהלשכה המשפטית של הכנסת על עבודתה הנאמנה והטובה.

אדוני היושב-ראש, בזאת סיימתי את הצגת החוק. יש הסתייגויות, אני לא יודע מה יורד ומה יישאר. אם תהיינה הסתייגויות ואצטרך להשיב, אני אבקש לעלות שוב ולהשיב. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני יושב-ראש הוועדה. אחרי שהודית לכולם, תרשה לי להודות לך ולחברי הוועדה על הכנת החוק במשך כ-10 חודשים, כפי שראיתי כאן. חבר הכנסת מצא, בעבודה עקבית, מאומצת ורצופה הביא לנו חוק חשוב מאוד, שבא להגן על איכות חיינו, אולי על איכות מגורינו. לכן, אנחנו היום שמחים שבסוף מושב הכנסת כמה חברי כנסת אולי יתייחסו לחוק דרך ההסתייגויות. אני מקווה שהחוק הזה יאושר ויהיה לנו חוק טוב לנושא התכנון והבנייה.

לפי סיכום שיש לפני, נקצר בהסתייגויות. שלושה חברי כנסת ידברו בשם המסתייגים: חבר הכנסת רון נחמן – כעשר דקות, נקווה שיהיה קצר, יעיל ולעניין. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט. לכן, תמתינו בסבלנות, תורכם יגיע.

נאפשר לחבר הכנסת רון נחמן להתחיל, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר הפנים, אני מברך אותך על כניסתך לתפקיד. שיהיה לך בהצלחה, כמו שכתבתי לך במכתב הברכה, הצלחתך היא הצלחת השלטון המקומי וכל תושבי מדינת ישראל. ראשי הערים הם אלה שבסופו של דבר נותנים את השירות לאזרח, ולא אף אחד מהממשלה או מהכנסת. מי שנמצא במגע יומיומי עם התושב הוא ראש הרשות המקומית. הצלחת השלטון המקומי היא הצלחתם של האזרחים.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו שותפים בכנסת, יש חברי כנסת נוספים שהם ראשי ערים כמוך.

רון נחמן (הליכוד):

נכון. אדוני השר, בשבוע שעבר עבר כאן חוק שעניינו כפל תפקידים, כאשר גולת הכותרת היתה למנוע מחבר כנסת שיהיה גם ראש רשות מקומית, ולהיפך. תסתכל היום מי נמצא כאן. הנה ראש מועצת מעלות, ידידי חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מעלות-תרשיחא.

רון נחמן (הליכוד):

הנה חבר הכנסת יוסי ונונו, לשעבר ראש מועצת קריית-מלאכי. חבר הכנסת סאלח טריף מג'וליס. חבר הכנסת סאלח סלים. רק תראו מי נמצא כאן.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני תומך בחוק הזה. אני רוצה לברך את חבר הכנסת יהושע מצא על כך שהיו לו הסבלנות, הסובלנות, אורך הרוח, הרצון הטוב והתבונה לנתב את עצמו בין כל המכשלות, בין כל המוקשים שניסו לשים על דרכו של החוק הזה.

השתתפתי בכמה מן הדיונים, ונזכרתי בדיונים על המשך הול"לים, הוועדות לזירוז הליכי הבנייה, שהיו בבחינת הליך שערורייתי, משום שלא היה דין ולא היה דיין, לא היתה ביקורת ורצו קדימה. אני אומר כראש רשות, שהול"לים היו טעות. החוק הזה, שחבר הכנסת מצא הבטיח גם לראש הממשלה שיעביר אותו, עוכב בגלל בעיות עם הממשלה.

אני לא יכול לעבור לסדר-היום, אחרי הברכות לחוק, שכאמור אני תומך בו – וההסתייגויות באו לא כדי למנוע את קבלת החוק אלא כדי שאוכל להשמיע את דעתי.

לגבי התכנון, אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שמשרד הפנים מתכנן את תוכניות בניין ערים, או את התכנון הכללי של מדינת ישראל, את האזורים ואת החלוקה של מדינת ישראל תחומים-תחומים. לכל משרד במדינת ישראל יש מפה משלו. אזור המרכז, אזור הצפון, אזור הדרום – קח את מפת משרד הבריאות, משרד הפנים, משרד האנרגיה, המשרד לאיכות הסביבה, לכל משרד מפה אחרת. לכל משרד יש מה לומר בהליכי תכנון. כשאין אחידות, אתה כראש רשות צריך להתרוצץ בין כולם. קשה לעשות את זה. לו הייתי יכול ליעץ מה לעשות, הייתי מיעץ ליצור אחידות בפיקוד. צריכים לעשות סדר בכל הנושא של חלוקת הארץ מחוזות-מחוזות.

שנית, נושא הבינוי. אנחנו הופכים את מדינת ישראל לגוש בטון אחד, גוש בטון שתהיינה לו השלכות גם אקולוגיות, גם אורבניות, גם תחבורתיות, גם בתחום איכות החיים. אם מישהו ירצה לפתור בעיות בטווח הקצר, אולי הוא יפתור את הבעיות של הטווח הקצר, אבל על-ידי כך הוא ייצור מצב בלתי הפיך. לדוגמה, ועדת המנכ"לים, כששבס היה מנכ"ל משרד ראש הממשלה. מוסיפים לבנות על הגגות עוד 20%. לא צריך לבנות. רק מוסיפים על הגג עוד בנייה. ומה עם החניות? ומה עם הביוב? ומה עם המים? ומה עם החשמל? ומה עם העומסים התחבורתיים? מיליון דברים. כשמישהו רצה לפתור בעיה אחת, הוא יצר עשר בעיות אחרות.

לכן, החוק הזה בא לעשות סדר בתחום מסוים של תכנון ובנייה, הייתי אומר, בתחום הרשות המקומית, הליכי הבנייה בין ועדת בניין ערים או הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה, הוועדה המחוזית והוועדה הארצית. אבל, אני מסתכל על הדברים מנקודת מבט הרבה יותר רחבה, ואני מסתכל עשר

או 15 שנים קדימה, ואני שואל את עצמי: איזו מדינה תהיה לנו, לאן אנחנו הולכים? אני לא מסתכל על הבעיה האקוטית שבאה היום לממשלה ושרוצים לפתור אותה, כפי שמנסים לרפא איזה פצע על-ידי זה ששמים עליו יוד או נותנים לחולה כדור הרגעה. אני אומר לך, אדוני השר ברק, שאני רוצה לראות איפה אנחנו נעמוד בעוד עשר שנים, בעוד 15 שנה, בעוד 20 שנה. כשאני בוחן את הדברים האלה, אני כמובן מסתכל על הרזרבות שיש עם ההפשרה של הקרקעות. כשאנחנו רואים את ההפשרות, עם הוועדות של מינהל מקרקעי ישראל, החלטה זו או אחרת, המשאב הכי חשוב זו הקרקע, אבל אני חוזר ומזהיר: קרקע אפשר למכור ליזמים, הם יבואו עם כסף, אבל אנחנו צריכים להיזהר שלא לעשות את הטעויות, ומחר הילדים שלנו ישלמו את המחיר של הטעויות האלה. מי כמון, כמי שהיה רמטכ"ל ומכיר את נושא התכנון, יודע, שצריכים לגשת ולעשות את התכנונים כמתחייב ממדיניות מודרנית.

אדוני היושב-ראש, אני קיצרתי את ההנמקה להסתייגויות שלי לעשר דקות. אני רוצה לומר כאן, שאני מצפה מהמשרד – שהיום, סוף סוף, לאחר הרבה זמן, יש לו שר – שיכנס את ראשי המועצות. בעקבות החוק הזה שמתקבל, אני חושב שמן הראוי היה לכנס את כל ראשי הרשויות במדינת ישראל ולהתוות קווי פעולה תכנוניים ארוכי טווח, עם מגמות, מה המשרד הזה רוצה לעשות. אני בטוח שזה לא יכול להיעשות בתוך חודש אחד או חודשיים, אבל, אם יורשה לי, כראש מועצה כבר די ותיק היום וכמי שעומד בראש יישוב שקם בעצם מאפס, אני יכול לומר לך – חבר הכנסת פורז, תרשה לי, עוד שנייה, אני רוצה שהשר ישמע – שלבנות עיר זה לא דבר שלומדים באוניברסיטה. אתה יכול להיות מהנדס ביוב, מהנדס אזרחי, מהנדס חשמל, ארכיטקט. כדי לבנות עיר צריכים חזון. כדי לעמוד בראש עיר לא די לבנות בתים. האתגר הגדול ביותר לראש רשות הוא לבנות קהילה, וקהילה אתה לא יכול לבנות רק מאבנים, אלא גם מהנשמה, וכל ראשי הערים נותנים את הנשמה.

אם אתה היית רמטכ"ל ותחת פיקודך היו אלופי פיקוד ואלופי גזרה, וירדו למטה ברמת הפיקוד – ראשי הערים, הרשויות המקומיות והאזוריות הם מפקדי הגזרות, ומי שהולך לתפקיד הזה חייב שיהיה ניחן בראייה, בחזון, ועליו להקדיש את עצמו לכל העבודה הזאת. זה צוות מעולה, ולדעתי, הביורוקרטיה פוגעת בעבודה השוטפת שלו. כל דבר שיקל את העבודה של האנשים האלה ייתן תכנון עתידי טוב יותר, ייתן להם חופש פעולה גדול יותר. האצלת סמכויות – עם אחריות; זה לא הולך בנפרד, סמכויות לחוד בלי אחריות. שני הדברים האלה צריכים ללכת יחד, ובעיקר אני רוצה לראות את החזון, לאן מדינת ישראל הולכת.

אם אני מסתכל על הגבולות ועל ההסכם עם הפלשתינים, כאשר מדינת ישראל הולכת לוותר על 50% משטחי יהודה ושומרון, לרבות אדמות מדינה שרוצים לתת לפלשתינים בשלב ראשון – – –

סאלח סלים (חד"ש):

למה לא 100%? 50% זה השלב הראשון – – –

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת סלים, תרשה לי, תן לי לסיים את עשר הדקות שלי.

הרזרבה הקרקעית הגדולה היחידה של מדינת ישראל, שהמדינה יכולה לנצל אותה כמו שצריך, מכל הבחינות – גם אקלימיות, גם גיאוגרפיות, גם אקולוגיות, עם כל המשמעויות – היא ממזרח לקו הגבעות של ראש-העין. מעבר לגליל ומעבר לנגב, ששם אנחנו צריכים לעשות תוכניות פיתוח, ויש תוכניות. תראה לאן הולך עם ישראל. הוא הולך לאזור התפר, ובעתיד – כל הישראלים שבאים לגור ממערבו של "הקו הירוק" מתרכזים באזור התפר של כוכב-יאיר, שאתה מכיר – כביש ואדי-עארה, כביש חוצה-ישראל, שאני קורא לו "כביש הספר", כי כביש חוצה-ישראל הולך להיות כביש עזה-יריחו, הוא חוצה את ישראל ממערב למזרח. החלום הערבי לחצות את ישראל לשניים. בחלום היהודי חוצה-ישראל הולך להיות קו הספר. כשאני מסתכל מה יעשו אותם מיליון פלשתינים שייכנסו בחזרה ליהודה ושומרון – הם לא יחיו בבקעה, הם לא יחיו בשיפולים המזרחיים של גב ההר. הם יעלו מגב ההר מערבה ויתיישבו לאורך קו התפר. בתוך 15 שנה קו התפר משני צדדיו יהיה מאוכלס – באזרחים ישראלים מצדו המערבי, ובכל הפליטים של ערפאת בצד המזרחי. זה רשום בפרוטוקול של הכנסת היום, ב"דברי הכנסת", וניפגש בעוד 15 שנה ואתה תראה את הדברים האלה.

אני שוב מאחל לך בהצלחה. אני מבקש להודות לחבר הכנסת מצא. תודה רבה על החוק שעשית. שהממשלה תעריך את מה שעשית כחבר האופוזיציה כדי להעביר את החוק הזה –

היו"ר ס' טריף:

הוא יושב-ראש ועדת הפנים. אין אופוזיציה.

רון נחמן (הליכוד):

– ואולי יעזרו לך בחוקים אחרים, עם ערוץ-7, וינקטו אותה אמת-מידה של יושר והגינות, כפי שאתה עשית. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה, חבר הכנסת נחמן.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת נחמן, איפה ניפגש בעוד 15 שנה?

היו"ר ס' טריף:

עכשיו, חבר הכנסת אברהם פורז, חמש דקות. בבקשה.

עד שחבר הכנסת פורז יגיע לדוכן, אני רוצה לומר, שהודיע לי היועץ המשפטי של הכנסת – אני לא יודע איך החליפו את חבר הכנסת סאלח סלים בחבר הכנסת סילבן שלום, ממש מוזר – – –

רון נחמן (הליכוד):

זה התרגום מערבית לעברית.

היו"ר ס' טריף:

אבל, תרצו או לא תרצו, זה קרה, ולא בכוונה, חבר הכנסת פורז, ולכן נאפשר – – –

סאלח סלים (חד"ש):

טעות דפוס.

היו"ר ס' טריף:

דפוס? בסדר.

לכן ניתן לך חמש דקות, אבל בקושי. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אולי תיתן לי דקה או שתיים יותר. אתה תראה שיש לי כמה משימות חשובות שאני חייב למלא.

היו"ר ס' טריף:

חשבתי שאתה רוצה פחות, שאתה תהיה יעיל.

אברהם פורז (מרצ):

כפי שציין חבר הכנסת מצא, אני עמדת בראש ועדת המשנה של ועדת הפנים שהכינה את החוק, והקדשנו לעניין הזה הרבה מאוד שעות. אני, כמובן, רוצה להודות מאוד לחבר הכנסת מצא על כך שהוא הביע בי אמון ונתן לי לעמוד בראש ועדת המשנה, ונתן לי חופש פעולה רב.

אני רוצה לומר, שגם חבר הכנסת מצא הקדיש לעניין הזה הרבה מאוד זמן ומאמץ, ועל כך הוא ראוי לתודה של כולנו.

מאחר שהיו הרבה מאוד אנשים שסייעו בידי בוועדת המשנה בניסוח החוק, אני חייב להזכיר את השמות של כמה מהם, ותסלחו לי על כך, אבל לדעתי זה חשוב שאנשים שתורמים ועושים, שמם יכנס ל"דברי הכנסת". זו התודה הקטנה שאנחנו יכולים לתת לעובדי ציבור שעושים עבודה כל כך מסורה.

קודם כול, בנימין היימן ממשרד הפנים, המכונה "בנג'י", שהקדיש לעניין הזה מאמץ עצום; שלום זינגר, היועץ המשפטי של משרד הפנים, שגם הוא ליווה אותנו לאורך כל התקופה ביועץ משפטי מצוין; דלית דרור ממשרד המשפטים, שנעזרנו כל הזמן בעצותיה, היא גם חברת המועצה הארצית לתכנון ולבנייה; היא דאגה כל הזמן גם לאינטרסים של המועצה הארצית; דינה בראון מהמשרד לאיכות הסביבה; אלון קסל ממשרד האוצר; אודי ניסן ממשרד האוצר; ישי יודקוביץ' ממשרד הביטחון; מהפרקליטות הצבאית יעל בן-דהאן; מנהל מינהל מקרקעי ישראל, וכסלר, היה אצלנו באחת הישיבות; עורכת-הדין נעמי וייל, שייצגה את לשכת עורכי-הדין והופיעה בהרבה מאוד ישיבות והקדישה הרבה מאוד זמן ומאמץ ונתנה לנו עצות מצוינות; ואני רוצה גם להודות מאוד לערי גושן מלשכת המהנדסים והאדריכלים, ארכיטקט פעיל מאוד, שהביא לנו את הניסיון מהשטח והעיר הערות רבות וטובות; תודה מיוחדת אנחנו חייבים לאשר שולמן מעיריית תל-אביב. את אשר שולמן אני מכיר הרבה מאוד שנים, עוד מהתקופה שהוא היה מהנדס העיר בני-ברק, אחר כך הוא היה בהרצלייה ולאחר מכן – בתל-אביב. עצותיו היו מצוינות. הוא איש בעל יכולת רבה ומאוד מאוד מעשי.

אני גם רוצה להודות לאנדה בר, ממינהל מקרקעי ישראל, שליוותה אותנו כל הזמן ודאגה היטב לסיכונים של המינהל; לעורכת-הדין תמי רווח, שהיתה בעבר בפרקליטות, עסקה בהדרכה משפטית ועסקה הרבה בנושא תכנון ובנייה. היתה במשך הרבה מאוד שנים נציגת שר הפנים בוועדה המחוזית בירושלים, ועכשיו היא מייצגת את התאחדות הקבלנים. היא עשתה עבודה טובה ונתנה לנו עצות טובות; לעורך-הדין עוזי עצמון, ממרכז השלטון המקומי, שברוב המקרים לא קיבלנו את עמדותיו משום שחלק מהדברים לא נראו לנו, אבל אפשר לומר שהוא עשה עבודה מצוינת עבור מי ששלח אותו, וגם עצותיו היו טובות. בכמה מקרים הוא גם פשוט גילה הגינות יוצאת דופן כשאמר, נכון שזה שלטון מקומי אבל אני חושב שהם לא צודקים.

היו"ר ס' טריף:

אתה כבר בשלוש דקות של תודה, חברי חבר הכנסת פורז. אין לי בעיה, תמשיך. כל הרשימה מכובדת. אני מכיר אותם.

אברהם פורז (מרצ):

אני לקראת הסוף. בסך הכול, כל אחד מאלה שאני מודה לו מקבל פה חמש-שש שניות על עשרות שעות של עבודה. אני חושב שזה תגמול קטן לעבודה ראויה. הרי פרט לזה שהם מזכירים פה, אין להם שכר אחר. הם לא יקבלו שום דבר אחר. זה הדבר היחיד שאנחנו יכולים לתת להם. בכל היתר אני אקצר מאוד. זה הדבר האלמנטרי שאנחנו יכולים לעשות למענם.

אני רוצה להודות עוד לשניים ממרכז השלטון המקומי – שלום ברזילי ועדנה הירשמן. אני מאוד רוצה להודות לפרופסור רחל אלתרמן מהטכניון, שליוותה אותנו, גם חבר הכנסת מצא הזכיר אותה. גם לה היו עצות טובות מאוד, וגם היא באה בזמנה הפנוי ועשתה את כל העבודה הזאת בהתנדבות.

חבר הכנסת מצא העיר בצדק על התרומה הייחודית ויוצאת הדופן לטובה של עורכת-הדין מירי פרנקל-שור, שליוותה גם את ועדת המשנה וגם את ועדת הפנים. למעשה, אם מותר לי לומר, אני חושב שבחצי השנה האחרונה היא עסקה כמעט רק בזה. היא הגיעה אל התחום הזה, לפי מיטב הערכתי, בלי ידיעה מוקדמת. היום אני יכול לומר, שהיא רשאית להתמנות לאחד התפקידים שבחוק כתוב "בקיא בענייני תכנון ובנייה".

היו"ר ס' טריף:

אתה ממליץ?

אברהם פורז (מרצ):

אני ממליץ.

היו"ר ס' טריף:

השר שמע.

אברהם פורז (מרצ):

כי במהלך התקופה הזאת היא הגיעה לבקיאות פשוט יוצאת דופן, וצריך להתפעל מיכולת הקליטה והניתוח של הגברת פרנקל-שור. כשאומרים ככה, זה נראה כאילו שאני מדבר על אשה מבוגרת בת 70. היא רחוקה מאוד מהגיל הזה. בכל מקרה, תודה. גם צבי ענבר, היועץ המשפטי של הכנסת, ליווה את העניין. בהתחלה חשבתי שזה אפילו קצת חוסר אחריות מצדו שהוא נותן לעורכת-דין יחסית צעירה, שזה עתה התקבלה, לטפל בדבר כל כך כבד. אחר כך הבנתי שהוא נהג באחריות רבה, כי הוא הפקיד על העניין הזה אדם שבהחלט עשה עבודה מצוינת. אבל גם הוא עשה – בשפת הקבלנים קוראים לזה פיקוח עליון. הוא עשה פיקוח עליון.

אני גם רוצה להודות לצוות המצוין של ועדת הפנים – לאביעד, מזכיר הוועדה, ולשוש אזולאי, שעבדה אתנו, וגם לקבוצה של מדפיסות וכתבניות ששיגענו אותן בעשרות טיוטות. כל דבר עבר עוד הדפסה ועוד הדפסה. בכנסת מדובר על אורית, חגית, כוכי, תמי וגאולה.

היו"ר ס' טריף:

אלה שתי הדקות הנוספות.

אברהם פורז (מרצ):

לסיום, אחרי שהודיתי לכולם, ואני כמעט בטוח שגם שכחתי מישהו, אני מתנצל מראש בפני אלה ששכחתי. יש לנו סיבוב שני בחוק הזה באוקטובר, כי לא סיימנו את העבודה – – –

היו"ר ס' טריף:

תרשום אותם לסיבוב השני.

אברהם פורז (מרצ):

כל אלה שיסתבר שמשום מה פספסנו אותם, ככל שזה תלוי בי, נשתדל להזכיר אותם אז. כי מטבע הדברים לפעמים שם של מישהו נשמת.

אני רק רוצה לנמק את ההסתייגות שלי ושל חבר הכנסת עוזי לנדאו. לי יש ניסיון לא קטן בענייני תכנון ובנייה. הייתי במשך כ-15 שנה יועץ משפטי של שתי ועדות מחוזיות לתכנון ובנייה, וראיתי איך התנגדויות סרק, שנעשות מטעמים סחטניים, מעכבות הליכי תכנון. לפעמים מישהו מכניס התנגדות רק לתקוע אותך. לפעמים כל מי שמצוי בתחום יודע, שברגע שיש התנגדות לתוכנית, היא יוצאת מהמסלול הירוק ועוברת למסלול האדום, והמסלול האדום הוא בדרך כלל ערמה מאוד גבוהה.

אני מאוד מקווה, שאחרי שהחוק הזה יעבור, גם דברים שיגיעו להתנגדות יעברו יותר מהר, אבל אין ספק שזה תוקע. אני לא חושב שיש זכות לאדם כלשהו להגיש התנגדות, בין שזה להקלה, בין שזה לשימוש חורג, שלא בתום לב, מטעמים סחטניים. אני יודע שיש טענה שגם אנשים תמי לב יירתעו. לדעתי, אין שום סיבה. כי הנוסח המוצע הוא "מצא מוסד תכנון כי התנגדות לתוכנית או התנגדות להקלה או לשימוש חורג", שגם הוגשה שלא בתום לב והיא גם טורדנית וגם קנטרנית, אז ורק אז הוא רשאי לחייב בהוצאות ההליך. לא בהוצאות הנזק שנגרם בשל עיכוב התוכנית, אלא בהוצאות ההליך. מדוע? כי לפעמים אותו יזם תוכנית מביא עורך-דין שיגן עליו, על כל מיני טענות משונות, והוא צריך לשלם לו, ואז אפשר לחייב. גם זה לא סוף פסוק, משום שאנחנו מאפשרים, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, להגיש ערעור בפני בית-משפט.

כדי ליצור סימטריה גם קבענו, שאם מצא מוסד תכנון כי ההתנגדות היתה מוצדקת, הוא רשאי לחייב את יזם התוכנית בהוצאות. זאת אומרת, יצרנו פה איזון, שמי שצדק הוא הגורם שזכאי לקבל הוצאות בנסיבות המקרה. זה נהוג בבתי-המשפט. כאשר יש מטרד בבית לידי, ואני תובע מישהו כדי שיפסיק לנגן בטרומבון, אם מסתבר שהוא לא מנגן בטרומבון ואני סתם משוגע, מחייבים אותי בהוצאות. אותו דבר צריך להיות פה.

אני רוצה לומר, שנציגי הממשלה שהיו בעניין הזה, מרביתם תמכו בהצעה. משיחה שהיתה לי עם שר הפנים החדש, אהוד ברק, שבוודאי יביע את עמדתו, ואני מודה לו על כך, ואני גם מברך אותו לרגל כניסתו לתפקידו – לא היתה לי הזדמנות אחרת לעשות זאת – אני יודע שגם הוא תומך בחוק, וזה על דעת גורמי משרד הפנים, ונשמע זאת מפיו.

אני שוב רוצה להודות מאוד לחבר הכנסת יהושע מצא, שהקדיש לעניין הזה מאמץ ומחשבה גדולה, וגם על כך שהוא נתן בי את האמון לקדם את החוק הזה. כי למעשה שינינו באופן די מהותי את הצעת החוק הממשלתית.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פורז, הודית לכולם, אבל אני רוצה להודות לך בשם כל הבית, על עבודתך הנאמנה והמסורה. אתה אחד המחוקקים המעולים שהיו בבית; הכנסת פעם אחר פעם נכנעת מרצון גדול לחוקים שאתה עושה לנו פה. תודה.

אברהם פורז (מרצ):

אבל זו הצעת חוק ממשלתית.

היו"ר ס' טריף:

עשית עבודה מעולה, עבודה טובה. חבר הכנסת רובינשטיין, שר הפנים בוודאי מסכים אתי.

אני מזמין את חבר הכנסת בוחבוט. חבר הכנסת סלים, אתה רוצה עכשיו?

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בוחבוט, אתה מוותר לו?

שלמה בוחבוט (העבודה):

כן.

היו"ר ס' טריף:

חברות. בבקשה. חמש דקות לחבר הכנסת סאלח סלים. היום, אחרי הדיון החם בוועדת הפנים, הוא ידבר כאן בקרירות רבה, אבל חמש דקות.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, זו הזדמנות עוד הפעם לברך אותך. גם השתתפתי בחלק מדיוני ועדת הפנים להכנת החוק הזה, ואני אקח צד אחד בחוק ובכלל.

אתה שר חדש, ואני, בשם הרבה ראשי מועצות, מברך אותך ומאחל לך הצלחה. אתה שר במשרד שנוגע ישירות למועצות ולעיריות. לכן יהיה לך מגע אתן יותר מכל השרים האחרים. אנחנו בסקטור הערבי תולים הרבה תקוות. בעיקר מכיוון שהסקטור הערבי סבל מאוד מאוד, 45 שנים. אני לא ממציא את זה. כל השרים שביקרו אצלי ואצל אחרים, מה הם אמרו? ידענו שהאוכלוסייה הערבית, שהמגזר הערבי קופח, אבל לא תיארנו לעצמנו שההפליה היתה כל כך חזקה, כל כך קשה. שרים בממשלה אומרים זאת, ובצדק. כי אחרי מה שהם ראו שם, האוכלוסייה הערבית זכתה לקשר רק עם שני משרדים וחצי. עם משרד החינוך היה קשר, כיוון שיש ילדים ובתי-ספר, ועם משרד הפנים – כיוון שיש עיריות ומועצות; וקצת עם משרד הרווחה. משרד התיירות כלל לא ידע שיש ערבים במדינה הזו. 45 שנים. משרד התחבורה לא ידע, אנחנו לא קיימים, כאילו אנחנו חיים בקזבלנקה או אינני יודע איפה. בכלל לא היתה להם נגיעה. משרד השיכון לא ידע שיש ערבים.

לכן, האחריות המוטלת היום לאור המצב הקיים היא אחריות גדולה מאוד. האוכלוסייה הערבית מונה היום כמעט מיליון אזרחים במדינה, בסביבות 18%. האוכלוסייה הערבית כל הזמן רצתה ועשתה כדי להשתלב במדינה, להשתלב בחייה, בכל התחומים.

אבל, לצערי, כל הממשלות, לא רק ממשלות הליכוד ב-17 השנים האחרונות, אלא גם לפניו, דחו את השתלבות הערבים במדינה.

היו"ר ס' טריף:

אתה אומר שעד הממשלה הזאת?

סאלח סלים (חד"ש):

רגע.

הערבים רואים עצמם חלק מהמדינה והם רוצים להשתלב בה. הם לא רוצים יחידה שתטפל בענייני ערבים, כי שמו עלינו אנשים שונאי ערבים שיטפלו בערבים. אנשים טובים לא מונו אחראים לענייני הערבים.

יש הרבה בעיות ליישובים ערביים. בכל הנוגע לשטח שיפוט, למשל, מצבם קריטי. יש בחורים צעירים שאין להם מקום לבנות בית, הם עוברים ממקום למקום. אביא לדוגמה את נצרת. בנצרת יש 60,000 תושבים. מה שטח השיפוט שלה, חבר הכנסת רון נחמן? זו דוגמה קלאסית לשוויון. 60,000 תושבים ושטח השיפוט – 12,000 דונם. משגב, שכנים שלנו – 5,000 תושבים. מה שטח השיפוט? – 185,000 דונם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

זו מועצה אזורית.

סאלח סלים (חד"ש):

אז מה אם זו מועצה אזורית.

היו"ר ס' טריף:

זו מועצה אזורית, אי-אפשר להשוות. תשווה לנצרת-עילית, לכפר-סבא.

סאלח סלים (חד"ש):

אפילו אם זו מועצה אזורית – – –

יוסף ונונו (העבודה):

זה כפר וזו עיר.

סאלח סלים (חד"ש):

185,000 דונם. אין מה להשוות, חבר הכנסת בוחבוט, מועצה אזורית, מועצה מקומית – זה לא תירץ.

היו"ר ס' טריף:

מה השטח של נצרת-עילית?

סאלח סלים (חד"ש):

אני לא יודע בדיוק. זו דוגמה קלאסית. לא משנה שזו מועצה אזורית. 185,000 דונם – 5,000 תושבים; נצרת העיר, שיש בה 60,000 תושבים – 12,000 דונם. זו דוגמה לקיפוח האוכלוסייה הערבית, ואפשר להביא מיליון דוגמאות.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

יכול להיות שיש לך מיליון דוגמאות, אבל יכול להיות ש-999,000 יותר טובות מהדוגמה שהבאת, שהיא לא לעניין.

סאלח סלים (חד"ש):

למה?

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

מקום שעושים מרעה, מטעים ופלחה, אתה רוצה להשוות לעיר?

סאלח סלים (חד"ש):

תן לנו את המרעה ואת הפלחה. למה לנו אסור? למה אסור שיהיו לנו מרעה ופלחה. תן גם לכפרים הערביים שטחים כאלה, גם לבנייה וגם למרעה ולפלחה. למה לא?

היו"ר ס' טריף:

הוא התכוון להשוואה.

סאלח סלים (חד"ש):

ההשוואה היתה נכונה מאוד, אבל כואבת מאוד. מועצה אזורית עם 5,000 תושבים. כל הכבוד למועצה אזורית, אבל 185,000 דונם? איפה השוויון?

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

יש מועצות שהשטח שלהן יותר גדול, יש מועצה עם חצי מיליון דונם. במה זה קשור?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז.

סאלח סלים (חד"ש):

זה קשור ועוד איך. יש היום כפרים ערביים מכותרים; אי-אפשר לבנות שם בית.

היו"ר ס' טריף:

לו היה חבר הכנסת סאלח סלים מסיים עכשיו, מפסיק את הוויכוח ומסכם את הדברים, זה היה יותר מכובד ויותר טוב. הייתי מבין אילו השוויות את נצרת לנצרת-עילית, והיית אומר איזה שטח יש לזו ואיזה שטח לזו; כל אחד היה מקבל את זה. אני יודע שיש מקום להשוואה, וההשוואה היא מאוד לרעת נצרת.

אני מבקש שתואיל לסכם את הדברים.

סאלח סלים (חד"ש):

לא אכפת לי שלא תקבלו את זה. אני אומר דברים מבוססים, עם הוכחות. זה שמשגב היא מועצה אזורית, זה לא משנה שום דבר.

הבעיות במגזר הערבי הן מכל הסוגים, גם בביוב, גם בתשתית, גם ברחובות, גם בכבישים, גם בבנייה. בכל התחומים. רבים מראשי המועצות הערביות הם היום הנהגת הציבור, והם שואלים: נו, איך השר החדש הזה, מה יצא ממנו? היה לנו שר לתקופה קצרה, השר דוד ליבאי, ולפניו השר עוזי ברעם, שהטביעו את רישומם בתקופה הקצרה שניהנו.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סאלח סלים, אתה צריך לסיים.

סאלח סלים (חד"ש):

האמת היא, שחלק גדול חושב שאתה תשתלב בממשלה הזאת ותתקן הרבה דברים שלפניך לא הצליחו לעשות.

היו"ר ס' טריף:

יפה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

תסיים באינשאללה.

סאלח סלים (חד"ש):

מה יש, מה קרה לכם? אתה דיברת 20 דקות.

רון נחמן (הליכוד):

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת סלים, אל תענה להם. אתה צריך לסיים.

סאלח סלים (חד"ש):

הוא מפריע לי.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

השר עוד יושב כאן שנה שלמה, עוד תהיה לך הזדמנות – – –

סאלח סלים (חד"ש):

אנחנו רוצים שיהיה שר גם בקדנציה הבאה, חבר הכנסת יהושע מצא, לכן אנחנו רוצים שיתקן מה שצריך לתקן. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת סלים, אולי תסביר לחבר הכנסת כ"ץ-עוז, ששטח השיפוט של משגב נלקח מאעבלין, מתמרה, מג'וליס, מירכא. מנין שטח השיפוט הגדול? הוא נלקח מכל הכפרים מסביב.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, עוד לפני שידבר חבר הכנסת בוחבוט, אני מבקש להודות עוד לשני אנשים. אעשה את זה מן המקום.

היו"ר ס' טריף:

לא שומעים אותך. אני מבקש שתיגש למיקרופון. לא ייתכן שתודה לכולם מן הדוכן ואת שמם של שני אלה לא ישמעו.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה להודות לנגה ענתבי ממשרד המשפטים, שעברה על כל פסיק בחוק הזה, ולגבי גולן ממשרד ראש הממשלה.

היו"ר ס' טריף:

יפה מאוד. אם יש לך שמות נוספים, כדאי שתשב כאן, כדי שלא תשכח, ותעביר לי פתקים.

בבקשה, חבר הכנסת בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני יודע שכולם עייפים, מותשים מיום סוער.

היו"ר ס' טריף:

הלילה עוד צעיר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

האמת היא שהתכוננתי לדבר חצי שעה, לפי מה שביקשתי; אני מקצר לעשר דקות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בוחבוט רומז שיש לו חמש דקות והוא מבקש עוד חמש דקות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

בהזדמנות הזאת אני רוצה לברך את שר הפנים. אתה נכנס למשרד גדול, שלטון מקומי גדול, כפי שאמר ידידי וחברי חבר הכנסת רון נחמן. השלטון המקומי עושה עבודה נפלאה בכל הנושאים – בחינוך, בתעסוקה, ואילולא היה שלטון מקומי חזק, אוי ואבוי לה למדינת ישראל. אומנם, יש תקציב, אבל מי שצריך להפעיל את המערכת הם אותם ראשי ערים, ראשי ערים מצוינים.

חוק תכנון ובנייה הוא הבסיס לתכנון עיר. אני רוצה לברך שני חברים, את חבר הכנסת יהושע מצא, שאומנם היה לי ויכוח קשה מאוד אתו היום בוועדת הפנים על העבודה היפה והנפלאה שעשיתם. אני אומר לציבור שמסתכל ברגע זה בערוץ-33, שבאים בטענות לחברי כנסת כאילו לא עובדים מספיק: בוועדות עובדים עבודה קשה, עבודה אפורה, שלא כל אחד מסוגל לעשות אותה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

דע לך, שלי יש הערכה – אמרתי לך הבוקר – לבוחבוטים.

היו"ר ס' טריף:

גם לראש הממשלה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גם ראש הממשלה הביע, ביום שני – – –

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני הזכרתי את ראש הממשלה? אמרתי שיש לי הערכה לבוחבוטים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לא, להיפך. אני רוצה לומר שראש הממשלה, בישיבה של הנהלת הסיעה, הביע את הערכתו לכל הבוחבוטים במדינת ישראל.

רון נחמן (הליכוד):

הוא טעה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

הוא לא טעה. הוא אמר את זה במלוא ההערכה.

רון נחמן (הליכוד):

הוא רצה להגיד "פרופלורים".

שלמה בוחבוט (העבודה):

הוא אמר את הדברים במלוא ההערכה.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו דנים בחוק התכנון והבנייה. חוק הבוחבטים – לא עכשיו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כשמדברים על חוק התכנון והבנייה אומנם מדברים בגדול, אבל העניין הוא: איך אנחנו בונים את הבית, איך אנחנו עושים את התכנון הסביבתי, וחובת הוועדה המקומית והוועדה המחוזית לתת את הדעת על כל הדברים הגדולים והקטנים. אני שמח שבעשור האחרון יש איזה מהפך בתפיסה, אבל המהפך חייב להימשך. כשלמדתי היטב את החוק הזה, ראיתי שעשינו צעדים גדולים ביותר.

ראשית, יש להפסיק את הביורוקרטיה. גם כשוועדה מקומית תפקדה כמו שצריך, כשלקחה את התכנון והעבירה אותו בתוך שבוע ימים מאז הגשתו, התכנון היה נתקע בוועדות המחוזיות. אני שמח גם שנתנו את הדעת על דבר נוסף. כאשר יזם תכנון תוכנית, ולא חשוב אם זו יוזמה ממשלתית או יוזמה פרטית, חבר הכנסת רון נחמן, ראש עיריית אריאל – תכננו ללא שום מוסד ציבורי. כך אותה רשות מקומית מסתבכת. אין מועדון, אין מגרשי משחקים, אין פינות ירק. אני שמח שבוועדה נתנו את הדעת על כך.

יש עוד הרבה מה לשפר. אני חושב שצריך לחוקק או לתקן את החוק, ולהוסיף ש-1% מעלות הבנייה יוקדש על-ידי כל יזם לפיסול סביבתי. זה מקובל בכל העולם ואין שום סיבה שזה לא יהיה מקובל בארץ. אני חושב שצריך גם לתת את הדעת לבנייה או לאותם עמודים מכוערים שמציבה "בזק" בכל כפר, כאשר לאט לאט כל החוטים והכבלים מכערים את העיר. גם על כך התחייבנו לתת את הדעת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהזדמנות הזאת יש לנו כאן תוכניות. יש כאן חוק שאנחנו מעבירים היום. אנחנו מקצרים את הביורוקרטיה לפי בקשת ממשלת ישראל. אני יודע עד כמה ראש הממשלה נאבק בנושא הבנייה. מדוע לא בונים מהר? מדוע הכבישים היו תקועים בגלל כל מיני חוקים מטופשים שנתקעו בכל מיני מקומות? קם לו אדם בבוקר ומחליט להגיש התנגדות, כפי שאמרת, חבר הכנסת פורז, ואני שמח ומקווה שההסתייגות שלך תעבור. אני אומר זאת כראש עיר. יש חשיבות

רבה לדברים. כל אזרח צריך לדעת, שאם הוא הולך ומגיש התנגדות, על ההתנגדות להיות כנה ואמיתית, ולא רק על-מנת לפגוע ביזם זה או אחר.

אני קורא לממשלת ישראל ללכת ולבנות בנייה ציבורית בפריפריות. בדרך הזאת אנחנו יכולים להקל על הכרך שהולך ומסתבך. אנחנו רואים את הבנייה ההולכת והופכת להיות כרך מכוער במרכז. יש לצאת לגליל, לנגב. יש מרחבים יפים מאוד. בדרך הזאת אנחנו גם יכולים להוריד את מחירי הדירות, ואפילו את המדד במדינת ישראל.

אני רוצה לסיים ולברך שוב את כל הפקידות של הכנסת, פקידות משרד הפנים, שהיא מצוינת, שעושה עבודה נפלאה, ואנחנו אתה הרבה מאוד שנים. אנחנו רואים בדיוק את כל הדברים שהם משקיעים.

אני רוצה להודות לכל חברי הוועדה, ובעיקר ליושב-ראש ולחבר הכנסת פורז. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת שלמה בוחבוט. אדוני יושב-ראש הוועדה, בבקשה. אחריו – כבוד השר. אתן את רשות הדיבור קודם ליושב-ראש הוועדה, אדוני השר.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

לא, לא, כבוד השר. אני רק צריך להשיב.

שר הפנים א' ברק:

אני רוצה, ברשותכם – – –

היו"ר ס' טריף:

אולי אדוני תרצה לעלות ולדבר מהדוכן?

שר הפנים א' ברק:

לא, אם אפשר – אדבר מפה.

אדוני יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, אני רוצה להעיר רק שתי נקודות. האחת – אני רוצה לברך, גם אני, את יושב-ראש ועדת הפנים, חבר הכנסת יהושע מצא, ואת חבר הכנסת אברהם פורז על העבודה שהביאה לכך שהיום אפשר לאשר את החוק הזה בקריאה שנייה ושלישית, ויחד אתם, כמובן, את כל האנשים, אלה ששמותיהם הוזכרו ואלה ששמותיהם לא הוזכרו, אשר עסקו בהכנת החוק.

אני רוצה לומר, שלאחר שנועצתי עם אנשי המשרד, הגעתי לכלל דעה שראוי לתמוך בהסתייגות של חברי הכנסת פורז ולנדאו.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשר הפנים ומברך אותו מכל הלב. אני משוכנע שתתרום רבות לאיכות החיים במדינתנו, בטח במשרד הפנים. אני מברך אותך ואני מברך היום על התחלה טובה עם חוק טוב כל כך.

אדוני, יושב-ראש הוועדה הנכבד.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, אנחנו בסימן ברכות. נפל בחלקי לדבר מייד אחרי דברים של השר אהוד ברק, שנאמרו בכוונה תחילה מלמטה, ועוד לא מעל הבמה. אני רוצה לברך אותו בברכת הצלחה בתפקידו, אחרי נאומו הראשון במליאה.

אדוני היושב-ראש, הכינותי שני עמודים להבהיר את ההתנגדות שלי להסתייגות של חבר הכנסת פורז. לא אומר את כל ההתנגדות. אני חושב שחבר הכנסת פורז שוגה בהסתייגות הזאת. זו הסתייגות שמאפשרת למעשה השתתפות שלום הוצאות על מתנגד, וזו הצעה מסוכנת. היא עלולה להרתיע אנשים מלהגיש התנגדויות, ובכך לשלול אלמנט דמוקרטי מרכזי בהליך התכנוני, שהוא הליך המוכר כהגשת התנגדויות.

אני לא רוצה לפרט את כל הנימוקים, כי בסך הכול, ברגע ששר הפנים קם ואומר שהוא חושב שיש לקבל את ההסתייגות הזאת, אני לא רוצה לצאת נגד הגישה הזאת. אני מכיר באחריות המיניסטרילית של מי שלקח על עצמו תפקיד זה. הממשלה היא מגישת החוק ולאחר שהשר ברק מבקש זאת, אומנם ההתנגדות שלי נשארת בעינה, אבל האיום שאיימתי, שאם ההסתייגות תעבור אקח את החוק חזרה – זאת אני מסיר, כי הממשלה היא בסך הכול בעלת הבית על החוק הזה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לחבר הכנסת יהושע מצא, יושב-ראש ועדת הפנים. אני אודה לחבר הכנסת מיכאל איתן, אם יואיל לשבת. אודה לחבר הכנסת צוקר ולחבר הכנסת גולדמן אם יואילו לשבת.

אריה דרעי (ש"ס):

אני חדש בכנסת.

היו"ר ס' טריף:

אבל אתה ותיק במשרד הפנים, אדוני.

אריה דרעי (ש"ס):

האם אפשר לערוך הצבעה אחת על כל החוק?

היו"ר ס' טריף:

אדוני, הרי יש כללים. לדאבוני, אני צריך לנהוג לפי הכללים.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

ברשותך, חבר הכנסת פורז סיבך אותנו ברשימה ארוכה של תודות. הוא שכח משום מה – ואני בטוח שהוא יצטרף לכך – את יחזקאל לוי, היועץ המשפטי, שלא מעט מטביעות אצבעותיו מצויות בחקיקה הזאת.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך ואני מודה לו. ניגש להצבעות על ההסתייגויות.

חלק מהמסתייגים אינם כאן. אלה שמצויים כאן – נודה להם אם יורידו את ההסתייגות. חבר הכנסת בוחבוט, האם אתה מסיר את הסתייגותך?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מסיר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן?

רון נחמן (הליכוד):

מסיר.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לכם. אם כך, נעבור על ההסתייגויות לשם החוק. חבר הכנסת רון נחמן הסיר את הסתייגותו. חבר הכנסת פורז, אתה מסיר את הסתייגותך?

אברהם פורז (מרצ):

אני מסיר.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת סילבן שלום איננו כאן. נערוך את ההצבעה בהרמת ידיים. מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת סילבן שלום לשם החוק?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ס' שלום לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה. נצביע על שם החוק בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

שם החוק אושר כהצעת הוועדה. נעבור להצבעה על סעיף 1. מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת מירום? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ח' מירום לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות לסעיף 1 הוסרה. מי בעד סעיף 1 כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

סעיף 1 אושר כהצעת הוועדה. נעבור לסעיף 2. מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת ביבי? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' ביבי לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה. מי בעד סעיף 2 כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

סעיף 2 נתקבל. נעבור להצבעה על סעיף 3. מי בעד סעיף 3 כהצעת הוועדה?

הצבעה

סעיף 3 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

סעיף 3 התקבל. נעבור להצבעה על סעיף 4. מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת סילבן שלום?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ס' שלום לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה. מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת טמקין?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ב' טמקין לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה. מי בעד הסתייגותם של חברי הכנסת הירשזון ודוד מגן? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א' הירשזון וד' מגן לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה. חבר הכנסת בוחבוט הסיר הסתייגותו. מי בעד סעיף 4 כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת סילבן שלום? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ס' שלום לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת צוקר, אני מזהיר אותך לא להטעות אותי. אני אתנקם בך בסעיפים הבאים. אנחנו מצביעים למרות הוראותיו הפרובוקטיביות של חבר הכנסת דדי צוקר.

סעיף 5 כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיפים 6 ו-7 כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

אריה דרעי (ש"ס):

הצבעה שמית.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דרעי, אין מספיק חתימות הפעם. לא יעזור כלום.

הצבעה

סעיפים 6-7 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו כהצעת הוועדה.

חבר הכנסת בוחבוט הסיר את הסתייגותו לסעיף 8. סעיף 8, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 8 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיף 9, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 9 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

לסעיף 10 – הסתייגות של חברי הכנסת אברהם הירשזון ודוד מגן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א' הירשזון וד' מגן לסעיף 10 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 10, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 10, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף אושר.

לסעיף 11 – הסתייגות של חברי הכנסת אברהם הירשזון ודוד מגן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א' הירשזון וד' מגן לסעיף 11 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

מי בעד סעיף 11, כהצעת הוועדה? מי נגד?

הצבעה

סעיף 11, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיפים 12 ו-13, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 12-13 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו.

לסעיף 14 – הסתייגות של חבר הכנסת סילבן שלום. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ס' שלום לסעיף 14 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 14, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 14, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיף 15 עד סעיף 20, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 15-20 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו.

לסעיף 21 הסתייגות של חבר הכנסת סילבן שלום. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ס' שלום לסעיף 21 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 21, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 21, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיפים 22 עד 24, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 22-24 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו.

לסעיף 25 – הסתייגות של חברי הכנסת אברהם הירשזון ודוד מגן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א' הירשזון וד' מגן לסעיף 25 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 25, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 25, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיפים 26 עד 29, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 26-29 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו.

אחרי סעיף 29, הסתייגות של חבר הכנסת טמקין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ב' טמקין אחרי סעיף 29 לא נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 30, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 30 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף אושר.

אחרי סעיף 31, הסתייגות של חבר הכנסת טמקין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ב' טמקין אחרי סעיף 31 לא נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 31, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 31 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל. יש טעות בטקסט.

אנחנו עוברים לסעיף 32, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 32 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיף 33, הסתייגות של חבר הכנסת סילבן שלום. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר כנסת ס' שלום לסעיף 33 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 33, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 33, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף אושר.

סעיפים 34 עד 49, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 34-49 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים אושרו.

סעיף 50, הסתייגותו של חבר הכנסת סילבן שלום. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ס' שלום לסעיף 50 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 50, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 50, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף אושר.

סעיפים 51 עד 58, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 51-58 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים אושרו.

סעיף 59.

אברהם פורז (מרצ):

אני מבקש שתהיה הצבעה אלקטרונית על ההסתייגות הזאת.

היו"ר ס' טריף:

בסדר. אנחנו נצביע בהצבעה אלקטרונית על הסתייגותם של חברי הכנסת אברהם פורז ועוזי לנדאו.
מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 21

בעד התיקון של חברי הכנסת א' פורז וע' לנדאו לסעיף 59 – 20

נגד – 1

נמנעים – 1

התיקון של חברי הכנסת א' פורז וע' לנדאו לסעיף 59 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

20 תומכים, מתנגד אחד, נמנע אחד. אני קובע שההסתייגות של חברי הכנסת אברהם פורז ועוזי לנדאו התקבלה.

אנחנו נצביע על סעיף 59 עם ההסתייגות שהתקבלה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 59, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל עם ההסתייגות כאמור.

אנחנו נצביע על סעיפים 60 עד 66, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 60-66 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו.

סעיף 67 – הסתייגות של חברי הכנסת הירשזון ומגן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א' הירשזון וד' מגן לסעיף 67 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 67, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 67, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל כהצעת הוועדה.

סעיפים 68 עד 92, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 68-92 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו.

סעיף 93, הסתייגותו של חבר הכנסת סילבן שלום. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ס' שלום לסעיף 93 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 93, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 93, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיפים 94 ו-95, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 94-95 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו.

סעיף 96, הסתייגותו של חבר הכנסת סילבן שלום. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ס' שלום לסעיף 96 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 96, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 96, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיפים 97 עד 139, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 97-139 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו.

סעיף 140, הסתייגותו של חבר הכנסת יגאל ביבי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' ביבי לסעיף 140 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 140, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 140, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיף 141, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 141 נתקבל

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיף 142 – הסתייגותו של חבר הכנסת טמקין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ב' טמקין לסעיף 142 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 142, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 142, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף התקבל.

סעיפים 143 עד 146, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 143-146 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

הסעיפים התקבלו.

רבותי חברי הכנסת, לאחר שאישרנו את החוק בקריאה שנייה, אני שואל את יושב-ראש הוועדה אם יש לו איזו מניעה מלגשת להצבעה על החוק בקריאה שלישית.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אין שום מניעה לגשת להצבעה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. אנחנו ניגש, בשעה טובה ומבורכת, להצבעה בשעה זו בשקט רב בקריאה שלישית. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 22

בעד החוק – 22

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 43), התשנ"ה–1995, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

22 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שחוק חדש בישראל, חוק התכנון והבנייה – התקבל.

אני מברך את שר הפנים, גם את מנכ"ל משרד הפנים והפקידות שנמצאת אתנו כאן. אני מאחל לכם יציאה טובה לדרך עם חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 43).

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ס' טריף:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון מס' 12), התשנ"ה-1995, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה. תודה.

הצעת חוק הפטנטים (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ס' טריף:

חברים, אני מודה לשר הפנים, השר אהוד ברק, ואנחנו נמשיך. נעבור עכשיו להצעת חוק הפטנטים (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1995, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט חבר הכנסת מרידור. בבקשה.

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחרי שהמליאה התרוקנה, בשעה מאוחרת זו – קרוב לחצי הלילה – אני מתכבד להביא בפני הבית בקצרה את הצעת חוק הפטנטים (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1995, בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט, שדנה בהצעה זו, ומביאה אותה לכנסת בלא הסתייגויות. אני מבקש לציין שהצעה זו היא מיזוג של שתי הצעות חוק: הצעת חוק הפטנטים (תיקון מס' 2), התשנ"ג-1993, שנדונה ואושרה בקריאה ראשונה ב-9 בנובמבר 1993, והצעת חוק הפטנטים (תיקון מס' 3) (יישום אמנת בודפשט והאמנה בדבר שיתוף פעולה ופטנטים), התשנ"ה-1995, שנדונה בכנסת ואושרה בקריאה ראשונה ביום 20 במרס 1995.

על-פי בקשתנו, בהתאם לסעיף 122(1) לתקנון, החליטה ועדת הכנסת לאחד את שתי ההצעות האלה, למזגן ולהביאן כהצעת חוק אחת לקריאה שנייה ושלישית, הלוא היא הצעת חוק הפטנטים (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1995, שאני מגיש למליאה, ומבקש לפרט את עיקריה בלבד.

לתיקון שאנו מציעים יש שני חלקים, המורכבים משתי ההצעות שציינתי עכשיו. התיקון הראשון נובע מהעובדה שבמשך שנים רבות, דהיינו מאז 1967, שנה שהוחק בה חוק הפטנטים, נתגלו בעיות מינהליות, פרוצדורליות וטכניות, שהגיע הזמן לטפל בהן, ואכן הן מטופלות כאן בחוק בפרטים שונים. אזכיר רק כמה מהם: בוטלה כאן ההתיישנות בענייני פטנטים; נדרש אישור ועדת החוקה, חוק

ומשפט, לתקנות בענייני פטנטים ששר המשפטים מוסמך להתקין; הסמכנו את בית-המשפט המחוזי במקום את בית-המשפט העליון, לדון בערעורים; עשינו שינוי מסוים בשאלת הדיון בעבירות אתיות והטיפול בהן – לא שר המשפטים יטיל את העונש, אלא ועדה שדנה בעבירות אתיות. יש כאן מגוון רחב של פתרונות לבעיות הנוגעות להליכי הבקשה והבחינה של פטנטים, וכן לבעיות הקשורות בדיונים בפני רשם הפטנטים. עד כאן בעניין אחד, כללי ביותר.

העניין השני הוא תיקון המאפשר לתעשייה הישראלית ולאקדמיה הישראלית ליהנות מיתרונות ממשניים שמעניקות שתי אמנות בין-לאומיות שאליהן אתייחס: הראשונה היא אמנה בדבר שיתוף פעולה בפטנטים: Patent Cooperation Treaty – PCT בראשי תיבות – המאפשרת לחברות בה, וישראל בכללן, להגיש בקשת פטנט במקום אחד, בארץ אחת, אבל לציין מדינות אחרות שבעל הפטנט, בעל הבקשה, מבקש שגם בהן תחול הגנה על המצאתו. במקום להגיש את הבקשה בכל המדינות כולן, עם קבלת החוק ואשרור האמנה שטרם אושרה, יוכלו גם ממציאים ישראלים ליהנות מן היתרונות הברורים של ההסדר החדש הזה.

השנייה, אמנת בודפשט, היא אמנה המאפשרת למבקש רישום פטנט בתחום של מיקרואורגניזם – הנקרא בעברית חי-קט – להפקיד את נושא המצאתו במעבדה בין-לאומית מוכרת, במקום לתאר את הייצור בפרוטרוט. לעתים בלתי אפשרי או קשה מאוד לתאר במלים את ייצור המיקרואורגניזם שרוצים לרשום את הפטנט עליו, ואמנת בודפשט מאפשרת להפקיד את המיקרואורגניזם – החי-קט – במקום לתאר אותו במלים. התיקון הזה יאפשר גם לממציא הישראלי להגן על החידושים בתחום החשוב הזה.

אלה עיקרי הדברים. מפאת השעה המאוחרת והמקצועיות הרבה של העניין לא ארחיב הרבה. אבקש לסיים במסכת תודה לאנשים שעמלו על הגשת החוק הזה ועל הכנתו לכל אורך השלבים, במשך מספר שנים לא מועט, במשרד המשפטים.

אורי אור (העבודה):

מספר שנים לא מועט?

דוד צוקר (מרצ):

כן.

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

ואחר כך בוועדת החוקה, חוק ומשפט, שדנה בזה גם בוועדת משנה וגם במליאת הוועדה. זהו חוק מסובך, הנוגע לשטח משפטי מאוד מיוחד, שלא רבים המתמצאים בו, ולכן אני מוצא לנכון לציין את החברים שעסקו בו. ראשון, הייתי מציין את מר מאיר גבאי, לשעבר מנכ"ל משרד המשפטים ונציב שירות המדינה, שעמד בראש הוועדה לרוויזיה בחוק הפטנטים, ורוחו שורה על התיקון שלפנינו, הוא וחברי ועדתו. אני מבקש לציין בלשכת רשם הפטנטים את מר מיכאל אופיר, רשם הפטנטים, את מר

אריה לית, סגן רשם הפטנטים, מר משה לסרי, הממונה על בוחני הפטנטים, ד"ר מרגוט גנץ, סגן ממונה על בוחני הפטנטים, מר שמעון שליט, סגן ממונה על בוחני הפטנטים, מר הווארד פולינר, עוזר לרשם הפטנטים, והפרופסור נעמי כסליו, שהיא גם פרופסור, אבל גם מתמחה אצל רשם הפטנטים. במשרד המשפטים אני מבקש לציין במיוחד את תרומתם הרבה של מר אלן זיסבלט והגברת סנדרה אזינקוט, ואסיים בברכה לגברת נגה ענתבי, המנסחת הידועה של משרד המשפטים, שעזרה לנו לכל אורך הדרך.

עד כאן האנשים החיצוניים. אזכיר כמובן גם את היועץ המשפטי של ועדת החוקה, חוק ומשפט, השופט בדימוס ועורך-הדין שלמה שהם, שידו רב לו בתיקון הזה ובעזרה לנו בוועדת המשנה ובמליאת הוועדה.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, לאשר את התיקון בקריאה שנייה ושלישית. אין לו הסתייגויות. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לחבר הכנסת דן מרידור על הבאת החוק בפני מליאת הכנסת ועל העבודה המרובה שהושקעה שם. אני מודה ליושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת צוקר. ניגש להצבעה על הצעת החוק הפטנטים (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1995, כאמור, ללא הסתייגויות.

נצביע על סעיף 1 עד סעיף 44 בהצבעה אלקטרונית כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה.

הצבעה מס' 23

בעד סעיפים 1-44 – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-44 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

שישה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובע שהצעת חוק הפטנטים התקבלה בקריאה שנייה.

רבתי חברי הכנסת, אדוני יושב-ראש הוועדה, נעבור לקריאה שלישית. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 24

בעד החוק – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הפטנטים (תיקון מס' 2), התשנ"ה–1995, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ברוב של שישה, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובע שחוק הפטנטים (תיקון מס' 2), התשנ"ה–1995, התקבל והינו חוק בישראל. תודה לחברי, חבר הכנסת דן מרידור, תודה ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני מברך אתכם על העבודה.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 27), התשנ"ה–1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, אנו ממשיכים: הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 27), התשנ"ה–1995, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג לנו את ההצעה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר הנכבד.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מביא בפניכם תיקון לחוק מבקר המדינה – עם הסתייגות אחת, שנדמה לי שלא תוצבע, מפאת היעדרו של המסתייג – על דעת ועדת החוקה. הצעת החוק הזאת בעצם מסיימת בקול דממה דקה אירועים, ניצוצות וברקים, שנצנצו וברקו בכנסת בשבועיים האחרונים סביב התיקון לחוק מבקר המדינה, שהסמין את הוועדה לענייני ביקורת המדינה, בהסכמת מבקרת המדינה, להחליט על הקמת ועדת חקירה ממלכתית.

כזכור, התיקון לחוק הזה עבר ויכוחים רבים. בין השאר נקבעה כלפיו גישת ממשלה, שאמרה כי יש להעביר את התיקון הזה מן העולם, שכן הוא מבטיח ריבוי אינפלציוני ואשד של ועדות חקירה ממלכתיות שעלולות לנחות עלינו אם הוועדה תוסמך להחליט על הקמת ועדות חקירה, כי החלטת ועדה יכולה להיות גם החלטה של ועדה שבה נוכח משתתף אחד, ולא יעלה על הדעת שזה יהיה הקצב וזה יהיה ההליך הדרוש להקמת ועדת חקירה ממלכתית.

הממשלה הגישה הצעת חוק משלה, תיקון לחוק ועדות החקירה, שנועד לבטל כליל את התיקון שעבר שבוע לפני כן בכנסת. בעניין זה היה עלול להיות טעם לפגם, שכן מלחמה כזו להתשה ולהשמדת חוקים בהצעות חוק מיירטות חוקים שעברו שבוע לפני כן לא נראתה כתופעה בריאה. באישור ראש הממשלה ושר המשפטים הגעתי עם חבר הכנסת מגן להסכמה, שעל-פיה ישונה התיקון שעבר לפני כן – כלומר מה שהיה חוק – והתיקון הזה מובא לפניכם על דעת ועדת החוקה, כאמור.

עיקרו של התיקון אחד: הוועדה לענייני ביקורת המדינה, ברוב של שני-שלישים מחבריה ובהסכמת מבקר המדינה, תוסמך להקים ועדת חקירה ממלכתית. כלומר, המכשיר הזה יישאר לכנסת ביד, אלא שהיא תצטרך לאסוף שני-שלישים מחברי הוועדה – – –

אורי אור (העבודה):

שני-שלישים מן החברים?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

שני-שלישים מן החברים בוועדה, כלומר 10 מתוך 15, ובהסכמת מבקר המדינה, בנסיבות שאני מניח שיהיו לעתים נדירות. מצד אחד, יהיה לכנסת המכשיר הזה בידה; מצד אחר, היא תוכל להפעיל אותו לעתים רחוקות ביותר. כך ראוי וכך נאה לוועדת חקירה ממלכתית, זה איננו דבר שמקימים בכל יום, אלא רק בנסיבות יוצאות דופן.

התיקון הזה מובא בפניכם, העיקרים נאמרו בקצרה, נדמה לי שאין להכביר מלים, וההצעה ברורה ביותר. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת צוקר. עד שישב, אני מודה לו על הכנת החוק עם חבר הכנסת מגן, הממשלה וכל מי שתתם להצעת החוק. מייד ניגש להצבעה על אישור הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 27), התשנ"ה-1995.

נצביע על סעיף 1 של החוק הצבעה אלקטרונית בקריאה שנייה, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 25

בעד סעיף 1 – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

שישה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובע שהצעת החוק התקבלה בקריאה שנייה.

נעבור להצבעה על החוק בקריאה שלישית. ההצבעה החלה. בבקשה.

הצבעה מס' 26

בעד החוק – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 27), התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ברוב של שישה, ללא מתנגדים, אני קובע שהצעת החוק התקבלה ויש לנו בישראל חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 27), התשנ"ה-1995. אני מברך את יושב-ראש הוועדה.

חבר הכנסת צוקר, נחזור ונצביע בקריאה השנייה והשלישית משום שהיתה כאן טעות כשלא הביאו את גיליון התיקונים לחוק מבקר המדינה, שיש בו הסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן. חברי חבר הכנסת צוקר, ניאלץ להצביע קודם על הסתייגותו של חבר הכנסת רון נחמן לסעיף 1. מי בעד ההסתייגות? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה. אם כך, נצביע על סעיף 1 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

הסעיף נתקבל כהצעת הוועדה בקריאה שנייה.

נצביע פעם נוספת על החוק בקריאה שלישית. ההצבעה האלקטרונית החלה.

הצבעה מס' 27

בעד החוק – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 27), התשנ"ה–1995, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

שישה בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים, אני קובע שהחוק התקבל. סיימנו את הדיון בעניין זה.

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 44), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ס' טריף:

אני מזמין שוב את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט להציג לנו את הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 44), התשנ"ה-1995, בקריאה שנייה ושלישית. בבקשה, אדוני.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחת מסדרות הדיונים היותר מרתקות, שבה היו לי התלבטויות יותר מכפי שעמדתי בהן אי-פעם במהלך חקיקה, התרחשה סביב התיקון הזה, שהוגש עלי-ידי הממשלה לפני שבועות מספר למליאת הכנסת, וממנה לוועדת החוקה.

מעט מלים על ההיסטוריה החקיקתית. לפני כמעט שנה, שבועיים-שלושה פחות, אישרה הכנסת הסתייגות של קבוצה של חמישה חברי כנסת, אותם חמישה שאחרי זה דנו בתיקון הממשלתי הזה, בהם יעל דיין שנמצאת כאן, יצחק לוי שנמצא כאן, אברהם רביץ, דן מרידור ועבדכם. במקרה של הרשעה ברצח – אני רוצה לייחד את עיקר הדברים שלי לעבירת רצח – התירה ההסתייגות, שהפכה לחוק שעוד לא נכנס לתוקף, חריגה מעונש החובה בנסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, כאשר שיקול הדעת נותר בידי בית-המשפט להחליט מה הן אותן נסיבות מיוחדות שבהן לא יטיל על האדם את עונש החובה, שהוא מאסר עולם.

כדי להזכירכם על מה דיברנו, הרקע היה מקרה הרצח שבו כרמלה בוחבוט רצחה את בעלה, פרשת שוקי בסו לפני כן, שני מקרים של התעמרות קשה בתוך המשפחה. היתה אז פרשה מכבידה, שבה העלה כבוד נשיא המדינה טענה, שכל חברי ועדת החוקה קיבלו אותה. מה אמר אז נשיא המדינה? – בכל מקרה חייבתם את בית-המשפט לגזור עונש חובה אם הרשעתם אותו ברצח, לא הותרתם כל שיקול דעת לבית-המשפט, ועשיתם את זה בידעכם שיש אינסטנציה רביעית, ערכאת ערעור מעל בית-המשפט העליון, שהיא ערכאת הערעור העליונה, וערכאת הערעור היא נשיא המדינה. גם אם נאשם שהורשע ברצח נידון למאסר עולם, והנסיבות שלו הן מיוחדות ובית-המשפט אינו רשאי לחרוג מעונש החובה, סמכתם על כך שנשיא המדינה יפטור אותו מעונש מאסר עולם. אבל אני, סליחה, אמר לנו הנשיא גם בפגישה אצלו, אינני בית-משפט, אינני מכיר את התיק, זה איננו תפקידי. גם זה היה ברקע. להזכירכם, בבדיקה של מספר מקרים רב, עונש מאסר עולם במדינת ישראל הוא 14 שנים, זה ממוצע השנים שאדם "מבלה" בבית-הכלא אם הורשע בעבירת רצח.

ובכן, עבר תיקון של חברי כנסת, בהתנגדות שר המשפטים – אם כי ההתנגדות היתה לא רק לעניין הזה, לא בהכרח היתה זו התנגדות, ובמהלך הדיונים הוא היה מוכן שזה יעבור – בכל מקרה, עברה הסתייגות שהתירה לבית-המשפט, ללא סימון עילות מיוחדות, ללא הדרכה מסוימת לבית-המשפט, לחרוג מעונש החובה. כאשר עשינו זאת באוגוסט בשנה שעברה, נותר אז זמן של כשנה עד שהתיקון הזה ייכנס לתוקף יחד עם התיקון הגדול, המקיף והמסועף בחוק העונשין, שייכנס לתוקף ב-23 באוגוסט.

במהלך השנה הזאת קיים משרד המשפטים סדרה שלמה של דיונים בשאלה המרכזית: האם להתיר באופן מוחלט לבית-המשפט את שיקול הדעת מתי מותר שלא להטיל עונש חובה של מאסר עולם, מתי לחרוג מזה; או שמא יש להדריך את בית-המשפט ולקבוע עילות מיוחדות, שרק בהן מותר לבית-המשפט לחרוג מעונש מאסר עולם. משרד המשפטים הביא למליאת הכנסת הצעה, שהועברה לוועדת החוקה, ובה יש עילות מיוחדות וספציפיות שרק בהן יורשה בית-המשפט לחרוג מעונש החובה.

אפרט את העילות בקצרה. יש ארבע עילות שבהן יהיה רשאי בית-המשפט, על-פי הצעת החוק הממשלתית, לחרוג מעונש החובה. הצעת החוק הממשלתית – זה היה הוויכוח הגדול בין הממשלה לבין הוועדה, שהוכרע בניגוד לדעת הממשלה – אמרה שבכל ארבע העילות הללו יוגדר העניין כאחריות מופחתת. כלומר, לא נטיל אחריות מוחלטת ומלאה על מי שביצע את הרצח אלא נכיר בכך שאחריותו פחותה מאחריות מלאה, ולכן נטיל עליו עונש יותר קל.

מה היו העילות המוצעות על-ידי הממשלה לאחריות מופחתת? 1. דרגה גבוהה מאוד של אי-הכרת המציאות או אי-יכולת להימנע מעשיית העבירה. זו היתה העילה הראשונה, שנוסחה בסעיף 300א(א), האומר: "במצב שבו, בשל הפרעה נפשית חמורה או בשל ליקוי בכושרו השכלי, הוגבלה יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34 ח – (1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או (2) להימנע מעשיית המעשה". כלומר, דרגה גבוהה מאוד, אם כי לא מוחלטת, של אי-הכרת המציאות או אי-יכולת להימנע מעשיית העבירה. לא מדובר במחלת נפש המוכרת על-ידי בית-המשפט כפוטרת מאחריות פלילית, אלא מדובר בדחף חולני, אבל דחף חולני כזה שאולי ניתן היה לבלום אותו, אולי ניתן היה לבלום את הדחף הזה או מצב של ספק אי-שפיות. זה המצב הראשון, ונקרא לו עכשיו מצב של ספק אי-שפיות.

עילה שנייה שהציעה הממשלה, אקרא אותה: "במצב שבו מעשהו של הנאשם חרג במידה מועטה, בנסיבות העניין, מתחום הסבירות הנדרשת לפי סעיף 34טז לשם תחולת הסייג של הגנה עצמית". כלומר, העילה השנייה שהוצעה על-ידי הממשלה, שבה יוסמך בית-המשפט לחרוג מעונש חובה של מאסר עולם, היא כשאדם כמעט נכנס למצב של הגנה עצמית אך הוא חרג ממנה מעט. לשם דוגמה, אדם הותקף, שתי היריות הראשונות שבהן הוא הגיב על ההתקפה ובסופו של דבר הרג את האדם היו יריות מוצדקות לחלוטין. היריות הבאות כבר היו לא ממש הגנה עצמית, התוקף כבר נפצע, אולי כבר מתגלגל, אבל אתה ירית בו את הירייה השלישית והרביעית. כלומר, זה כבר לא מצב מובהק של הגנה עצמית, חרגת ממנו מעט. גם המצב הזה הוצע כעילה לחרוג ממאסר עולם חובה.

המצב השלישי הוא "כשהנאשם היה נתון במצב של מצוקה נפשית קשה, עקב התעללות חמורה ומתמשכת בו או בבן משפחתו, בידי מי שהנאשם גרם למותו". הגברת בוחבוט או שוקי בסו – כלומר, התעללות קשה מאוד כך או בבן משפחה קרוב, ואתה קוטל, נוטל את החיים של המתעלל.

המצב הרביעי היה מצב שאני אקרא לו, שוב לשם הקיצור, מצב של המתת חסד או מצב של סיטואציה נפשית, של מצוקה מאוד קשה בגלל סבל בלתי אפשרי, קשה ביותר של בן משפחה קרוב לך. ואז אתה קוטל אותו. גם כאן הציעה הממשלה כמצב רביעי אפשרות לחרוג בעונש החובה.

אמרה הממשלה: כל ארבעת המצבים הללו יוכרו כמצב של אחריות מופחתת, שיעביר את העבירה למצב של הריגה, והעונש לא יהיה חמור יותר מאשר עונש של הריגה, העונש יהיה פחות.

וכאן, אני אקצר את מסכת הדיונים, החליטה הוועדה פה-אחד, מטעמים מוסריים ולא מכל טעם אחר, שראשית, איננו מקבלים את ההגדרה של אחריות מופחתת. זו היתה הכרעה פה-אחד של כל חמשת המשתתפים, שוב, אחרי הרבה מאוד התלבטויות; אני לא אעמוד כאן על כל הסיבובים שכולנו עברנו, ונדמה לי שאין אף חבר אחד, לרבות המשתתפים מהממשלה, שלא שינה פעמיים או שלוש פעמים את עמדתו, מהיועץ המשפטי של הוועדה, שנמצא כאן, ועד אחרון החברים שדובר אליכם, אני.

אמרנו, מצב של אחריות מופחתת יש בו מסר פסול, שלילי לחברה. כאשר אתה קוטל אדם, כאשר אתה נוטל את חייו, איננו מוכנים לקבל את המושג של אחריות מופחתת, אבל כולנו קיבלנו את ההגדרה של עונש מופחת.

ואז היתה השאלה – אחרי שסיימנו את הוויכוח הזה ולא קיבלנו את הגדרת הממשלה של אחריות מופחתת, לא קיבלנו את המושג – על אילו מקרים יחול העונש המופחת. הורדנו את מקרה מס' 4 בשלב הזה, והוא נשאר בוועדה. לא היתה הסכמה על מה שאני קורא עכשיו בלשון קצת וולגרית המתת חסד. הדיון בעניין הזה יימשך בוועדה. רצינו להביא – גם בגלל קוצר הזמן, משום שב-23 באוגוסט נכנס החוק לתוקף – רצינו להביא בהסכמה גמורה ואחרי דיון ממצה את מה שמוסכם היום.

ובכן, שלושת המקרים שאותם מניתי בהתחלה, כלומר: 1. גבול של ליקוי בכושר שכלי; 2. מצב של חריגה בהגנה עצמית; 3. מצב של רצח עקב התעללות חמורה ומתמשכת בתוך המשפחה – שלושת המצבים הללו, הכרנו בהם כמקרים של עונש מופחת, שבהם יוסמך ויורשה, ורק בהם יוסמך ויורשה בית-המשפט לחרוג מעונש החובה. כאמור, עניין המתת החסד, עדיין לא נסתיים הדיון בו.

זו היתה ההכרעה שלנו. אני רוצה להאמין שהכרענו נכון. אני מקווה מאוד שהכרענו נכון.

המשפטים האחרונים שאני רוצה לומר הם כדלקמן: נשאר עונש חובה מאסר עולם בגין רצח. לא רצינו, דתיים וחילונים, ימין ושמאל, שהיו שותפים בהכנת החוק, לא היינו מוכנים לחרוג מן האמירה המוסרית-החברתית-החינוכית הזו, שלפיה בגין רצח אדם יישפט למאסר עולם בבית-הכלא. אבל בשלושת המקרים הספציפיים שמניתי תהיה אפשרות לחרוג מעונש החובה הזה המוטל על רצח.

זו היתה העמדה של חברי לוועדה, שאני מבקש מאוד לברך אותם. הם היו שותפים לי לאחד הדיונים, כפי שאמרתי, המרתקים, הקשים והמסובכים, אבל אינטלקטואלית הם היו באמת מן הווירטואוזיים, המעניינים ביותר שהיו לי בוועדה. אני מבקש פה באמת להודות לשני חברי שנמצאים אתי כאן, חבר הכנסת יצחק לוי וחברת הכנסת יעל דיין, ולחברים שאינם כאן במליאה, חבר הכנסת אברהם רביץ וחבר הכנסת דן מרידור.

תודות רבות לשורת אנשים שהתלבטה יחד אתנו, וגם היא התנוודדה כמטוטלת בין הדילמות המוסריות שבהן היינו צריכים להכריע. לשלושה חברים שלנו מן האקדמיה – פרופסור פלר, פרופסור מירי גור-אריה ופרופסור מרדכי קרמניצר. פרופסור פלר, מאבות המשפט הפלילי בארץ, מורה של כולנו, גם אם לא באופן פורמלי מורה. ולשלושה אנשי משרד המשפטים, שאני שב וטורח ומודה להם פה בשם כל חברי שוב ושוב, והפעם ברכה מיוחדת לגברת יהודית קרפ, ותודה לגברת דליה איש-שלום, ותודה רבה מאוד לגברת גלוריה ויסמן, ששנה לא נראה אותה אבל נחכה לה כאן כשתחזור. ולשלושת נציגי לשכת עורכי-הדין: עורך-הדין שמואל סף, עורכת-הדין עירית יער, עורך-הדין ירון דוד. לנציגת המשטרה – עורכת-הדין אלינוער מזוז, ולד"ר שלום ליטמן, ממשרד הבריאות.

כולם אני מודה, ואני אבקש, אחרי שמיעת ההסתייגויות, לאשר את החוק כפי שהציעה אותו הוועדה. אני מודה לכם מאוד.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך, חבר הכנסת דדי צוקר.

אנחנו ניגש להנמקת ההסתייגויות. חבר הכנסת הרב אברהם רביץ – איננו נוכח. חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה. אחרי הנמקת הסתייגויותיו של חבר הכנסת לוי, אנחנו ניגש מייד להצבעה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ההסתייגויות שהגשתי הן בעיקר כדי לקבל את רשות הדיבור וכדי להעיר שתי הערות. ההערה הראשונה היא הערה של שבח, וההערה השנייה היא הערה של אזהרה.

הערת השבח היא ליושב-ראש הוועדה ולחברי הוועדה. יש לי הזדמנות פעם אחת לומר מלת שבח לחברת הכנסת יעל דיין, זה לא קורה לי הרבה, אבל כשזה קורה, צריך לומר.

היו"ר ס' טריף:

כל הכבוד.

יצחק לוי (מפד"ל):

השבח הוא על הרצון להגיע לקונסנסוס בנושא כה מוסרי. כולם היו שותפים לזה. אני שמחתי מאוד להיות שותף לדיון המעניין הזה וגם למסקנה שלו. וכפי שאמר יושב-ראש הוועדה, אנחנו מקווים שצדקנו ואנחנו מקווים שלא טעינו, וימים יגידו, אבל בכל אופן הדעה המשותפת של כולם אולי היא ערובה מסוימת לכך שכן יש צדק במה שקבענו. אנחנו היינו ערים לכך שאנחנו מדברים בעניינים

מוסריים כבדים מאוד, בהגדרות מוסריות כבדות, במסרים חינוכיים ובדברים שאולי נוגעים ליסודה של כל חברה. אני לא צריך לצטט פה פסוקים מהתורה ולא מהנביאים, שרצח הוא דבר שמקלקל את הארץ ומקלקל את האנושות וכדומה.

לכן, צריך לנהוג מאוד מאוד בזהירות כשמורידים את התואר "רוצח" מאדם שנטל נפשו של אדם אחר. וזה דבר לא פשוט לגמרי. זו ההערה הראשונה.

ההערה השנייה זו בקשה להמשיך באותו קו.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בעניין המתת חסד.

יצחק לוי (מפד"ל):

כן. מכיוון שהיושב-ראש הזכיר את הנקודה הרביעית שהיתה בהצעת הממשלה, ולכן הוא הזכיר אותה, אנחנו דיברנו על כך שאת הדבר הזה אנחנו לא מביאים כאן ולא מחוקקים, ואכן אנחנו לא מביאים את הנקודה הרביעית. הנקודה הרביעית עוסקת בהמתת חסד, וזה נושא טעון ביותר, טעון מכל מיני צדדים – גם טעון בקושי להגדיר אותו וגם טעון באספקטים המוסריים שלו, וגם טעון באספקטים הדתיים שלו.

לכן, האזהרה באה אחרי השבח. כלומר, לבוא ולהגיד שכמו שהתחלנו כך נסיים את החקיקה הזאת. אני מקווה – או שלא ניגע בסעיף הרביעי, או אם ניגע בו, שננסה גם להגיע להסכמה, ולא – שלא נביא אותו לדיון. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יצחק לוי, חבר מאוד פעיל של ועדת החוקה, חוק ומשפט, על התרומה הנכבדה לחקיקת החוק הזה.

חברת הכנסת יעל דיין, את רוצה להגיד משהו בשם הוועדה. בבקשה.

יעל דיין (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מלבד לברך ולשבח את השותפים ואת המפעילים ואת המנחים של החוק הזה, אני רוצה להעיר שני דברים שלא העירו כאן. הראשון, שהיתה אפשרות להשאיר את

הסעיף הכללי ולתת בידי המערכת השיפוטית את האפשרות להקל בעונש ולהפחית מן העונש בלי לציין בפניהם באילו מקרים הם ינהגו כך או אחרת.

אני רוצה לומר, שכאן אולי השתחררתי סופית מהשפעתו המאגית של פרופסור פלר, כי הוא היה מן היועצים שאמרו: נסמוך על בתי-המשפט, נחזיר להם את שיקול הדעת גם במקרי רצח, והם ישפטו כראוי. ואם נראה אחרי זמן-מה שהם צריכים הנחיות, נוכל תמיד להוסיף. אני סברתי אחרת. בסופו של דבר משרד המשפטים והוועדה סברו אחרת, וחשבנו שמן הראוי שלא להרחיב יותר מדי, גם לא את שיקול הדעת של בתי-המשפט, אולי משום הניסיון שיש לנו בעת האחרונה, שבמקרים שנראים לנו דווקא קשים מאוד, הענישה היא לקולא. אולי נפלאות דרכי האל, אבל לא תמיד נפלאות בעיני דרכי בתי-המשפט במקרים של עבריינות, גם עבריינות מין וגם רצח. לפיכך, אכן נכנסנו לפירוט.

אני רוצה להזכיר ליושב-ראש הוועדה, שאני הייתי בדעת מיעוט. לא החלטנו פה-אחד בעניין אחריות מופחתת לעומת עונש מופחת. אני הסכמתי שרצח זה רצח זה רצח, אבל בכל זאת סברתי שיש מקרים שהסטיגמה של רצח איננה מתאימה, ואני חוזרת לדוגמה שניתנה שוב ושוב, של כרמלה בוחבוט. לפי החוק החדש, במקרים דומים של התעללות מתמשכת, יקבלו אומנם ענישה מופחתת, אבל האחריות המופחתת לא עברה בוועדה. היא עדיין תישאר רוצחת, כאשר לשופט יהיה שיקול דעת לתת לה עונש מופחת. אני סברתי ועדיין אני סוברת, שהאחריות המופחתת כן קיימת במקרים של מצוקה קיצונית, ואז גם הסטיגמה של רצח – מן הראוי שהיא תתאם את העונש המופחת.

אני רוצה לומר עוד דבר אחד, וזה ביחס לנושא הרביעי, שהוא בגדר מוקפא. אני אומרת את זה משום שהרי אפשר היה לעשות מלחמה ולהגיד: אנחנו רוצים את החוק בשלמותו, אולי חלק מאתנו סברו כך, ואנחנו איננו רואים בהמתת חסד – ביטוי שמאוד איננו אהוב עלי, נקרא לזה המתת מצוקה, המתת כאב, זה חסד אולי בעיני אחד ולא חסד בעיני אחר – אבל איננו רואים בזה רצח, אלא אנחנו רואים בזה סיבה לאחריות מופחתת או לענישה מופחתת. אנחנו הקפאנו את זה.

ואני רוצה לומר לחבר הכנסת יצחק לוי: אנחנו לעולם לא נגיע להסכמה על זה, ולכן יהיה אפשר או לתת לחיים לעשות את שלהם, או לשנות באיזה מקום אחר את האפשרויות שנוגעות לזה. אבל תפיסת העולם הבסיסית שלי ותפיסת העולם הבסיסית שלך, שאומרות שאדם הוא אדון לעצמו, או שאדם הוא בידי בוראו ומידי בוראו, וכך הוא יחיה, כך הוא ייוולד וכך הוא ימות – ההבדל הזה הוא תהומי. ולא שאני נואשת מלגשר עליו – אני יודעת שאי-אפשר לגשר עליו. לכן, אנחנו נמצא להיטיב עם האדם – אם הוא אדון לעצמו ואדון לגורלו, או שגורלו מידי האל בא לו – אנחנו נמצא להיטיב אתו בדרכינו השונות. ואני מקווה שנגיע לכך שהתוצאה הסופית בכל זאת תהיה תוצאה של גישור. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך, גברתי. אני מבין שחבר הכנסת יצחק לוי מוריד את ההסתייגויות שלו.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך.

נצביע בהרמת יד על הסתייגותו של חבר הכנסת אברהם רביץ לשם החוק.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' רביץ לשם החוק לא נתקבל.

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

אנו עוברים להצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת אברהם רביץ לסעיף 1.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' רביץ לסעיף 1 לא נתקבל.

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

לסעיפים 2 עד 4 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 2-4 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

החוק התקבל בקריאה שנייה. אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 44), התשנ"ה-1995, קריאה שלישית. זה עוד חוק חשוב ומיוחד, שאנחנו מסיימים את חקיקתו הערב.

הצבעה מס' 28

בעד החוק – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק העונשין (תיקון מס' 44), התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

שישה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובע שחוק העונשין (תיקון מס' 44), התשנ"ה-1995, התקבל בקריאה שלישית. תודה.

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 45), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 45), התשנ"ה-1995, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. יש בחוק סעיף אחד, ללא הסתייגויות. בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מביא לקריאה שנייה ושלישית, ללא הסתייגויות, את הצעת החוק העונשין (תיקון מס' 45), שהוגשה ביוזמתו של חבר הכנסת אברהם פורז.

ההצעה החלה כהצעה רחבה יותר, שעניינה היה דאגה לעובדים הזרים, שהמעסיקים שלהם מחזיקים או מעכבים תחת ידם את הדרכונים כאמצעי שליטה על העובדים הזרים, בניגוד לכל חוק. צריך לזכור ולהבין, שהדרכון הוא בעצם רשיון התנועה, האפשרות לתנועה חופשית, ליציאה מן הארץ של אותו אדם. ועל דעת הממשלה, המעסיקים, לרבות ארגוני הקבלנים – הכול הבינו שעניין זה פסול מעיקרו. אין לשלול מאדם את הדרכון, שכן בכך בעצם הוא הופך להיות כנכה המוגבל ביותר בתנועותיו.

בסיכומי של דבר הסכמנו על סעיף שלא יחול אך ורק על עובדים זרים, אלא גם על אחרים שהדרכון עבורם הוא רשיון התנועה, הוא אפשרות התנועה שלהם. ועכשיו הסעיף הוא כללי יותר, והוא אומר: "המעכב תחת ידו שלא כדין דרכון, תעודת מסע או תעודת זהות של אדם אחר, דינו – מאסר שנה". זה פשוט, לא טעון הסברים, אבל מיוסד על עיקרון יסודי ביותר – שאין לשלול מאדם את האפשרות לנוע מארץ לארץ או לזהות את עצמו במידה כלשהי, כאמצעי ענישה או כבילה שלו בגלל רצון, אפילו אם יהיה מוצדק, של המעסיק או של כל אדם אחר. זו הצעתנו.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. חבר הכנסת פורז, האם אתה רוצה לומר משהו?

אברהם פורז (מרצ):

כן.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, מהמיקרופון שליךר.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות לחבר הכנסת דדי צוקר, שבמהירות רבה העביר את החוק. החוק הזה נולד בעיקר על רקע מצוקת הפועלים הרומנים שנמצאים בישראל. היינו ברומניה, משלחת של חברי כנסת, יחד אתי היו חברי הכנסת משה קצב ויורם לס. בכל מקום המארחים שלנו העלו את הנושא הזה של יחס לא הוגן כלפי הפועלים. אינני חושב שנוהגים דווקא ברומנים באופן מכוון גרוע יותר מאשר באחרים, אבל בהיותי יוצא רומניה ומדבר רומנית, העניין הזה היה קרוב ללבי, ואני חושב שטוב עשינו שתיקנו את החוק.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אבל ברור שהחוק הזה חל גם על פועלים לא מרומניה.

היו"ר ס' טריף:

כמובן, אבל זה בא קודם כול בגלל בעייתם של הפועלים מרומניה.

אברהם פורז (מרצ):

עם כל הוויכוח הקשה שיש לנו כרגע עם שלטונות רומניה בקשר לרכוש היהודי ברומניה – והכנסת קיבלה לא מזמן החלטה בעניין הזה – אני חושב שאנחנו צריכים תמיד לגלות הגינות. אגב העניין הזה עלינו על בעיה, שהיא בעיה קצת יותר רחבה: זכותו של אדם להחזיק את תעודת הזיהוי שלו עליו בכל עת ובכל מקום, ואם הוא תושב חוץ או אזרח זר, כשהוא נמצא בישראל, זכותו להחזיק את הדרכון שלו. כמו שאנחנו לא קושרים עובד זר למיטה ולא סוגרים אותו בחדר ולא שוללים את חירותו, כך אין זה מן הראוי שנמנע ממנו את הדרכון.

היו"ר ס' טריף:

כמובן.

אברהם פורז (מרצ):

לכן, אני מקווה שכתוצאה מהחקיקה הזאת, התופעה המכוערת, שלפיה היו לוקחים מהעובדים את הדרכונים ומחזיקים אותם כמעין עבדים, התופעה הזאת תיעלם. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת פורז. תודה לכל עולי רומניה על הצעת החוק החשובה הזאת.

אנחנו ניגש להצבעה על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 45), התשנ"ה-1995, בקריאה שנייה. יש סעיף אחד. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 29

בעד סעיף 1 – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

אני מוסיף את חבר הכנסת יצחק לוי. שבעה בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שהצעת החוק התקבלה בקריאה שנייה.

נעבור להצבעה בקריאה שלישית. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 30

בעד החוק – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק העונשין (תיקון מס' 45), התשנ"ה–1995, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

שבעה בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שהחוק שהציע חבר הכנסת פורז, חוק העונשין (תיקון מס' 45), התשנ"ה–1995, הוא חוק בישראל. תודה לך, המציע, תודה ליושב-ראש הוועדה.

הצעת חוק המפלגות (תיקון מס' 4), התשנ"ה–1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ס' טריף:

הצעת חוק המפלגות (תיקון מס' 4), התשנ"ה–1995, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תודה רבה, אדוני.

בחוק המפלגות, כפי שהכנסת חוקקה אותו ב-1992, נקבע העיקרון בסעיף 21, שמפלגה לא תהיה רשאית לעסוק, לא במישרין ולא בעקיפין, בפעילות כלכלית עסקית. זה היה העיקרון, ואולם ההיסטוריה הפוליטית, ההיסטוריה המפלגתית של ישראל יודעת לספר שמפלגות החזיקו במשך שנים נכסים וניהלו פעילות כלכלית עסקית. חוק המפלגות ביקש לשים קץ לתקופה הזאת. ואולם לא ביקשנו דבר אחר, לא ביקשנו באמצעות החוק הזה לשים קץ גם לחייהן של מפלגות, וביקשנו לאפשר למפלגות להסתגל באורח הדרגתי למצב החדש מאוד הזה עבורן, או לנהל פעילות שאיננה מגיעה עד כדי פעילות כלכלית עסקית. צריך היה פה, בעיקר, לאפשר את חופש הפעולה ואת ההדרגתיות במעבר לשלוש מפלגות היסטוריות חשובות מאוד בנוף הישראלי: מפלגת העבודה לשורשיה, המפד"ל לשורשיה והליכוד לשורשיו.

מה מציעה הצעת החוק הזאת? עיקרון אחד – עיקרון של שקיפות מוחלטת, על כל הנכסים של המפלגה ועל כל התחייבויותיה. קבענו עיקרון, שכל מפלגה קיימת תהיה חייבת, מיום שהחוק ייכנס לתוקף, בתוך 180 ימים, להגיש לרשם המפלגות מצאי של כל מערך הנכסים וההתחייבויות שלה. מפלגה חדשה אף היא תהיה חייבת, כמובן, להגיש מצאי כזה, אינוונטר דומה. זה עיקרון אחד

שקבענו. וקבענו הוראת מעבר, שלמרות האיסור הנ"ל, משום שהוא חדש, תהיה מפלגה רשאית לקיים פעילות כלכלית עסקית בנכסים שהיו לה ערב כניסתו של החוק לתוקף עד מרס 1996. זוהי תקופת המעבר, חצי שנה מהיום.

עיקרון שני, כפי שהצבעתי עליו קודם: מפלגה תוכל להמשיך לקיים פעילות – מייד אפרט איזו – אבל פעילות שאינה מגיעה עד כדי פעילות כלכלית עסקית. כלומר, היא לא עושה רווחים שהם נוספים על הכנסותיה של המפלגה. מפלגה תוכל לנהל את כספיה, ואם היא רוצה לשמור על ערכם, היא תוכל להפקיד אותם בקרן מסוימת או באופן ששומר על הנכסים, אבל היא לא תוכל להשקיע אותם באופן שכל מטרתם של הכספים הללו היא להפיק רווח בבורסה, למשל. היא לא תהיה רשאית לעשות את זה. היא תהיה רשאית לקיים פעילות של חינוך תנועתי, אבל היא לא תוכל לקיים פעילות בבתי-מלון ובאולמות נופש, שכל מטרתה היא, נניח, ליצור רווחים או ליצור פעילות כלכלית או עסקית שחורגת מן המותר. כנ"ל לגבי עיתונים. מותר ורצוי שמפלגה תקיים עיתון, אבל היא תקיים אותו במשק סגור, היא לא תוכל להעביר רווחים מן העיתון אל המפלגה, למשל. זה העיקרון השני: מותר לקיים פעילות, אבל לא פעילות שמגיעה כדי פעילות כלכלית עסקית.

כאן היתה לנו בעיה קשה מאוד – ואני מדבר אתכם על עבודה של כמעט שנתיים על החוק הזה, הלוך וחזור; לא כל השנתיים ישבנו על זה, אבל שורה ארוכה של ישיבות – מה קורה עם אותן מפלגות ששלטו בתאגידים ערב תחילתו של החוק. מצאנו פתרון לאותן מפלגות ששלטו בתאגידים ערב תחילתו של החוק: הן יהיו רשאיות להמשיך לשלוט בהם, ובלבד שהוראת האיסור על פעילות כלכלית עסקית תחול גם על התאגידים. כלומר, זה יכול להיות בית-ארלזורוב או בית-ז'בוטינסקי: אפשר לנהל את זה, אבל זה לא מקור לרווח עבור המפלגה, זה לא מקור כספי נוסף על המימון האחר שיש למפלגה. גם לגבי התאגידים המפלגתיים הללו, מפלגה תהיה חייבת להודיע על הפרטים לרשם המפלגות. שוב, עקרון השקיפות יחול גם כאן.

לסיכום אני רוצה לומר: העברנו את חוק המפלגות בשנת 1992, קבענו את האיסור על פעילות כלכלית עסקית, אבל השארנו את המשפט הזה סתום, לא מפורט, מה שהכניס כמה מפלגות לבעיות אמיתיות של ממש, וייתכן שהכרחנו אותן לעבור על החוק משום שלא הבהרנו מה היא פעילות כלכלית עסקית, מה מותר ומה אסור, מה רשאית מפלגה לעשות ומה היא איננה רשאית לעשות כדי לשמור על העיקרון המאוד חשוב הזה שנקבע בחוק המפלגות. נדמה לי שהיום אנחנו מביאים לידי הסדרת העניין, והמפלגות גם יקיימו את החוק וגם יעברו באופן הדרגתי למצב שהפוליטיקה של היישוב ושל ישראל לא הכירה בימים שבהם פעילות כלכלית עסקית היתה חלק מהנוף הפוליטי של מפלגות בישראל.

יצחק לוי (מפד"ל):

נדמה לי שהחוק עבר ב-1993 ולא ב-1992. בהוראות המעבר אנחנו מאפשרים פעילות עסקית כלכלית לשלוש שנים.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נכון, הוראות המעבר מאפשרות שלוש שנים. החוק באמת עבר ב-1993, נכון, לכן אישרנו את זה עד מרס 1996. בכל מקום שנאמר שהחוק עבר ב-1992 ראה כאילו נאמר – 1993. לוח תיקונים.

היו"ר ס' טריף:

תודה, נתקבל.

אנחנו נדון בהסתייגויות. אני רוצה לציין, שמתוך חיסכון נשמטו שמות יוזמיו של החוק: חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת יגאל ביבי, חבר הכנסת שלמה בניזרי.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני רק מוכרח לומר משהו: זו דוגמה קלאסית לאיך שאנשים הציעו הצעת חוק, ומאותו רגע לא ראינו אותם. מי שעבד על כך, ולו צריך לומר תודה, זו קבוצה של חברים: יצחק לוי, מיקי איתן, שהשקיע בזה המון זמן; ממפלגת העבודה – אמנון לורר, שהשקיע בזה עבודה עצומה. אלה בעצם שלושת האנשים.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך על ההבהרה.

אני מזמין את ראשון המסתייגים – חבר הכנסת רון נחמן. אני מבקש מחברי, חבר הכנסת רון נחמן, לומר דברים, עד כמה שניתן, בקיצור. לך יש אומנם שתי הסתייגויות, אבל אודה לך אם תואיל להצטמצם ככל שניתן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק המפלגות באה להסדיר מצב שהיה פרוץ עד היום במדינה, והיא תעשה סדר באותן פעילויות של מפלגות, כאשר המפלגות מנסות לממן את עצמן מפעילות עסקית, כפי שהן פעלו במשך שנים, והרבה דברים היו מתחת לשולחן. הצעת החוק הזאת טובה, אבל יחד עם הטוב שבה יש כמה דברים שאני חייב לציין, ולכן גם ביקשתי את ההסתייגויות כדי להעלות אותן כאן.

בעצם נוצרה תשתית כלכלית למפלגות הוותיקות. אם אנחנו לוקחים את מפלגת העבודה היום – לפניה היה המערך המורכב ממפא"י, רפ"י ומפ"ם, לפני זה אחדות העבודה. הליכוד היה מורכב מגח"ל, חרות-ליברלים. ואם נלך אחורה נראה כיצד בימים של טרום המדינה הוקמה התשתית המפלגתית של מדינת ישראל.

במשך השנים נצברו נכסים. יש הרבה נכסים שרשומים על שמות אנשים פרטיים. יש נכסים שאף אחד לא יודע מי בעליהם. פתאום אתה מגלה באיזו חקירה, שלמפלגה יש שורשים ויש יסודות שנרכשו לפני עשרות שנים ולא יודעים מה הם בכלל.

הצעת החוק הזאת, שמחייבת לרשום, להציג לרישום פומבי, מביאה בעצם לביצוע את עקרון הפומביות, שהוא כל כך חשוב מבחינת טוהר המידות הפוליטי. אבל, מפלגות חדשות תיכנסנה לכך מיידית, ועם מפלגות ותיקות יש בעיה.

אני לא בטוח שהצעת החוק הזאת תאפשר לנו לקבל את כל פירוט הנכסים שיש למפלגות הוותיקות, ואני מתייחס בעיקר למפלגת העבודה. כידוע, מפלגת העבודה שלטה בהסתדרות. היא שלטה באגודות שיתופיות, היא שלטה, ועד היום היא שולטת במגזר ההתיישבותי. יש כל מיני עמותות, יש כל מיני אגודות שאני לא יודע אם מישהו יודע מי הן.

מספיק שאני שומע את חבר הכנסת חיים רמון, שכל שני וחמישי מגלה בהסתדרות דבר חדש. אומרים: זה הגזבר. אומרים: זה יושב-ראש ההסתדרות הקודם, זה לא אני. אבל אם נלך אחורה, הרי מישהו עשה את זה. אז או שהאני הזה איננו או שהוא לא רוצה להגיד מי הוא.

לכן אני קצת ספקן לגבי העניין של הגילוי המוחלט של כל הנכסים שעמדו לרשות המפלגות.

בתוך הסעיפים שביקשתי להצביע עליהם יש סעיף (ד), שאומר: "מבלי לגרוע מהאמור בסעיפים קטנים – – – – – ומהוראות חוק המימון, מותר למפלגה, בעצמה או באמצעות תאגיד מפלגתי – (1) להוציא לאור עיתונים או כתבי עת של המפלגה, להדפיסם ולהפיצם, ובלבד שפעילות זו תנוהל במשק כספים סגור; (2) לקיים פעילות לחינוך תנועתי".

בדיונים בוועדה הורדנו בסעיף הזה כמה מלים שהיו בבחינת אבן נגף, או הייתי אומר דבר חמור מכך: הן היו בור שלתוכו היו נשאבים כל הנכסים שנמכרים על-ידי המפלגות. הרי אם ימכרו את הנכסים וירצו לממן באמצעות הנכסים את פעילותה של המפלגה, הכסף הזה צריך ללכת לפעילות השוטפת שלה, להכנה לבחירות, להפעלה של כל האורגנים של המפלגה. אבל, כיוון שהיה כתוב שניתן לבצע בכספים שיושגו ממכירת הנכסים מגוון שלם של פעילויות שהיו חברתיות, הרי תחת המלה "חברתיות" אתה יכול להכניס הכול; הכול נכנס בפנים.

בסעיף קטן (2) מדובר על קיום פעילות לחינוך תנועתי. גם כאן יש בעיה, משום שאני רואה את המפלגות השונות – אקח לדוגמה את צומת. איזה חינוך תנועתי צומת יכולה לתת? ניקח את הליכוד. לה אולי יש את בית"ר כתנועת נוער. למפלגת העבודה יש "הנוער העובד". יש תנועת "הצופים", שלפחות לכאורה איננה מצורפת לשום מפלגה.

החינוך התנועתי הוא חלק אינטגרלי בלתי נפרד של מה שקרוי "התנועות המיישבות", ואני מתכוון ל"נוער העובד" ול"שומר הצעיר". כאשר אני רואה את התנועות האלה ואת הקשר שלהן לטבור הפוליטי, לטבור הכלכלי של תנועת האם, יש לי ספקות אם החוק הזה אכן ימנע שימושים לא נאותים דרך הארגונים הכלכליים והאחרים, שהם ההורים של אותם ארגונים לחינוך תנועתי.

אתן דוגמה. אם אנחנו הולכים לפתור את משבר הקיבוצים כפי שהממשלה מבקשת, ולפתור את המצוקות הכספיות, במיליארדים, של הקיבוצים, בעצם יתפנו לאותן תנועות מיישבות לצורך מה שקרוי פה "קיום פעילות לחינוך תנועתי" הרבה מאוד כספים שהיום אולי לא יכולים לתת להם.

אם אנחנו לוקחים את תקציבי ההסתדרות, שמתקצבת את "הנוער העובד" – היא לא מתקצבת את בית"ר, היא איננה מממנת את "מכבי הצעיר". היא מממנת את התנועות הפוליטיות הקשורות אתה.

ואם אנחנו מסתכלים על כך שמשרד החינוך מפריש כסף ומתקצב את תנועות הנוער, וכל זה לחינוך תנועתי פוליטי, משום שתנועה שאיננה מתחדשת היא לא תנועה שיש לה עתיד, הרי אנחנו הולכים ומזדקנים מדי יום – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, לא.

רון נחמן (הליכוד):

גם אתה, חבר הכנסת דדי צוקר. אני זוכר אותך אפילו במלוא הדרך.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

ופאר שערי.

רון נחמן (הליכוד):

ופאר שערך, ואני זוכר אותך עוד בימים הטובים, כאשר היית צעיר – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כמה הסתייגויות יש לך?

רון נחמן (הליכוד):

עשר דקות.

היו"ר ס' טריף:

עוד שתי דקות.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מצפה ממי שהיה באגודה לזכויות האזרח, שייתן לי למצות את מלוא זכויותי.

היו"ר ס' טריף:

אתה מדבר על פאר שערו, אתה מרגיז אותו בזיכרונות מן העבר.

רון נחמן (הליכוד):

היות שדיברתי על חבר הכנסת צוקר בימי עלומיו, אני רוצה להזכיר לך שמשרד החינוך ואגף הנוער מתקצבים את ההמשך של התנועות הפוליטיות. ואם תנועה פוליטית ממשיכה הלאה לקיים פעילות לחינוך תנועתי, דרך הנכסים שהיו ברשותה, צריך לראות שהנכסים האלה אכן יהיו בבחינת חינוך ולא ילכו לפעילות אחרת.

בסיכומי של דבר, אדוני היושב-ראש, כמי שלא ציינת את שמו וישב גם הוא בכמה ישיבות, אם כי לא הרבה, ולא ציינת גם שהיתה לי יד בחקיקה הזאת – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני באמת מתנצל, כי אתה מאוד מאוד צודק.

רון נחמן (הליכוד):

תודה לך.

אני רוצה לברך על היוזמה שתפסת, כמו במירוץ שליחים – המשכת את הצעת החקיקה של אותם אנשים שהעלו אותה. אני חושב שהדרך שעשינו בוועדת החוקה לאישורו של חוק המפלגות (תיקון מס' 4) היום תבנה ותניח נדבך – אני לא יודע אם ב-100%, אבל אם גם ב-70% – בטוהר המידות

ובפומביות הנכסים והכספים של המפלגות, ובשאלה מנין בא מקור כוחן הפיננסי; וגם זו לטובה, ויבורכו כל אלה שעסקו בחוק. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מקבל ברגשות מעורבים את התופעה הזאת, שבמסגרתה אנו נמצאים כעת בעבודה קבלנית לייצור חוקים. מצד אחד זוהי הכנסת, ותפקידה של הכנסת לחוקק חוקים. אפשר לומר, שביום שבו הכנסת משנה מספר רב של חוקים ויוצרת דפוסים חדשים במדינת ישראל, אולי היא במיטבה.

מצד שני, קיים איזה חוסר איזון במספר החוקים שעוברים כאן היום, שמרביתם חוקים חשובים מאוד – הייתי אומר: חוקים בסוגיות יסודיות ומרכזיות. יש איזו הרגשה של חוסר רצינות בעניין הזה, כי במשך תקופת כהונתה של הכנסת בשנה האחרונה, בשני הכנסים – כנס החורף וכנס הקיץ, כלומר במושב האחרון – יכולנו אולי לחלק את העבודה בצורה כזאת שחלק מהחוקים שעוברים היום ביעף, כמו בסרט נע, היו עוברים בימים שבהם הולכים הביתה יותר מוקדם, ואפשר היה להקדיש להם קצת יותר זמן.

אני יודע ואני מודע לכך שבכנסת, כמו בכל מקום לפני שיוצאים לפגרה, משתדלים לנקות את השולחן ולסיים בבת אחת את מה שהצטבר, וזאת אולי הזדמנות טובה גם לזרז דברים שלא רוצים שיתעכבו. אבל בסך הכול, אני אומר שאני מסתכל על זה ברגשות מעורבים. גם לגבי החוק שבא כרגע לפנינו. אני מאוד מודה על הברכות של יושב-ראש ועדת החוקה, אבל מי שראוי לברכה זה הוא עצמו, על כך שהוא יזם, טיפל ודחף נושא שהקדשנו לו באמת הרבה הרבה שעות של עבודה, והוא בראשנו. זהו נושא פרובלמטי, מסובך, שיצר חוק קשה ומסובך, ואני, כאחד מהוריו, מתקשה לומר כרגע, כאשר אני יושב כאן בשעה מאוחרת ואני צריך לתת את ידי ואת אחריותי לחקיקה, שאני יכול להיות שלם אתו. אילו הייתי צריך לחתום על החוק הזה, לא להצביע אלא לחתום, כך שחתימתי תתנוסס עליו, לא הייתי חותם.

יצחק לוי (מפד"ל):

אין הבדל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם אין הבדל, אני אמנע מהצבעה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אין הבדל בין חתימה להצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ראשית, אני לא מסכים אתך, כי בכנסת אנחנו מחוקקים, והרבה פעמים אנחנו מצביעים בלי לדעת על מה אנחנו מצביעים.

יצחק לוי (מפד"ל):

במקרה הזה, שאתה יודע על מה מצביעים – אין הבדל.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון, אני מענה לך על כך. הרבה פעמים בכנסת – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת לוי מסתמך על המקורות, זה לא פשוט.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, הוא צודק, ותיכף אגיד גם למה הוא צודק. הרבה פעמים אני וחברים רבים בכנסת – בעצם כולם – מצביעים, מרימים ידיים, בלי לדעת על מה הם מצביעים. במה דברים אמורים? כאשר אנחנו צריכים להצביע על חוקים שעברו במסלול החקיקה, ומישהו מחברי סיעתנו ישב, ומטבע העבודה כאן בכנסת אנחנו סומכים על שיקול דעתו. הוא ייצג אותנו במהלך החקיקה, ואז אנחנו אומרים: אנחנו מרימים ידיים, מתוך הנחה שהוא לפחות יודע מה עובר כאן בכנסת.

כרגע עובר כאן חוק שבו בעצם אני לא יכול לסמוך על אף אחד, חוץ מאשר על אנשים שלא בהכרח מייצגים את השקפת עולמי. אולי בעניין הזה הרגשתי תמימות דעים עם יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת דדי צוקר, במהלך הדיונים, יותר מאשר אתך, חבר הכנסת יצחק לוי, אם כי בסופו של דבר היתה גם הסכמה של המפלגות, ולא שלנו, כנציגי המפלגות, ואני מברך על כך.

יצחק לוי (מפד"ל):

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, אנחנו היינו כאן נציגי מפלגות, קיבלנו גיבוי של המפלגות שלנו. יש כאן רפורמה חשובה, אבל במהלך הדיונים היו גם אי-אלו ניואנסים. היו מפלגות שבאו עם בעיות מיוחדות, עם אינטרסים קצת שונים, מאחר שהן באות עם מסורת של פעילות עסקית-כלכלית, ושתי הבולטות בתחום הזה היו: מפלגת העבודה והמפד"ל. מפלגת הליכוד, שהיא אומנם גדולה, ויש לה פה ושם נגיעה לנושאים כלכליים – מעט מאוד – היתה מאוד פתוחה, ואולי היא דחפה את החוק הזה; והיתה מרצ, שאין לה כמעט פעילות הקשורה בתחומים האלה, ויושב-ראש הוועדה התייחס לעניין הזה כעניין שצריך לשנות אותו בצורה יסודית, ליצור נורמה שמפלגות לא תמשכנה לעסוק בפעילות עסקית-כלכלית.

במהלך הדיונים נתקלנו בכמה בעיות, וניתק קצת הקשר, ואני אומר, אולי גם באשמתי, כמי שלא היה יכול להגיע לדיונים האחרונים. אני יודע שעוד היום בצהריים היו שינויים – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לפנות ערב.

מיכאל איתן (הליכוד):

יושב-ראש הוועדה מתקן את דברי ואומר: היום לפנות ערב. היו שינויים מגרסה שהתפרסמה היום בשעה עשר בבוקר, והשינויים האלה נעשו בלי שכונסה הוועדה פעם נוספת.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

היו בקשות לשינויים מצד מפלגת העבודה, ואנחנו לא יכולים לקבל אותן. זה בעצם מה שקרה אחר הצהריים.

מיכאל איתן (הליכוד):

לי נאמר שאתם כן קיבלתם את הבקשות.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, להיפך. היו בקשות בעניין מיסוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

לא היתה חריגה מעמדות הוועדה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זה נכון. זו היתה אחת הסיבות שבתחילת היום לא היינו יכולים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לי נאמר שהיה איזה שינוי.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

תיכף אגע בזה לגופו של עניין. אני חושב שאנחנו עדיין בבעיה, אבל בואו נסכם את הנקודה. כל מה שרציתי לומר עד עכשיו הוא, שבמהלך ה"בליץ" הזה, חבר הכנסת יצחק לוי, אני לא רק מצביע, אלא כשאני מצביע כאן, ואני מסתכל סביבי ואומר: רגע אחד, מי בדיוק בדק מה כתוב כאן ועל מי תיפול האחריות; ואני מסתכל על עצמי ואומר: רגע אחד, מיכאל איתן, אתה זה שיצטרך להסביר. אז אני מרגיש לא שקט, ואני לא חושב שהיתה מספיק זהירות בהליך הזה, לפחות בשלביו האחרונים, ואני מצטער על כך.

יצחק לוי (מפד"ל):

אתה יודע כמה זמן נמשך כל ההליך של החקיקה הזאת?

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא ארך תקופה ארוכה.

יצחק לוי (מפד"ל):

מה לדעתך, בערך?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני זוכר, הרי אני ישבתי בו מתחילתו. חודשים ארוכים – זה עניין של שנה וחצי, אני מעריך.

יצחק לוי (מפד"ל):

לפחות.

מיכאל איתן (הליכוד):

כשנה וחצי, ולא רק שזה נמשך שנה וחצי, אלא ההליך הזה היה בתקופה שבה פעילות כלכלית-עסקית נעשתה רק מתוקף הרשאה, הוראת שעה שהסכמנו עליה למשך שנה; והיתה אפילו תקופה שהמפלגות היו עברייניות כאשר הן קיימו פעילות עסקית. לכל זה אני ער.

יצחק לוי (מפד"ל):

לכן היינו לחוצים.

מיכאל איתן (הליכוד):

לכן היינו לחוצים. ואילולא אישרנו את החוק היום, בתקופת הפגרה היו המפלגות פועלות פעילות עסקית בניגוד לחוק. לכל זה אני מסכים, ואת כל האילוצים האלה אני מכיר.

עם זאת אני אומר – ואתה אולי ער לכך – שאולי חוץ משלושתנו, ואולי חלקית גם חבר הכנסת רון נחמן, איש אינו יודע במה מדובר כאן.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

ואמנן לורך, נציג – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

ואמנן לורך, שהוא לא חבר הכנסת. אין כאן איש ממפלגת העבודה שיודע על מה מדובר כאן בחוק הזה, וזה חוק רציני מאוד, שמתייחס למציאות, שאני שמח שהיא חולפת, אבל היא חולפת במין צורה חסרת אחריות.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

צריך לומר פה דבר מאוד ברור, שגם נציג מפלגת העבודה לא פעל פה כגוף מטעם מפלגה. כלומר, כל דבר חזר למפלגות וחזר לוועדה. אני חושב שהמפלגות היו בתמונה כמיטב יכולתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת דדי צוקר, אני אמרתי מראש שהמפלגות ליוו את החוק. גם אני בפעולותי בחוק הזה לא פעלתי רק על דעת עצמי. חזרתי למפלגתי, הסברתי לה מה צריך להיות, מדוע מחוקקים. אבל מה שאני מנסה לומר כרגע הוא, שגישה רצינית היתה מחייבת אותי לראות את החוק הזה קודם ולעבור עוד הפעם ועוד הפעם על מה שאנחנו חותמים כרגע, והיתה מחייבת את האחרים להיות כאן. אני רק מעיר שאני לא מרגיש שלם עם העניין.

יצחק לוי (מפד"ל):

זו לא הפעם הראשונה שהצעות חוק מאוד רציניות שעוברות בכנסת, רק שלושה או ארבעה חברי כנסת מודעים לתוכן. הדברים האלה קורים בהצעות חוק הרבה יותר חשובות מהצעת חוק זו.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נכון מאוד.

היו"ר ס' טריף:

אתם מחוקקים טובים, אנחנו סומכים עליכם בכל מקרה.

יצחק לוי (מפד"ל):

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חושב, חבר הכנסת יצחק לוי, שהצעת החוק הבאה, שדנה באמת בנושא חשוב מאוד – זו בושה שהיא תידון כאן, בהשתתפות שלושה או ארבעה חברי כנסת. זה לא מתאים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, היא נדונה בכל מיני ועדות ופורומים. זה לא היה זר. אני יודע שהצעת החוק הזאת נדונה בסיעת העבודה, בקואליציה, פעמיים-שלוש עם ראש הממשלה ושר הביטחון. זאת אומרת, אלה לא אנשים שלא ידעו. אבל בעניין סוד החקיקה, בהכנת הסעיפים, אתה צודק.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם כל הכבוד, הוויכוח הזה, לפחות הדיו, היו צריכים, מתוך כבוד, להישמע כאן כאשר החוק בא לציבור ואנחנו מחוקקים אותו, והם מציגים אותו ומאשרים אותו. אני לא נאיבי. אני לא אומר שכל חברי הכנסת צריכים להיות מודעים לחוק שיבוא. אני לא חבר ועדת החוץ והביטחון. שמעתי, אני יודע על החוק, כי יש לו השלכות ציבוריות. אבל הצורה שבה עובר החוק, אני לא חושב שהיא מכובדת. אני לא אומר 20 חברי כנסת, אבל 4-5 שייצגו וייאבקו עוד כאן, או יאמרו את מה שיש להם לומר על החוק. זה לא בסדר.

בכל אופן, בואו נחזור לענייננו. ההערות שלי הן כדלקמן: חבר הכנסת דדי צוקר, הנורמה היא חיובית. מפלגות לא צריכות לקיים פעילות כלכלית-עסקית. אנחנו יודעים היום שאחת הבעיות והחולשות של הדמוקרטיה המערבית, בכל הדמוקרטיות המערביות, היא הקשר בין הכסף לפוליטיקה. אנחנו יודעים שקשה מאוד להתמודד עם הבעיות שדמוקרטיה מציבה – פעילות של מפלגות מחייבת אותן להשתמש בכסף. היכולת שלהן לקבל כוח וקולות בבחירות מחייבת שיהיה להן כסף. הצורך שלהן לגייס את הכסף הוא כל כך חזק, עד שעל מנת לגייס את הכסף בעבר, אולי בהווה ואולי גם בעתיד, גם מפלגות וגם אישים במפלגות, חטאו, עברו על החוק, עשו דברים שלא צריכים להיעשות, מתוך כוונה ומחשבה שהמטרה מקדשת את האמצעים.

כאשר דובר בנושאים אידיאולוגיים, הרבה פעמים שמענו ביטויים כמו: בשביל ארץ-ישראל מותר... ואני לא רוצה להמשיך. בשביל השלום... ואני לא צריך להמשיך. הרבה פעמים קרה, קורה ויקרה שאנשים אומרים: אם אני רוצה להשיג מטרה כל כך חשובה, ויש לי מערכת בחירות שתקבע את גורל ארץ-ישראל, גורל השלום – כפי שמישהו חושב, כאילו יש סתירה בין השניים – גורל עקרונות אחרים שאני יכול להאמין בהם או להתנגד להם; אז אם למען עקרונות כל כך חשובים אני הולך למערכת בחירות ואני צריך כסף על מנת שאוכל להשפיע ולהשיג את המטרה החשובה, מדוע לא לגייס כסף בצורה כזו או אחרת; והכסף מביא את הקולות, לכסף יש השפעה.

הכנסת הזאת, הקדנציה הנוכחית, עשתה מה שלא עשו, לעניות דעתי, בשום דמוקרטיה מערבית. היא עשתה מעשה גדול בכך שהיא הלכה בשני ראשים לנסות ולצמצם, למזער, לקבוע נורמות שלפיהן המפלגות לא תהיינה תלויות בעת גיוס הכסף בהון שיכול אחר כך להשפיע ולתבוע מהן לעשות דברים בניגוד לרצון. כי אותו קבלן – זה לא צריך להיות קבלן, בדרך כלל אם אומרים קבלן זה תמיד קבלן בניין, ומישהו כבר העיר לי "כל פעם אתה אומר קבלן" – אותו תעשיין, קבלן, סוחר, איש עסקים, כאשר הוא נותן למפלגה את הכסף, הוא משקיע. המפלגה רוצה לקדם את השלום או את ארץ-ישראל, את ההתיישבות או את הרווחה, והוא רוצה לקדם את עסקיו. אחרי שהוא נתן את הכסף הוא בא ולוקח את התמורה באמצעות עסקה כזאת, היתר כזה, קידום עסקיו. במערכת הבחירות האחרונה הגענו למצב שראינו שאנשי עסקים נתנו תרומות לשתיים או לשלוש מפלגות, גם לקואליציה וגם לאופוזיציה, על מנת להיות בטוחים – אם אלה יעלו לשלטון, הוא יהיה בקשרים טובים עם השלטון הזה; אם השניים יעלו לשלטון – הוא בקשרים עם השלטון הזה. לא רק שהוא בקשרים טובים עם השלטון, הוא גם בקשרים טובים עם האופוזיציה. ואז הוא יכול לקבל היתר כזה או אחר, טובת הנאה כזו או אחרת. השלטון ייתן לו, כי הוא נתן לשלטון, והאופוזיציה תשתוק, כי גם היא קיבלה. אני לא רוצה להרחיב.

אבל הכנסת הזאת קבעה, אסרה וסגרה את הפרצה הזאת בכך שהיא אמרה, שהמפלגות יפעלו על-פי מימון ציבורי שהן יקבלו. משלם המסים יממן את מימון המפלגות, המפלגות תחיינה רק מכספי הציבור. אסור לתת תרומות למעלה מ-500 שקלים.

עכשיו אנחנו עושים צעד נוסף. אנחנו אומרים: לא רק שאסור למפלגות לקבל תרומות, אנחנו גם לא רוצים שהמפלגות תפעלנה עסקים כלכליים. ועוד פעם אנחנו נכנסים לתחום כלכלי-עסקי שהוא חמור לא פחות, ואולי יותר. כי אם על מנת להשיג את השלטון צריך כסף, ואם למפלגות מותר לעשות עסקים כלכליים, מי לא מבין שמפלגות יכולות להקים כל מיני עסקים כלכליים וליהנות מכל מיני הטבות בעצמן? ואז הן עושות עבירה כפולה: גם מגייסות כספים בדרך לא הוגנת, לא ראויה ולא רצויה, אבל גם מתחרות בשוק בעסקים כלכליים מול עסקים חופשיים ופרטיים בצורה לא הוגנת, כאשר הן נהנות באופן טבעי ממגנות של הרשויות, מיחס מועדף כזה או אחר.

לכן אני רואה בחוק הזה, ברעיון, רעיון חשוב, שמעמיד את ישראל בנקודת ההתמודדות בשאלה החשובה – ממון ופוליטיקה – במקום הראשון מבחינת החקיקה, היכולת והרצון להתמודד. אני לא נאיבי. אני יודע שכל חוק עוקפים. כל חוק יימצא בו פרצות. בחוק הזה – תיכף אצביע על כך בעצמי – יש כמה פרצות. אבל הכיוון הוא נכון, הדרך היא נכונה, ואני שמח וגא בכך שהיה לי חלק גם בחוק ההוא וגם בחוק הזה, וגם בחוק השלישי, ששכחתי להזכיר כאן – החוק שמטיל מגבלות על גיוס כסף לא על-ידי המפלגות ולא על-ידי פעילות עסקית של מפלגות, אלא על-ידי חברי מפלגות, מועמדים, שרוצים להיבחר במפלגותיהם, והולכים לגייס כסף מהציבור על מנת להשתתף בפריימריס.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הכנסת פעלה בשלושה ערוצים, לא בשניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

בשלושה ערוצים. המלה "שניים" היא משום ששני הערוצים הם חוק מימון המפלגות שנוגע למימון המפלגות, וחוק המפלגות, שכולל גם את הפעילות העסקית הכלכלית וגם את הנושא של הפריימריס. כאשר המפלגות מקיימות בחירות, יש מגבלות על המועמדים שבאים לגייס את הכספים.

יצחק לוי (מפד"ל):

צריך לאחד את החוקים, כי החפיפה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה צודק. גם בנושא הזה אני זוכר שהייתי אחד היוזמים והמציעים, ויושב-ראש הוועדה לקח את זה על עצמו, והוא הבטיח – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בפגרה אני מכין טיוטה ואני מביא לכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא הבטיח שהוא ייזום איחוד של כל הסוגיות שאנחנו מדברים עליהן, על מנת שיהיה לנו בעצם חוק מפלגות שיכלול גם את מימון המפלגות, את מימון הפריימריס ואת כל מה שקשור בחיי המפלגה, לרבות האיסור על פעילות כלכלית עסקית.

עכשיו אני רוצה להעיר כמה הערות. החוק הזה, שאומר שאסור למפלגה לקיים פעילות כלכלית-עסקית, בכל אופן מכיר במציאות שלמפלגות יש רכוש ויש כסף, ואז הוא אומר: מותר יהיה למפלגות לרכוש נכסים מכל סוג שהוא, למכור, להשכיר או להחזיק.

מהם נכסים? – "מקרקעין, מיטלטלין או זכויות". כלומר, אם יש למפלגה רכוש, מותר לה לרכוש, למכור, להשכיר או להחזיק. כלומר, סוג של פעילות כלכלית עסקית מותר לה להמשיך לעשות. אסור

לה להיות, למשל, בעלת בית-חרושת. אסור לה להיות מפעילה של אולם שמחות. מותר שיהיה לה אולם שמחות שמשרת את המפלגה. מותר לה להשכיר אותו. אסור לו לתפעל אותו כעסק חי של אולם שמחות. היא תוכל לתת לקבלן-משנה שיעשה את הפעילות השוטפת של אולם השמחות, אבל הנכס הוא שלה, מותר לה ליהנות מהשכר שתקבל תמורת השכרת הנכס. המפלגה הזאת רשאית, אם יחסר לה כסף, למכור את הנכס.

מצד שני, יש סעיף האומר: "לנהל את כספי המפלגה ולהשקיעם". האם מותר יהיה למפלגה להשקיע את הכספים ברכישת אולם שמחות? אני מודה שאין לי תשובה על השאלה הזאת. זה מצב קצת מצחיק שאנחנו מחוקקים, עומדים בשלב של הגשת הצעת חוק, ואני לא בטוח שאני יודע את התשובה.

יצחק לוי (מפד"ל):

ההגדרה היא לא פעילות כלכלית עסקית, ושמירה על רכוש. בין שני הקצוות האלה צריך למצוא דרך. חקיקה לא יכולה לתת תשובות יותר מפורטות.

היו"ר ס' טריף:

רשות הדיבור היא לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה חשוב מאוד. זה על חשבון זמני. ברגע שייגמר זמני, תגיד לי שנגמר ואני אסיים.

היו"ר ס' טריף:

הבנתי שדנתם בדברים האלה בוועדת החוקה. חמש דקות לסוף.

מיכאל איתן (הליכוד):

השאלה היא לא פשוטה מבחינה עניינית. חבר הכנסת יצחק לוי אמר דבר נכון. אנחנו מחוקקים חוקים, אבל אנחנו לא מסוגלים לסגור את כל האפשרויות, לא רק אלה שיתעוררו בעתיד; אנחנו יוצאים עכשיו לדרך עם חוק שהמחוקקים, אלה שכתבו אותו, אומרים: אנחנו לא יודעים בדיוק מה יהיה הדין. יבואו בתי-המשפט ויפסקו. נשאיר להם קצת עבודה, אם מישהו יחליט לפנות בתלונה על מפלגה שעשתה כך או אחרת.

בעניין שעליו אני מדבר המרווחים הם די גדולים. אמרתי את זה גם קודם, יהיו פרצות גדולות. בכל זאת אני רואה חשיבות בחוק הזה, כי אנחנו קובעים את הכיוון הכללי, אנחנו קובעים את המרווחים, שביניהם יש אולי פערים, אבל קובעים מרווחים כלשהם. עד היום לא היה כלום. ייתכן שבהמשך נצטרך לצמצם יותר ויותר. אני חוזר ואומר, עם כל הכבוד לעבודה שלנו, יש דברים לא ברורים.

בהמשך אנחנו אומרים, שיהיה מותר למפלגה "להוציא לאור עיתונים או כתבי עת של המפלגה, להדפיסם ולהפיצם, ובלבד שפעילות זו תנוהל במשק כספים סגור". מדוע בא הסעיף הזה? אם מפלגה מוציאה עיתון, על מנת להחזיק את העיתון מותר לה לפרסם מודעות. ברגע שהיא מוכרת שטחי פרסום, היא עוסקת בפעילות כלכלית עסקית. אמרנו שהיא תצטרך לעשות זאת במשק כספים סגור, על מנת שיהיה אפשר למנוע העברת כספים מהפרויקט ששמו העיתון לטובת הפעילות הפוליטית של המפלגה.

עם זאת, אין לי שום מושג מדוע הוסיפו "לקיים פעילות לחינוך תנועתי". ברגע שמוסיפים "לקיים פעילות לחינוך תנועתי", אנחנו עושים שני דברים. לא ברור בדיוק איזו פעילות כלכלית עסקית צריך על מנת לעשות חינוך תנועתי. זה לא מוגדר. למשל, להקים מערכת בתי-ספר בסגנון בתי-ספר תיכוניים אקסטרניים כאלה או אחרים, "מישלב" – כן או לא. האם חינוך תנועתי צריך להיות מרכזי או רק תנועתי?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כל הדוגמאות שהבאת לא היו חינוך תנועתי. יש תנועת נוער של מפלגה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אגיד לך ממה עולה הספק. אם הדגש הוא על חינוך, אז כל הדוגמאות שהבאתי נכונות.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הדגש הוא על "תנועתי".

מיכאל איתן (הליכוד):

אם הדגש הוא על "תנועתי", ברור שכל דבר תנועתי מותר למפלגה לעשות. מישהו יגיד לך מחר: רגע אחד, יש הרבה פעולות שמפלגה עושה בשכר, שוכרת אנשים לביצוע הרבה מאוד פעולות. זו פעילות כלכלית? מה פתאום. אם מפלגה יוצרת מוסד להכשרת פעילים ורוצה שילמדו שם את עקרונות התנועה, קורס על-שם ברל כצנלסון או על-שם זאב ז'בוטינסקי, תורת ז'בוטינסקי או תורת כצנלסון, והיא גובה דמי השתתפות מהמשתתפים, אתה תגיד: הנה יש לי כאן סעיף מתאים. אני טוען שהסעיף הזה מרחיב, משום שפעילות תנועתית כזאת היא ממילא מותרת. האם מתוך זה אני יכול ללמוד,

שפעילות תנועתית אחרת אסורה? למשל, מפלגה שוכרת כלי רכב כדי להסיע אנשים לפעילות. זה אסור? ברור שזה מותר.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים בשני משפטים. אני מדלג עכשיו על כל ההערות שלי, ואגיע לאחרונה.

יש בחוק הזה העדפה של המפלגות במובן זה שבמשך עשר שנים תהיה למפלגות זכות להעביר נכסים בטאבו ולרשום על שמן ללא תשלום מסים. יש מי שאומרים, מה זה, המפלגות סידרו לעצמן פרוטקציה. אני רוצה לומר מראש, לא מיניה ולא מקצתיה. המציאות בארץ הזאת היא, שבמשך עשרות שנים מפלגות רכשו נכסים ופעלו בשיטה לא נורמלית. אמרו לאדם פלוני: אתה תרשום את זה על שמך, אתה כשליח המפלגה, בינתיים הנכס רשום על שמך או על שם קבוצת חברים. במציאות הנכסים שימשו את המפלגות. בינתיים אנשים נפטרו, ומבחינת החוק הרכוש עבר לצאצאיהם בירושה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש.

מיכאל איתן (הליכוד):

מייד אני מסיים. תעשה לי טובה, עוד דקה אני מסיים.

היו"ר ס' טריף:

אני יכול לסבול עוד שתי דקות, אבל אני מעיר את תשומת לבך לכך שאנחנו בפיגור של חצי שעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מיידי מסיים. אני מסיים בתוך דקה. הצפצוף לא עוזר לי.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

משפט אחרון ואני מסיים.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ההקלות במס נועדו בעצם להחזיר את המצב לקדמותו, לרשום נכסים רק על שם מפלגות. על מנת שלא יהיה התהליך הזה קשור בתשלומי מסים, שהמפלגות לא יכולות לעמוד בהם, בא הסעיף הזה. אני מקווה מאוד שבעקבות ביצוע הפעולות, כל הנכסים של המפלגות יהיו רשומים על שמן אצל רשם המפלגות, והרשימה תהיה פתוחה לעיון הציבור. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן, אני מבין שאתה מוותר על ההסתייגות שלך.

רון נחמן (הליכוד):

אני מוותר, אבל חבר הכנסת איתן צריך לוותר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, אתה מבקש שנצביע על הסתייגויותיך או שאתה מוותר?

מיכאל איתן (הליכוד):

ויתרתי על ההסתייגויות.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דדי צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בדברי תשובתי אני רוצה להודות ראשית לחברים שעבדו על החוק, שלושה חברים שיכלו למצוא לעצמם תפקידים קצת יותר נעימים מבחינת המפלגות שלהם פנימה. אני מבקש באמת להודות לכם. שנית, לצוות של הוועדה, תודה על כל החקיקה שעברה אתמול והיום. לשלמה שהם הרבה מאוד תודות, לדורית ואג ולצוות שלכם – הרבה תודה.

היו"ר ס' טריף:

אני מעמיד להצבעה את חוק המפלגות (תיקון מס' 4), התשנ"ה–1995.

לשם החוק ולסעיפים 1 ו-2 אין הסתייגויות. נצביע בהרמת ידיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

הצבעה מס' 31

בעד סעיפים 1-2 – 10

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיפים 1-2 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

10 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שסעיפים 1 ו-2 התקבלו בקריאה שנייה.

נעבור להצבעה על סעיף 3. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן לסעיף 3? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה. נעבור להצבעה אלקטרונית על סעיף 3, כהצעת הוועדה. נא להצביע.

הצבעה מס' 32

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

10 בעד, ללא מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

נעבור להצבעה על סעיפים 4-8 כהצעת הוועדה. נא להצביע.

הצבעה מס' 33

בעד סעיפים 4-8 – 10

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיפים 4-8 נתקבלו.

היו"ר ס' טריף:

10 בעד, ללא מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהסעיפים אושרו.

נעבור להצבעה בקריאה שלישית על חוק המפלגות (תיקון מס' 4), התשנ"ה–1995. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 34

בעד החוק – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק המפלגות (תיקון מס' 4), התשנ"ה–1995, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

11 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שהצעת החוק התקבלה כחוק בישראל, חוק נוסף בספר החוקים. תודה למציעים, תודה לעמלים על החוק, תודה ליושב-ראש הוועדה.

אני מבקש לערוך הפסקה של שתיים-שלוש דקות, מטעמים אנושיים. אני מודה לכם על שאתם מאפשרים לי, בהסכמה כללית, לעשות הפסקה של שלוש דקות. תודה.

(הישיבה נפסקה בשעה 00:43 ונתחדשה בשעה 00:48).

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר), התשנ"ה–1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מחדש את הישיבה. נעבור להצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר), התשנ"ה–1995, בקריאה שנייה ושלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, חבר הכנסת אורי אור.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים בשעה זו של הלילה, חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה), שמוגש היום לקריאה שנייה ושלישית, מייצג את האיזון שבו תומכות גם הממשלה וגם ועדת החוץ והביטחון בין המשך תפקודו של צה"ל כצבא העם במילוי מגוון התפקידים שהוא ממלא כיום, תוך תרומה מתמדת לכל ענפי ביטחון ישראל, לבין שמירה על זכויות הפרט, כיבוד כבוד האדם וחירותו ובקרה פרלמנטרית נאותה והדוקה.

רבותי חברי הכנסת הנוכחים, מדובר פה בצה"ל, שלגביו אין חילוקי דעות בעלי אופי פוליטי או מפלגתי, וגם הדיונים בוועדת החוץ והביטחון לא היו בעלי אופי כזה. לכן אני אשמח אם הדיון היום ייערך ויסתיים באורח שמשקף את אחדותנו בכל הנוגע לצה"ל.

אני אומר מלים אחדות על תהליך עבודתה של ועדת החוץ והביטחון באשר לתיקון בהצעת חוק זו, שבגלל רגישותה עברה דיונים ממושכים, מפורטים וקפדניים מאוד בוועדה. ראשיתם בוועדת משנה של ועדת חוץ וביטחון לענייני חקיקה, בראשותו של חבר הכנסת משה נסים, שאני אודה לו בסוף על העבודה הרבה שהוא עשה בהכנת החוק, והמשכם במליאת הוועדה כולה, תוך סבב נוסף בוועדת המשנה, וכל ההיבטים, בכלל זה החוקתיים ואחרים, נשקלו ונבחנו.

לפיכך, אין הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ושלישית כהצעה כפי שהוגשה לקריאה ראשונה, וזאת כיוון שנוספו כמעט בכל תחום ונושא אמצעי בקרה וזהירות ראויים.

חלקו הראשון של החוק עניינו תיקונים בעלי אופי המתחייב מנסיבות מעשיות. את סעיף 5 לחוק, שעניינו התייצבות יוצא צבא לבדיקות כושרו, מוצע להחיל גם על מיועד לשירות ביטחון, דבר שייתר את הצורך בסעיפים 4 ו-8 לחוק, העוסקים בבדיקות מקדימות למיועד לשירות הביטחון.

אני רוצה עתה לעבור מייד ללבו של התיקון, הקשור בשלושה מכלולים. המכלול הראשון הוא שירותם של חיילים וחיילות בגופים שונים של מערכת הביטחון. המכלול השני הוא שירותם של חיילות וחיילים בתחומים המוגדרים כיעד ביטחוני-לאומי על-פי מסורתנו של צה"ל, ובהם חינוך, קליטת עלייה ועוד. התחום השלישי, שהוא, רבותי חברי הכנסת, בבחינת חידוש, הוא שירות במשטרת ישראל, נוסף על משמר הגבול, שאליו מוצבים חיילי חובה גם כיום, וזה יהיה ביחידות משטרה שתכלית פעילותן היא ביטחון המדינה ותושביה.

ברשותכם, אפרט אחד לאחד, תוך הדגשת הצורך מזה, ומערכות הבקרה והפיקוח של ועדת החוץ והביטחון מזה.

סעיף 5 לתיקון עוסק בשתי הקטגוריות הראשונות שהזכרתי לפני כן, הבאות תחת הכותרת "שירות מוכר". עלי להדגיש, רבותי חברי הכנסת, שסעיף זה בא לצלם מצב קיים. מאז ראשית ימי המדינה, עוד בימי ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון דוד בן-גוריון, משרתים חיילים ביחידות צבאיות שבמסגרת משרד הביטחון וביחידות סמך של משרד ראש הממשלה ומשרד הביטחון, יחידות אשר תכלית פעילותן היא ביטחון המדינה ותושביה. שירות זה בעיני הוא שירות ביטחון במלוא מובן המלה. הטעם שהנושא הזה הובא לחקיקה הוא כי היתה סברה שחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו מצדיק כי נושא מעין זה לא יוסדר מינהלית בלבד, כמו שהיה עד כה, שכן מדובר בשירות חובה. לכן, יש צורך בחקיקה.

הוא הדין בשירות חיילות וחיילים בתפקידים של קליטת עלייה, חינוך, בריאות, הגנת העורף או פעולות התנדבות לגבי חיילי צה"ל. גם בנושא זה ממלא צה"ל תפקידים ששייכים למה שנקרא "צבא העם" עוד מקדמת דנא.

ארשה לעצמי בהזדמנות זו לצטט דברים אחדים, למרות השעה המאוחרת, מפי דוד בן-גוריון, שהיה ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון, בשנות ה-50 וה-60. דוד בן-גוריון ציין: קליטת עולים אינה כרגיל מתפקידי הצבא. אולם גם ביטחון ישראל איננו כביטחון אומות אחרות. בלי קליטת עלייה, בלי הנחלת לשון לעולים ובלי הכנסת העולים לצורכי האומה ולחזונה בעבר ובעתיד, בלי השרשתם בעבודה ובמשק, לא ייתכן ביטחוננו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מאין אתה קורא את זה?

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

מבן-גוריון.

מיכאל איתן (הליכוד):

"צבא וביטחון".

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

אמרתי: מדברי בן-גוריון, שאמר את זה בספרו "צבא וביטחון". כרגע אני רוצה לתת ציטוט נוסף שהוא חשוב מאוד, כי יש על זה ויכוח. במקום אחר דיבר בן-גוריון על כך שנושאי קיבוץ הגלויות מטילים על צה"ל תפקידים חינוכיים שאין לכל צבא אחר. ולבסוף, בפגישה אחרת שלו עם אנשי רוח הוא אמר: צבא אינו מין דבר כזה שמוכרח להיות כמו בכל הארצות. זה שירות לאומי בתנאים מסוימים, הוא עושה דברים שבארצות אחרות אין עושים אותם.

בפועל, אכן משרתים לאורך השנים, וגם כיום, חיילים וחיילות במסירות ובאמונה בתפקידים מן הסוגים המנויים לעיל בכל רחבי הארץ, לרבות בכפרי מיעוטים ובאזורים מרוחקים. הגדרנו תפקידים אלה, ולא בכדי, כיעד ביטחוני-לאומי.

יכול האומר לומר, שהרי הדברים נאמרו לפני עשרות שנים, והיה ויכוח על כך בוועדת החוץ והביטחון. החברה הישראלית נשתנתה וחלו בה תמורות, ומדוע לא ישונה גם עניין זה? התשובה על כך היא – ואני מאמין בה באמונה מלאה – שזה נכון להיום, כי מדינת ישראל טרם באה אל המנוחה ואל הנחלה הן בתחום החינוך, הן בתחום קליטת עלייה והן בתחומים אחרים שנזכרים בחוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

השאלה היא, אם יש איזה יעד מוגדר. אולי זה צריך להיות נורמה קבועה, שחברה צריכה לדאוג לכך שחבריה יתרמו לטובת הכלל באופן קבוע.

דוד צוקר (מרצ):

לאו דווקא באמצעות שירות בצבא. כל אחד צריך להחזיר לחברה. אחד יעשה את זה בצבא, אחרים יעשו את זה בבתי-חולים.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לא להפריע בדיון.

כן, אדוני.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

התפקידים שממלאים חיילי צה"ל וחילותיו הם חשובים. לגבי חלק ניכר מהם, אפילו ניתן לומר כי זו מלאכת קודש. נכון שפני החברה והגישות המשפטיות התפתחו והשתנו. ייתכן גם כי בעוד 10 או 20 שנה יהיה המצב שונה עוד יותר ויצדיק רויזיה, יצדיק תיקון. אבל, לדעתי, תקפה האידיאולוגיה שיסודו של צה"ל הוא צבא העם, כפי שראו אבותינו המייסדים וכמותם ממשיכי צה"ל, ראש הממשלה ושרי הביטחון ומפקדי צה"ל מני אז.

אומר גם את עדותי והתרשמותי כמי ששירת בצבא לאורך 30 שנה ועוקב אחרי התפתחות צה"ל באופן רצוף. צה"ל הוא עדיין מרכיב חיוני בבניין מדינת ישראל, ומטרתו רחבה יותר מאשר התפקידים הביטחוניים במובנם המצומצם. ביטחונה של ישראל, נוסף על הכוח הצבאי הלוחם, הוא חוסנה החינוכי והחברתי, הוא מוצקות המרקם הישראלי במכלולו. תרומת חיילי השירות הסדיר – צעירים בשנותיהם העיצוביות, שבידם לתרום לחברה – לא תסולא בפז, בשליחויות אלה שהם ממלאים בתוך המסגרת הצבאית, משימות אשר מחזקות את עוצמת צה"ל ואת החברה.

רון נחמן (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

תן לי לסיים, כי אולי אני אענה לך על זה.

ישאל השואל, ושואלים, אולי זו היתה השאלה, האם אין בכך רק עניין תקציבי? אכן שירות סדיר של חיילים דורש תקציב נמוך יותר מאשר שירות קבע או שירות אזרחי. אולם, ראיית הנושא בהיבט התקציבי בלבד לדעתי מחמיצה את עיקר תוכנו. ובנוסף, קבענו בהצעת החוק, כי ככל שמדובר

במשימות חינוך, בריאות, קליטת עלייה וכדומה, יגויסו החיילים והחיילות רק אם שוכנע שר הביטחון, בשים לב לנסיבות העניין באותה עת, ובהתייעצות, לפי העניין, עם השר לקליטת העלייה, עם שר החינוך והתרבות או שר הבריאות וכן שר המשפטים, כי אם לא תיעשה הפעילות בידי יוצא צבא בשירות סדיר, לא יושג היעד כנדרש. ההתייעצות עם שר המשפטים באה להבטיח את מירב תשומת הלב המשפטית.

היו בדיונים, ופה אני משתף אתכם, מי שהעלו את השאלה – ופה, חבר הכנסת מיקי איתן, זה מתחבר להערה שלך – האם אין תפקידים אלה בבחינת שירות לאומי, ואם כן, מדוע לא יופעלו במסגרת שירות לאומי?

התשובה האמיתית על כך חורגת מחוק שירות הביטחון ומהנושא שאנו דנים בו, והיא קשורה בשאלות פנימיות ידועות בחברה הישראלית, ביחסים עם המגזר החרדי, בציבור היהודי וכן בחלק מהמיעוטים. כידוע, חוק השירות הלאומי קיים בספר החוקים, אלא שבתיקון לו נקבע שלא יופעל אלא על-פי החלטת הממשלה. הנסיבות החברתיות שלנו טרם אפשרו זאת עד כה. יכול להיות, ואני מקווה שיהיה יום שבו נוכל להפעיל את חוק השירות הלאומי.

אני רוצה להרחיב ולומר בכמה משפטים מהן דרכי הבקרה שנקבעו באשר לכל הנושאים שעליהם דיברתי. ראשית, כל מכלול השירות המוכר על שני חלקיו, במערכת הביטחון או בתפקידים הביטחוניים הלאומיים, ייקבע בצו של שר הביטחון, טעון אישור הממשלה וועדת החוץ והביטחון של הכנסת – דבר חדש לחלוטין. הצו, שכמותו לא היה עד כה, יפרט – וגם זה דבר חדש לחלוטין – את המשרדים הממשלתיים, את הגופים הציבוריים ואת השירות המוכר הנעשה בהם. פירוט זה יאפשר בדיקה ראויה, גם על-ידי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, של כל ההיבטים. הצו יהיה לתקופה של שלוש שנים, כך שיהיה ניתן לבדיקה חוזרת.

זאת ועוד: בעוד בשירות מערכת הביטחון גופא, קרי משרד הביטחון ויחידות הסמך הביטחוניות של משרדי ראש הממשלה והביטחון, תהיה הצבת החיילים הצבה רגילה, הרי לשירות במסגרת עלייה וקליטה, חינוך ובריאות ודומיהם, תידרש הסכמתו של יוצא הצבא, למען הסר ספק באשר לצד המשפטי.

אחת לשנה יגיש שר הביטחון לוועדת החוץ והביטחון דוח על השירות המוכר, וכן בנושאי משטרת ישראל, שבהם נעסוק להלן, והעתק הדוח יומצא גם לוועדת העבודה והרווחה, מטעמים ברורים.

אעבור עתה לנושא המשטרה, הנדון בסעיף 6 לתיקון. אחד מעמודי התווך של התיקון המוצע הוא המשאלה כי במשטרת ישראל ישרתו יוצאי צבא, נוסף על האמור כיום במשמר הגבול, שלגביו, אגב, תוסר לפי התיקון ההגבלה כי רק גברים יוכלו להיות מוצבים אליו. הכוונה היא לסייע למשטרת ישראל בתפקידים הביטחוניים שהיא ממלאת, ואין חולק על כך שלמשטרת ישראל יש תפקידים כאלה. לא נעלם מעיני ועדת החוץ והביטחון, כי מדובר בדבר חדש וניסויי, על כל הזהירות המתבקשת, ולכן חלו בנושא הזה, כמו בנושאים אחרים, שינויים עקב דינוי הוועדה, כך שעכשיו מדובר בהוראת שעה לתקופה של שנתיים בלבד, שבה ניתן יהיה להציב, בתנאים שמייד אעמוד עליהם, יוצא צבא למשטרת ישראל מעבר למשמר הגבול, ליחידות שתכליתן – אני חוזר – פעילות ביטחונית לטובת המדינה, קרי, אין המדובר בכל יחידות המשטרה, אלא רק באלה שתכליתן ביטחון המדינה ותושביה, כדי להבטיח שהשירות יהא שירות ביטחוני.

ברור לכל חברי הוועדה, כי אין לכפות על מי שאינו רוצה בכך לשרת במשטרה. לכן, יוצא צבא שיוצב למשטרה יהא רשאי להביע את התנגדותו לשיבוץ כבר בבקו"ם, או אם יחליט לעשות שירות במשטרה – בתוך שישה חודשים מיום הצבתו. משהביע התנגדותו בפרק זמן זה, יוחזר החייל לשירות רגיל בצה"ל. הערה שלי המופיעה גם בחוק – ותראו זאת – היא שגם לאחר תקופה זו של שישה חודשים יוכל החייל לבקש הצבה מחדש, בנוהל שהיה ידוע בצה"ל כטופס-55, אשר תידון על-פי הנהוג בצה"ל. הצבא לא חייב לקבל את זה, אך יש לו הזכות להגיש את טופס-55.

רון נחמן (הליכוד):

אבל, במשך חצי שנה הוא חייב להיות ביחידה הזו?

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

הוא לא חייב להיות. מרגע הצבתו למשטרה, החייל יכול לומר: אינני רוצה להיות במשטרה. אם הוא מתלבט, אנחנו אומרים לו: תלך למשטרה. עד חצי שנה, יש לך הזכות לבוא לקצין צה"ל המוסמך ולומר: אינני רוצה להיות במשטרה, ואז המשטרה חייבת להחזירו בחזרה.

מספר יוצאי הצבא שישירתו במשטרה ייקבע על-ידי שר הביטחון, בהסכמת שר המשטרה ובאישור הממשלה וועדת החוץ והביטחון. למותר לציין, כי על כל חיילי השירות המוכר ועל המשרתים במשטרה יחולו חוקי קליטת חיילים משוחררים, וכן חוקי השיקום לעת צורך, כמובן, חס וחלילה.

אדוני היושב-ראש, נטענת הטענה כאילו עלול התיקון להיות פגיע בבג"ץ, בקשר ליחס בינו לבין חוקי היסוד. כפי שפורסם, הסכמתי כי הנושא יועלה, ללא קבלת החלטות, בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ובהקשר זה עלי להטעים, כי טענה מעין זו אינה מקובלת על היועץ המשפטי לממשלה, האחראי לייצוג המדינה בכל הליך, ושהיה שותף לתהליכי הכנתו של חוק זה. כל הנושאים החוקתיים נדונו ונשקלו בקפידה בוועדה, ואנו מאמינים כי החוק עומד במבחנים הנדרשים בלשון חוקי היסוד – של התכלית הראויה, של ערכי מדינת ישראל כפי שנתגבשו לאורך כל תולדותיה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, נוכח כל אמצעי הבקרה והבדיקה שבתוכו.

לפני סיום, ברצוני להודות לכמה אנשים על עבודתם המסורה בהכנת החוק לקריאות השונות. ראשית, אני רוצה להודות לחבר הכנסת משה נסים, שהסיר את כל הסתיגויותיו והוא איננו פה. הוא שימש יושב-ראש ועדת המשנה לענייני חקיקה של ועדת החוץ והביטחון, אשר השקיעה עבודה רבה בהכנת החוק. אני רוצה להודות לעורך-הדין אליקים רובינשטיין, שהיום הוא בעצם שופט, הוא היועץ המשפטי לשעבר של משרד הביטחון, לעורכת-הדין צביה גרוס, שהיא היום היועצת המשפטית של מערכת הביטחון, לשלמה גוברמן, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, ולד"ר פרץ סגל ממשרד המשפטים.

אני מבקש מהכנסת לאשר את התיקון בקריאה שנייה ושלישית, כמובן לאחר שנשמע את המסתייגים.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך, אדוני.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת אור, אתמול הייתי באפרת. ראיתי את החיילות והחיילים שהלבישו אותם במדים של המשטרה הצבאית. אני אומר לך במלוא הכנות: החוק הזה עומד לעשות פוליטיזציה של צה"ל, בעיקר לאור מפעלי ההתנחלויות. לא ידעתי על החוק הזה, ולכן לא הגשתי הסתייגויות. אני יכול לומר לך איך אני רואה את המצב: לנוכח התפתחות הדברים, עלול להיות מצב קשה ביותר. החיילים והשוטרים האלה לא יפעלו בתל-אביב, הם גם לא יפעלו בחיפה.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

אני חושב שאתה טועה. אני מוכן לקיים אתך דיון נפרד, על ההבדל שבין שוטר שמפנה אזרח לבין חייל שמפנה אזרח.

רון נחמן (הליכוד):

אנחנו ביחד בעניין הזה.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

מדובר בתפקידים ביטחוניים. אני רואה אותם באזור אריאל, אני רואה אותם בירושלים, אני רואה אותם מקימים את המחסומים, שאת חלקם מקימים היום חיילי צה"ל, אני רואה אותם ביחידות משטרה רבות מאוד העוסקות בנושאי ביטחון.

אם, חס וחלילה, יש פינוי, כמו היום – אני לא רוצה להיכנס לסוגיה הזאת, כי לא זה הדיון בשעה המאוחרת – יעשו את זה גם שוטרים וגם חיילים, כמו היום.

היו"ר ס' טריף:

תודה ליושב-ראש ועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, יש לנו רשימת מסתייגים "ארוכה וגדולה". חברת הכנסת יעל דיין היא ראשונת המסתייגים, יש לה הסתייגות אחת. בבקשה, גברתי.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, קצת חבל שבשעה כל כך מאוחרת אנחנו דנים בחקיקה כל כך חשובה. אני רוצה לברך את יושב-ראש הוועדה, בעיקר משום שבוועדת החוץ והביטחון – אני חברה בה שלוש שנים – כמעט אף פעם לא הרגשתי במלוא העוצמה את הפרדת הרשויות שמתחייבת מהיותנו מחוקקים ומהיותנו מערכת העובדת מול הרשות המבצעת. לפחות בשבילי החקיקה הזאת היתה אחת הפעמים הבודדות שבהן יכולתי לראות שההפרדה קיימת, שהמחוקק הוא מחוקק, צה"ל הוא צה"ל, ומשרד הביטחון ומשרד המשטרה הם משרדים אקזקוטיביים. אני מוכרחה לומר, שהופעלו הלחצים המתבקשים מהצרכים – מי לא ייחת מצורכי הביטחון המידיים – ובכל זאת יושב-ראש הוועדה הנהיג את מהלך החקיקה הזה קודם כול כמחוקק, ואחר כך כאיש צבא לשעבר וכאיש קואליציה שרוצה להיענות לבקשות, לדרישות ולצרכים הביטחוניים שהועלו בפנינו.

עכשיו לחוק עצמו. יש חוקים שאני אוהבת, ואני עוסקת בחקיקה שלהם כאקט וכביטוי של השקפת עולם; את החוק הזה אני לא אוהבת. יכולים לומר לי שחקיקה זה לא עניין לאהבות ולרגשות. לא הייתי אומרת שזה חוק שסותר את השקפת העולם שלי, אבל זה חוק שאני מקווה שלעת שלום, לעת צרכים אחרים ולעת אילוצים אחרים הוא יעבור מן העולם בדרך הטבע ויחלף על-ידי היענות שונה גם לאותם צרכים שאנחנו מגדירים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

במה?

יעל דיין (העבודה):

בשירות שיאפשר גם לבני המיעוטים לתרום בשירות לאומי, דבר שאי-אפשר לעשותו במסגרת חוקי הביטחון, בסדרה של היענות לצרכים לאומיים שלא על-ידי גיוס חובה ובמדים למתכונת של חוק-יסוד.

היו"ר ס' טריף:

את מתכוונת למוסלמים ולנוצרים.

יעל דיין (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

מדוע אי-אפשר להפעיל שירות לאומי למי שאינם – – –

יעל דיין (העבודה):

יושב-ראש הוועדה כבר ענה על זה, זה לא ההקשר של החוק הזה. קיים חוק כזה, הוא איננו מופעל, אני מקווה שיבוא יום שבו אפשר יהיה להסיר את כל השיקולים שמונעים את הפעלתו היום ואז הוא יופעל.

שתי נקודות קצרות. האחת – המחלוקת או הסתירה בין חוק-יסוד: הצבא לבין חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וכל חקיקה שנעשית בבית הזה. אנחנו נמצאים בשלב ביניים, וניתקל בסתירות האלה. ניבחן בבג"צים, כאשר נחשוב שאין כאלה, וניבחן גם באיסור חקיקה ובהסרת חוקים. זו התקופה שיש בה הרבה מן המרגש ומן המבחן, ואין דרך לבחון אותה אלא כאשר נעבור דרכה. השאלה הזאת נשארה לא לגמרי סגורה.

הנושא הקשה ביותר היה העניין של הסכמת החייל להיות מוצב לשירות, שהוא שירות משטרתי במדים אחרים. אחרי לבטים רבים והסתייגויות תוך כדי הדיונים הגענו להסכמה בכל זאת לאפשר לחייל את הבחירה האמיתית. הבחירה האמיתית איננה אולי כפי שרצו השרים, שקודם כול הוא יתנסה ויראה, אולי זה טוב, אולי זה לא כל כך רע, אולי תנאי השירות טובים, ואסור לתת לו את זכות ההסכמה מראש כי הוא עוד לא יודע מה זה, אז תנו לו להשתפשף קצת, ואחר כך הוא יוכל לומר: אינני רוצה. מאחר שהיו שתי גרסאות, והיו מאתנו שסברו שזכות ההסכמה, או זכות הסירוב – איך שתרכו – צריכה להינתן לו כשניתן לו ביד הנייר ששולח אותו לשפרעם להכשרת שוטרים, הגענו להסכמה שהיא בפירוש לטובת החייל ועם אפשרות מלאה להחליט מהרצפה של הרגע הראשון של הגיוס בבקו"ם ועד לגג של שישה חודשים, שמאפשר לו להתחרט.

כפי שהקדמתי ואמרתי, החוק הזה הוא חוק של צורך, של תנאים מיוחדים, הוא לא חוק של אהבה; הוא אילוף כתוצאה מתנאים כלכליים שאין להם מענה אחר, ולא הייתי רוצה שנעטוף אותו באיזה מין אידיאולוגיה מיותרת, כי אין כאן אידיאולוגיות, זה לא דבר יוצא מן הכלל, זה דבר הכרחי, וכך נעשה.

שוב, ברכות לכל העוסקים במלאכה על סיום החקיקה הזאת.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחברת הכנסת יעל דיין.

ניגש להצביע על ההסתייגויות לחוק עצמו.

לשם החוק. חברת הכנסת דיין מסירה את ההסתייגות שלה.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

חבר הכנסת נסים הודיע שהוא הסיר את הסתייגויות שלו.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת נסים הודיע שהוא מסיר את הסתייגויותיו.

נצביע בהרמת ידיים. לשם החוק, הסתייגותה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

הסתייגותו של חבר הכנסת זיסמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ע' זיסמן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

להסתייגות של חבר הכנסת רן כהן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רן כהן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

הסתייגות של חבר הכנסת חגי מירום. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ח' מירום לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

אני מצביע על שם החוק כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים לסעיף 1. הסתייגות לחבר הכנסת רענן כהן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 1, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

רון נחמן (הליכוד):

אני מבקש שהשם שלי יופיע בכל ההסתייגויות האלה, מפני שאני נגד החוק הזה. אתה אומר להרים ידיים, ואני מבקש שיירשם השם שלי.

היו"ר ס' טריף:

בסדר, חבר הכנסת רון נחמן, נרשם בפרוטוקול.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא מבקש שכל סעיף שאתה מאשר כהצעת הוועדה יהיה בהצבעה אלקטרונית, הוא רוצה להביע את התנגדותו.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, הוא אמר שהוא מבקש – – – חבר הכנסת רון נחמן, הבנתי, אתה רוצה שיירשם בפרוטוקול שאתה נגד כל סעיף בחוק. הבנתי, רשמנו בפרוטוקול.

אני חוזר עוד הפעם: סעיף 1, כהצעת הוועדה, מי בעד? מי נגד? אני מצטרף לחבר הכנסת רון נחמן נגד.

רון נחמן (הליכוד):

אני מבקש שזה ייכנס לפרוטוקול.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה אין הצבעה – – –

היו"ר ס' טריף:

הוא לא ביקש, אתה תבקש.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש שזה יהיה בהצבעה אלקטרונית.

היו"ר ס' טריף:

הצבעה אלקטרונית, בבקשה. אנחנו מבינים את התרגילים האלה.

רון נחמן (הליכוד):

זה לא תרגיל, זה עניין מהותי.

היו"ר ס' טריף:

לא אתה, אני לא מדבר אליך. הבנתי ולכן ציינתי את זה. אני נגדך?

הצבעה מס' 35

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 9

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

תשעה בעד, אחד מתנגד, ללא נמנעים. אני קובע שסעיף 1 נתקבל כהצעת הוועדה.

סעיף 2. מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת רענן כהן? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 2, כהצעת הוועדה. נא להצביע.

הצבעה מס' 36

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 9

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

תשעה בעד, מתנגד אחד, ללא נמנעים. אני קובע שהסעיף אושר.

סעיף 3. הסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 3 לא נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 3, כהצעת הוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 37

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה – 8

נגד – 1

נמנעים – 1

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

שמונה בעד, אחד נגד, נמנע אחד. אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

סעיף 4. הסתייגות לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

הסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

ההסתייגות הוסרה.

סעיף 4, כהצעת הוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 38

בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה – 9

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

תשעה בעד, מתנגד אחד, ללא נמנעים. אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

סעיף 5.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 5 לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 5(א) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ש' גוטמן לסעיף 5(א) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת נ' חזן לסעיף 5(א) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 5(א) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת מ' נסים לסעיף 5(א) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ע' פרץ לסעיף 5(א) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת נ' חזן לסעיף 5(ב) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת מ' נסים לסעיף 5(ב) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ע' זיסמן לסעיף 5(ב) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 5(ב) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 5(ג) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 5(ד) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 5(ה) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 5(ו) לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 5 כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 39

בעד סעיף 5, כהצעת הוועדה – 9

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

תשעה בעד, מתנגד אחד, ללא נמנעים. אני קובע שסעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 6.

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 6 לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 6(א) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 6(א) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רן כהן לסעיף 6(ב) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ח' מירום לסעיף 6(ב) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 6(ג) לא נתקבל.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 6(ד) לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 6 כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 40

בעד סעיף 6, כהצעת הוועדה – 8

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

שמונה בעד, אחד מתנגד, אין נמנעים. סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אחרי סעיף 6 – הממשלה מציעה. ההסתייגות של הממשלה היא כמו כל הסתייגות. אתם תחליטו איך אתם רוצים להצביע, ואנחנו נעשה זאת בהצבעה אלקטרונית, אם אתם רוצים.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

הממשלה מציעה לתמוך בהצעת הממשלה.

היו"ר ס' טריף:

רבותי, אני לא מוכן לדיונים באמצע ההצבעה. אני לא מדריך פה.

הצבעה מס' 41

בעד הצעת הממשלה אחרי סעיף 6 – 7

נגד – 3

נמנעים – אין

הצעת הממשלה אחרי סעיף 6 נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

שבעה בעד, שלושה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות של הממשלה נתקבלה.

אם תתקבל הצעה זו, סעיף 7 יסומן כסעיף 8, כמובן, כי זה סעיף נוסף. אנחנו נעשה את זה.

אנחנו עוברים לסעיף 8.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 8(1) לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 8(2) לא נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

נעבור להצבעה על סעיף 8 כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 42

בעד סעיף 8, כהצעת הוועדה – 8

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 8, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

שמונה בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובע שהסעיף אושר כהצעת הוועדה.

רבותי חברי הכנסת, נעבור להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר), התשנ"ה–1995, כהצעת הוועדה, ועם ההסתייגות שאושרה. האם יושב-ראש הוועדה מסכים לעבור להצבעה בקריאה שלישית? מסכים. אנחנו נעבור. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 43

בעד החוק – 9

נגד – 1

נמנעים – אין

חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר),

התשנ"ה–1995, נתקבל.

היו"ר ס' טריף:

תשעה בעד, מתנגד אחד, ללא נמנעים. אני קובע שחוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר), התשנ"ה-1995, נתקבל. תודה רבה לכם.

המצב המדיני והביטחוני בהקשר של הסכם אוסלו ב'

היו"ר ס' טריף:

אנחנו נמשיך. עכשיו אנחנו עוברים לסעיף האחרון על סדר-היום, או לסעיפים האחרונים שיהיו בדיון משולב. אני מבקש שלא תפריעו לי, חברי כנסת הנכבדים. אני מבקש מכם, חברי הכנסת צוקר, פורז – כל מי שנמצא כאן. תודה רבה. אנחנו בדיון משולב בנושאים – – –

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להצהיר לפרוטוקול שאנחנו הפרנו את חוק שעות העבודה והמנוחה ואת כל האמנות הבין-לאומיות שישראל חתומה עליהן בקשר – – –

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך על ההבהרות ועל הדברים.

דוד צוקר (מרצ):

ואם היה פה ארגון עובדים – – –

היו"ר ס' טריף:

אני מרשה לכם לזוז כבר, אחרי שהבהרתם את הדברים.

חיים דיין (צומת):

אין בעיה לשנות לחמישה ימי עבודה בשבוע.

היו"ר ס' טריף:

חברים, למה אתם עומדים? אתם לא יכולים לשבת? אתם יכולים ללכת. יש לנו כאן דיון משולב בנושאים הקשורים להסכמי אוסלו ב'. יש כאן מין דיון, כשנמצאים כאן ארבעה חברים. ראשון הדוברים – חבר הכנסת מיכאל איתן, שמוקצות לו כשבע דקות. אני מתכבד להזמין אותו לנאום. בבקשה, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

עשר דקות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, בוא בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי שאלה. יש כאן ארבעה דוברים, האם לא ניתן – – –

חיים דיין (צומת):

אתה רוצה שאני אדבר לפניך?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא. האם לא ניתן שמחר בבוקר נדבר ארבעתנו ונפתח את הדיון?

היו"ר ס' טריף:

אנחנו כבר בבוקר.

רון נחמן (הליכוד):

נדבר עשר דקות כל אחד מחר.

היו"ר ס' טריף:

חברים, אני לא קבעתי את סדר-היום; אני לא רוצה לשנות אותו, אני מבקש. לא אתן לכם דקה נוספת – שיהיה ברור; שנייה נוספת לא תהיה לכם. זה הדיון. עכשיו חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה, אדוני הנכבד. אני לא קבעתי את סדר-היום. יש כאן סדר יום ועליו נקפיד. אחריו – חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – חבר הכנסת רון נחמן, ואחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הערה לסדר. אנחנו הפסקנו את הדיון בהצעות האלה בשעה 20:00, ואז נאמר, שכל מי שיש לו רשות הדיבור ידבר אחר-הצהריים. סגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם, זוכרת זאת; אני חושב שזה נאמר כשאת ישבת פה. נאמר שהדיון לא יימשך בשעה שתיים בלילה.

היו"ר ס' טריף:

עוד לא 02:00. אז זה בסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון.

רון נחמן (הליכוד):

הדיון צריך להיות ביום רביעי ולא בשעה הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

נשארו ארבעה דוברים – זה 40 דקות; זה לא הגיוני לפתוח דיון בנושא כזה. אנחנו יכולים להעמיס את 40 הדקות מחר בבוקר, בטרם יבואו הצעות ההחלטה. ממילא גייסו את האנשים לבוא הנה בשעה 11:00. אפשר יהיה להתחיל מחר-היום בשעה 10:00 במקום ב-11:00. זה 40 דקות, לא יותר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, תאמין לי שמחר יש לנו הרבה מאוד הצעות, יש לנו יום עמוס, שיימשך עד יום חמישי בבוקר. אני מבקש ממך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל אנחנו מתחילים מחר בשעה 11:00. נתחיל בשעה 10:00. אתה לא עונה להערה שלי. במקום להתחיל מחר בשעה 11:00, נתחיל מחר בשעה 10:00; אז אתה לא מעמיס שום דבר. את 40 הדקות של עכשיו תיתן מחר בשעה 10:00 בבוקר.

היו"ר ס' טריף:

אני מבין אותך, חבר הכנסת איתן, תאמין לי, אני לא יושב-ראש הכנסת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

כעת אתה יושב-ראש הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

אני לא קובע את סדר-היום של הכנסת. אני יושב-ראש הישיבה עכשיו, ויש לי סדר-יום – – –

רון נחמן (הליכוד):

לא זה היה הסיכום. אתה יכול להחליט.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן, חבל על הזמן, אנחנו מתחילים. בבקשה, חבר הכנסת איתן.

רון נחמן (הליכוד):

אבל לא זה היה הסיכום.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לך, שלום.

רון נחמן (הליכוד):

אתה פשוט עושה דברים בסתירה למה שנאמר אז.

היו"ר ס' טריף:

תמיד אני סותר דברים.

רון נחמן (הליכוד):

אני לא אומר שאתה, אבל אני לא מבין – האם אין תיאום בין שני היושבי-ראש? דנו בנושא עד השעה 20:00, הפסיקו את הדיון בעניין הזה. לא היינו מסכימים לזה, היינו נכנסים לתוך הלילה.

היו"ר ס' טריף:

חבל על הוויכוח. לא יעזור לכם. אנחנו נתחיל.

חיים דיין (צומת):

הסדרנים כבר נרדמו. אנחנו לא רוצים לדבר בפני מליאה ריקה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני הנכבד, אנחנו מסיימים את הדיון הזה, ומתחילים עכשיו בדיון המשולב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אינני רוצה להגיד "כנסת נכבדה", כי כנסת שמתחילה דיון ב-01:30 בלילה – – –

רון נחמן (הליכוד):

היא לא מתחילה. הדיון הופסק.

היו"ר ס' טריף:

אני מאוד מצטער. חבר הכנסת איתן, אל הכנסת הנכבדה הזאת אתה דיברת שעות, והתחלפו כאן יושבי-ראש גם אחרי השעה הזאת. אתה עצמך.

רון נחמן (הליכוד):

לא, הדיון הופסק פה.

היו"ר ס' טריף:

אז אנא ממך. תכבדו את הכנסת שאתם יושבים בה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא מכבד את הכנסת, אז אתה רוצה שאנחנו נכבד? אם הכנסת הזאת מתחילה לפי החלטתך דיון בשעה 01:30 בלילה – – –

רון נחמן (הליכוד):

מיכאל איתן (הליכוד):

אני עמדתי ודיברתי בכנסת הזאת שעות ארוכות, אבל הדיון התחיל ב-14:00. אף אחד לא קבע דיון על 42 נושאים שמתחיל ב-01:30.

רון נחמן (הליכוד):

אני מצטער, יש פרוטוקול – שיסתכלו בפרוטוקול.

היו"ר ס' טריף:

ממש אין לזה תקדים בכנסת. אין לזה תקדים.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש פרוטוקול.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש. חבר הכנסת איתן ותיק ממך – תשאל אותו כמה פעמים התחילו דיונים בשעה כזאת וקצת יותר מאוחר. חבל על הזמן. למה אתה מתווכח אתי?

רון נחמן (הליכוד):

אבל זה נגע בי. למה לך להגיד לי את זה? אני ישבתי כאן, כשהגיע התור שלי לדבר – – –

היו"ר ס' טריף:

אדוני, שיושב-ראש הכנסת ייתן לך מחר לדבר עוד פעם. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא לא ייתן עוד פעם, כי הוא לא יכול לתת עוד פעם.

רון נחמן (הליכוד):

יש סיכום של יושב-ראש הישיבה. אתה פועל כאן בשרירות לב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חושב שאם היתה בעיה של התחלת דיון עכשיו, כשהיו כאן עשרים דוברים, אז זה סיפור אחר. אנחנו מבינים גם את האילוצים. יש אילוצים שכולנו מבינים אותם.

חיים דיין (צומת):

אין פה אפילו נציג אחד של הממשלה. האם זו התייחסות רצינית לנושאים שאנחנו עומדים לדבר עליהם? שיתייחסו ברצינות לחברי הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

נכבדי חברי הכנסת, אני התחלתי את הדיון. וחבר הכנסת איתן קיבל את רשות הדיבור.

רון נחמן (הליכוד):

שיתייחסו ברצינות גם לחברי הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש הקשבה. אני מבקש לא להפריע יותר.

רון נחמן (הליכוד):

אני לא מפריע לך. אני מבקש ממך שתסתכל בסיכומים שהיו.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך, אני עומד בכל הסיכומים, יש סדר-יום שהכנסת קבעה לעצמה, אנחנו ממשיכים בסדר-היום, ואני לא משנה כלום.

רון נחמן (הליכוד):

אתה יכול להמשיך במה שאתה רוצה, אבל אתה עושה דברים שהם לא בסדר, ואנחנו נעשה בדיקה.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

לדיון רציני הרי לא נוכל להיכנס עכשיו, גם אין איש משרי הממשלה שיבוא להשיב, אבל אני רוצה לנצל את הזמן העומד לרשותי כדי לקרוא את הנושאים שבהם מדובר, ותיכף נראה מה המסקנות שעולות מרשימת הנושאים.

נושא מס' 1 הוא שחרור מחבלים, של חבר הכנסת פניני בדש. זה אופוזיציה. בשעה הזאת מתחילים לדון. נושא מס' 2 – הודעת ראש הממשלה על שחרור מחבלים, של חברי הכנסת לימור לבנת, טלב אלסאנע ורן כהן. מעורב.

רון נחמן (הליכוד):

ממתי ההצעה של חבר הכנסת בדש? תגיד את התאריך.

מיכאל איתן (הליכוד):

הנושא הראשון הוא מ-2 ביוני 1993, והשני – מ-20 באוקטובר 1993. אבל על התאריך אני לא בא חשבון – אמרתי את זה קודם, ולמען ההגינות, אני רוצה לומר את זה גם עכשיו. יושב-ראש הכנסת לא היה חייב כלל להביא את הנושא לדיון. יושבי-ראש של כנסות קודמות דחקו נושאים כאלה ולא העלו אותם כלל לדיון, והם הצטברו והצטברו עד שהסתיימה הקדנציה, והם נשארו שם, ולקדנציה של הכנסת החדשה הם כמובן כבר לא היו רלוונטיים. אז מבחינת ההגינות צריך לומר את זה.

אבל כל הנושאים שאנחנו דנים בהם הם נושאים אופוזיציוניים, ויש לי תחושה שמרגע שהם עלו – –

יורם לס (העבודה):

איפה האופוזיציה?

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה רוצה? אנחנו שלושה מהאופוזיציה ואחד מהקואליציה, והיושב-ראש.

תראו במה מדובר. מדובר בנושאים שהעלתה האופוזיציה. ואין לי צל של ספק, שאם אלה היו נושאים של הקואליציה היה נמצא סידור אחר לעניין הזה; גם כן מותנה, מוגבל. לא היו מקיימים דיון של שעה על כל אחד מ-42 הנושאים האלה, אבל היו מוצאים סידור אחר. מדובר פה בשחרור מחבלים; מדובר פה בהסכם פרס-ערפאת בקהיר; מדובר פה על שיתוף אינטרסים ושיתוף הפעולה בין ה"חמאס" ל"פתח" – נושא שראוי להידון; מדובר פה על מעשי הממשלה נוכח התבססות אש"ף בירושלים; מדובר על התבטאות ערפאת בעניין הבטחות בכתב שניתנו לו בנושא ירושלים. אני זוכר שכאשר הנושא הזה עלה לא ידעו את האמת שהתבררה לאחר מכן. מדובר פה על קריאת ערפאת לג'יהאד נגד ישראל.

זה מעניין, תראו על איזה נושאים מדובר. נושא אחר נושא משקפים את התהליך המדיני המפואר של הממשלה הזאת. מדובר פה על הסתרת התחייבות הממשלה לאש"ף בעניין ירושלים – המכתב הסודי בנושא ירושלים; הנושא הבא – שיחות פרס-ערפאת, הפריסה מחדש של כוחות צה"ל והשלכותיהן על ביטחון יישובי קו התפר. אתם זוכרים את תוכנית ההפרדה של שחל, עם הכלבים? הוא יביא כלבים שישמרו על הביטחון. מדובר על הקטנת כוחות צה"ל ביש"ע – – –

יורם לס (העבודה):

רון נחמן (הליכוד):

וזה אחרי שאורי אור ביקש לגייס את החיילים והחיילות למשטרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן. מדובר על השמירה על האינטרסים הביטחוניים של ישראל; מדובר על הפרות הסכמי אוסלו וקהיר על-ידי אש"ף; מדובר על ועידת פסגה של ישראל, מצרים, ירדן ואש"ף בקהיר; על פסגת וושינגטון ופגישת רבין-ערפאת; מדובר על חודש ימים לשביתת הרעב שהיתה בירושלים בתביעה להשעות את ההסכמים נוכח הטרור הערבי וקביעת לוח זמנים לשלב השני במשא-ומתן עם הפלשתינים – נושא שהיום הופך להיות אקטואלי; מדובר בהפרת סעיפי הביטחון בהסכם אוסלו; מדובר על הפיגועים בכפר-דרום ובנצרים; מדובר בהצעה של חבר הכנסת חיים רמון – ה"חמאס" לא ינצח את השלום. ה"חמאס" נלחם נגד השלום. ה"חמאס" נלחם על-פי גרסתו נגד השלום, אבל במלחמה זו נגד השלום הוא משום-מה רוצח יהודים; בערפאת הוא לא פוגע, ביהודים הוא פוגע – אז זאת מלחמה נגד השלום. מדובר בהצעת השר פרס לערפאת על הקמת מדינה פלשתינית בעזה; מדובר על החובה להביא את הסכם אוסלו ב' להכרעת העם.

אלה הנושאים. בכל הנושאים האלה צריך לדון עכשיו, בשעה הזאת אנחנו צריכים לקיים עליהם דיון?

אבל מה שחשוב למי שקורא את רשימת הנושאים הוא, שהרשימה הזאת מאפיינת את מה שעסקה בו הכנסת הנוכחית; באיזה הצעות החליטה הכנסת לקיים דיון ממצה, ואיזה החלטות אמורות היו בכלל לא להיות נדונות, ובעצם הן לא נדונות. חוט השני לאורך כל הדרך הוא התהליך המדיני, שמראה לנו כאן את העיוותים, את הקלקולים. וגם מי שחשב בהתחלה שהתהליך הזה אולי אולי יוביל לשלום, יכול לראות מרשימת הנושאים מאין יצאנו ולאן אנחנו הולכים.

בזמן שעוד נותר לי, אני רוצה לומר כמה משפטים. אני נולדתי בתל-אביב, לא רחוק מחוף הים. אני זוכר שכבר בתור ילד למדתי לשחות, מכוח הירידה שלי יום יום לשפת הים. ובתור ילד, כשלמדתי לשחות, תמיד אמרו לי דבר אחד: כשאתה יוצא לים ושוחה, שים לב תמיד מול איזו נקודה יצאת לים, כי יש סחיפה ויש זרמים. תמיד תסתכל ותראה מה מצבך לעומת הנקודה בחוף שממנה יצאת.

הדימוי הזה חשוב מאוד למי שמנווטים היום בשם מדינת ישראל את המהלך המדיני. אני קורא להם ואומר להם: שימו לב מאיזו נקודה יצאתם. עמדתם כאן על הבמה הזאת ואמרתם: הסתיימו מאה שנות טרור. עמדתם כאן על הבמה הזאת ואמרתם: אנחנו נביא לכך שיהיה שקט. אש"ף ידכא את הטרור עבורנו. איך אמר רבין? בלי בג"ץ. ופרס אמר: יש לנו בשורה לדור הצעיר – הסתיימו מאה שנות טרור.

יצאתם מהנקודה הזאת. איפה אתם נמצאים היום? נשפך דם יהודים. הטרור לא נחלש אלא התגבר. פיגועים על פיגועים. ולפני שבוע עמד כאן שר החוץ. אותו שר חוץ שאמר שהסתיימו מאה שנות טרור עומד פה היום ואומר: לא הבטחתי לכם, ואני לא יכול להתחייב שלא תהיינה פעולות טרור. כלומר, נקודת היציאה היתה אמונה תמימה, חיובית כשלעצמה, שהנה בשורה – הסתיימו מאה שנות טרור. בגלל זה, הם אמרו, היה כדאי לעשות את כל הוויתורים.

והמציאות של היום: אני לא יכול להתחייב שלא יהיה טרור. אז מה שווה התהליך? לאן מוביל התהליך? עד איפה יסחפו הזרמים את אלה שיצאו אליו? כל מי שקורא את הרשום על התחנות בדרך ורואה אותן אינו יכול שלא לחשוש שהכיוון, הזרם, הסחיפה מובילים את אלה שמובילים אותנו אל מערבולת שסופה טביעה במצולות.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

חבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודמי, חבר הכנסת מיכאל איתן קרא רשימה של נושאים אופוזיציוניים שאין מאחוריהם רצון אלא לנגח, לפגוע, ואני מבין אותו. תפקידי כאן, כמי שמייצג בדיון הסיעתי הזה את מפלגת העבודה, מפלגת השלטון, להתייחס לדברים האלה ולהגן על הממשלה, להגן על תהליך השלום ולהגן על תהליך אוסלו. אם אני אתייחס רק לדברים שנאמרו כאן על הטרור – ולבנו, ללא הבדל מפלגה, כואב על הטרור, כואב לנו גם על 420 נפשות שנהרגו בדרכים מאז תחילת השנה. המספר גדול כמעט פי-שניים מאשר בשנה שעברה. אם האופוזיציה היתה משקיעה את אותו להט, למשל בנושא הזה – כי מוות הוא מוות ודם על האספלט זה דם על האספלט, ואצל המשפחה זה אותו דבר, ואם ראית היום את האם שבתה נספתה בתאונת דרכים, באמת על לא עוול בכפה, זו אותה אם, אני מבין. אבל הלהט הזה לא נשמע, מפני שהלהט הזה בנושא של תאונות הדרכים לא יביא להפלת הממשלה, וזה מה שאתם רוצים.

הטרור הוא האמצעי, לא המטרה, כי את המטרה, אתם יודעים, אף ממשלה לא תשיג. אין ממשלה בעולם כולו שיכולה לעמוד ולהתיימר ולהגיד: אנחנו מצאנו את הרצפט. אין. הנשיא רוזוולט עמד בפני קמיקזי. מישו האשים אותו? גז עצבים הופעל בתחנת רכבת ביפן. אז מה, ראש הממשלה אשם או איזו כת מטורפת? בפריס התפוצצה רכבת, באוקלהומה, ואצלנו, והלב בוכה, אבל זה לא אמצעי להפלת ממשלה. את ג'ון מייג'ור הפציצו בתוך ישיבת הממשלה בפגז מרגמה באמצע לונדון. זה לא הפיל ממשלה, כי מי שחי רק על-פי מה שהוא מרגיש, לא יגיע רחוק. מדינה מנהלים גם בראש, לא רק בלב.

רון נחמן (הליכוד):

ומי שרק חושב ולא מרגיש, מישו אנליטי שרק חושב, הוא אוטיסט.

יורם לס (העבודה):

לא, אני לא שייך לאלה, אני שייך לאלה שגם מרגישים – ואני לא צריך להוכיח לך את זה, חבר הכנסת נחמן – וגם חושבים. אני יודע שכשם שאי-אפשר להימנע לחלוטין מתאונות הדרכים, שגובות מאות רבות של קורבנות, אי-אפשר גם להימנע לחלוטין מבעיית הטרור. אני יודע את זה, גם אתה יודע את זה. צריך להילחם בשתי התופעות האלה, להילחם בכל האמצעים. אלא מה? בשבילכם, חברי באופוזיציה, המלחמה בטרור היא האמצעי, היא לא המטרה, ואת המוזיקה הזאת שומעים כל הזמן.

מישהו פה באמת חושב ואומר – ואם הוא אמר זו היתה פליטת פה – שהוא יכול להבטיח שבמשך מאה שנה לא יהיה טרור? זה בדיוק כמו ההבטחה "ותשקוט הארץ ארבעים שנה". על ה"מאה שנה" של זה אני יכול להעלות לך, חבר הכנסת איתן, את ה"ארבעים שנה" – "ותשקוט הארץ ארבעים שנה" – של זה. ואחרי זה היו לנו 600 הרוגים בלבנון, אחרי "ותשקוט הארץ".

מה שחשוב – ואני רוצה להתייחס לאירועים של היום – זה להבין מהי הציונות. גם לך אני אומר את זה, חבר הכנסת נחמן, גם לך יש אזור תעשייה. ואני שואל: ציונות של היום, שאומרים – להיאחז בארץ; אבל מה יותר ציוני – להקים מפעל "אינטל" בהר-חוצבים בירושלים, שבתוך כמה שנים עושה יצוא של חצי מיליארד דולר בשנה, עם השבבים האלקטרוניים הכי חשובים לכל העולם, או להיאחז – ואני מעריך את האנשים האלה, כי יש לי לב, אני מבין את האמונה שלהם – בפסגת ה"פיסטין", כמו

שנאמר היום, על איזה הר קירח? מה זה, אנחנו בימי חנייתה? אני רוצה להזכיר לכם, חברי באופוזיציה, שמאז חנייתה יש פה מדינת ישראל שלא היתה אז. אם אתם עוד לא יודעים, קמה מדינה.

מיכאל איתן (הליכוד):

פלשתינית.

יורם לס (העבודה):

קמה מדינת ישראל מאז חנייתה. בימי חנייתה, חומה-ומגדל, היה חשוב להיאחז בכל הר, בכל דונם ובכל עץ, כי זאת היתה הציונות של אז. ציונות תעשייתית במגדל-העמק, חבר הכנסת דיין. אם הזכרתי את "אינטל" פה, אז לך יש את "טאואר", ומה שעושים ב"טאואר" זה הרבה יותר ציוני והרבה יותר אחיזה אמיתית בארץ-ישראל מאשר כל מיני הפגנות. ואני מבין את האנשים שהם מיעוט מבוטל, שהולכים לשים איזה קרוון על איזה "פיסטין" בתוך אזור ערבי המיושב בצפיפות.

רון נחמן (הליכוד):

מה זה "פיסטין"? ראש הממשלה שלך זורק מלים ואתה משתמש בהן. אולי תסביר מה זה "פיסטין"?

היו"ר ס' טריף:

הוא עבר טירונות בצבא כמוך, ולכן הוא יודע.

רון נחמן (הליכוד):

אני לא מכיר את זה.

היו"ר ס' טריף:

אתה לא היית בטירונות?

יורם לס (העבודה):

אני השתמשתי בביטוי, כי היום הוא נאמר בתקשורת.

רון נחמן (הליכוד):

ראש הממשלה אמר את זה?

יורם לס (העבודה):

לא, דווקא כתב טלוויזיה לענייני שטחים, שאתה מכיר, השתמש היום – – –

חיים דיין (צומת):

– – – בבורסה, פיזר אותם בגז.

רון נחמן (הליכוד):

מה זה הדבר הזה?

יורם לס (העבודה):

אבל למה אתה מטה את הדיון מעיקר דברי? אני מנסה להחדיר לראש שלכם, למשל, את הביטוי ציונות תעשייתית. נשמע מוזר, כי מי שחי בעבר חושב שציונות היום זה לקחת איזה מעדר, כמו שראינו, ולגרף את הקוצים על ה"פיסטין" בלב אזור ערבי מיושב היטב.

חיים דיין (צומת):

חבר הכנסת לס, מי ששומע אותך עכשיו בטלוויזיה מדבר ככה יחשוב שאיזה תמהוני מדבר. אתה הולך להטיף לנו מוסר מה זו ציונות, מה זאת יהדות בארץ-ישראל, מה החשיבות של הושבת עם ישראל בארץ-ישראל?

רון נחמן (הליכוד):

הוא צודק.

יורם לס (העבודה):

אני בדיוק מסביר לך שמה שאתה קורא לו "תמהוני" הוא האמת של המאה ה-21.

חיים דיין (צומת):

האמת שלך.

יורם לס (העבודה):

זו האמת שבזכותה העיר שלך קיימת. העיר שלך לא קיימת מפני שמישהו נטע עץ על איזה הר. זה היה בעבר. העיר שלך קיימת והעובדים בעיר שלך מתפרנסים מפני שלידם יש אזור תעשייה פורח, שהראש היהודי בנה אותו. וזאת הציונות.

חיים דיין (צומת):

איזה כפר היה שם לפני זה, אתה יודע?

יורם לס (העבודה):

אבל למה אתה חי בעבר? תאמין לי שאת ההיסטוריה של מלחמת השחרור אני יודע לא פחות טוב ממך. תאמין לי, כשהייתי צעיר, קראתי את כל הספרים על מלחמת השחרור.

אבל אני אומר לך שוב, המלה "ציונות", שמרבים להשתמש בה, ואני מדבר בהחלט במישור האידיאולוגי של מה זה ציונות – היום אדם שיקדיש את כישוריו להיאבק במלוא אמונתו על אותו קצה ראש הר יבוא לשם ויתנחל עם הקרון; אם אותו אדם – – –

רון נחמן (הליכוד):

יתנחל על ה"פיסטין". מה פירוש המלה?

יורם לס (העבודה):

גבעה קטנה שעומדת על איזה רכס. בצבא היינו קוראים לזה פיסטין. אבל לא זו הנקודה, ואני רוצה לחזור לעיקר.

אני מדבר במישור של האדם. אם אותו אדם יקדיש את חייו, את כישוריו, את עוצמתו לנושא הראשון, לגרף קוצים על הר, או ילך ויקים מפעל עתיר ידע, אני אומר עליו שהוא הרבה יותר ציוני אם יעשה את הדבר השני, והוא הרבה יותר עוזר למדינת ישראל אם הוא יעשה את הדבר הזה. תפסיקו להשתמש במלה ציונות לשווא. אתם חיים בעבר, תסתכלו על העתיד.

רון נחמן (הליכוד):

ותתחילו להשתמש במלה פיסטין.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנמצאים. נכון, עדיין לא נמחק לי החיור בשל אותו "פיסטין" קטן שאתה מנסה להעביר אותו כמסר על מה היא ציונות, חבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אם אתה נאחז ב"פיסטין", סימן שלא הבנת אף מלה שאמרתי.

חיים דיין (צומת):

האמן לי שה-IQ שלי מספיק גבוה כדי להתייחס לדברים שאתה הצגת כאן.

יורם לס (העבודה):

אז תעזוב את ה"פיסטין".

חיים דיין (צומת):

אני רוצה להציע לך הצעה, כחבר. השבוע התקשרתי אל חבר הכנסת רון נחמן וביקשתי ממנו לבוא לביקור באריאל, לראות מה זו אריאל, מעולם לא הייתי שם. ביום ראשון יש לי זמן, הוא אירח אותי באריאל והראה לי את אותו "פיסטין" קטן שעליו הוא גר באוהל עם אשתו ובתו. היום יש שם כבר 15,000 תושבים. כך התרחב הפיסטין הזה.

ראיתי את התעשייה עתירת הידע שאתה הצגת כאן בפנינו, אותה ציונות אמיתית, אותה קריית מדע שבאים אליה מרמת-השרון, מהרצליה, מתל-אביב, מפתח-תקווה, מבתי-ים, מחולון, 5,000 סטודנטים ומדענים שמגיעים לשם.

יורם לס (העבודה):

בשביל זה לא צריך אדמה.

חיים דיין (צומת):

אריאל גדלה והתרחבה, ושם יש ציונות אמיתית. אז כשמדברים על תעשייה ועל מבנה חברתי, יש לי עצה קטנה. גש לאריאל לחצי יום, אני בטוח שרון נחמן יארח אותך יפה, כיד המלך, ויראה לך מה זו התיישבות ציונית.

יורם לס (העבודה):

האם אתה מוכן להתייחס לטענה שלא צריך בשביל זה אדמה?

חיים דיין (צומת):

אני רוצה לגשת לנאומי, כי זמני אוזל.

אדוני היושב-ראש, החתימה על הסכם אוסלו מובילה אותנו להתאבדות המונית. ערפאת, שמצד אחד מגנה רצח ישראלים חפים מפשע על-ידי מתאבדי ה"חמאס" ומוסבי "פתח", נלחם בחירוף נפש מצד שני למען שחרורם של אותם רוצחי ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" ושולח להם ברכות ודברי הזדהות. ערפאת חוזר ומטיף לפלשתינים להמשיך בג'יהאד ארוך וקשה כדי שילד פלשתיני יניף את דגל פלשתינ מעל חומות ירושלים. באותה רוח של "פיוס והשלמה" ממשיך ערפאת לפאר את מעשי הטבח שנעשו על-ידי ה"פתח" לפני הסכמי אוסלו. כך אמר בנוגע למחבלת שהשתתפה בפיגוע בכביש החוף: זוהי האשה הפלשתינית, אשה בכל משמעותה, אשה שאנו גאים ומתפארים בה. וכך הוא ממשיך לעודד את הטרור.

שר החוץ שלנו, מר שמעון פרס, כמעט קיבל התקף לב כשהודיעו לו שרק רבין יקבל את פרס נובל, פרס לחיצת ידו של הנבל הארור. הקמתה של ועדה משותפת ישראלית-פלשתינית לתיאום ושיתוף פעולה למטרות ביטחוניות הדדיות הינה חד-צדדית. אתם עוצרים יהודים בעלי דעות ימניות במדינה שחופש הדיבור הדמוקרטי קיים בה, ואילו רוצחים מפירי סדר ציבורי, מחבלים שפגעו בביטחון המדינה אתם עומדים לשחרר כמחווה לתגבור הטרור.

מה שראינו היום בטלוויזיה היה אולי פסיק קטן ממה שהיה בגבעת-הדגן. מה ששר החוץ וראש הממשלה אמרו כאן בפני התקשורת לא דמה בכלל למה שהם עשו היום בפועל כלפי אותם מפגינים, כלפי אותם אנשים שאמרו להם: אנחנו אישרנו לכם לגור באזור הזה.

ערפאת ואנשיו הבינו מהר מאוד שבאמצעות טרור אפשר להשיג כל דבר. וכך אנו קוראים בעיתון היום, שה"חמאס" מאיים בטרור נגד מטרות אמריקניות אם יסגירו את אבו-מרזוק לישראל. הם למדו שהטרור הוא זה שהביא את הממשלה לשולחן הדיונים וגרם לכל הוויתורים, כניעה אחר כניעה, שחרור אחר שחרור, מחווה אחר מחווה. האם כך הולכים להילחם בטרור על-ידי שחרור מחבלים נוספים שיתגברו את הכוח, שיהיו מתאבדים נוספים?

שעתיים אחרי כל פיגוע מודיע ראש הממשלה כי תהליך השלום יימשך. אני שואל מדוע הפיגועים לא יימשכו כל עוד לממשלה הזאת אין קווים אדומים, ולא עומדים בתוקף על הדרישה של הסגרת רוצחים, של פירוק ה"חמאס" מנשקו, מחיקת הסעיף באמנה הקורא להשמדת מדינת ישראל. היום הממשלה הזאת, חבר הכנסת יורם לס, הולכת לשחרר 280 אסירים ביטחוניים נוספים, כאשר חלק ממתאבדי הפיגועים האחרונים היו משוחררים מהמחווה הקודמת, ואת זה אתה יודע.

יורם לס (העבודה):

המחבל לא שוחרר – – –

חיים דיין (צומת):

אני לא מדבר על המחבל הזה. אני מדבר על מחבלים בפיגועים הקודמים. האם הם לא נעצרו ושוחררו במחווה? אין את שמותיהם?

אתם מובילים לפילוג בעם, אשר מסכן אותנו במלחמת אחים; אתם מערבים את צה"ל בשיקולים פוליטיים כאשר את האחריות לכישלונכם תפילו בסופו של דבר עליו. שולחים אלופים בדימוס על מנת לשכנע את הקהילה היהודית ואת התקשורת בארצות-הברית לתמוך בהסכם הכושל שלכם עם אש"ף. וידוע כי יש איום על ארצות-הברית בפיגוע ראווה על-ידי ה"חמאס" אם יסגירו את אבו-מרזוק, הפושע והרוצח המתועב לישראל.

רבותי חברי הכנסת, יש להקים ועדת חקירה נגד הממשלה עבור כל אותם "קורבנות השלום" כהגדרתם של פרס ורבין. קורבנות יש רק במלחמה, וזה המצב שבו אנו שרויים. יש להביא אתכם

למשפט ציבורי על הולכת שולל – מכירת ארץ-ישראל, הידרדרותה הביטחונית של המדינה מאז הסכם אוסלו.

ממשלה שמפקירה קברי אבות היא ממשלה שתפקיר גם קברי בנים. אין לה שורשים ולא מסורת ישראל. ממשלה שאינה נאמנה לארץ-ישראל, ממשלה שמשתעבדת לאינטרסים של זרים, פנתה עורף לעמה, התמכרה לאויביה וזנחה את ביטחונם של תושביה, אותה צריך להפיל, ומהר.

אדוני היושב-ראש, לא אחת שמעתי כי גורלם של היהודים והערבים לחיות יחד. בינתיים סוללים דרכים עוקפות לביטחונם של יהודים. יש לי הרגשה שכביש חוצה-ישראל יהפוך לכביש מפריד ישראל-פלשתינ, ולזה אתם שואפים. אנחנו לא ניתן שכך יהיה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך.

חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה. הוא אחרון הדוברים והוא מסיים את הדיון בנושאים המדיניים. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש למחות, אדוני היושב-ראש, על סדר הדיון. בסיכום שהיה, כשהופסק הדיון הקודם בשעה 20:00 דובר על כך שההמשך יהיה ביום, ולא בשעה 02:00, משום שהדיונים הללו הם מאוד חשובים, ואני מצטער שבשעה כזו, כשעם ישראל ישן, אנחנו צריכים לעלות כאן בכנסת ולדבר על הדברים הללו, על המחדלים של הממשלה ועל האזהרה שהממשלה הזו תישא בכל האחריות למה שיקרה.

אני מחזיק כאן בידי כתבה: רבין. הטראומה. ערב פינוי יהודים אפשרי מחברון וסביבותיה חזרנו אל החוויה הקשה הדומה של יצחק רבין, גירוש ערביי לוד ב-1948, "פעולה קשה, אכזרית, דבר נורא". אותו אדון רבין, ראש ממשלת ישראל, גירש את ערביי לוד. היום הוא עושה את זה ליהודי יהודה ושומרון.

אני רוצה לקרוא לך את מה שפורסם ב"ניו-יורק טיימס" ב-23 באוקטובר 1979. כותב רבין: "בשעה שהאש נמשכה עדיין נאלצנו לטפל בבעיה המטרדה, שלפתרונה לא יכולנו להסתמך על תקדים כלשהו: גורלה של האוכלוסייה האזרחית של לוד ורמלה, שמנתה כ-50,000 נפש. אפילו בן-גוריון לא היה יכול להציע פתרון כלשהו, ובדיונים במטכ"ל הוא שמר על שתיקה, כמנהגו במצבים האלה. היה ברור שאיננו יכולים להשאיר את האוכלוסייה החמושה והעוינת של לוד בעורפנו, שם היה ביכולתה לפגוע בקווי האספקה של חטיבת 'יפתח', שהתקדמה מזרחה.

"יצאנו החוצה כשבן-גוריון מתלווה אלינו. אלון חזר על שאלתו, 'מה לעשות עם האוכלוסייה?' בן-גוריון נופף ידו בתנועה שמשמעותה: 'גרשו אותם'. אלון ואני קיימנו התייעצות. הסכמתי שחיוני לסלק את התושבים. לקחנו אותם ברגל לכיוון דרך בית-חורון, מתוך הנחה שהלגיון יהיה חייב לדאוג להם, וכך יעמיס על עצמו קשיים לוגיסטיים שיפגעו ביכולת הלחימה שלו, דבר שיקל עלינו – – –

"לא היתה דרך להימנע מכוח ויריות אזהרה כדי לאלץ את התושבים לצעוד 16-24 קילומטרים לנקודה שבה נפגשו עם הלגיון. תושבי רמלה ראו ולמדו את הלקח. מנהיגיהם הסכימו להתפנות מרצון בתנאי שהפינוי יתבצע בכלי-רכב. אוטובוסים לקחו אותם ללטרון ומשם הם פונו בידי הלגיון – – –

"בשעה 13:30, בצהרי 12 ביולי, כאשר עדיין נשמעו פה ושם יריות בלוד, שיגר מטה מבצע 'דני' את הפקודה הזאת אל מפקדת חטיבת 'יפתח':

1'. יש לסלק במהירות את התושבים מלוד בלי הקפדה על מיון הגילים. יש לכוונם כלפי בית-נבאללה. על מטה חטיבת 'יפתח' לקבוע את השיטה ולהודיע על כך למטה 'דני' ולמטה חטיבה 8.

2'. בצע מייד, יצחק רבין'.

"בשעה 23:30, בליל 12 ביולי הגיעו למטה מבצע 'דני' הנחיות שהעביר בן-גוריון לאגף המבצעים של צה"ל:

1'. הכול חופשיים לצאת, פרט לאלה שתעוכב יציאתם; 2. להזהיר שאיננו אחראים להגנת הנשארם' – אולי צריך להיות הזנת הנשארם – 3'. לא להכריח נשים, חולים, ילדים וישישים ללכת; 4. לא לגעת במנזרים ובכנסיות; 5. חיפושים בלי ונדליזם; 6. אל שוד'."

אדוני היושב-ראש, זה בוצע כלפי הערבים על-ידי מי שהיום מכהן כראש ממשלת ישראל. הוא גם נתן הוראה לירות על "אלטלנה", על יהודים. גם היום הוא לא יהסס לעשות את הדברים האלה כלפי יהודים. אמרתי לפני דקות מספר לחבר הכנסת אורי אור: בחוק הנבזי של גיוס חיילים לשירות המשטרה מחזירים את הפוליטרוקים של הפלמ"ח, מחזירים את ימי הפלמ"ח וה"סזון" לתוך צה"ל בשנת 1995.

בושה וחרפה למדינת ישראל הדמוקרטית; הולכים לגייס חיילים וחיילות במסווה של שוטרים, כמו שלקחו את ערפאת, את כל המחבלים והצבא שלו מביירות ואומרים להם ולנו שזו המשטרה הפלשתינית. זו לא משטרה, זה צבא. והולכים לקחת את החיילים שלנו, וכמו בפורים יחפשו אותם במדי שוטרים ויגידו: עכשיו אנחנו נפעיל את המשטרה הפוליטית ביש"ע. הולכים לעצור את היהודים ולגרש אותם כמו שגירשו את הערבים מלוד ומרמלה.

אני אומר את הדברים הללו, ותזכור את מה שאני אומר, אדוני היושב-ראש, כך עושים ליהודים. וכאשר מצלצלים אלינו ומדברים אתנו ניצולי שואה, וגם כאן בקטע הזה נאמר: "המחלקה שלנו כולה

ילידי הארץ. רק אחד שבא מ'אלכסנדרוני' – חטיבת "אלכסנדרוני" – "עולה חדש, יוסי. מתייצבים עם הנשק דרוך בסמטאות ורק הדרך מזרחה פנויה". אצלנו רק הדרך מערבה תהיה פנויה.

כותב כאן אלי שמעוני באותה כתבה: "יוסי שלנו יושב בצד, ראשו בין ידיו, כשהוא רועד בכל גופו, לואט וחוזר: 'זה כמו שהיה שם, אמא שלי'".

אבל כשאנחנו מדברים עם אוטיסטים, כפי שאמר חבר הכנסת הדוקטור, פרופסור יורם לס – לא דוקטור לפילוסופיה, דוקטור לרפואה – מי שמדבר רק עם הלוגיקה, עם השכל, ואין לו רגש הוא אטום, הוא אטום, והוא עוד לא יצא מהחדר האטום. ומי שהולך לגייס ילדות בנות 18 תחת מסווה של מדי משטרה, לגרש ילדות בנות 14, הוא עברין, הוא פושע, והממשלה הזאת היא ממשלה עבריינית. הממשלה הזאת היא ממשלה פושעת והממשלה הזאת פועלת בפשע, תחת מה שנקרא "שלטון החוק", כפי שמאפשרת לה היום המערכת המשפטית.

לצערי הרב, אין חוק ישראלי מעבר ל"קו הירוק", יש שם חוק צבאי. מה שהרגישו הערבים במשך כל שנות השליטה הישראלית מ-1967 עד 1995 – אנחנו היום, אזרחים סוג ב' במדינת ישראל, מרגישים. או לנו ואבוי לנו שממשלה יהודית רודפת יהודים. אם היו עושים את זה גויים, אם היו עושים את זה באירופה, היו אומרים שזו ממשלה אנטישמית. אם היה עושה את זה הנשיא קלינטון, היו מעוררים את קול הצעקה הציבורית. כאשר עושה את זה המוח האנליטי, שפעם אחת קורא לאנשים "פרופלורים", פעם שנייה קורא לחברי הכנסת "מטומטמים", פעם שלישית מדבר על "פיסטינים", אני לא יודע מאיפה הוא לקח את זה – הוא חוזר לילדות. כנראה, בגיל מסוים כבר חוזרים לאחור. כך אני למדתי. בגיל מסוים כבר חוזרים לאחור.

אדוני ראש הממשלה, אתה לא מפקד חטיבה של הפלמ"ח. אתה גם ראש הממשלה שלי, והגיע הזמן שתתחיל להתייחס בכבוד ובדרך-ארץ לתושבים שלך, כי אם לא תעשה את הדברים האלה, גם התושבים שלך לא יכבדו אותך.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת רון נחמן, תודה לכם, חברי הכנסת. הישיבה הבאה תהיה למעשה היום, בשעה 11:00 בבוקר. אנחנו כבר בשעה 02:10. אני מודה לחברי הכנסת הנכבדים שנמצאים כאן ולכל אלה שהשתתפו בדיון. לילה טוב. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 02:08